

Ioan Dan

CAVALERII

1975

fiului meu
Ion Gheorghe Dan

Capitolul 1

Bătrânii valahi știau cândva un cântec de slavă închinat drumului care duce de la Sighișoara către Alba-Iulia. Drum vechi cât veacurile, păstrat cu sfințenie de băștinași. Harnicii soldați din Legiunea a Treisprezecea Gemina, ajutați de dacii localnici, i-au pus primele rosturi de-a lungul Târnavei Mari, acea doamnă grațioasă între apele Transilvaniei. Străjuite de dealuri atât pe dreapta cât și pe stânga, apa și drumul se încolăcesc domoale prin luncile nu prea largi, iar satele multe se strâmtorează în jurul lor, sau se ridică semețe pe coastele repezi. Casele spoite în alb sau albastru, cu baticuri de țiglă roșie, cu nelipsita floare de mușcată la ferestre, cu pridvoarele frumos lipite și largi, cu grădinile folosite până la amănunt, cu șanțuri curate, peste care podiștile de lemn fac legătura spre ulițe, aduc o notă de căldură cochetă acestor locuri binecuvântate. Troițele, multe la cap de hotare, cioplite cu migală în lemn, sunt frumoase ca femeile despuiate. Ele nu despart gliile una de alta, ci mai degrabă sunt locuri de închinăciune și meditație, sau locuri de slujbe când întârzie ploile. Obiceiuri vechi, rămase de la străbunii daci. Orașele Sighișoara, Dumbrăveni, Mediaș și Blaj, presărate de-a lungul vechiului drum, au păstrat în gospodărirea migăloasă a grădinilor întregul parfum al satului, chiar dacă mândrele case și-au adăugat caturi îndreptate spre mărire. Aici, aerul dulce nu are uscăciunea celui de câmpie și nici umezeala greoaie din locurile muntoase. Dealurile înalte și-au retras pădurile spre creste, iar lanurile cu bucate sănătoase înaintează voinicește până în umbra copacilor. Viile nesfârșite, cuprinse de semeția înălțimilor, sau îmbătate de soare, se saltă într-un picior la vreme de vară, plesnind de sănătate trufașă. Doar

Ioan Dan

toamna, când rodul greu ca sânul doicilor le obosește, se lasă cuminți peste strugurii galben-aurii, mari cât iepuroaicei fătate. Atunci, pe coastele dealurilor fiecare zi pare o sărbătoare, iar desfrâul roadelor nu mai cunoaște margini. Pe timp de căldură, diminețile semetelor dealuri sunt limpezi ca dragostea de mamă. Dar seara, înălțimile picotesc amețite de mirosna vegetației, ca bătrânii pierduți în amintirile multe. Ele domină liniștea locurilor și tresar doar în toiul verii când ploile cad vesele, iar norii se înjură între ei și se bat cap în cap ca berbecii. Clima blândă, apele domoale, cumpătate la mers, parcă îndoite spre meditație, dealurile care curg fără întrerupere în două șiruri paralele, oamenii cu gesturi calme, cu vorba molcomă, completează un tot liniștit, plin de farmec.

În dimineața zilei de 29 martie a anului 1599, salvele de tun făcură să tresară dealurile până departe și multă vreme ele nu mai avură liniște. Dieta din Mediaș primi cererea de abdicare a lui Sigismund Báthory și îl proclamă principe al Transilvaniei pe Andrei Báthory. Schimbarea petrecută între cei doi veri nu părea să aibă însemnătate decât pe plan local, dar se dovedi curând că lucrurile stăteau cu totul altfel.

Câteva ceasuri mai târziu, pe vechiul drum care duce de la Mediaș către cetatea Alba-Iulia, se legăna domol o trăsură cu însemne princiare. La spatele ei, un șir lung de călăreți, oșteni și nobili, forma alaiul. Sigismund, cu fața mai palidă ca de obicei, părea trist și îngândurat, spre deosebire de noul principe care încerca nu fără eforturi să-și ascundă bucuria. Ziua era frumoasă, iar din pământul proaspăt arat se ridicau aburi în fuioare lungi.

Cei doi veri nu semănau între ei. Mai mare cu câțiva ani, Sigismund era înalt și subțire, cu fața măslinie, parcă bronzată. Părul căzut în plete bătea ușor spre galben, aducând feței o strălucire aparte. Liniile moi din jurul gurii și ochii melancolici nu arătau o fire voluntară, ci mai degrabă una aplecată către visare. Andrei se dovedea ceva mai scund, mai legat. Părul bălai, ușor ondulat, îi încadra fața rotundă, cu mici semne de îngurășare timpurie, cu osânză în jurul ochilor albaștri-verzui. Măinile grăsuțe, cu palmele ca niște pernițe și formele rotunde care se

ghiceau sub îmbrăcămintea frumoasă te duceau cu gândul spre pictura lui Rafael. Noul principe își păstrase haina lungă de cardinal, măiestrit ajurată pe la poale și tivită cu fir de aur. O cruce mare, bătută în nestemate, legată cu lanț gros, îi ajungea până spre brâu.

— Pari îngândurat, vere, spuse cardinalul dând glasului său o notă voit aplecată spre grijă.

— Nu. Nu chiar îngândurat, răspuse fostul principe. Simt mai degrabă o apăsare pe care nu mi-o pot explica.

— Să fie oare unele păreri de rău pentru lepădarea domniei-voastre de tronul Transilvaniei?

Întrebarea cardinalului îl nemulțumi.

— Păreri de rău? zise ascunzându-și supărarea. Nu cred. Când vor apărea, nimic nu mă va opri să mă întorc aici, așa cum ne-a fost înțelegerea.

Auzind asemenea vorbe, Andrei nu-și putu înfrâna o tresărire abia vizibilă, iar pe fața lui apăru o nuanță de mânie. Totul fu ca o părere. Suficient însă pentru ochiul ager al lui Sigismund.

— Cred că nu te-ai sfii să-mi dorești moartea dacă s-ar întâmpla să mă întorc.

— Doamne iartă-! spuse cucernic Andrei. Oare se cuvine să-i vorbești astfel unui slujitor al bisericii?

— O! zâmbi Sigismund cu dispreț rău ascuns. Doar Suntem între noi, vere. De mine nu trebuie să te ferești. Familia Báthory își are și ea “podoabele” ei, ca orice familie mare. Eu sunt nehotărât și pripit, dar îmi plac armele și oamenii viteji. E un merit al meu că-mi recunosc niște cusururi. Domnia-ta ești lacom și fățarnic. Nu! Nu mă întrerupe! Doar nu ne aude nimeni. În zilele noastre un mare prelat lipsit de fățarnicie ar fi ca războinicul fără arme. Ești viclean și nu iubesti oamenii. Ești tânăr, zău, chiar prea tânăr pentru atâta fățarnicie. Noi doi nu ne-am iubit niciodată, dar am fi putut să ne respectăm. Te prefaci îndurerat ascultându-mă, cu toate că nu e cazul. Nobila noastră familie a reușit de minune să mă convingă a-ți preda scaunul principatului. Măine plec. Peste trei zile voi fi dincolo de graniță, iar peste o săptămână,

Ioan Dan

mult prea departe pentru a-ți mai face griji în privința mea. Vei domni însă cu teama în suflet, gândindu-te că aș putea să mă întorc și n-ar fi de mirare, încheie Sigismund fără să-i treacă prin minte că din clipa aceea se afla sub amenințarea morții.

— Ah, vere, sunt adânc mâhnit ascultându-ți vorbele de ocară! zise cardinalul încercând să dea glasului său cât mai multă tristețe.

— Ei, la naiba! se mânie Sigismund. Ți-aș fi acordat respect și prietenie, dacă după asemenea vorbe de ocară m-ai fi poftit să încrucășăm săbiile.

— Dumnezeu oprește vărsarea de sânge, răspunse tânărul principe. Ne vom ruga, vere, pentru păcatele voastre.

— N-am nevoie, dar te înțeleg. Domnia-ta nu vei avea niciodată prieteni.

— Îl am pe Dumnezeu.

— Pe Dumnezeu? se miră Sigismund. Atunci de ce ai râvnit la titlul de principe? De ce mi-ai pus toată familia pe cap? De ce nu ai rămas un simplu cardinal?

— Căile Domnului sunt mari și minunate, iubitul nostru văr.

— Așa e! Domnia-ta vei ajunge departe folosind numele Domnului, sau te vei poticni curând. Eu am condus poporul Transilvaniei cu sinceritate. Domnia-ta vii cu ipocrizie. Sunt curios până unde vei merge. Ipocrizia ajută uneori să-i păcălești pe câțiva din jurul tău, însă un popor... Nu uita că ești străin de principat. Că ești cetățean polon. Că numai prin bunătate și dragoste îți vei apropia poporul.

— Sau prin forță și oprești, zâmbi pentru prima oară cardinalul.

— Poate. Și eu m-am gândit uneori la forță. De fapt, am și avut-o. Domniei-tale îți lipsește.

— Domnul ne-a dat în schimb alte haruri, de care nu ați avut parte, dragă vere, spuse cardinalul mios.

— Care?

— Finețea și inteligența.

— Ah, ah! scăpără de mânie Sigismund. Iată că începi să-ți dai arama pe față. Dacă nu ne batem azi, voi fi nevoit să te ciomăgesc în

văzul oștenilor și al nobililor din alaiul nostru.

— Te-ai cam aprins, vere, uitând că-i vorbești principelui Transilvaniei, râse batjocoritor cardinalul. Doar sângele nostru comun mă oprește de la unele măsuri care s-ar impune.

Sigismund îl privi uluit. Cu câteva ceasuri înainte fusese un stăpân puternic. Nimeni nu-l silise la abdicare, chiar dacă se urziseră în jurul său asemenea planuri. Acum, se afla neputincios în fața unei lepădături.

“Degeaba mă împăunez în fel și chip, gândi el. Acest popă a fost numai lapte și miere până când mi-a luat întreaga putere din principat. Iată că ipocrizia lui m-a păcălit de minune. Să fie oare drumul acesta mai bun?”

Vorbele cardinalului îl scuturară din gândurile acelea.

— Nu vom da curs mâniei, dragă vere, mai ales că îți înțelegem tristețea.

— Tristețe? râse fostul conducător al principatului, încercând să-și ascundă supărarea. Nici vorbă! Ba chiar mă bucur că nu-ți las o moștenire prea bună. Împăratul Rudolf al doilea ar dori să anexeze Transilvania la imperiu. Să știi că împăratul are mâinile lungi. Ai să le simți cât de curând. Pe mine m-a însurat cu Maria-Cristina, ruda lor apropiată și cocota numărul unu a imperiului, fără a mă putea împotrivi. Abia acum am scăpat de ea, prin cedarea tronului Transilvaniei. Polonia, cu nobila noastră familie care te-a recomandat atât de călduros, urmărește să-și întindă stăpânirea peste noi, până la Dunăre. Turcii pregătesc oștire pentru ocuparea Transilvaniei înaintea polonilor. Tătarii sunt greu de oprit când se pornesc flămânzi prin aceste părți. Populația cea mare a principatului o formează valahii, pe care îi ținem destul de greu în iobăgie. Până și ungurii iobagi s-au mișcat spre răzvrătire. Sașii nu ne privesc binevoitori. Secuii au sărăcit cu totul. Nobilii sunt dezbinați. Mulți dintre ei râvnesc la tronul principatului. Chiar și iubitul nostru unchi Bocskai. Mihai-vodă, domnul Țării Românești, e vasalul nostru. Un vasal primejdios. Lângă el te simți mic și neînsemnat. Acest Mihai-vodă e omul pe care îl urăsc și-l invidiez din toată inima. În luptele cu turcii și tătarii și-a câștigat atâta faimă încât strălucirea

Ioan Dan

noastră a pălit cu totul. De multe ori m-am gândit că numele nostru ar fi căpătat mai multă fală dacă am fi luptat personal sub steagurile lui.

— Și ce te-a oprit? întrebă ironic Andrei.

Sigismund simți ironia cardinalului, dar trecu peste ea, dornic să-și lămurească niște gânduri mai vechi.

— Un singur lucru m-a oprit. Mihai-vodă e ca un copac uriaș. El prinde toată arșița soarelui. Sub coroana unui astfel de copac ar fi pătruns destul de rar câte o rază de lumină pentru mine.

— Ah, drace, Doamne iartă-mă! se înfurie cardinalul. Au ajuns cei din familia Báthory să-l invidieze pe un biet nespălat? Cine e acest Mălai-mare? Un golan. O biată pramatie...

— Poate, îl întrerupse gânditor Sigismund. Ai să te lovești de acest Mălai-mare. Ai să-ți rupi dinții în coaja lui.

— Mai vedem noi, răspunse cu dispreț noul principe. Domnia noastră va începe cu alungarea acestui Mălai-mare, iar Țara Românească va întregi stăpânirea Báthorylor.

— Sau invers, râse fostul principe. Cu toată viclenia domniei-tale, îți vor lipsi niște prieteni și un cancelar ca regretatul Iojica. Poate n-ar strica să faci alianță cu turcii. Acum sunt mai siguri decât împăratul Rudolf. Familia noastră te-a adus pentru asta?

— Ne vom ruga Domnului să ne lumineze calea, zise Andrei cu prefăcută evlavie, evitând să-și dezvăluie gândurile.

— Te va îndemna oare Dumnezeu spre legături cu păgânii? iscodi ironic Sigismund.

— Ne vom ruga, domnule, ne vom ruga, se închise și mai mult în sine Andrei.

— Roagă-te, vere! Eu nu sunt atât de evlavios dar m-aș fi rugat dacă mi-ar fi dăruit niște prieteni ca aceia de care se bucură Mihai-vodă. Cu ei alături nu aș fi renunțat la tronul principatului.

— Vorbă să fie! Am auzit despre acești lotri la curtea din Polonia. Niște neisprăviți fără avere, fără nume, care știi să țină în mâini o sabie sau un pistol. Ei bine, din aceștia sunt cu nemiluita oriunde.

— Ia seama, sfinția-ta! râse fostul principe. Acei neisprăviți îți vor

ieși mereu în cale și îți vor zădărnici planurile când nu le vor fi pe plac. Chiar în clipa de față s-ar putea să fie prin apropiere, gata să-ți ghi-cească cele mai tainice gânduri. Ei lovesc iute și fără greșală, apoi dispar de parcă îi înghite pământul. Prin ei, Mihai-vodă e cel mai informat conducător din această parte a Europei. Despre schimbarea din principatul Transilvaniei turcii vor afla peste două săptămâni. Împăratul Rudolf, peste zece zile. Moldovenii peste trei. Brașovenii, care sunt atât de aproape, peste două. Dar domnul Țării Românești va ști în noaptea aceasta, înainte de a se face ziuă.

— Cine sunt acei prieteni ai lui Mihai-vodă? se interesă cardinalul îngândurat.

— Primul și cel mai de seamă ar fi domnul Cae Indru. Un tânăr înalt și frumos, cu ochii parcă adormiți. Cu mișcările moi ca de pisică aflată la pândă. Armele lui sunt șapte cuțite pe care le poartă la brâu într-o centură de piele. Când se află printre dușmani, aruncă atât de iute cuțitele și atât de fără greș încât ai crede că are ceva haruri diavolești. Uneori, adaugă la armele sale o sabie sau o spadă. În această parte a Europei nu cred să găsești un spadasin mai bun. În pădure adulmecă urma dușmanului mai bine decât lupul flămând. Iar șiretenia lui face cât toate celelalte haruri la un loc. Domnul Costache Caravană poate să aibă patruzeci sau cincizeci, sau numai treizeci de ani. La înfățișare seamănă cu un sac plin de grăunțe, așezat pe două buturugi. În luptă e sprinten ca un fulger. Pistoalele lui rar bat alături de țintă. Călărește o gloabă de armăsar cum n-am văzut altul mai slut. Căpitanul Király povestește că în luptele de la Giurgiu, domnul Caravană căzuse din șa sub loviturile turcilor. Zambilica, armăsarul său, s-a ridicat în două picioare și a scos niște răgete ce nu erau de cal, speriiind animalele dușmanilor. Apoi l-a prins pe stăpân cu dinții și l-a târât într-un loc ferit de primejdie. Chirilă Zece Cuțite e un tânăr cu fața veșnic aspră. Armele lui sunt zece cuțite. Le aruncă departe, iar cei care îl cunosc nu-și amintesc să-l fi văzut greșind o țintă. Duce cel Iute seamănă mai degrabă cu o față sfioasă. Când scoate sabia, roșește ca tânărul novice aflat la prima întâlnire de dragoste. Sub sabia lui au căzut răpuși marii

Ioan Dan

spadasini Bindáczi și Roco Perisini. Lor li s-au alăturat Petrache cel Mic, un ochitor fără pereche în lupta cu pistolul, Niță Praștie, un lungan tăcut, cu mâna ageră și grea, Sile Adormitu, părintele Grasa, vechi și cunoscut spadasin din Apus, Tufănel-fiul, Toroipan, Gălușcă și Ciripoi-fiul. Adunați laolaltă, valorează cât o oștire. În luptele cu turcii și tătarii, i-au adus domnului Țării Românești multe foloase. Iar secretele curții noastre au ajuns de multe ori la ei. Pe capetele lor au pus preț în aur mulți dintre dușmanii lui Mihai-vodă. Însă — fără folos. Acești cavaleri știu să se ascundă și să apară când te aștepți mai puțin.

— Sunt cumva lotrii care te-au răpit din cetatea Alba-Iulia?

— Chiar ei, se înveseli Sigismund. Iar dacă ar fi vrut să-i facă aceiași neajuns marelui sultan al turcilor, nu văd cine i-ar fi oprit.

— Ah, ah! râse principele batjocoritor. De când ar venit în principatul Transilvaniei am auzit mereu vorbindu-se despre Mihai-vodă și despre cei care îl slujesc. Parcă toată lumea s-a prostit și nu mai are ce discuta. Nu cred nimic din toată faima care s-a adunat în jurul lor.

*

Frumoasa trăsură lăsă în urmă Blajul, trecu peste podul de lemn dincolo de Târnavă Mică, apoi caii se opintiră pe drumul ce urcă în pantă mare pe sub dealul numit de localnici Hula Blajului. Un deal înalt, semeț, asemenea unui munte. Pădurea bătrână ce-i ascundea coama se continua pe dealurile în lanț spre Crăciunelul-de-jos, Bucerdea grânoasă, Cisteiul românesc și Căpuș, făcându-se una până la malurile Mureșului. Sus către creastă, adăpostit sub coroanele copacilor mari, un călăreț urmări multă vreme cu privirea drumul trăsurii princiare. Era un bărbat înalt, cu fața limpede, frumoasă, parcă dăltuită, cu ochii molateci, ușor adormiți, cu umerii largi și brațele puternice, încheiate ca din greșeală cu palme și degete delicate ca ale femeilor. Îmbrăcămintea lui complet neagră, ca și pelerina, căpăta oarecare căldură de la albul imaculat al cămășii. “Hai, Vânt Sălbatec! se adreseă armăsarului. Am văzut destul.”

Cal și călăreț se mistuiră printre copacii mari, urmând aceeași di-

recție cu trăsura princiară. Omul era Cae Indru.

Cu puțin înainte de asfințitul soarelui, trăsura ajunsese în curtea faimosului palat princiar din Alba-Iulia. Cei doi se despărțiră fără păreri de rău. Sigismund îi aminti vărului că se va întoarce curând. Cardinalul făcu un semn de binecuvântare asupra lui, blestemându-l în gând, în timp ce frumoasa-i față exprima o mare blândețe. Noul principe se grăbi spre apartamentele îndelung pregătite de puzderia slujitorilor. Acolo își lepădă ținuta de drum pentru una cu multe bijuterii.

Când intră în sala tronului, mulțimea de curteni îl privi îngândurată, încercând să-i ghicească măcar o parte din intenții. Dar tânărul principe ținu o cuvântare scurtă, amestecată cu multe citate din Biblie, astfel că floarea nobilimii transilvănene se risipi către casă mai îngândurată ca oricând.

Rămas în cabinetul de lucru cu noul cancelar Naprágy și consilierul Toma Ciomârtan, principele dori să înceapă lucrările de politică ale principatului chiar din prima zi de domnie.

— Iată, domnilor, spuse ușor afectat, a venit vremea să-i dăm Transilvaniei orientarea care i se cuvine. Timpul nu ne îngăduie să facem amânări. Domnule Naprágy, purtăm amândoi haina bisericească. Domnia-ta ești episcop. Eu — cardinal. Nimic din ce nu-i place lui Dumnezeu nu se va întâmpla sub această nouă domnie. Dar, tot așa, nimic din gândurile noastre nu trebuie să ajungă în afara acestui cabinet, fără voia mea. Aranjamentele politice se pregătesc în taină și cu multă chibzuială. Domnule Ciomârtan, se întoarse către voinicul consilier, ești un supus bun și înțelept. Ne-ai fost recomandat cu multă căldură. Sfaturile domniei-tale vor găsi prețuire în fața noastră. Prin slaba cărmuire a vărului Sigismund, pe care îl iubim din toată inima, această provincie nu are o situație prea bună. Până când se vor limpezi apele, vom duce tratative cu turcii. Iată scrisoarea de prietenie către Constantinopol. Semnează-o, domnule cancelar!

Naprágy tresări violent. Fața lui răvășită de timp se încreți brusc, asemenea unei pungi goale.

— Dar nu eu trebuie să semnez această scrisoare, ci principele

Ioan Dan

Transilvaniei.

— Semnează, Naprágy! Ne-am gândit noi la toate.

— Nu! În felul acesta nu cred să ne înțelegem.

— O, dragul meu! zâmbi Andrei ascunzându-și mânia. Sper să ajungi un mare diplomat sub îndrumarea noastră. Domnia-ta ești inteligent, dar îți lipsește finețea. Numai așa se explică actul necugetat pe care l-ai făcut acum un an. E vorba despre răscoala iobagilor unguri, condusă din umbră de domnia-ta. Dovezile ne-ar îndreptăți să te trimitem la spânzurătoare. Ne opresc însă câteva lucruri. Cel mai important dintre ele constă în convingerea noastră că nu ai urmărit eliberarea iobagilor ci, cum e și firesc, doar tronul principatului. Apoi, Biblia ne învață să iertăm greșelile altora. Și, în sfârșit, ești omul de care am nevoie să mă slujească. Pentru vechile greșeli ale domniei-tale, ne vom ruga, domnule Naprágy.

Amenințarea din vorbele principelui îl năuci dintr-o dată pe cancelar. Dar Naprágy nu era unul dintre cei mai slabi oameni. Își reveni la fel de iute și încercă să înlăture pericolul cu ajutorul iscusinței.

— Măria-ta, spuse umil, nu văd necesitatea semnăturii noastre pe un act atât de însemnat. Numai ilustrul vostru nume îi poate da strălucirea cuvenită.

— Ei, așa parcă ne mai înțelegem, răspunse principele plăcut impresionat de umilința cancelarului. Drumul până la Constantinopol e lung. Dacă această scrisoare ar ajunge din greșeală la Praga, adică în mâinile împăratului, aș fi învinovățit de trădarea creștinilor. Semnătura domniei-tale îmi deschide o porțiță.

— Iar mie, perspectiva de a rămâne fără căpățână, îl întrerupse furios Naprágy.

— Nu, nu, dragul meu! Vei trăi sănătos atâta vreme cât te afli sub înalta noastră protecție.

— Dar turcii nu vor lua în seamă o solie trimisă de mine.

— O vor lua. O vor lua, să n-ai nici o grijă. Abia după ce voi primi firman de domnie de la ei, mă vor socoti principe al Transilvaniei. Iar faptul că nu am semnat acest act de legătură, îi va convinge de modestia

noastră. Semnează, dragă Naprágy!

— Dacă această scrisoare nu va ajunge la turci, îmi iese nume de trădător.

— Oare cine a fost hulit mai mult decât Crist? zâmbi principele.

Naprágy semnă, în timp ce broboane mari îi apăruură pe fața lungă și uscată.

“Ce lepădătură! gândi Toma Ciomârtan. Îi pune lațul de gât nărodu-lui de episcop. Cu mine nu-i va merge.”

— Acum, a doua scrisoare, domnule cancelar, zise cu blândețe Andrei. E adresată împăratului Rudolf, căruia îi cerem să ne recunoască în postura de principe al Transilvaniei și să ne asigure sprijin împotriva turcilor.

Naprágy își mângâie părul cărunt și semnă, cuprins de un tremur nervos.

— A treia scrisoare va pleca la curtea din Polonia. Prin ea îl anunțăm pe rege că vom intra cât de curând sub suzeranitatea sa. Hatmanul Zamoyski să pregătească oști lângă Zim, unde să aștepte semnalul nostru pentru ocuparea Moldovei, Transilvaniei și Țării Românești. Semnează, sfinția-ta! Ieremia Movilă e vasalul nostru. Lui îi poruncim să pregătească oști împotriva lui Mihai-vodă și-l asigurăm că Simion Movilă, fratele său, va domni în Țara Românească. Semnează, domnule cancelar! În Țara Românească vom domni noi, dar e bine să se bată alții pentru scopurile noastre. Asta se cheamă finețe diplomatică, dragă Naprágy. A cincea scrisoare e adresată lui Mihai-vodă. Pe el îl poftim să părăsească definitiv scaunul de domnie și chiar țara. Domnule Ciomârtan, zâmbi principele satisfăcut, ai fost unul dintre secretarii faimosului cancelar Iojica. Te prețuim fiindcă ai un cu-vânt greu printre valahii iobagi, care formează marea populație a principatului. Măine în zori să înceapă a se pune hârtii pe la răspântii de drumuri, să se afle că renumiții lotri Cae Indru, Costache Caravană, Ducu cel Iute și Chirilă Zece Cuțite au fost puși sub urmărirea noastră. Pentru prinderea lor oferim opt sute de ducați. Adică, o mică avere. Te vei ocupa personal de această problemă, dragul meu Ciomârtan! Iar prinderea lor va însemna

Ioan Dan

primul act de loialitate față de noi.

“Acest popă e nebun de-a binelea, gândi consilierul înclinându-se plin de respect. Ițele pe care le încurcă prin cele cinci scrisori vor aduce multe necazuri principatului. Acum l-aș fi preferat pe Sigismund, cu toate cusururile sale. El avea măcar un dram de sinceritate. Cardinalul e ca o viperă căreia te bucuri să-i zdrobești căpățâna chiar dacă nu te atacă direct.”

După plecarea celor doi, principele primi un vizitator neobișnuit la palat sub vechea conducere. Era un călugăr voinic, a cărui față ascuțită aducea cu un plisc de șoim. Umerii lui mari se ghiceau rotunzi sub rasa bine strânsă pe corp.

— Domnul cu tine, Zablje! spuse principele întinzându-i mâna pentru sărutul protocolar. Cum stai cu sănătatea?

— Măria-ta, răspunse călugărul sfios, la cei patruzeci de ani petrecuți în harul Domnului, mă simt ca un flăcău. Iar lucrările ce le vom face în slujba măriei-tale nu vor fi mai slabe ca altădată.

— Câți oameni ai adus?

— Patru.

— Cam puțini.

— Puțini, dar buni și siguri.

— Ascultă, Zablje! zâmbi cardinalul. Ce-ai zice dacă ți-aș dărui cinci sute de ducați?

— Numai ai mei? se sperie călugărul.

— Numai.

— Cu asemenea avere m-aș retrage undeva să trăiesc liniștit, în posturi și rugăciuni, până la adânci bătrânețe. Dar suma e prea mare ca să nu-mi ceri un lucru peste măsură de primejdios.

— Mântuitorul nostru a trecut prin multe primejdii, fără a i se promite cinci sute de ducați, dragul meu Zablje.

— Adevărat, măria-ta! Dar el era un sfânt, iar eu un biet călugăr care se teme pentru viața lui.

Apoi, văzând un licăr de mânie în ochii cardinalului, continuă:

— Însă, oricum ar fi, pentru voi sunt gata oricând să-mi dau viața.

— Atunci, înseamnă că m-ai putea sluji chiar fără plată, observă cardinalul ironic.

— Nu, măria-ta! se împotrivi călugărul. Fiecare trebuie să mănânce de acolo de unde aleargă. Dacă se nimerește să mănânce bine, va alerga totdeauna, repede și cu spor.

— Mda! Așa e! Mi-ai fost de mare folos în Polonia. Îmi vei fi și aici, unde ne aflăm printre străini. Dacă eu o duc bine, îți va fi bine și ție. Îl cunoști la înfățișare pe vărul nostru Sigismund?

— Fără greșeală.

Cardinalul își încrucișă brațele și părul trist. Zablije își înfrână o tresărire de groază, cunoscându-i gesturile dinaintea unei hotărâri necurate.

— Vărul nostru ne va părăsi pentru totdeauna, spre marea noastră părere de rău, zise Andrei abia auzit. Va ieși mâine pe la ceasurile zece prin poarta de nord și va apuca drumul care duce în Munții Apuseni. Până la Câmpeni îl vor însoți șapte slujitori. Acolo îl așteaptă peste o sută de oameni cu aur și cu bagaje multe. Ei bine, pentru izbăvirea sufletului său păcătos, vărul nostru nu trebuie să ajungă viu la Câmpeni.

— Vărul vostru? se albi la față călugărul.

— E voia lui Dumnezeu, spuse atât de blând cardinalul încât Zablije se strânse ca sub amenințarea călăului.

Observându-i groaza, principele continuă la fel de blând:

— E ultima ta încercare, dragă Zablije. După această lucrare ești liber să pleci și să trăiești după cum ți-ai dorit.

— Nu, nu, măria-ta! se apără călugărul cu înverșunarea stărnită de frică. Familia voastră e numeroasă și puternică. Mă va dibăci și voi ajunge sub toporul călăului.

— Zablije! strigă principele cu asprime. Crezi că te-am chemat să stăm la tocmeală?

— Chiar așa, Doamne! se hotărî brusc ciudatul călugăr. Când voi primi ducații care mi se cuvin?

— Ca de obicei, după ce se va petrece lucrarea, zâmbi cardinalul ușurat.

Ioan Dan

— Va fi greu. Cinci bieți călugări împotriva a opt bărbați obișnuiți cu armele nu răzbesc totdeauna.

— Știu, părinte Zablije. Dar unde nu ajunge puterea, folosim alte haruri. Am fost de câteva ori împreună pe Valea Ampoiului. Pe drumul care duce în inima munților. Ți amintești locul nostru de popas lângă Stânca Diavolului?

— Cu ochii închiși, măria-ta.

— Asta e bine! în locul acela apele Ampoiului se strâng sugrumate de puterea stâncilor. În dreapta, pereții sunt înalți cât muntele. În stânga, ei nu trec de șapte-opt stânjani. Pe sub peretele din stânga se strâmtorează o cărare între apă și stânci. Pe cărarea aceea vor trece drumetii noștri. Tu și oamenii tăi veți sta culcați pe stâncile din stânga. Pricepi?

— Da, se luminează Zablije. Vom avea fiecare câte două pistoale. Cinci oameni cu zece focuri ar trebui să fie orbi, dacă n-ar nimeri o țintă atât de apropiată.

— Întocmai, cuviosia-ta! Peretele se continuă înalt înainte și în spate pe cel puțin două mii de pași. Iată deci că veți avea timp destul să vă mistuiți prin păduri departe de locul acela, iar slujitorii, neputincioși în fața stâncilor drepte, vor crede că au fost atacați de banda faimosului Kunzli, sau de acei aventurieri care cutreieră țara aurului cu gânduri de jaf. Sau vom răspândi vestea că vărul nostru a fost atacat de oamenii lui Mihai-vodă. Cu ani în urmă, tot la Stânca Diavolului, oamenii acestuia l-au păgubit de niște aur pe Sigismund.

— Așa vom face, măria-ta. În zori, pornim călări pentru a avea asupra lor un avans de câteva ceasuri.

— Domnul cu tine! încheie discuția cardinalul. Și încă ceva: dacă oamenii tăi vor încerca o trădare, avem destulă putere să-i găsim și în gaură de șarpe.

Zablije se înclină adânc, știind că amenințarea nu era adresată oamenilor, ci lui.

*

Când se luminează de ziua, ieșiră prin poarta de sud a cetății Alba-Iulia cinci călugări cu bagaje multe, înghesuite în desagii mari așezați pe cai dinaintea lor. Niște bieți călugări cu hainele ponosite, cu încălțările vechi, rupte ici-colo, așa cum se cuvenea unor umile fețe bisericești care nu puneau preț pe lucrurile bune mai mult din sărăcie decât dintr-o pornire firească. După fețele spășite, după desagii peticiți și, mai ales, după rasele lor grosolane, decolorate de atâta purtat, cinstiții călugări arătau cam pricâjiți. Doar un ochi atent, ager, ar fi remarcat, poate, caii celor cinci. Niște cai frumoși, hrăniți bine, mult prea de preț pentru cinstitele fețe. Ochiul acela se nimeri să fie al domnului Costache Caravană, aflat ascuns după niște tufe mari, nu departe de drumul care duce către Mureș. Posesorul ochilor ageri și curioși semăna uimitor cu un dovlac așezat în cumpănă pe cal. Arătarea de sub el se dovedea o slutenie rar întâlnită prin acele părți. Călărețul nu se putea mândri cu o statură înaltă, dar pântecul său cât o paporniță plină îi dădea o oarecare notă de greutate. Nasul cărn, obrajii plini și fragezi ca un fund de copil, iar ochii nițel bolboșați îi dădeau parcă un aer mirat. Spre deosebire de stăpân, armăsarul se bucura de toate harurile unui animal evlavios, aplecat spre posturi lungi, sau spre ajunări din cele mai severe. Trupul arăta ca o covată pusă pe pirostrie. Botul prea îngust pentru un animal obișnuit, urechile prea mari chiar la un măgar de rasă, mustățile lungi și rare ca la patriarhi, smocurile de păr care îi atârnav sub gușă ca rufele pe frânghie îi completau partea dinainte, împlinind un tot măreț în nemaipomenita lui slutenie. Iar dacă stăpânul îl botezase pe armăsar cam șugubăț, Zambilica, față de atâtea haruri numele nu mai avea nici o importanță.

Asemenea pereche, aflată în zori la cel mult un sfert de ceas călare de Alba-Iulia, nu ar fi mirat pe nimeni dacă cei doi s-ar fi dovedit localnici. Dar așa cum ședeau ascunși după tufe, ori se fereau de eventualii trecători, ori pânneau pe cineva. Sau poate că amândouă presupunerile

Ioan Dan

își aveau rostul lor.

Când cei cinci călugări se depărtară o bună bucată de drum, Costache Caravană alunecă din șaua Zambilicăi, se apropie de niște măcăciuni uscați, gata pentru a fi aprinși, scoase amnarul și dădu foc celor câtorva paie pregătite din timp. Focul se înteti curând, iar fumul era tocmai bun să fie văzut de la o anumită distanță. Numără apoi zece pași de la foc, puse un băț scurt pe pământ și unul mai lung, în cruce peste primul. După aceea se săltă sprinten în șaua calului. Mult prea sprinten pentru conformația corpului său.

— Află, Zambilico, îi zise armăsarului, că în asemenea vremuri dacă n-ai ochiul ager, o duci greu. I-ai văzut pe preacinstiții călugări de adineauri? Ce să-i vezi? Tu dormi d-a-npicioarele. Eu trebuie să am grijă de toate. Mă mir că nu ți-a venit cheful să te port eu în spinare. Dar să nu ne certăm de dimineată că ne merge prost toată ziua. Cu asemenea cai nu umblă niște umili slujitori ai bisericii. Ca să nu mai vorbim despre chipurile lor care te îndeamnă mai degrabă să-ți asiguri pistoalele decât să te închini. Drace! Ia uite că s-au abătut din drum. O iau peste câmp. Măi să fie! După noua direcție ai zice că dau ocol pe dreapta și se duc spre Măgura Vulpii. Adică pe drumul care duce la Valea Ampoiului. Dar în cazul acesta nu înțeleg ocolul. Ar fi putut ieși din Alba-Iulia prin poarta de nord. Tu ce părere ai, Zambilico? Taci? Află că te faci de râs. Până și o găină ar pricepe. Călugării nu au folosit poarta de nord fiindcă doresc să nu le știe nimeni drumul către Munții Apuseni. Pe șalvarii lui Mohamed, dacă nu o fi așa! E ceva necurat la mijloc. Sau duc o solie și atunci sunt oamenii pe care nu trebuie să-i scăpăm din ochi, sau fac o trebușoară nu tocmai curată, în slujba unor mărimi. Cum noi amândoi suntem niște firi tare curioase, nu văd nici un motiv bun să ne oprească a le ghici gândurile. Prietenii Cae Indru, Ducu și Chirilă păzesc celelalte porți ale cetății. Trebuia să aflăm orice mișcare a noului principe. Numai așa Țara Românească va fi ferită de primejdii. Ai priceput? Ei, uite că am ajuns la locul unde au părăsit drumul. Ia să le mai las eu un semn prietenilor noștri.

Zicând acestea, Caravană alunecă de pe Zambilica și se apropie de

un copac tânăr. Îl rupse în două și-l lăsă atârnat cu crengile spre pământ. Numără apoi zece pași de la copac, puse un băț scurt pe iarba mărunță, iar peste el unul mai lung, orientat spre urmele călăreților. Calul întoarse botul într-o parte, foarte atent la preparativele stăpânului.

Dar nu numai Zambilica era atent. Aflat la pândă în dreptul porții dinspre Teiuș, Cae Indru văzu fumul focului aprins de Costache. Vânt Sălbatec, frumosul său armăsar, se înfrupta lacom din iarba umedă, plină de sănătate, aflată din belșug pe fundul unui pârâu secat și nu prea adânc. Pe muchea pârâului se aprinse curând un foc vesel. Când fumul începu să se înalțe frumos, Cae numără zece pași de la foc și puse două bețe în cruce. Apoi încălecă și porni vijelios spre focul domnului Caravană. Dar nu se opri acolo decât pentru a căuta semnul lăsat de prietenul său. Bățul cel lung îi arată direcția în care pornise Caravană. După ce trecu de copacul cel rupt, sări din șa, atent la urmele cailor. “Acestea sunt potcoavele Zambilichii, gândi el. Călcătura lui aruncată ușor în lături se deosebește de a oricărui cal. Înaintea lui Costache sunt cinci cai. Niște cai puternici, bine hrăniți, după cum arată călcăturile picioarelor din spate. Caii buni se lasă din vreme în vreme pe picioarele dindărăt, gata să le ridice pe cele din față. Pe cei slabi și fără putere îi ghicești după urmele mai slabe din spate și mai adânci înainte. Dar nu sunt cai de oșteni. Caii oștenilor au călcăturile mai egale.”

Ciudații călugări părăsiră câmpul. Caii lor sprinteni intrară într-o pădure cu copacii rari. Călărețul din frunte, adică sfinția-sa părintele Zablije, făcu un ocol printre copaci, iar ceilalți îl urmară mirați de asemenea schimbare. Zablije porunci să se strângă bagajele laolaltă. Voluminoșii desagi erau plini cu șomoioage de călți. Mirarea celor patru călugări crescă și mai mult când îl văzură pe conducătorul lor umblând cu amnarul și cremenea sub desagi. Focul mistui repede acele bagaje fără noimă la prima vedere.

— Așa! spuse Zablije satisfăcut. Am plecat din Alba-Iulia cu bagaje multe, cum se cuvine unor bieți călugări care trăiesc departe de păcatele cetăților. Bagajele au fost pentru ochii lumii. Fără ele vom călători mai ușor. E voia Domnului să facem chiar azi o lucrare din cele mai fru-

Ioan Dan

moase. După asta veți primi fiecare câte cincizeci de ducați.

Cuvioșii călugări ciuliră urechile auzind despre atâtă bănet. La o sumă atât de mare nu se gândiseră nici chiar în visările lor cele mai năstrușnice. Zablje îi privi cu multă bunătate, cugetând fără patimă:

“După ce îl vom răpune pe Sigismund Báthory, am să-i omor pe rând. N-am eu nevoie de asemenea martori.”

Spre amiază, călăreții părăsiră Ampoiul și se avântară pe o coastă cu pădurea destul de rară, iar după o jumătate de ceas opriră caii printre brazii înalți. Se aflau lângă Stânca Diavolului. Strâns între pereții de piatră ai munților, Ampoiul și-a transformat albia într-un uluc șlefuit până la amănunt. În lungul ulucului apa cântă copilăros de subțire, dar la bulboane își dovedește puterea printr-un țipăt fără sfârșit.

Părintele Zablje se dovedi un om precaut, obișnuit cu treburi de soiul acela. Își lăsa ortacii să se odihnească și porni să cerceteze împrejurimile. În spatele lor, la cel mult cincisprezece pași, începea un mărăciniș printre care se amestecau vrejii de smeură abia muguriți. Dincolo de mărăciniș locul cobora în pantă moale, apoi începea să urce fără întrerupere. Abătându-se puțin înspre dreapta, găsi un loc potrivit pentru praponirea cailor.

— Iată, sfințiile-voastre, grați Zablje satisfăcut, aici vom face din voia Domnului acea lucrare frumoasă despre care v-am pomenit. Peste câteva ceasuri va trece pe cărarea de sub noi un boier mare dimpreună cu șapte slujitori. Aveți fiecare câte două pistoale.

— Cam prea mulți, observă unul dintre ei.

Zablje zâmbi cu bunătate, dar vocea îi era aspră când îi răspunse.

— Acesta e marele tău păcat, frate Clement. Vorbești când nu trebuie. Cred că numai unele ajunări și rugăciuni te vor vindeca de un atât de grav neajuns.

— O, sfinția-ta! răspunse cu năduf cel muștrat. Știu că limbuția nu se află printre harurile cerești. Am încercat în fel și chip să merg pe calea cea bună. De zece ani port în sân o labă a sfântului Antonio cel tăcut. I-am câștigat-o la rișcă unui cuvios călugăr care slujea în mănăstirea Strahov din Praga. Dar de multă vreme mă gândesc și mă socot

că s-ar putea să fie o imitație. Adică, să fi aparținut unui păcătos oarecare. Dacă mai trec pe la Praga, am să-i răsucesc bunătatea de gât cinstiului călugăr.

— S-ar putea să fie falsă, zise Zablize gânditor. Când vom prinde răgaz de odihnă, o vom cerceta împreună. Poate facem schimb. Eu port la mine o broască uscată. Broasca e adusă de la Lacul Minunilor. Îți dau broasca și o jumătate din spinarea sfântului Samuel cel Slăbănog.

— O broască?

— Ei, da! Ce te miri? Ți-am zis că e din Lacul Minunilor. Când apuc să mă cherchelesc, păcătuind cu darul necurat al băuturii, broasca începe să cânte. La chestii d-astea e dată dracului, Doamne iartă-mă!

— Ah, ah! se luminează Clement. Atunci, facem schimbul, sfinția-ta.

— Mai vorbim noi. Acum e bine să tănuim despre ce ne interesează. Cu slujitorii boierului nu avem nimic. Iar despre o urmărire din partea lor nici nu poate fi vorba. Ar trebui să alerge mult înainte sau îndărăt până să găsească un loc bun de urcat aici. Deci, pistoalele noastre vor fi îndreptate numai asupra boierului. După cum vedeți, pe cărare nu pot merge doi călăreți alături. Așa că va fi timp destul să vi-l arăt pe omul nostru. Sper să fiu mulțumit de voi.

Călugării aprobă smeriți. Zările erau limpezi ca ochii pruncului abia înțărcat. Miroșna de brazi, ușor amăruie, înviora aerul. Pădurile de rășinoase din dreapta și din stânga Ampoiului se ridicau semețe și tăcute până pe crestele mari. Tăcerea din lumea aurului se dovedea nefiresc de adâncă. Dar călugării se aflau abia pe granița locurilor bogate în metalul atât de prețios.

În timp ce sfințiile-lor pândeau trecerea lui Sigismund Báthory, Costache Caravană se ținea pe pârția de urme. Zambilica, ofensat de tăcerea călărețului, călca fără tragere de inimă. Ghicindu-i supărarea, Costache începu să sporovăiască ușor la urechile slutului armăsar, iar Zambilica se învioră dintr-o dată. Din vreme în vreme, singuratecul călător aluneca de pe cal și lăsa unele semne tainice pentru prieteni.

Ioan Dan

Când poposi la Măgura Vulpilor, tolănit în iarba grasă de atâta sănătate, auzi zgomot slab în spatele său. Apucă pistolul cu un gest fulgerător și se rostogoli într-o parte, dar dintre copaci își făcu apariția Cae Indru.

— Era chiar timpul să mă ajungi, zise Caravană cotrobăind prin buzunarele fără fund ale hainei. Mi se urâse de atâta singurătate.

Indru îl privi amuzat. Rotofeiul său prieten scoase din adâncurile hainei o bucată de brânză și mușcă lacom.

— Vrei? întrebă Caravană arătându-i brânza a cărei culoare albă părea destul de îndoielnică.

— Nu, mulțumesc! zâmbi Cae.

— Păcat! răspunse grăsunul. Brânza adevărată și bună o dibăcești întâi după culoare. Când bate ușor în verde înseamnă că și-a lepădat umezeala din ea. E drept că miroase nițel, însă fără asemenea calități poate să nu fie brânză, ci o lipie oarecare. Cunosco oameni care și-au vindecat bojecii mirosind brânză veche. Am un prieten în Câmpia Zărandului. Brânză ca asta n-am pomenit să mai facă cineva. El îmi zicea că brânza cu cât miroase mai a dracului, cu atât devine mai gustoasă. Prietenul meu și-a ridicat o căsuță la margine de codru. Într-o toamnă, având unele treburi prin acele părți, mi-am zis că n-ar strica să gust niște brânză bună. Dar mă aflam în plină pădure și se lăsase o ceață așa din senin. Era o ceață deasă printre copaci de puteai să-ți bagi degetele în ochi. M-am rătăcit. Chiar un vulpoi ca mine pe asemenea ceață se dovedește neputincios. M-am gândit că o să tremur toată noaptea. Însă, pe neașteptate, simt un curent de aer proaspăt. Crengile de sus ale pădurii încep să geamă. Bătea vântul. Și cum ședeam așa cam trist, reze-mat de șaua Zambilicăi, bag de seamă că în curentul de aer se simțea un miros greu. Încaléc pe Zambilica, ne luăm pe direcția curentului și după trei ceasuri de galop ajungem la casa gospodarului. Un ageamiu ar fi tremurat toată noaptea în pădure, gândindu-se că mirosul vine de la un stârv, sau de la un dihor. Altădată m-am dus acolo cu un prieten căruia am avut neprevăderea să-i laud brânză din Câmpia Zărandului. Era un ins cam subțire, aplecat spre finețuri și lucruri de preț. Când ne apropiem la vreo două ceasuri călare de cășărie, numai ce îl văd pe om

că începe să se clatine. Zic:

“Ți-e rău?”

Zice:

“Simt în aer un miros ca de la o haită de dihori.”

După un ceas, văd cum se ridică părul pe calul prietenului meu. Zambilica e rezistent la mirosul de brânză, dar calul acestuia se bălăbănea când într-o parte, când în alta, ca bețivii. Însoțitorul meu era un om brav. A rezistat voinicește până când am ajuns da vreo cinci sute de pași în fața cășăriei. Acolo căzură ca trăsniți și om și animal. Am descălecat degrabă. Amândoi se arătau fără vlagă. L-am strigat pe brânzar. Acesta s-a uitat lung la ei și mi-a zis:

“Mirosul de dihor omoară destul de rar un bărbat voinic. Dar cel de brânză veche are putere chiar și asupra dobitoacelor. Scoate-i de aici înainte de a-i apuca damblaua!”

Apoi ne-am depărtat de cășărie. După o goană de un ceas, prietenul și-a recăpătat vederea. Peste alt ceas a mișcat o mână, iar la o jumătate de zi i-a revenit graiul. Odată s-au abătut niște lotri prin Câmpia Zărandului cu gândul să prade cășăria. Pe cel mai slab dintre ei l-a doborât mirosul cam la o poștă. Conducătorul lor, un zdrahon mare cât o ușă, a ajuns până în fața cășăriei unde a mai avut puterea să strige:

“Dau o baniță cu galbeni celui care mă cară până după dealul de colo.”

Apoi, a căzut lat. Acum opt ani găsesc în pădure o gloabă de catâr pe care atârna pielea ea poalele cămășii ieșite din pantaloni. De slab și de pricâjit ce era, călca parcă în străchini. Mi-am zis să-l duc până la cășărie, iar dacă moare, să-i tăbăcesc pielea. Când ajungem cam în bătaia mirosului, o dată îl văd pe schilod că se îndreaptă de spinare și pornește la drum cu toată nădejdea. Pe măsură ce ne apropiam, nărodul de catâr călca mai apăsat și mai sprinten. Iar când mai aveam doar un sfert de ceas până acolo, se pune slăbănogul pe o goană că abia mă țineam după el cu Zambiliea. Ajungem în cășărie și mă uit mirat la arătare. Se învârtea de colo până colo, fudul ca un rege al catârilor. Trăgea aer în piept până se umfla ca un cimpoi și-l slobozea parcă a părere de

Ioan Dan

rău. După două săptămâni se rotunjise binișor. Ara vrut să-l iau cu mine, dar n-a fost chip. Se lăsa pe picioarele din spate și-și bălăbănea căpățâna a nesupunere. N-am mai fost de mult pe la cășărie. Am mai îmbătrânit nițel și nu mai rabd atât de bine mirosul. Ultima dată am plecat cu dureri de cap. Chiar și Zambilica începe să tremure când simte mirosul cășăriei.

— Mai taie lumea piroane, dar nu ca tine, râse Ducu cel Iute făcându-și apariția de după copaci.

— Să crezi tu că sunt piroane! bombăni Caravană. Am să te duc o dată în Câmpia Zărândului.

Ducu făcu o otheadă spre Indru, observând brânza din mâinile grăsunului. Apoi lăsă armăsarul să pască și se întinse lângă prietenii săi, dornic de puțină odihnă. Marele spadasin care îi găurise pe contele Bindácز și pe vestitul Perisini, arăta mai degrabă a copilandru ce se apropie de vârsta bărbăției așteptând să-i dea primele tuleie pe fața curată. Avea genele lungi, întoarse, nasul ușor coroiat, buzele puțin săltate la colțurile gurii, iar părul creț căzut pe frunte sporea aerul său de tinerețe. Doar umerii, ceva mai largi decât obișnuiții umeri ai băieților sub vârsta maturității, îi dădeau un oarecare semn de voinicie.

— Chirilă Zece Cuțite trebuia să ajungă înaintea ta, Ducule, observă neliniștit Caravană.

— Așa e. Mă miră lipsa lui.

— Poate că și pe poarta păzită de el au ieșit călători, zise Cae.

— Poate, făcu Ducu gânditor, dar nu i-am văzut semnalul de fum.

— Plecăm fără el! hotărî Cae. Dacă mai întârziem, s-ar putea să nu-i mai ajungem pe călugării despre care mi-a vorbit Costache.

— Călugări? se miră Ducu. Dar ce avem noi cu niște bieți călugări?

— Dacă le-ai fi văzut caii, n-ai mai fi vorbit astfel, zise Costache. Ba cred că ar fi fost destul numai faptul că și-au ars bagajele în pădure.

— Am găsit urma de foc, răspunse Ducu. Pământul din vatră era cald. După căldura pământului am socotit că focul s-a stins abia de un ceas.

— N-ai greșit, zâmbi Indru. Suntem cu un ceas în urma călugărilor. Deci, pe cai, prietenii!

*

Soarele trecuse puțin de cumpăna amiezii. Călugării picoteau pe Stânca Diavolului. Cântecele subțire al Ampoiului făcea parcă și mai adâncă liniștea locurilor. Dar ea se sparse curând. Un zgomot de glasuri îi făcu pe călugări să tresară. Primul dintre slujitorii lui Sigismund Báthory apărură după un cot al cărării. Calul și călărețul trecură domol fără să bănuiască primejdia. Caii se strecurau în șir indian, la pas, poticnindu-se în bolovăni-șul cărării. Curând ieși la vedere Sigismund. Părintele Zablije făcu un semn scurt și ridică pistoalele dimpreună cu ortacii săi. Dar în aceeași clipă se auzi din spatele lor vocea lui Caravană:

— Hei sfinților, aruncați pistoalele!

Călugării nu erau dintre aceia care se pierd cu firea. Săriră ca mușcați de șarpe și traseră în același timp asupra grăsunului. Un ageamiu în locul lui Costache și-ar fi aflat moartea. Dar focurile călugărilor nu mai întâl-niră o țintă vie, ci numai stâncile. De după trunchiul unui copac bâzâi prin aer ceva albicios. Părintele Zablije se îndoi de mijloc nedumerit, apoi căzu cu fața înainte. Unul dintre vestitele cuțite ale lui Cae Indru se abătuse asupra sa. Buimac de cele întâmplare, părintele Clement apucă să tragă în direcția lui Cae. Pistolul grăsunului Costache fulgeră printre stânci, iar călugărul se rostogoli pe povârnișul dinspre Ampoi, până la picioarele lui Sigismund. În fața unui asemenea dezastru, cei trei călugări o zbughiră către pădure, cătându-și singuri pierzania. De două ori fulgerară cuțitele lui Cae. Doi dintre fugari se poticniră parcă trăsniți. Ultimul ajunsese dincolo de tufișuri și se pomeni nas în nas cu Ducu. Văzându-l nu prea voinic la trup, călugărul smulse toporișca de la brâu. Armă grozavă pentru un om dibaci. Marele spada-sin sări într-o parte evitând năprasnica lovitură. Apoi fanda scurt, încheind astfel măcelul.

Costache ieși la vedere și-l salută pe Sigismund cam în doi peri, neștiind cum să i se adreseze acum când nu mai era principe.

— Ei, ce se petrece acolo sus, domnule Caravană? întrebă acesta.

Ioan Dan

— Pe Zambilica mea, nimic! râse grăsunul. Ce a fost nu mai e...

— Dar ce a fost?

În locul lui Costache vorbi Indru, care apăru alături, spre totala uimire a prințului.

— Ești sănătos, domnule Báthory?

— Da, domnule Indru, chiar foarte sănătos. Iar dacă poți să-mi spui cine e acest călugăr picat din cer la picioarele calului meu, ți-aș rămâne îndatorat.

— La asta mă gândeam, zâmbi Cae. Domnul Costache are o frânghie destul de trainică. Ar fi o nimica toată să te cațări până la noi.

Sigismund se codi în prima clipă gândindu-se la o cursă. Lepădă însă iute acea bănuială. Indru și Costache erau vrednici de toată prețuirea. Fu coborâtă frânghia. Fostul principe o prinse eu îndemănare.

— Mă bucură întâlnirea cu domniile-voastre, spuse când se văzu sus.

— Merită să te bucore chiar din toată inima, prințe, râse Caravană. Pramatiile astea îți pregăteau prohodul.

— Mie? păli Sigismund.

— Așa se pare, observă Cae. Dar iată că cel de colo se mișcă de-a binelea.

Prințul privi în jur.

— Ah, ah! observă el. Aici a fost o adevărată bătălie.

— Chiar așa, interveni Costache. O mică bătălie pentru viața voastră care a stat în cumpănă.

Porniră cu toții spre călugăr. Acesta, prefăcându-se mai slăbit decât era, murmură abia auzit:

— Domnul cu voi, păcătoșilor! Sunt părintele Zablije, umil slujitor al bisericii. Oare se cuvine să lovească cineva într-un slujitor al celor sfinte? Domnul să vă ierte păcatele mari!

— Ia mai du-te dracului! râse Costache. Degeaba încerci să ne duci cu vorba. Prin ținuturile acestea au murii; demult toți ageamiii. Iar cei care au scăpat cu viață din boala prostiei, s-au tras la câmpie. Acolo se simt la largul lor. Adică, pot să bată câmpii cât vor. Dar aici unde viața

stă în cumpăna armelor și a chibzuielii, e greu să-l prostești pe careva. De unde veneai, sfântule?

— De la Zlatna, minți Zablije. Am fost acolo să cumpărăm niște cai, atât de folositori celor care stau departe de cetăți și orașe.

Cae și Ducu nu interveniră în discuție, cunoscând șiretenia fără seamăn a grăsunului lor prieten. Costache nu întrebuița niciodată violența, la modă în acea vreme, pentru a scoate de la un om toate informațiile dorite. Interogatoriul său se baza pe logică. O logică simplă, a unui om simplu, dar cu inteligență scăpărătoare. Când adversarul se arăta la fel de puternic, întrebuița alte haruri. În urmă cu vreo câteva luni, oamenii lui Mihai-vodă prinseseră un dregător turc venit cu gânduri ascunse în cetatea Bucureștilor. Casnele n-au putut scoate o vorbă de la el. Costache Caravană a cerut să fie închis alături de turc o zi și o noapte. Când s-a împlinit sorocul, avea toate informațiile dorite.

— Frumoși cai! observă Costache prefăcându-se a-l crede pe Zablije. Ar fi totuși niște nelămuriri. Eu dacă veneam de la Zlatna către Alba-Iulia, mi-aș fi continuat drumul pe sub stânci, nu prin locurile acestea neprielnice la mers.

Călugărul avea răspunsul pregătit, dovedindu-se peste măsură de șiret.

— Așa am făcut și noi, domnule, până la intrarea pe vale. Acolo, animalul fratelui nostru Clement se scutură de povară și se răsleți către înălțimi. Abia aici am apucat să-l prindem.

— Apoi, zâmbi Costache, obosiți de atâta alergătură, v-ați odihnit pe stânca de deasupra Ampoiuiui.

— Chiar așa, aprobă călugărul.

— Da, nu e rău! Vă odihneți cu pistoalele în mâini.

— Ah, domnule! spuse Zablije spășit. Vremurile sunt grele prin aceste părți. Atât de grele încât chiar niște umile fețe bisericesti au nevoie de arme. Țara aurului e plină de oameni buni, dar și de lotri.

— Deci ați venit aici să vă odihniți, lăsând caii ascunși la o distanță de trei sute de pași? Eu totdeauna mă odihnesc alături de cal.

— Nu, domniile! Ne-am odihnit acolo. Aici am venit să căutăm un

Ioan Dan

loc bun de coborât în potecă. Auzind zarvă de glasuri în lungul Ampoiului, ne-am pregătit de apărare. Apoi, v-ați năpustit domniile-voastre peste noi.

— Ești mare mincinos, jupâne călugăr. Te-am urmărit azi dimineață când ai ieșit din Alba-Iulia.

— Nu-i adevărat! răspunse Zablije fără a-și arăta surprinderea.

— Ai ieșit prin poarta de sud, continuă Costache râzând.

— Nu!

— Te-am auzit dintre măcăcinii de colo cum puneai la cale uciderea prințului Sigismund.

— Nu-i adevărat!

— Ascultă, Zablije! continuă să râdă Caravană. Am întâlnit la viața mea vulpoi mai mari decât tine. Cu ăia mi-a fost mai greu. Tu ești șiret, dar n-ai trăit destul în pădure sau în locuri de mare primejdie, pentru a dibaci unele haruri folositoare. Zici că vii de la Zlatna?

— Chiar așa, domnule! răspunse hotărât călugărul.

— Mda! Nu ești nătărău, cumetre Zablije, ci numai nepriceput. Potcoavele cailor voștri sunt la fel. Ei bine, aceste potcoave pot fi văzute pe tot drumul de aici până la Alba-Iulia. Acum ce mai spui?

Zablije nu era prost să nu recunoască niște adevăruri limpezi ca lumina zilei.

— E adevărat că venim de la Alba-Iulia, răspunse el. Dar asta nu dovedește că am hotărât uciderea măriei-sale Sigismund Báthory.

— Bine! chicoti grăsunul. Am să-ți arăt și alte dovezi.

— Dar îl cunosc pe omul acesta, interveni mirat Sigismund. E omul de încredere al vărului nostru Andrei Báthory.

— Deci e limpede, zise Cae.

— Chiar prea limpede, se îngălbeni Sigismund. Pramatia! O biată pramatie în haină de cardinal. Ticălosul! Îi era teamă că mă voi întoarce în scaunul principatului. Ei bine, mă întorc și-l strivesc.

— Nu! Nu e bine, îl întrerupse Cae. Acum vărul vostru e principe. Acum el are întreaga putere.

— Să-l las nepedepsit?

— N-am spus asta. Am spus doar să nu te întorci acum.

— Dar sunt un Báthory, domnilor.

— Și el e un Báthory. Urmează-ți drumul, prințe! Răzbunarea cere timp și chibzuială.

— Ai dreptate, își reveni Sigismund. Întorcându-mă azi, mi-aș pierde viața. Dacă a încercat o dată, nimic nu-l va opri să încerce și a doua oară. Ar mai fi totuși o cale, continuă preocupat. Vă ofer două mii de ducați pentru viața lui.

— Dar noi nu suntem asasini, îl întrerupse Cae cu răceală.

— Ah, iertați-mă, domnilor! Mânia mă împiedică să judec. Da, da, mă voi îndepărta de aceste locuri.

— E cea mai bună măsură, observă Cae.

— Așa cred și eu. Dar voi striga pe toate drumurile că a încercat să-mi ia viața. Vor afla toți nobilii principatului.

— Să nu afle! Pe nobilii principatului îi doare în cot de soarta voastră. Câți dintre ei s-au grăbit să vă arate simpatia acum la plecare? Apoi, puțini ar crede asemenea vorbe. Păstrează taina până se va ivi prilejul nimerit! De fapt, e taina grea a unei familii mari.

— Poate că e mai bine așa, oftă el. Iar acum a venit vremea să vă mulțumesc. Noi n-am fost niciodată prieteni, domnilor.

— Nu-i vina noastră, zâmbi Ducu.

— Știu. E a mea. Fericit e domnul Țării Românești că are asemenea slujitori.

— Nu slujitori, prințe, râse Indru. Noi nu putem fi slujitorii unui om, ci numai ai neamului nostru.

— Da, da, zise Sigismund, cu cât vă cunosc mai mult cu atât mă cuprinde mirarea. Alții în locul vostru m-ar fi lăsat să pier. V-ați primejduit viața pentru mine. Or, primejduirea vieții nu se poate plăti în aur. Totuși s-a ivit prilejul să vă fac măcar un serviciu. Domnul Chirilă Zece Cuțite a căzut în mâinile cardinalului. Căpitanul Jager l-a arestat în zori chiar lângă poarta cetății Alba-Iulia. Nu-i va fi ușor prietenului vostru, mai ales că a doborât patru dintre oștenii lui Jager.

— Prins? tresări Caravană. Dar nu a existat nici un ordin de urmă-

Ioan Dan

rire împotriva noastră.

— Există acum. Pentru capetele voastre, cardinalul oferă opt sute de ducați.

— O! exclamă Ducu admirativ, am ajuns la preț mare.

— E timpul să ne despărțim, hotărî Cae. Va trebui să luăm unele măsuri pentru salvarea lui Chirilă.

— Va fi greu, observă Sigismund. Adică, nu. Cu domniile-voastre mă aștept la orice.

Prințul scoase o pungă ce se dovedea nu tocmai ușoară. Cotrobăi prin ea și alese trei inele în a căror montură străluceau pietre de mare preț.

— Iată, murmură cu glasul înecat de emoție, vă las niște amintiri. M-aș simți umilit în fața unui refuz.

— Nimeni nu poate respinge niște amintiri, zise Caravană la fel de emoționat.

Își strânseseră mâinile tăcuți. Fostul principe nu mai avea nimic din vechiul său aer arogant. Ar fi vrut să le spună acelor tineri cuvinte mult mai frumoase, dar mintea lui se arăta neputincioasă după o astfel de încercare. Întreaga lui ființă simți nevoia unei mângâieri. Dacă Indru și-ar fi desfăcut larg brațele, s-ar fi aruncat la pieptul lui și nu s-ar fi rușinat să plângă. Până ieri, fusese cel mai strălucitor om al principatului. Azi simți pentru prima oară că e singur. “Doamne, Dumnezeu! gândi el. Toată simpatia și strălucirea din jurul fostei mele puteri se dovedește numai minciună. Cine și-ar fi închipuit că în clipele mele cele mai grele să-i am alături tocmai pe oamenii pe care i-am prigonit cândva. Fericit e conducătorul ce știe să-și aleagă prietenii! Fericit e conducătorul care deosebește lingușeala și fățarnicia de sinceritate și dragoste! Eu n-am văzut nimic atâta vreme cât am fost principe. Iar azi culeg roadele.”

Se scutură din gândurile lui și apucă frânghia cu un gest disperat, apoi coborî printre slujitori și se mistui în lungul Ampoiului.

— Eu plec la Alba-Iulia, spuse Cae, privind trist în urma lui Sigismund.

— Poate împreună cu noi, observă Ducu.

— Nu, prietene! Merg singur. Nu are rost să ne băgăm cu toții în gura lupului. Am un plan care cred că e bun. Pentru reușita lui, ar fi bine să mă așteptați aici până la miezul nopții. Să nu-i îngropați pe călugării morți! S-ar putea să avem nevoie de ei chiar azi. Dacă nu mă întorc până la miezul nopții, înseamnă că planul meu nu a reușit. Atunci veți hotărî voi salvarea mea și a lui Chirilă.

O pală de vânt îndoi vârfurile brazilor făcându-i să cânte și trecu prin inima pădurii ca un fior.

Capitolul 2

Când gărzile porții de nord îl aduseră pe Cae Indru în fața căpitanului Jager, acesta scăpă o exclamație de uimire:

— Pe piciorul de lemn al sfântului Konrad cel milos, de mult n-am mai avut o vizită atât de plăcută! Dar două arestări mari într-o singură zi aduc mai multă bucurie decât poate suporta inima unui biet oștean. Dacă ești aici, înseamnă că și prietenii domniei-tale sunt pe aproape. Deci bun prilej să punem mâna pe ei. O să-i facă mare plăcere principelui, știindu-te în lanțuri. Mi-ați scăpat de atâtea ori încât numele meu s-a umplut de ocară. Zău că meritam această satisfacție! Luați-I! se întoarse către oșteni.

— O clipă, căpitane! zâmbi Cae. Doar nu-ți închipui că am venit aici de dragul vostru? Vreau să-i vorbesc principelui.

— Iar eu lui Mohamed, râse Jager. Dar să nu mă înțelegi greșit, domnule Indru. Cu toată ura pe care v-o port, nu vă pot refuza asemenea cerere. Mi-e teamă însă că noul principe nu va dori să vă primească. O sută de pași ne despart de palat. Voi merge personal să-l vestesc pe Andrei Báthory.

Principele se afla într-o prelungită discuție cu episcopul Naprágy, cu domnul Kornis, comandantul oștilor Transilvaniei, cu Toma

Ioan Dan

Ciomârtan și contele Teleki. Intrarea căpitanului îl nemulțumi vizibil, chiar dacă acesta era unul dintre puținii oameni ce puteau să vină în fața principelui la orice oră.

— Ce dorești, domnule Jager? Întrebă cu răceală cardinalul.

— Doresc sănătate măriei-tale, răspunse oșteanul, la fel de rece.

— Bine. mulțumesc! Altceva?

— O cerere de primire la măria-ta.

— Pentru cine?

— Pentru domnul Cae Indru.

Cardinalul sări entuziasmat de pe scaun. În jurul său se auziră unele exclamații de mirare.

— Unde l-ai prins pe lotrul acela?

— Prins? Nu mă pot lăuda cu asemenea ispravă. Domnul Indru a venit singur.

— Singur... murmură principele. Omul acesta ori e nebun de-a binelea, ori curajul său întrece orice închipuire. E nebun. Altfel nu se poate. Ce zici, Jager?

— Cred că a venit să-l scape pe domnul Chirilă. Dar arestarea lor îi va aduce și pe ceilalți. Acești oameni își pun viața în pericol unii pentru alții.

— Asta e și dorința noastră. Pune-l în lanțuri!

— Să cred, oare, că îi refuzați audiența?

— Doar nu-ți închipui că vom sta de vorbă cu un lotru?

— Cuvântul de ocară nu i se potrivește, interveni contele Teleki zâmbind.

— Vai, dragă conte! răspunse cardinalul cu prefăcută obidă. I s-ar potrivi oare un nume mai bun?

— Așa se pare. Domnul Indru e consilierul lui Mihai-vodă, vasalul vostru prin moștenire. Obârșia lui nu se află cu nimic mai prejos decât a voastră.

— Decât a noastră? rămase perplex cardinalul.

— Absolut, răspunse Teleki, mirându-se că-i ține parte unui om pe care ar trebui să-l urască din toată inima. Cae Indru e fiul prințului

valah Petre Cercel, fostul domn al Țării Românești.

— Vai, vai! răsese cardinalul. Și de ce nu e domn în locul lui Mihai-vodă?

— Îi lipsesc asemenea gânduri de mărire.

— Se pare că ești bine informat, dragă conte.

— Nu mai mult decât alții.

— Să fie oare și domnul Chirilă fiu de prinț?

— Nimeni nu știe, măria-ta. În privința lui Chirilă s-au zvonit multe și poate fără temeii. Valahii îi pomenesc numele în rugăciunile lor. Se zice că multe dintre frumoasele fete ale Transilvaniei se culcă seara purtându-l în gând. S-au scornit legende în jurul său, dar s-au aflat și lucruri adevărate, care, chibzuite adânc, duc spre sminteală sau spre vitejie fără seamăn. În urmă cu cinci ani, Chirilă era pus sub urmărirea legilor, ca și azi. Ei bine, omul acesta nu s-a sfiit să se strecoare în Alba-Iulia, unde cuțitele lui au adus moartea unei solii turcești.

— E un criminal, nu un viteaz, observă cardinalul.

— Numai la prima vedere. Solia turcească arsesese în drumul ei un sat de munteni din Țara Românească. Atât el cât și Ducu cel Iute au apărut acum câțiva ani la curtea din București, alături de Costache Caravană. Poate că nici Mihai-vodă nu cunoaște amănunte asupra lor. Ultima dată l-am văzut pe Chirilă la un bal dat chiar aici de fostul principe Sigismund. Când a intrat în sală, s-a auzit un murmur de admirație. Poate nu pentru frumusețe, ci pentru măreția lui. Atunci s-a petrecut un fapt cu totul ieșit din comun. Măria-ta știi că domnul conte Francisc Teke, cel mai bogat nobil din Transilvania, are două fete: Marta și Alberta. Le-a mers vestea până departe pentru frumusețea lor. Ei bine, contesa Alberta s-a smuls da lângă părinți parcă vrăjită și s-a apropiat de domnul Chirilă. Curtenii o priveau înmărmuriți. Chiar principele a cătat spre ea cu mirare. Alberta și-a scos de la gât o frumoasă cruce de aur bătută cu nestemate și i-a dăruit-o lui Chirilă. De atunci au trecut mai bine de patru ani. Marta s-a măritat cu un baron din Bavaria. Alberta oftează poate și azi. Se pare că marea dragoste a acestui bărbat e dăruită în întregime neamului valahilor.

Ioan Dan

— Crezi că ar trebui să-l primim pe Indru? Întrebă cardinalul impresionat.

— Nu cred nimic. Aici ar trebui să răspundă cancelarul vostru, domnul Naprágy.

— Așa, așa! aprobă Andrei. Așteptăm părerea domniei-tale, dragă Naprágy.

— Nu! Nu el trebuie să vorbească! sări veninos rotofeiu Kornis. Arestatului i se potrivește mai bine numele de lotru. Acum câțiva ani nu s-a sfiit să-l facă prizonier pe fostul principe al Transilvaniei, chiar aici în palat. Când am încercat să mă împotrivesc, m-a lovit ca pe un om de rând. Ani întregi a iscodit prin împrejurimile cetății, dibăcindu-ne toate secretele mari. Unde a fost prins Chirilă, măria-ta? Oare nu lângă poarta cetății? Ar mai trebui și alte dovezi care să ateste că mai iscodesc și azi la secretele curții noastre? Iată că noul arestat se afla tot prin apropiere și vă asigur că ceilalți ortaci ai lor nu sunt prea departe. Pe acești oameni ar trebui să-i spânzurăm fără nici o judecată. Suntem la vreme de cumpănă, când secretele noastre nu trebuie să încapă în mâinile altora. Dacă vom fi îndurători cu ei, nu vom avea milă de noi.

Argumentele lui Kornis erau puternice și făcură mara impresie asupra lui Andrei Báthory.

— Se pare că ai mare dreptate, dragă Kornis, aprobă el. Noua politică a Transilvaniei va suferi mult cu asemenea iscoditori aflați în preajma noastră. Ne-am gândit bine când am pus preț în aur pe capetele lor de lotri. Îi refuz audiența, domnule Jager. Pune-l în lanțuri! La noapte îi vom trece prin casne.

Căpitanul se înclină și părăsi încăperea, dar se întoarse după un sfert de ceas.

— Ei, ce mai e? Întrebă principele mirat.

— Arestatul vă trimite prin mine o solie. Zice că ar fi ceva atât de grabnic încât nu suferă nici cea mai mică întârziere.

— Să auzim, să auzim, dragă Jager! Cum sună această solie?

— Doar uh singur cuvânt, măria-ta.

— Un singur cuvânt? Dar un cuvânt n-a constituit niciodată o solie. Rostește-l, domnule!

— Zablize, spuse Jager nepăsător.

Zâmbetul se șterse brusc de pe fața cardinalului. Dacă trăsnetul ar fi căzut lângă el, n-ar fi rămas mai descumpănit. Încercă să se reculegă fără să reușească deplin. Cuvântul se abătuse asupra sa ca o lovitură de măciucă. Măinile îi tremurară atât de puternic încât fu nevoit să le ascundă sub masă. Oaspeții se priviră buimaci. Când reuși să vorbească, vocea lui răsună răgușită ca un hârâit.

— Domnilor, doresc să rămân singur. Adu-mi arestatul, căpitane!

La apariția lui Indru, privirea cardinalului era aspră, amenințătoare. Dar tânărul se apropie zâmbind, salută scurt, ca în fața unui egal, și așteptă să i se vorbească.

— Iată, zise principele, că nu ne-a fost greu să-i prindem pe doi dintre lotrii lui Mihai-vodă. Acei lotri după care vărul nostru, Crist să-l țină în sănătate, a alergat atâta vreme! Văd că ești bine priponit în lanțuri. Adică așa cum se cuvine. Lasă-ne singuri, Jager! Sunt un principe blând, continuă el după ce se închise ușa în urma căpitanului. Atât de blând încât am hotărât să stau de vorbă cu un lotru chiar dacă nu i-am înțeles cererea de audiență. Vorbește, omule!

Auzind asemenea insulte, ochii prizonierului se subțiară ca la pisici în vreme de lumină mare. Dar pe fața lui, principele nu putu citi altceva. Prin pomenirea lui Zablize, Cae câștigase prima bătălie cu cardinalul, însă izbânda până la capăt cerea stăpânire de sine și abilitate.

— Măria-ta, zise continuând să zâmbească, sub vechea domnie am fost prigonți. Apoi s-a dovedit că învinuirile ce ni se puneau în seamă erau fără temei, iar Sigismund Báthory ne-a primit cu toate onorurile ce ni se cuveneau. Sub noua domnie s-a pus preț în aur pe capetele noastre. Eu și Chirilă ne aflăm în lanțuri. Pe ce se întemeiază această prigoană, măria-ta?

— Pe învinuirea că iscodiți secretele principatului.

— Da, e o învinuire grea. Dar există măcar o singură dovadă în această privință?

Ioan Dan

— Există, zise tăios principele. Ea stă chiar în prezența voastră aici.

— Asta nu e o dovadă, ci o presupunere.

— Poate. În fond, ce vrei? Ai venit să discuți măsurile noastre?

— Nu, trecu la atac Indru. Am venit să vă spun că vărul vostru, prințul Sigismund Báthory, e mort.

Deși o dorea din tot sufletul, vestea venită din partea prizonierului îl năuci cu totul. Dacă acest om cunoștea numele lui Zablaște, dacă aflușe despre moartea vărului, cu siguranță ca știa mai multe. “Ah, și-a dat singur osânda! gândi cardinalul. Tănărul acesta va trebui să moară chiar azi, dar nu înainte de a scoate de la el întreaga taină. Și s-a nimerit cum nu se poate mai bine. Vom pune pe seama lui uciderea vărului nostru.”

— Iubitul nostru văr? întrebă cu prefăcută durere. Nu cred. Nu cred o vorbă.

— Și totuși e mort, măria-ta. Am fost de față la acel asasinat.

— A...sa...si...nat? murmuă cardinalul. Dacă ai fost de față, înseamnă că ești părtaș la crimă. Sau, poate chiar ucigașul. Vei fi pus la casne în cel mult un ceas.

— Dar pot răspunde și fără casne, răsese Cae privind-l țintă. Nu eu sunt părtaș la crimă, ci Andrei Báthory, principele Transilvaniei.

Cardinalul se strânse parcă lovit de o săgeată. Făcu totuși un efort lăudabil și se ridică amenințător.

— Cum îndrăznești?

Cae simți că a venit momentul hotărâtor al disputei. Acum trebuia să folosească întreaga lui dibăcie.

— Măria-ta, spuse răsând, am venit cu o propunere de pe urma căreia principele Transilvaniei va ieși în câștig. Dar niște tratative nu pot continua cu insulte. Avem asemenea dovezi încât familia Báthory, împăratul Rudolf și întreaga populație a principatului vor cunoaște numele adevăratului asasin. Ei bine, am venit să vă propun distrugerea dovezilor.

Cardinalul își trecu limba peste buzele uscate, parcă umbrite de arșiță.

— Vorbește, domnule! S-ar putea să te răsplătesc sau să te trimit la

spânzurătoare.

— Ultima ar fi o mare greșeală. Totdeauna tratativele au adus mai multe foloase decât înfruntările. Dacă nu voi fi liber peste un ceas, prietenii mei vor crede că trebuie să acționeze așa cum ne-am învoit înainte de a veni aici. Am totuși convingerea că ne vom înțelege, spre binele celor două părți. Vă propun, deci, predarea în mâinile voastre a celor cinci călugări, în schimbul eliberării prietenului Chirilă.

— Dar cine-ți spune că eu îi cunosc pe călugării despre care vorbești? Întrebă cardinalul batjocoritor.

— Ei spun. Avem mărturii scrise.

— Poate niște mărturii luate sub amenințarea armelor, spre discreditarea noastră.

— Măria-ta, răspunse Cae atât de liniștit încât îl potoli cu totul. Să zicem că ar fi așa. Că am smuls acele mărturii sub amenințare. Ei bine, fie! Putem întrerupe tratativele. Prietenii mei îi vor preda pe călugări familiei Báthory, iar familia va ști să afle adevărul.

În fața unor asemenea argumente, cardinalul capitulă definitiv, convins că nu există altă ieșire.

— Te ascult, domnule. Te ascult. Nu cred să fi pomenit despre întreruperea discuției. Atât doar că târgul propus mi se pare plin de cusururi. Nu-mi recunosc vreo vină în asasinarea vărului nostru, dar vreau să evit un scandal acum la început de domnie. Ceea ce-mi propui nu mă satisface. Îi voi primi pe călugări dimpreună cu dovezile. Până aici e limpede. Rămân însă cei șapte slujitori ai vărului nostru.

— În privința lor să nu vă faceți griji. Ei nu i-au văzut pe asasini, iar spaima lor a fost atât de cumplită încât au ridicat cadavrul lui Sigismund și și-au continuat drumul în goana cailor.

— Fie! aprobă cardinalul. Mai rămâi domnia-ta dimpreună cu prietenii.

— Așa e! răsă din nou Cae. Dar ce putem spune fără dovezi? Cine ar îndrăzni să-l acuze pe principele Transilvaniei? Noi? Oare când au mai fost crezute vorbele dușmanilor? Din contră, noi avem temeri, continuă Indru cu dibăcie, aruncându-i o nadă.

Ioan Dan

— Voi? Nu înțeleg.

— Ar fi bine. Ar fi bine să nu arunci asupra noastră acel asasinat.

Cardinalul își reținu un zâmbet, dar ochii îl trădară, astfel tânărul ghici că mușcase din nadă.

“Ideea nu e rea, gândi Andrei Báthory. Narodul acesta mi-o aduce pe tavă. Zablije și cei patru călugări vor depune mărturie împotriva lui Indru și a lotrilor care îl însoțesc, îl vom acuza de amestec pe Mihai-vodă, iar dovezile vinovăției lor vor ajunge la puternica noastră familie. Celor doi le dau libertate azi, ca să-i prind mâine.”

— Cum procedăm? întrebă cardinalul.

— Simplu, măria-ta. Trimite-l pe Jager la miezul nopții lângă Stânca Diavolului! Noi vom fi sus, iar el pe vale. Cu ajutorul unei frânghii vom coborî întâi trei dintre călugări. Căpitanul îl va slobozi pe Chirilă. Când prietenul nostru va ajunge sus, vor urma ceilalți doi călugări, dimpreună cu dovezile.

— Așa să fie!

— Dar nu e totul, continuă Cae. Măria-ta ai auzit despre noi că nu ne lăsăm păcăliți. La cel mai mic semn de trădare din partea oamenilor voștri, lucrurile vor lua o întorsătură urâtă. Ne-am asigurat asemenea măsuri în-cât e bine ca totul să se desfășoare cu bună rânduială. Și mai e ceva. Eu trebuie să plec acum, altfel mi-e teamă să nu ajung prea târziu.

— Bine! hotărî Andrei. Deci, la miezul nopții.

— La miezul nopții, măria-ta.

Principele se apropie de ușă și-l strigă pe Jager. Căpitanul intră în odaie, gata să-și ia prizonierul, dar rămase înmărmurit auzind noile porunci.

— Din clipa aceasta e liber. Desfă-i lanțurile!

— Prea bine, măria-ta. Deci e...

— Să-i dai armele, calul și o scrisoare de trecere! Iar domnia-ta să te întorci peste o jumătate de ceas! Am să-ți încredințez unele sarcini.

Când se despărți de căpitan, Cae rosti jumătate în glumă, jumătate în serios:

— Te dezamăgesc, domnul meu.

— Văd, răspunse acesta îmbufnat. Pe lângă dezamăgire pierd și ducații promiși pentru arestarea domniei-tale.

— Ei, ei, n-ai muncit pentru ducații promiși. Eu am venit la Alba Iulia de bunăvoie.

— Și pleci la fel, încheie căpitanul dezgustat.

După acele vorbe, fostul prizonier încălecă pe Vânt Sălbatec și se depărtă fără grabă către poarta de nord a cetății. Nu departe de poartă se afla vestitul han Pivnița Șardului, iar peste drum, la mare concurență, hanul nu mai puțin cunoscut prin împrejurimi, Pâlnia Luminoasă. Călătorul nehotărât putea să moară de foame sau de sete, dacă lua seama la îndemnurile hangiiilor. Proprietarul "Pivniței Șardului", jupânul Ieremia Cipcigan, zis Goliat, un bărbat mărunț, stafidit, ușor adus de spate ca o coajă de nucă, ședea trei sferturi din zi pe un scăunel așezat în fața hanului. De cealaltă parte, jupânul Romuluț Tănase, bărbat cât un cal de povară, cu fundul mare ca o covată, cu degetele mâinilor asemenea unor cârnați proaspeți, avea scăunelul său, iar disputa verbală aruncată peste drum de cinstiții jupâni făcea parcă punte între cele două firme rivale. Dar nici Cipcigan, zis Goliat, nici Tănase nu aveau porniri veninoase unul împotriva altuia. Totul pornea de la neveste, care îi asmuțeau și-i dăscăleau câte o jumătate de noapte. Nu s-au bătut împreună decât o singură dată. O făcuseră în mijlocul drumului, pe granița dintre hanuri, iar cele două neveste îi asmuțeau pe de lături. Goliat, mărunț, pipernicit și ager, îl pocnise de câteva ori pe Tănase, dar numai în partea de jos a trupului, după cum îl ajuta înălțimea. Tănase, înalt cât o grindă, se învârtea domol în jurul lui Goliat, aplecat de parcă ar fi căutat ceva pe jos, însă nu reuși să-și nimerească rivalul. Nemulțumit de imprecizia loviturilor sale, lui Tănase îi veni în minte să se prăvăle peste Goliat, iar lupta luă sfârșit. După cinci zile, în care frecțiile cu oțet și lipitorile făcură adevărate minuni, Goliat își veni în fire, dar la vreme de ploaie simțea unele dureri în oase.

Când apărea un client în mijlocul drumului, Goliat îi striga prietenos:

— Nu, domnule! Nu intrați în hanul nostru! Mai bine poftiți alături!

Ioan Dan

La noi, vinurile tari sunt în stare să doboare un om sănătos la trup. Dar peste drum puteți bea o săptămână fără să simțiți asemenea nenorocire.

— Ah, ah! striga Tănase de cealaltă parte. Intrați, domnule, fără teamă la vecinul nostru! Acolo găsiți cele mai minunate poșirci și spălături de vase din tot ținutul. Tămâiosul nostru de Cistei a doborât mulți bărbați cu faimă. Nu vă încumetați, domnule, spre năbădăiosul nostru tămâios! Dacă aveți însă ceva vătămătură, sau slăbiciuni ale bărbăției, ori gută, ori țâfnă, sau reumă, sau dureri de suflet, atunci nu s-ar afla un leac mai potrivit decât vinul nostru.

— Așa e, domnule! răspundea Goliat. Cu ani în urmă, bărbații smințiți la trup și la minte foloseau tămâiosul, dar azi trăim alte timpuri. Gusturile s-au făcut mai alese. Bărbații subțiri știu să prețuiască un vin roșu, adus de pe dealurile Șardului. La prima vedere pare apos. După două cani simți cum se aprinde focul în vinele hodorogite, iar sângele se învârtoșează aspru, dornic de viață. Puțini știu că vinurile de Șard vindecă femeile sterpe și-i întineresc pe patriarhi. Am văzut o femeie stearpă care a făcut cinci gemeni după ce a gustat din vinul nostru roșu. Am văzut un unchiaș trăgând la noi cu gândul să moară în tihnă. După o săptămână, ne-a făcut întrebarea dacă știm o muiere trupeșă, bună de măritat cu un zurbagiu fără pereche.

— Nu minte, domnule! răspundea Tănase blajin. Intrați acolo! Vecinul știe să prepare niște miei arși în spuză. La noi, sunt abia rumeniți. Intrați domnule, acolo, unde cânila au fost spălate cu grijă acum treizeci de ani! Noi le spălăm în fiecare zi, dintr-o aplecare prostească. La mine greu puteți vedea, pe gratis, mai mult de opt încăierări pe zi. Dincolo, oamenii se închină roși de acreala păcatelor, cu gândurile îndreptate spre posturi și rugăciuni. La mine, șuncile afumate, mari cât un dos de vădană, cârnații lungi cât funiile, pâinea de casă cât un pântec de iapă, țuica de Cricău cu care otrăvești sufletul întărind trupul, vinurile prea grele pentru nevolnici te îndeamnă spre desfrânare.

Cei doi jupâni plecau o dată pe lună după cumpărături departe de Alba-Iulia și lipseau câteva zile. Atunci, simpaticele hangițe ieșeau în uliță, gata de păruială, spre marea satisfacție a clienților. În acele zile,

scăunelele bărbaților nu mai foloseau pentru fund, ci mângâiau reciproc zdravenele căpățâni ale ambițioaselor proprietărese. Doamna Tănase era înaltă, uscățivă și ciolănoasă, deosebindu-se de doamna Cipcigan, care se mândrea cu niște fălci puternice cât două verze una lângă alta, cu picioarele scurte, cărora le atârna la spate un butoiăș ce se sălta vesel după fiecare călcătură. Războiul se pornea psihologic din ușile celor două hanuri, cu vorbe mieroase, ori cu vorbe cu tâlc, apoi începeau mișcările strategice de intimidare. Poalele largi se ridicau în cap, arătându-și una alteia respectul cuvenit. Clienții dădeau adevărată năvală spre hanuri, dornici de distracții picante, iar vânzarea băuturilor întrecea toate așteptările.

Când apărură Cae Indru, Tănase și Goliat îl îndemnară unul spre altul, dar tânărul, bun cunoscător al locurilor și obiceiurilor, intră dintr-o toană la Pivnița Șardului, gândindu-se cu părere de rău că-i lipsește vremea necesară pentru a-i asculta pe hangii. Slujitorii îl înconjurară degrabă, așteptându-se la un bacșiș gras din partea unui tânăr atât de strălucitor, al cărui armăsar ar fi stârnit invidia celor mai de seamă dregători.

În timp ce mânca îngândurat, privirile lui Cae se opriră întârnplător asupra a patru oșteni, cam gălăgioși după câteva cani de vin bun. Astfel, observă cu mirare că oștenii discutau aprins, arătând cu mâinile către el. După câteva clipe se ridicară bățoși, zăngănindu-și armele și se opriră la câțiva pași.

— Domnule, zise cel mai voinic dintre ei, acum un ceas erai în lanțuri. Te-am văzut cum te văd și mă vezi.

— Da, zâmbi Cae. Asta era acum un ceas.

Răspunsul atât de liniștit îl zăpăci un moment pe uriașul oștean. Își reveni însă degrabă și spuse amenințător:

— Se pare că ai fugit, altfel am fi știut și noi. Nimic nu se întâmplă aici fără știrea noastră.

— Am o scrisoare de trecere.

— Sunt multe scrisori mincinoase. Fă bine și poftește cu noi! Sau te luăm pe sus.

Ioan Dan

— Aș merge cu dragă inimă. Din păcate, sunt grăbit. Mai bine vă plătesc o găleată cu vin...

— Auzi, auzi! râse voinicul. Haide, scoală fără nazuri, înainte de a te mirui cum se cuvine.

— Dacă nu vă potoliți, vă rup urechile! răspunse Cae aspru.

— Pe trăsnetele și fulgerele sfântului Ilie! râse uriașul. Ați auzit, fraților? Nimic nu ne mai oprește să-l cotonogim. Puneți mina...

Uriașul nu mai apucă să-și încheie porunca. Masa grea de stejar parcă se prăvăli singură peste ei. Cae făcu un salt până lângă perete. Unul dintre oșteni se ridică mai sprinten, cu pistolul în mână. Cuțitul lui Cae zbură pe distanța scurtă de câțiva pași, înfigându-se în brațul oșteanului. Cineva strigă din toate puterile:

— Fugiți! Țsta e Cae Indru.

Pe fețele oștenilor se întipări brusc o spaimă de moarte. Rămaseră descumpăniți acolo unde erau, neîndrăznind să facă vreo mișcare.

— Puneți armele la locul lor! porunci Cae.

Oștenii îl ascultară aiuriți, încurcându-se între ei.

— Cine e șeful vostru?

— Eu, îngână uriașul.

— Apropie-te!

— Să nu dați, domnule! îl rugă oșteanul. Am auzit că lucrați cu unele haruri diavolești și nimeni nu vă stă împotriva. Dacă știam de la început...

— Bine, bine! râse Cae. Știi să citești?

— Slab, domnule, dar mă descurc.

— Atunci, uită-te pe hârtia de trecere!

Oșteanul privi hârtia, chiar dacă literele îi jucau dinaintea ochilor.

— E în regulă?

— În cea mai bună regulă.

— Bine! E timpul să vă retrageți! Pe tine puteam să teucid, se întoarse către cel cu pistolul, scoțându-i cuțitul din rană.

Oștenii o zbughiră afară. Cae își văzu mai departe de mâncare. După câteva minute simți din nou că e privit. Un cerșetor își întinse mâinile

aproape de el. Poate unul dintre miile de cerșetori care cutreierau târgurile principatului.

— Înălțimea-ta, grăi omul, chiar dacă am fost alungat de la alte mese, mă pricep ca nimeni altul să ghicesc trecutul și viitorul unui bărbat lipsit de zgârcenie.

Apoi șopti:

— Sunt Ion Chioreanu, fostul secretar al lui Iojica.

— Te-am recunoscut, murmură Cae, fără să-și arate surpriza.

— Iată, înălțimea-ta, aceste mățanii sfințite... am un mesaj pentru domnia-ta. Îl găsești sub șaua calului. Cu aceste mățanii i-am slujit pe mulți... mesajul e de la Toma Ciomârtan, în care poți să ai toată încrederea... dar dacă nu doriți...

Cae scotoci prin buzunare, îi dăruie o monedă mărunță și-i făcu semn să se retragă. Cerșetorul mulțumi cu plecăciuni adânci, trecu pe la alte mese înșirând verzi și uscate, apoi se mistui prin ușa de la ieșire.

Cae părăsi Alba-Iulia. Vânt Sălbatec, lăsat în voia lui, se întinse voinicește la drum. Când ajunseră dincolo de Măgura Vulpii, lumina zilei se îngâna cu amurgul. Abia acolo își îngăduie un moment de odihnă. În vreme ce calul mușca lacom din iarba fragedă, călărețul scoase mesajul adus de falsul cerșetor și citi:

“Domnule Cae Indru.

Cunosc vechea prietenie dintre voi și regretatul Iojica. Fostul cancelar al Transilvaniei se putea numi fără greșeală un mare român. Atât de mare încât nu ne-am putut asemăna cu el. Înainte de a fi pus în lanțuri, Iojica mi-a încredințat patruzeci de mii de ducați, cu rugămintea să-i țin la dispoziția voastră ca parte din averea ce vi se cuvine. De suma aceasta puteți să dispuneți la prima cerere făcută domnului Izu Klein, starostele negustorilor din Sibiu. Parola de recunoaștere este: «Prin moartea lui Iojica românii de pretutindenii au pierdut un om de seamă.»

Am devenit consilierul noului principe nu în scopuri de mărire, ci pentru a continua lucrarea începută de Iojica și Mihai-vodă, în vederea unirii tuturor românilor.

Ioan Dan

Andrei Báthory e o pramatie fără nici un dumnezeu. În treburile principatului nu se ridică la valoarea lui Sigismund. E atât de slab încât prevăd înfruntări de oști pe pământul Transilvaniei. Turcilor le-a făcut o scrisoare prin care le cere firman de domnie. Pe poloni îi înșală cu altă scrisoare, făgăduindu-le principatul dimpreună cu Moldova și Țara Românească, până la Dunăre. I-a făcut scrisoare împăratului Rudolf, căruia îi cere sprijin împotriva turcilor și recunoașterea lui ca principe. Îi poruncește lui Ieremia Movilă prin altă scrisoare să strângă oștile Moldovei, păcălindu-l că-i va da fratelui său scaunul de domnie al lui Mihai-vodă. În ultima scrisoare îi cere lui Mihai-vodă să părăsească Țara Românească. Scrisorile nu sunt semnate de principe, așa cum s-ar fi cuvenit, ci de episcopul Naprágy, altă pramatie care e mai primejdios decât cardinalul tocmai prin prostia și aroganța lui fără seamăn.

Sunt de părere să nu urmăriți soliile. Lăsați scrisorile să ajungă la locul lor! În felul acesta veți trage mai multe foloase, știindu-le conținutul.

Prin schimbarea din Transilvania, primejdia e mare pentru Țara Românească. Turcii se mișcă și ei amenințători acum la vreme bună de lupte. Țara Moldovei va strânge oști. Hatmanul Poloniei, domnul Zamoyski, a pus tabără lângă Zim, hotărât să coboare spre Dunăre la cel mai mic semn al lui Andrei Báthory. Din îndemnul principelui, Kornis va strânge oști lângă Aiud. Împăratul Rudolf e departe de a fi un bun om politic. S-ar putea ca viitoarele sale hotărâri să fie chiar mai primejdioase decât tot ce v-am spus. În asemenea situație, nu armele hotărâsc destinul Țării Românești, ci viclenia.

Domnule Indru, Iojica avea o casă în Sebeș. Acolo v-ați întâlnit cu el de multe ori. Acum, casa e locuită de Ion Chioreanu, care lucrează pentru noi. Ar fi bine să-i trimiteți lui Chioreanu un om de legătură. Toate mesajele noastre către voi vor trece prin casa din Sebeș.

Al vostru, Toma Ciomârtan.”

Cae aprinse hârtia și răspândi cenușa rămasă. La poalele munților se așeza înserarea. Crestele străluceau în lumină.

*

Costache Caravană nu era omul care să se mire din orice, dar în fața părintelui Clement, socotit mort, scoase un șuierat mai grăitor decât cuvintele. După ce-și reveni din uimirea firească, se apucă să-l repare folosind unele oblojeli și ierburi știute numai de el. Când isprăvi lucrarea așa cum se cuvine, porni un mic discurs ce produse asupra călugărului un efect asemănător cu paralizia.

— Sfântule, zise cu vocea lui pițigăiată, minuni se mai întâmplă... fiindcă nu ca alții... fără să mă laud... carele ar fi unul la zece mii... dar vă jucaram în foi de viță...că dacă n-ai ochiul ager... numai laba aia de ziceam eu să auzim de bine... și poate chiar mai mult... pe Zambilica mea dacă mint! Alții numai cu farmece sau cu ceva moșmoande...

Costache se opri brusc văzându-l pe călugăr cu gura căscată de uimire.

— Ai priceput, sfântule?

Clement se scărpină după ureche, năuc.

— Nu prea.

— Se poate, recunosc grasunul. Totdeauna când vreau să vorbesc în pilde și finețuri o cam încurc... noi de la Adam și Eva... fiindcă e bine să fii copt... carele pre el și pre alții... fără a mai pune la socoteală haleala și mărunțișul... că bafta tot baftă rămâne...

— Nu, nu! îl întrerupse rugător Clement. Dacă vrei să-i zici ceva, ia-o pe bucățele!

— Așa, așa, sfântule! aprobă Costache privindu-l cam nătâng. Taman asta zisei și eu. Când nu e prea lung, o descurc binișor... că și alde ăia..., carele pre alții... dar tocmai de sus de pe stâncă... unde altul rămânea lat... Însă tot laba aia...

— Ho, domnule, oprește! se luă cu mâinile de păr Clement. De fapt, ce vrei domnia-ta?

Costache zâmbi cu gura până la urechi.

— Păi, ziceam cum ai căzutără...

— E, bată-te norocul! se luminează acesta. Lasă că îți spun eu cum a

Ioan Dan

fost. Glonțul domniei-tale s-a oprit în laba sfântului Antonio cel tăcut, căreia i-am pus cândva un înveliș de zale. Eu am picat de pe stânca aia mai mult de spaimă. E drept că m-am zdrobit nițel, însă oblojelile făcute de domnia-ta m-au ușurat. Of, of, greu a mai fost să scoți o vorbă ca lumea! Nu prea înțelegeam unde vrei să bați.

— Să fie la mine ceva lipsă de judecată? întrebă Costache păstrându-și aerul nătâng.

— De! zise precaut călugărul. N-aș putea spune cu toată hotărârea, dar măcar cu harul vorbirii nu prea ești dăruit. Cât despre mine, sigur că a fost o minune din cele mai mari...

— Păi asta ziceam și eu, sări Costache. Despre minuni, sfinția-ta... că strămoșii voștri, domnii Cain și Isac, s-au bătută rău ca chiorii... Isac l-a omorât pe Cain, iar Noe și domnul Avram...

— Ah, pe Sfintele Daruri! se tângui Clement, impresionat de atâta prostie și ignoranță. Poate vrei să zici Abel...

— Chiar așa! se corectă Caravană. Abel și Isac...

— Vai, vai, domnule! strigă Clement deznădăjduit. Ce-l tot amesteci pe Isac în treaba aceea? Cain l-a omorât pe Abel.

— Zău? Poate că unele cercetări făcute mai târziu l-au scos din cauză pe domnul Isac...

— Ascultă, omule! zberă Clement cuprins de un tremur nervos. Cu neștiința domniei-tale și cu lipsa de har a gândirii, ești în stare să omori un om sănătos. Iar pe unul bolnav ca mine îl pui la casne.

Costache nu luă în seamă vorbele călugărului și continuă bățos discuția pe teme religioase:

— Pe urmă inchișiția, sfinția-ta... carele mult bine au făcută rău pe Pământ... a zis să fie post joia... că vinerile nu mai aveau căutare...

— Joia? se înfioră Clement. Taci, păcătosome! Cine ți-a băgat în cap asemenea trăsnaie?

— Păi... voi popii... carele...

— Noi? strigă Clement. Noi nu suntem popi, ci călugări iezuiți. Iar cei care propovăduiesc prăpăstii despre post sunt chivernisiți cu harurile dracului și cu spurcăciuni.

— Asta o spuneți voi. iezuiții... carele nu aveți nici biserică, nici măcar schituri.

— Aiurea! spuse fălos călugărul. Ai fost vreodată în Polonia?

— N-am fost, minți Caravană.

— Atunci, n-ai de unde să știi. Noi avem la Zim cea mai frumoasă biserică. Dacă ai vedea chiliile și pivnițele noastre...

— O fi fost, râse grăsunul. O fi fost pe timpuri. Dar acum nici măcar în Zim nu mai poate fi o biserică de iezuiți.

— Să fii domnia-ta sănătos! răspunse cam de sus călugărul. Acum două săptămâni când ne-a luat de acolo părintele Zablije, biserica noastră era mai frumoasă ca oricând.

Vocea călugărului devenise atât de puternică încât Zablije, aflat ceva mai încolo sub supravegherea lui Ducu, strigă supărat:

— Clement, Clement, potolește-ți gura! Ți-am spus că asta e marele tău păcat. Nu vezi că domnul de lângă tine te trage de limbă?

Clement închise gura nemulțumit și-l privi cu superioritate pe Caravană fără să bănuiască nici pe departe că se afla în fața unuia dintre cei mai șireți oameni din câți întâlnește el. Nici Costache nu mai insistă. Obținuse destul informații.

*

În timp ce Cae Indru ieși din Alba-Iulia prin poarta de nord, trăsura contelui Teleki făcu același lucru la poarta de sud. Lăsând la o parte mijloacele de călătorie, singura deosebire se afla doar în direcțiile opuse luate de cei doi călători. Trăsura contelui trecu Mureșul și își continuă drumul pe sub piepturile dealurilor Zăreș, Căpuș și jumătate din Hoanca, abătându-se apoi la dreapta, către faimosul castel din Obreja. În satul Cisteiul românesc, oamenii se pregăteau de cină. Copiii și femeile săriră de la îndeletnicirile lor, bulucindu-se pe la porți, așa cum le era obiceiul când treceau mărimile ținutului, dar nu văzură mare lucru. Perdelele trăsorii îl fereau pe călător de ochii curioși.

Lajos Teleki era proprietarul unor întinse domenii din nordul prin-

Ioan Dan

cipatului. Dispunea de câteva castele răspândite la Cluj, la Satu-Lung lângă Baia Mare, la Dej, la Hațeg și chiar în Alba-Iulia. Îmbrăcat totdeauna cu haine scumpe, după ultima modă de la Viena sau Praga, contele era socotit pe bună dreptate arbitrul eleganței ardelene. Om de gust și fin politician, priceput în afaceri și lacom, tatăl său, bătrînul conte Teleki strânsese o avere uriașă pentru acele timpuri. Lajos nu avea asemenea porniri. Afemeiat și curajos, tânărul fusese amestecat în unele scandaluri prin capitalele Europei, dar cutezanța lui dublată de istețime și risipa de aur îl scăpaseră cu obrazul curat. Mai mult chiar, datorită firii sale deschise și vesele reușea adesea să-și facă prieteni din cei mai înverșunați dușmani. Trecut de treizeci și patru de ani, pe fața lui frumoasă apăruseră două cute adânci, care în loc să-i dea un aer de maturitate îi sporea farmecul. Înalt peste limita mijlocie, mersul și ținuta lui mai păstrau ceva din suplețea adolescenților.

Teleki se afundase gânditor între pernele din fundul trăsurii. "Iată, își zise el, au trecut patru ani de când bat aceste drumuri. Dragostea mea pentru frumoasa castelană din Obreja, în loc să se stingă, se aprinde mai puternic. Timpul nu se arată un bun alinător. Inima contesei Stela Beckembauer e dăruiată de mult lui Cae Indru. Pentru mine i-a rămas doar o părticică de prietenie. Ei bine, nu credeam că Lajos Teleki, în fața căruia s-au aplecat cu nădejde multe din frumusețile Apusului, va ajunge vreodată să se mulțumească doar cu fărâmituri. Adică nu! zâmbi el. Prietenia ei nu e pentru mine o simplă fărâmitură, ci tot ce am eu mai sfânt. Doamne, când s-a mai văzut pe lume un tânăr care să-și îndrăgească rivalul? Țin la acest Cae Indru împotriva voinței mele. Sau poate nu țin. Poate îl admir. Dar pasul dintre admirație și prietenie e tare mic. Indru e ceea ce aș fi vrut eu să fiu, dacă nu mi-ar fi lipsit voința. El își pune viața în primejdie pentru neamul valahilor. Eu, pentru un iatac. El doarme prin păduri, pe coclauri, aleargă prin ploaie, prin frig, se avântă în luptă fără să se gândească la viața lui, își folosește inteligența și iscusința armelor pentru a-i răpune pe dușmanii neamului său. Din această pricină își neglijează chiar dragostea. Azi și-a pus viața în primejdie pentru un prieten. Câți se pot lăuda cu asemenea lucruri?"

Eu ce fac? Am moștenit o avere uriașă, dimpreună cu un titlu mare. În acești aproape treizeci și cinci de ani m-am dovedit priceput să cer, să poruncesc, să primesc. Se trezi din gândurile lui. Frumoasa trăsură intrase în vadul Târnavei Mari. Dincolo de apă drumul se continua în pantă dulce. Sus pe meterezele castelului se aprindeau torțe pentru veghea de noapte. Parcul imens de arini, de fagi, de salcâmi băstinași, de arțari, de brazi aduși cine știe de pe unde, se întindea pe luncă și pe deal până departe către satul Mihălț. Vechiul castel construit cândva pe cheltuiala marelui latifundiar Ioan de Szentiváni, se ridica semeț deasupra Târnavei ocupând un loc frumos și folositor din punct de vedere strategic. Așezarea lui gândită cu temei domina locurile dintre Crăciunelul-de-Jos și Mureș. Pe la 1593, baronul Albert de Szentiváni, urmașul de drept al aceluia Ioan care dispăruse fără urmă la un asediu turcesc, reclădi o aripă a castelului părăginită în urma unei răscoale a iobagilor. Din vechea latifundie se pierdură unele sate, dar cele mai de seamă, adică Cisteiul românesc, Obreja, Mihălțul, Crăciunelul, Bucerdea și Pețulca, întinse pe douăzeci și cinci de mii de iugăre, fură vândute un an mai târziu, contelui Hans Beckembauer. Cei peste două mii de iobagi români se închină după legile timpului noului proprietar. Prețul acelei tranzacții fusese atât de mare încât nobilimea principatului avu multă vreme subiect de discuții.

Baronul Albert nu fusese un mare iubitor de frumos, astfel că parcul imens de odinioară căzuse într-o stare jalnică. Noul proprietar, mai bogat chiar decât se crezuse, tocmi oameni pe plată bună, iar parcul reveni la vechea strălucire. Aleile îngrijite cu piatră de râu, băncile presărate ici-colo, poienile cu ronduri de trandafiri, chioșcurile încântătoare, mirosna aspră a atâtor esențe de lemn și clipocitul molcom al apelor Târnavei, îmbiau la odihnă.

Pe dealurile nesfârșite din spatele castelului, contele Beckembauer înjghebase o mare crescătorie de cai, dovedindu-se mai priceput decât fostul proprietar. La vremuri cu atâtea mișcări de oști, cailor se căutau pretutindeni, iar prețurile nu erau de lepădat. În pivnițele castelului, folosite altădată drept închisori pentru lotri, pentru iobagii prea îndrăz-

Ioan Dan

neți sau pentru oștenii ce se dovedeau căzuți în vreo ispită, noul proprietar depozita vinurile ce se înmulțeau de la un an la altul. Castelanul nu se grăbea să le vândă, îndoindu-le prețul prin învechire. Pe dealurile dinspre Crăciunel, sarea aflată prin adâncimi ieșea singură la suprafață în zecile de izvoare. Căruțele castelului făceau transporturi de sare chiar până în pusta Ungariei.

Cu toate veniturile bune, cu toată frumusețea și bogăția din jur, tânărul castelan trăia retras, arătându-se rar la curtea din Alba-Iulia, sau la petrecerile nobililor învecinați. Sora lui, contesa Stela Beckembauer, despre care se zvonise că ar fi cea mai frumoasă fată a Transilvaniei, urma pilda fratelui, preferând plimbările călare pe un minunat cal dăruit de contele Teleki. Puțini știau că cei doi frați se numeau în realitate Ion și Stela Cristu. Dar și mai puțini erau cei ce aflaseră că falsul conte lucra acolo de câțiva ani pentru Mihai-vodă, domnul Țării Românești.

Poarta cea mare a castelului se deschise cu zgomot lăsând loc de trecere trăsurii lui Teleki. Majordomul trimise vorbă stăpânilor și se repezi să-l primească pe musafirul picat la vreme de seară.

— Nu știu dacă surpriza e la fel de mare ca bucuria, strigă contele Beckembauer de sus de pe scări.

Fața lui simpatică, lungă de un cot, strălucea de plăcere, iar părul căzut în neorânduială dovedea graba cu care ieșise înaintea musafirului. Picioarele puternice și lungi, pline de tinerete, străbătură iute distanța ce-i separa. Brațele mari ca două moriști se desfășură în lături, astfel că pieptul voinic primi îmbrățișarea musafirului.

Auzind exclamația de bucurie, pe care de fapt o aștepta, inima lui Teleki tresări înviorată.

— Aș fi ingrat, răspunse musafirul, dacă nu ți-aș mărturisi chiar de la început că va trebui să împărți bucuria cu tânăra contesă, dar nu în părți egale ca de obicei.

— Să înțeleg prin aceasta că îi aduci vești? zâmbi castelanul în vreme ce ochii lui inteligenți sclipiră spre ironie.

— Ce altceva aș putea să fac acolo unde nu am alte speranțe?

— Ești nedrept, domnule Teleki! Oare prietenia nu poate sta în cumpănă egală cu dragostea?

— Niciodată. Sunt sentimente diferite. Socotindu-le laolaltă ar fi ca și cum ai număra oile și caii împreună. Dar iat-o pe sora voastră.

Tânăra contesă coborî scările în goană, sinchisindu-se prea puțin de etichetă. Purta o rochie simplă de culoarea cerului, iar o șuviță din părul ei bogat, roșu ca focul, îi căzuse pe fața îmbujorată. Mersul firesc, fără artificii, îi scotea în evidență frumusețea corpului, aplecată mai puțin spre rotunjimi decât spre liniile lungi, delicate, care împlineau un tot plin de farmec. Ochii ei cenușii, strălucitori, îl cuprinseseră pe musafir dintr-o căutătură scurtă, parcă întâmplătoare, dar suficientă pentru a înregistra cele mai mici amănunte.

— Sper să stați mai mult la noi, domnule conte, spuse cu bucurie neretînută. Fratele meu nu va fi mai puțin încântat decât mine.

— E o invitație care mă onorează, evită musafirul un răspuns direct.

Stela simți delicatul refugiu și fiindcă nu-i erau dragi prefăcătoriile, îl amenință cu degetul.

— Of, domnule Teleki! Sunt puțini prietenii noștri, iar cei mai buni ajung pe la noi doar în trecere. Sper să ne fii oaspete măcar o săptămână.

— Mă predau, râse musafirul fericit de bucuria ce strălucea în ochii ei. Cât despre vești, vor fi la plecare. Până atunci le voi ține închise în mintea mea fără să-mi pese de povara lor.

— Domnule Teleki, strigă fata roșind, cu toate rugăciunile ce le fac pentru domnia-ta, vei ajunge cu siguranță în purgatoriu păcătuiind astfel. Care fată, care femeie din lume ar putea rezista o săptămână în fața unor vești ce le-ar putea căpăta pe loc? Ar fi oare casne mai mari decât aceasta?

— Te rogi pentru mine? Îngână contele buimac.

— Uneori, zâmbi ea cuprinsă de sfială.

Intuind momentul greu ce picase peste cei doi, tânărul castelan interveni la timp.

Ioan Dan

— Cred că pentru niște oameni atât de retrași ca noi, veștile bune ca și cele mai puțin bune sunt o adevărată înviore.

— Așa e! aprobă musafirul. Veștile sunt de mai multe feluri. Prima e scurtă și sper să vă facă multă plăcere. L-am invitat aici pe contele de Szatmări, viitorul moștenitor al bătrânei contese. E un tânăr fermecător, dar nu se poate asemui nici pe departe cu mătușa lui, doamna contesă de Szatmări.

— Minunat, minunat, domnule Teleki! se entuziască castelanul. Aceste ziduri vechi vor prinde puțină viață.

— Așteptați, că nu e totul! se înveseli musafirul. Am invitat-o și pe bătrâna contesă. Tinerii nu prea fac tovărășie bună cu bătrânii, dar această doamnă, cam aiurită la prima vedere, merită să fie cunoscută de voi. E vorba despre acea admirabilă doamnă care nu-și lasă nepotul să poarte o biată perucă, susținând că numai naturalul are preț în viață. Acea doamnă care a tras cu pistolul după dregătorii principelui. Acea doamnă care la peste optzeci de ani, după spusele altora, și la aproape șaiszeci, după spusele ei, se ține atât de bine încât mai iese dimineața călare, să se plimbe pe frumoasele ei domenii. Acea doamnă care a binevoit să-mi arunce în cap o salatiere de argint, numai pentru faptul că am avut neprevăderea să-i spun: “Doamnă, arătați minunat.” “Mincinosule! mi-a strigat ea. Crezi că nu știu cum arăt? Chiar dacă mai jumulesc ceva din vârsta adevărată, pe care nu ți-o spun pentru că ești obraznic, știu cum pot arăta la anii mei. Haide mai bine să mâncăm niște langoșe călduțe și să golim amândoi o oală de pălincă. Pramătia de nepot nu știe să bea. Mă mir cum îl mai rabdă pământul.” Acum să trecem la celelalte vești. În urmă cu patru ani, Sigismund Báthory a dat acel bal de pomină, despre care aveți știre fiindcă am fost împreună. După cum vă amintiți, printre invitați se aflau și trimișii curții din București, adică tinerii Cae Indru, Chirilă Zece Cuțite, Costache Caravană, Ducu cel Iute, Petrache cel Mic, Niță Praștie, Tufănel, Toroipan, Gălușcă și Sile Adormitu. Domnii Tufănel, Toroipan și Gălușcă ne-au făcut atunci o frumoasă demonstrație de luptă cu bâta. Ei bine, ieri dimineață am fost în Mediaș, unde am asistat la înscăunarea noului principe. Privind

prin mulțimea de gură-cască, văd un tânăr oacheș, înalt și subțirel, cu mersul ca de lăcustă. O figură atât de șuie ca a domnului Tufănel e greu să nu se facă remarcată. Intuind pricina prezenței sale acolo am plecat spre drumul care duce către Dumbrăveni și Sighișoara. La vreo cinci minute după ce salvele au anunțat înscăunarea lui Andrei, îl văd iar pe Tufănel călare, gonind parcă mânat din urmă de toate furiile iadului. Azi pe la prânz îl întâlnesc în Alba-Iulia pe domnul Baltazar, comandantul garnizoanei din Sighișoara. Îl știți și voi. Un lungan bărbos, cu o cicatrice mare pe față. Din vorbă în vorbă, aflu că domnia-sa a făcut un chef strașnic la hanul Butoiul Tămăduirii, situat în pădurea de dincolo de Sighișoara. Chefuise cu grăsunul Gălușcă. În toiul chefului apare Tufănel, schimbă unele șoapte cu Gălușcă, iar grăsunul se scuza în fața lui Baltazar: “Domnule, continuați cheful cu prietenul nostru. Eu sunt nevoit să dau o fugă la Brașov, unde iubita noastră soacră e gata să-și dea duhul. La noapte sunt îndărăt, dacă nu vor crăpa caii de schimb sub mine.” Ei, ce ziceți despre asta? râse Teleki privindu-și gazdele amuzat.

— Știu eu? răspunse Beckembauer. Cred că domnul Gălușcă își iubește soacra.

— Soacra? Nici vorbă. Tufănel și Gălușcă îi duceau vești lui Mihai-vodă. Vești privitoare la schimbarea din Transilvania. Tot din anumițe izvoare știu că domnul Toroipan locuiește la hanul Berbecul Gras din Brașov. Cred că el e soacra lui Gălușcă. Am mare admirație pentru Mihai-vodă. Cu asemenea ștafete iuți știe tot ce se întâmplă în țările vecine. Nici curtea de la Praga, nici Constantinopolul nu au o atât de bună organizare a știrilor. Dar n-am isprăvit cu veștile. Azi în zori a fost arestat Chirilă Zece Cuțițe, chiar lângă Alba-Iulia. Câteva ceasuri mai târziu mă aflam la palatul princiar într-o discuție cu Andrei Báthory, cu Naprágy, Ciomârtan și Kornis. În toiul discuției apare căpitanul Jager și-l anunță pe cardinal că domnul Cae Indru cere audiență. Din zori se pusese preț în aur pe viețile acestor oameni ai lui Mihai-vodă.

Auzind asemenea veste, contele Beckembauer nu păli așa cum se aștepta musafirul. Doar mâinile delicate ale frumoasei contese tresăriră

Ioan Dan

lung, ca o bătaie de aripi.

— Interesant, murmură castelanul. Să auzim în continuare. Bănuiesc să fie o continuare.

— Da, o continuare grozavă. Cardinalul i-a poruncit lui Jager să-l pună în lanțuri pe Indru, refuzându-i audiența. La vreun sfert de ceas îl văd pe căpitan că se întoarce. “Ei, ce mai e?” l-a întrebat principele. “Măria-ta, un cuvânt din partea prizonierului.” “Ah, ah, rostește-l, domnule!” i-a poruncit cardinalul-principe. “Zablije”, a răspuns căpitanul. Auzind asemenea cuvânt, cardinalul fu apucat de un tremur care ne-a uluit. Se albise la față, iar în ochi i se citea groaza. Apoi ne-a poftit afară și a cerut să-i fie adus prizonierul. L-am văzut în lanțuri pe Cae Indru. Călca atât de calm și de zâmbitor încât m-am simțit dintr-o dată mic lângă el. Din cauza surprizei abia i-am răspuns la salut. Nu știu ce s-a petrecut între el și principe. După o jumătate de ceas era fără lanțuri. Nimic din înfățișarea lui calmă, ușor adormită, nu se schimbase. Dacă a scăpat dintr-o astfel de primejdie, cu siguranță că e un mare vrăjitor. Din păcate, domnul Chirilă e încă în lanțuri.

— Ei, zise castelanul, acum când s-au isprăvit veștile, propun să intrăm amândoi în pivnițe. Vinul adus la masă își pierde strălucirea. Trebuie să mergem la el în Sfânta-Sfintelor.

Gazda și musafirul coborâră nesfârșitele trepte. Slujitorii aprinseră făclii. Nisipul greblat frumos îi îndemna parcă să calce în vârfurile picioarelor. În timp ce vechii prieteni se cinsteau din toată inima, Stela Cristu, falsa contesă Beckembauer, urcă scările spre odaia ei. Abia acolo lacrimile stăpânite atâta vreme alunecară domol pe fața strălucitoare de tinerețe. Când se simți mai ușurată își închipui că se află într-o discuție cu Indru.

“Te-am cunoscut sub numele de Cociuban, începu ea. Mai târziu am aflat că te numești Cae Indru. După lupta de la Călugăreni, fostul cancelar Iojica mi-a spus că adevăratul nume al domniei-tale e Marcu. Iată că de la tine nu am aflat nimic, ci numai de la alții. De acel ce se ascundea sub numele de Cociuban m-am îndrăgostit când aveam șaisprezece ani. Ar trebui să-ți spun Cociuban, fiindcă de acest nume

mi-am legat primele visuri, dar nu pot. Ai apărut într-o dimineață la castelul nostru din Munții Semenicolui. Veneai din pădure și eu nu bănuiam că erai hăituit de dușmanii lui Iojica. Erai înalt și slăbuț, încă neformat. Mișcările tale erau moi, parcă leneșe, iar ochii mereu subțiați ca atunci când te ferești de lumină puternică. Arătai molcom la fire și cam încet. Zâmbeai rar, mai ales la supărare. Pentru zâmbetul acela aspru, mi-ar fi plăcut să te văd mereu supărat. Purtai la brâu șapte cuțite de care nu te despărțeai nici noaptea. Mă tot întrebam de rostul lor. Odată mă depărtasem de castel prin pădure. Într-o poiană am întâlnit doi lotri care s-au năpustit asupra mea. Am țipat îngrozită fără să-mi dau seama că te strig pentru prima oară pe nume. Nu-l strigasem nici pe tata, nici pe fratele meu. Voi bărbații trăiți momentele cu toată puterea așa cum le trăim și noi, dar noi femeile mai avem harul de a ne gândi mai târziu la acel moment, desfăcându-l în mii de bucăți, dând interpretare fiecărui gest. Acesta e unul din marile haruri femeiești. În timp ce fugeam de lotri, ți-am auzit tropotul calului. Ai sărit din șa asemeni unui fulger. Am vrut să mă adăpostesc în spatele domniei-tale, dar mi-ai dat un brânci care m-a aruncat peste niște tufe de bozie. Când ai aruncat cuțitele spre cei doi, au fost ca două lovituri de trăsnet. Abia ți-am putut urmări mișcările iuți. Dar nu rănirea lotrilor m-a speriat, ci zâmbetul domniei-tale, în care am descoperit ceva înfricoșător. Fusesem o biată copilă proastă, care dorisem uneori să te văd supărat. În ziua aceea am descoperit că te iubesc. Dar am mai descoperit ceva. Mi-am dat seama că mi-e un pic teamă de domnia-ta. Totuși nu te pot numi Cociuban. Nici Marcu nu te pot numi, chiar dacă e nume de prinț al neamului nostru. Dragostea mea s-a legat de Cae Indru. Când ai dispărut de la castel, hăituit de dușmanii mulți, m-am descoperit dintr-o dată bătrână la gânduri și fără vlagă. Apoi am aflat că ai murit acoperit de ocară, iar pentru mine zilele deveniseră ca și nopțile, fără strălucire. Când ai apărut la balul principelui Sigismund, după mai bine de doi ani, mă aflu acolo alături de contele Teieki. care mă ceruse în căsătorie. L-am refuzat. Care față l-ar fi refuzat pe Teleki? Cred că știai ceva în această privință. Când ți-am auzit numele rostit, când ai intrat pe ușă,

Ioan Dan

Întreaga mea viață mi se adunase în priviri. Ți-ai rotit ochii prin sală fără grabă. Asupra mea au zăbovit ca din întâmplare și am simțit atunci cum mi se sfâșie inima. Îmi făcusem atâtea planuri, atâtea visuri. Credeam că vom dansa împreună. Că mă vei scoate din sala balului. Că mă vei săruta. Ar fi fost împlinirea după anii aceia grei când te știusem trecut din viață. Nimic din visările mele nu s-a împlinit. Adică nu. S-a împlinit ceva. Te-am văzut. Umerii ți se mai lărgiseră. Aveai un semn nou și mic deasupra ochiului. Principele v-a invitat să vă arătați măiestria la sabie în fața părintelui Grasa. L-ai învins, dar asta nu are însemnătate. Însemnat a fost doar faptul că am trăit acea luptă alături de domnia-ta. Când te apărui de loviturile iuți și frumoase ale marelui spadasin, ochii ți se îngustau ca o lamă de cuțit, iar mișcările erau atât de leneșe încât credeam din clipă în clipă că vei pierde lupta. Apoi, ochii s-au mărit brusc. Mișcările domoale s-au transformat în fulgere, până când părintele Grasa și-a cules arma de pe jos. Ce s-a petrecut mai pe urmă a fost ca un vis rău. Principele a încercat să vă aresteze, dar domnia-ta și prietenii care te însoțeau l-ați înconjurat pe Sigismund și sub amenințarea cuțitului ați ieșit din palat. În lupta de la Călugăreni te-ai aruncat în fața lui Mihai-vodă, ferindu-l de moarte. Focul din pistolul turcului te-a lovit în piept. Ai mai avut puterea să arunci cuțitul omorându-l pe dușman. Apoi ai căzut în brațele lui Mihai-vodă. Printre ultimele cuvinte ale domniei-tale s-a aflat și numele meu. Iar eu crezusem atâția ani că niciodată nu te-ai gândit la mine. Prietenii domniei-tale te-au adus în Transilvania pe jumătate trecut din lumea aceasta. Domnul Ducu cel lute a venit în Obreja să-mi dea de știre. Calul său a căzut sub dealul de lângă Târnava. Ducu s-a prăbușit la picioarele mele. Atunci am înțeles că nu numai eu te iubesc. Am ales cel mai bun cal și am gonit într-un suflet. Dincolo de Blaj am întâlnit trăsura cancelarului, care îmi ieșise înainte. Ioșica mi-a făcut loc lângă el și mi-a spus că de va fi puțință de salvare a domniei-tale, doi oameni ar fi în stare să înfăptu-iască minunea. Eu și Zimmermann, felcerul principelui. Niciodată nu mi-am putut închipui să aud tremurând vocea aspră a lui Ioșica, Apoi, când am văzut trupul vostru fără cunoștință, am simțit

cum fuge viața din mine. Dacă nu am căzut, a fost o întâmplare. Luni în șir le-am petrecut la căpătâiul vostru și fiecare strop de viață care apărea în trupul vlăguit mă întărea și pe mine. Într-o dimineață te-ai sculat să te razi, dar slăbiciunea te-a făcut să te sprijini. Peste un ceas a venit Sile Adormitu și ți-a adus vestea că se urzește un complot împotriva lui Mihai-vodă. Te-ai îmbrăcat ca unul sănătos, m-ai sărutat pe față din fugă și ai plecat. Era primul nostru sărut. Adică nu. Odată dormeai agitat. M-am aplecat și te-am sărutat pe frunte și am șoptit fără să-mi dau seama: "Soțul meu". Ai deschis ochii doar pe jumătate, iar eu am crezut că pier în clipa aceea. Nici azi nu știu dacă m-ai auzit. Sunt patru ani de când ai plecat. Știu că mă ocolești. Te-ai gândit poate că viața domniei-tale mereu în cumpănă, mereu pe drumuri, nu o poți lega de a mea. Ah, dragul meu Cae Indru, dar iată că ai ieșit mereu din toate primejdiile. Într-o lume atât de agitată și nesigură ca cea în care trăim, cine mai poate fi sigur pe viața lui? Totuși, un om ca tine nu e drept și nu poate să moară, iar eu nu mai am puterea să aștept. Te rog, îndură-te de mine! Sunt șase ani de când sper. Curând voi ajunge o fată bătrână și amintirile mele au prea puțină strălucire."

Stela Cristu oftă resemnată. Apoi, îi auzi ca prin vis pe Ion și pe Teleki trecând prin coridor cam afumați. Afară se întetise vântul. Ploaia iute lovea neputincioasă în zidurile castelului. Doar sus pe metereze oștenii de pază îi simțeau puterea.

*

Așa cum i se poruncise, căpitanul Jager se prezentă peste un ceas în cabinetul de lucru al principelui.

— Ah, iată-te, domnule! zise cardinalul împingând hâr-tiile de pe masă într-o parte. Ia loc!

— Nu se cuvine, măria-ta.

— Lasă, lasă eticheta! Avem de vorbit. Din câte am aflat, ai fost o vreme comandant al garnizoanei din Sighișoara, cu o soldă de patru ducați pe lună. Ce soldă ai acum?

Ioan Dan

— Cinci ducați, răspunse Jager întrebându-se unde vrea să ajungă principele, dacă se interesa de veniturile sale.

— E mult sau puțin?

— Și mult și puțin, măria-ta. Adică mult pentru un vechi oștean ce se mulțumește cu întreținerea de la garnizoană și cu o cană de vin bun. Puțin, pentru unul hotărât să-și întemeieze o familie, așa cum e cazul meu.

— Mda! zâmbi principele, învăluindu-l cu o privire protectoare. Ne-am gândit să-ți ridicăm solda la șapte ducați. Ce zici?

— E mai mult decât speram, răspunse căpitanul mirat.

— Ei, ei, s-ar putea să-i meriți. Am nevoie de oameni de încredere. De oameni în stare să intre în foc pentru mine. Azi ești căpitan. Măine s-ar putea să-i iei locul lui Kornis.

“Ce naiba o fi vrând ăsta de la mine, de mă ia așa pe departe? se întreabă Jager. Doar asta-i datoria mea. Să-l slujesc.”

— Ai putea să fii un asemenea om? întrebă cardinalul sf redelindu-l cu privirea.

— Aș putea, măria-ta.

— Îmi plăci, Jager. Ești modest și sârguincios, tăcut și inteligent. Iată niște haruri care te-ar putea duce mai sus decât sperii. Poftim hârtia prin care îți mărim solda! Partea ce ți se cuvine din arestarea lui Chirilă Zece Cuțite se ridică la o sută de ducați. Ia și această hârtie! Pentru zelul dovedit azi în cazul domnului Indru, îți dăruiesc cinci ducați. Acum ce mai spui?

— Spun că sunteți generos. Până azi n-am fost băgat în seamă la curtea din Alba-Iulia. Eram o umbră necesară la ușa palatului. Un câine de pază. Oare să cred, măria-ta, că a sosit ceasul meu?

— Să crezi, Jager! spuse cu toată sinceritatea cardinalul. Cunoști locul de la Stânca Diabolului?

— Ca buzunarele mele.

— La miezul nopții va trebui să fii acolo dimpreună cu Chirilă, prizonierul nostru. Sus pe stâncă se vor afla Cae Indru, Costache Caravană și Ducu cel Iute. Cu ajutorul unei frânghii îți vor coborî trei

călugări. Domnia-ta îl vei urca pe Chirilă. Când va ajunge el sus, vor urma niște hârtii mincinoase și încă doi călugări. Îi iei pe călugări sub pază personală. Nimeni nu are voie să discute cu ei. Te voi aștepta aici înainte de apariția zorilor.

— Câți oameni să iau, măria-ta?

— Cinci sute.

— Dar nu mă duc la război. De zece ori mai puțini și tot ar fi prea mulți.

— Nu, Jager! îl întrerupse aspru cardinalul. Cinci sute nu sunt mulți. Oștenii să înconjoare toată zona, cu poruncă să nu ia prizonieri, ci să ucidă tot ce întâlnesc viu.

— Nu-i drept fără judecată.

— Ah, ah, lasă prostiile, Jager! se încruntă principele. Crezi că acei domni se vor da prinși fără luptă? Din izbânda pe care o vreau, s-ar putea să ieși bogat. Cae, Chirilă, Du cu și Costache prețuiesc, vii, opt sute de ducați. Dacă îi aduci în lanțuri, primești această sumă. Dar dacă îi aduci morți, vei primi de trei ori pe atâta. Norocul nu se abate prea des asupra omului. Nu lăsa să-ți scape asemenea prilej, căpitane!

— Nu-l voi lăsa, zâmbi Jager.

Când înnoptă de-a binelea, ieșiră prin poarta de nord a cetății Alba-Iulia cinci sute de călăreți. Adică prin aceeași poartă părăsită de Indru cu două ceasuri mai devreme. În timp ce trupa se mișca spre Măgura Vulpilor, tânăra ajunsese aproape de Stânca Diavolului. Chibzuit, Cae își lăsa armăsarul într-un loc ferit și se strecură ca o umbră spre locul unde se despărțise de prieteni și prizonieri.

“Iată că nu știu ce s-a întâmplat în lipsa mea, gândi el, iar prevederea e mama înțelepciunii.”

Pădurea dormea adânc. Susurul liniștit al Ampoiului parcă întărea liniștea locurilor. Aerul era greu ca dinaintea ploii. Întunericul se dovedea negru ca smoala. Din apropiere țâșni o pasăre de noapte, fâlfâindu-și aripile domol. După zgomotul rar al aripilor, Cae pricepu că pasărea nu a fost scornită din culcușul ei. La vreme de primejdie, bătăile aripilor sunt scurte, iar zborul se face la rasul pământului, nu în văzduh. Se

Ioan Dan

opri după un sfert de ceas, gândindu-se: “Dacă nu s-a întâmplat nimic rău, acum sunt destul de aproape ca să fiu auzit de către prietenii mei.”

Duse palmele în jurul gurii și scoase un țipăt ușor, de bufniță. La cel mult douăzeci de pași, răzbi un țipăt asemănător. Indru răsufliă ușurat. Peste câteva clipe Ducu îi ieși în întâmpinare.

— Totul e bine pe aici?

— Totul.

— În cazul ăsta, avem mult de lucru. La miezul nopții, Jager îl va aduce pe Chirilă sub Stânca Diavolului.

— Ai reușit să-l îndupleci pe cardinal?

— Nu să-l înduplec, ci să-l sperii. Totuși, din partea lui ne așteaptă multe primejdii. În noaptea aceasta vom face schimb de prizonieri, cu ajutorul frânghiei lui Costache. Aici voi rămâne singur. Voi doi luați caii noștri și ai călugărilor. Dincolo de muntele acesta începe un pârau. După un ceas de mers ajungeți la Poiana Zorilor. Să mă așteptați acolo! La Stânca Diavolului s-ar putea să fie horă mare.

— Nu plecăm nicăieri, zise Costache apropiindu-se. Am auzit că va fi schimb de prizonieri. Crezi că principele va scăpa asemenea prilej de a pune mâna pe noi?

— Sigur că nu, răspunse Indru. Acesta e și motivul pentru care vreau să puneți caii la adăpost. Jager va înconjura aceste locuri cu mulți oșteni. Nici eu nu aș scăpa un astfel de prilej.

— Tocmai asta ne face să rămânem alături de tine și Chirilă.

— Hotărâm la urmă, fu de părere Ducu. Întâi să ascultăm planul prietenului Cae. Fiindcă sunt convins că are un plan.

— Am,

— O clipă, interveni Caravană. În afară de Zablje a mai scăpat cu viață un călugăr.

— Asta nu schimbă cu nimic planul meu. Dacă sunt bine legați amândoi, nu-mi vor da nici o bătaie de cap.

— În privința legăturilor, știi că sunt meșter, chicoti grăsunul. Sunt burduf amândoi și cu niște călușuri frumoase în gură. Zău că e o cinste pentru ei să poarte niște călușuri meșterite de Caravană. I-am ascuns

în tufișuri, cam la cincisprezece pași de Stânca Diavolului.

— Bine lucrat! aprobă Indru. Ei nu trebuie să cunoască pregătirile noastre. Auzi, Costache? Oare dacă am despleti funia și am împleti două mai subțiri, ar avea destulă rezistență?

— Te cred. Sunt făcute din cânepă nouă.

— Atunci, la treabă! Eu despletesc. Tu și Ducu împlețiți. Trebuie să fim gata înainte de miezul nopții.

— Vom fi, dar nu prea le văd rostul.

— Tocmai pentru că nu ți-am spus planul până la capăt. În timpul zilei am cercetat peretele muntelui din dreapta. La înălțimea de cinci-șase stânjeni se află o vatră. Cine ajunge pe vatra aceea își poate continua drumul spre creastă. Va trebui să atârnăm acolo o frânghie de la vatră în jos. Oricât de mulți oșteni ar ajunge aici, vor fi neputincioși în fața pereților drepti de piatră. Adică vom ieși din încercuire de parcă am zbura peste crestele munților. La așa ceva nu se va aștepta Jager.

— Propun să plece numai Costache cu caii, interveni Ducu. Pentru atâta treabă nu-i nevoie de doi oameni. Eu voi rămne aici. În timp ce tu vei sta pe Stânca Diavolului la schimb, mă furișez prin împrejurimi, pentru a urmări mișcările oștenilor.

— Adausul la plan nu e rău! observă Cae.

Lucrură iute. Măinile lor meștere la asemenea treburi isprăviră frânghiile într-un ceas. Cu puțin înainte de miezul nopții. Costache porni cu caii spre Poiana Zorilor. Cae făcu un ocol mare, până găsi un loc bun de urcuș. Ajunse pe vatră, nu fără greutate, fixă frânghia de rădăcinile ieșite ale unui brad și se lăsă apoi să alunece de-a lungul frânghiei. Ducu îl aștepta neliniștit de întârziere. Răsuflă ușurat când îl simți lângă el. După douăzeci de pași, ajunseră din nou pe Stânca Diavolului. Apoi, abia avură timp să-i care pe călugări la locul de schimb, când se auzi glasul lui Jager:

— Ești aici, domnule Indru?

— Aici, căpitane. Bună seara!

— Tot respectul nostru! răspunse Jager politicoș. Putem începe schimbul?

Ioan Dan

— Îndată. Numai să fixez frânghia. L-ați adus pe domnul Chirilă?

— Da, prietene, răspunse acesta. Sunt aici sub stâncă. Domnul Jager m-a îndatorat cu această plăcere. Calul meu e sub mine. Din păcate nu-l putem căra sus. I-am promis unui oștean o răsplată bună, dacă se va îngriji de el. Căpitanul e de părere să cobori pentru a-l lua în primire și a schimba unele amabilități. Dar domnia-sa e însoțit de vreo cinci sute de oșteni, așa că propun să amânăm această plăcere până la o împrejurare mai nimerită.

— Regretul e de partea mea, râse căpitanul. Întâlnirile cu domniile-voastre au început să devină o sursă de câștig bun. Îmi aduc ducați. Păcat că noaptea e atât de întunecoasă. V-ați fi bucurat de salutul nostru.

În timp ce se schimbau asemenea amabilități, Ducu făcu un ocol mare prin împrejurimi. Se târa ușor, ca o adiere. Nimic nu se clintea în urma lui.

— Gata, domnule Jager, putem începe, strigă Cae.

Zicând acestea, începu să-l coboare pe Clement. Curând îi veni rândul lui Zablije. Apoi, primul mort.

— Ah, ah! exclamă Jager. Călugărul acesta e țeapăn de-a binelea. Nu știu dacă schimbul se desfășoară în regulă.

— Știe principele, bravă Cae.

“Pe toți dracii! gândi căpitanul. Cardinalul nu mi-a pomenit nimic despre asta. Sper să nu am neazuri.”

După asemenea cugetare se întoarse către Chirilă.

— Urcă, domnule! A fost o plăcere pentru noi și trag nădejde să ne mai întâlnim.

— Ne-am întâlnit de multe ori, spuse acesta și de fiecare dată plăcerea a fost de partea noastră.

Căpitanul înțelese ironia, astfel că răspunse acru:

— Așa e, domnule!

Când ajunse Chirilă sus, Cae îi șopti repede:

— Mergi douăzeci de pași spre dreapta, până ai să dai de peretele muntelui! Pipăie cu mâna de-a latul peretelui și vei simți o frânghie!

Urcă pe frânghie până te lovești de niște rădăcini de brad! Agață-te de ele și ai să ajungi pe o vatră! Să mă aștepti în locul acela!

— Ei, ei, ce se întâmplă acolo? își pierdu răbdarea căpitanul, bănuind șoaptele celor de sus.

— Îndată, îndată, râse Indru. Pari grăbit, domnule Jager, dar nouă nu ne displace întâlnirea cu voi, mai ales în situația de față, când ne desparte asemenea obstacol.

— O, o! gustă gluma căpitanul, am știut totdeauna că sunteți un om de duh. Dar să mă ia naiba! Și acest călugăr e mort.

— Ca și ultimul, dragă Jager. Doar nu-ți închipui că întâlnirea dintre noi a fost amicală?

— Nu-mi închipui nimic. În schimb mi-e teamă ca schimbul dintre noi are unele cusururi.

Cae nu-i răspunse. De undeva din apropiere se auzi un țipăt de bufniță. Era semnalul lui Ducu, iar tânărul pricepu că întreaga zonă e înconjurată de oșteni. Apoi, auzi lângă el o șoaptă:

— Lasă-l naibii! Peste câteva clipe, drumul nostru spre frânghie nu va mai fi liber.

Zgomotele din jur se întetiră brusc. Indru nu-l mai legă pe ultimul călugăr mort, ci îi dădu un brânci de sus de pe stâncă. La spatele lui se precipitară sumedenie de pași. Dar el nu făcu greșeala să alerge. Ridică un bolovan greu cât un copil și-l aruncă spre stânga. Atrăși de zgomot, oștenii dădură năvală în direcția bolovanului. Tânărul alunecă spre frânghia salvatoare ca o nălucă. Apoi îl auzi pe Jager:

— Domnule Indru, de data aceasta nu mai scăpați, iar plăcerea va fi de partea noastră.

De undeva, parcă din cer, îi răspunse un hohot de râs. Jager înjură groaznic. Indru trase frânghia și-și continuă urcușul alături de Chirilă și Ducu. Spre creastă, pădurea fremăta ușor. La Stânca Diavolului, oștenii se loveau între ei pe întunericul de nepătruns.

Capitolul 3

În prima duminică din iunie a anului 1599, intrară prin poarta de nord a Bucureștilor doi călăreți cu hainele colbuite de drum lung. Cel din față părea un dovleac așezat în cumpănă pe cal. Arătarea de sub el se dovedea o slujenie rar întâlnită în Câmpia Bărăganului. Al doilea călăreț era un lungan cât o grindă, cu fața roșcată adusă înainte ca un bot de vulpe, cu părul roșu săltat pe creștet asemenea unei creste de cocoș.

— Nu crezi, dragă domnule Sile Adormitu, întrebă primul călăreț, că s-ar cuveni să ne udăm gâtleurile după atâta oboseală?

— Pe porțile iadului, domnule Costache! răspunse al doilea călăreț înviorat dintr-o dată. Aveți totdeauna unele idei adânci, izvorâte dintr-o meditație îndelungată. Nu-mi trecuse prin minte asemenea desfătare a corpului, datorită firii mele lipsite de haruri înalte. Ultimul chef l-am făcut cu părintele Grasa și nu mă rușinez a vă mărturisi că sfinția-sa m-a băgat sub masă după primele două găleți cu vin. Atunci, sau poate ceva mai târziu, mi-am dat seama de toată păcătoșenia mea trupească. Dacă mi se va întâmpla asemenea lucru și cu domnia-voastră, să nu-mi interpretați slăbiciunea ca o lipsă de respect. Va fi suficient să mă stropiți cu apa unei găleți pentru a mă readuce în simțirea spiritului. Apoi voi avea cinstea să vă fac o cântare la ureche. Am o voce care te bagă în răcori.

Ajunși printre primele case, călăreții își domoliră caii oboșiți, iar privirile lor cătară lacome împrejur, așa cum se întâmplă celor ce lipsesc de acasă multă vreme. În timpul nopții plouase peste oraș. O ploaie scurtă, bogată, care dăruia zorilor o atmosferă calmă, răcoroasă. Miroasna florilor de salcâm stăruia în aer dulce-amăruie, ca un parfum înviorător. Soarele de dimineață ștergea urmele ploii, dar întreaga atmosferă a orașului părea că întinerise peste noapte. Prin curțile gospodarilor, pietri-

șoara se umflase brusc de atâta sănătate. Stânjeneii, cam plini de ei, sfidau căldura cu săbiile întinse bătaios în jurul minunatelor flori albastre, iar tufele de regina-noptii, înalte cât omul, își strângeau petalele ofensate, gata să le redeschidă la cel mai mic semn de slăbiciune a soarelui. Casele boierești, multe la număr în partea de nord, cu intrările mari și cerdacurile în stare să adăpostească fiecare o nuntă, răsăreau ici-colo din măreția boschetelor sau a copacilor bătrâni. Cireșii se desfătau ademenind privirile trecătorilor cu fructele lor roșii-gălbui, în care soarele Bărăganului pusese ceva din sufletul său.

Înainte de a intra în Ulița Mare, cei doi călăreți își abătură caii pe la piața Zece Mese, unde domnii Tufănel-tatăl și Ciripoi-tatăl începuseră o dispută verbală care amenința să nu se mai sfârșească. Tarabele lor cu blaturi, cu sucitoare și cu linguri de lemn erau învecinate, chiar dacă le despărțea o distanță de zece-doisprezece pași. Distanță stabilită de ei, după ultima păruială, ca între două firme rivale respectate în acea zonă a Bucureștilor. Cei doi concurenți căpătaseră o bunăstare vizibilă, datorită unor însemnate investiții făcute în fiecare sezon călduros. Dacă în urmă cu câțiva ani se mulțumiseră să-și expună mărfurile pe niște simple rogojini, acum tarabele confecționate din scânduri le dădeau un aspect mai sobru, mai elegant. E drept că în iernile geroase cei doi negustori își băgau prăvăliile pe foc fie din cauza frigului, fie datorită unor proiecte ambițioase. Dar, când începea anotimpul cald, câțiva gospodari din zona bogată a orașului se pomeneau într-o dimineață că le-au dispărut gardurile și nimeni nu le-ar fi putut recunoaște în cele două tarabe din scândură geluită frumos.

Cu toată căldura statornicită în Câmpia Bărăganului, din motive total necunoscute, domnul Tufănel-tatăl purta o splendidă căciulă de miel alb și negru. Culorile se păstrau la ea în părți egale, ceea ce arăta că a fost confecționată din două căciuli mai vechi. Sumanul aproape nou, cu mânecile mult prea lungi, avusese cu siguranță un stăpân voinic, iar domnul Tufănel-tatăl putea fi bucuros că nu se întâlnește până în ziua aceea cu fostul proprietar. Fața lui mică, nițel șuie, semăna cu a unei veverițe, iar ochii mari, cu priviri alunecoase, arătau o notă de inteligentă.

Ioan Dan

Ciripoi-tatăl părea un adevărat gentleman. Pălăria lui de catifea, cam roasă de timpul necruțat, fusese croită cândva pe o căpătână de uriaș. Acesta era motivul pentru care frumosul acoperiș se supunea atracției gravitaționale și aluneca plin de respect pe fața negustorului, acoperind-o cu totul. Obișnuit cu năzdrăvăniile ei, domnul Ciripoi o trimitea pe creștet cu o scurtă lovitură de palmă, iar de sub ea se arătau niște urechi mari, clăpăuge, un nas în formă de conopidă, o gură cât o jumătate de sapă, cu buzele vinete, supte înăuntru, datorită unor lipsuri interioare de stalactite și stalagmite. Spre deosebire de rivalul său, nu purta suman din două motive destul de serioase. Întâi, timpul călduros nu pretindea asemenea îmbrăcăminte, iar mai apoi, distinsul cetățean al Bucureștilor nu posedea nici un obiect care să semene cât de cât a suman. Pantalonii cu fundul mare, bun de adăpostit o clopotniță, îi împrumutase definitiv de la un bulgar neprevăzător, dornic de o baie strașnică în râul Dâmbovița. La apariția celor doi călăreți, negustorii se aflau în toiul disputei verbale, mai ales că onorata clientelă obișnuită la piața Zece Mese nu se îmbulzea pe lângă tarabe. Domnul Tufănel-tatăl, mai ager în priviri decât concurentul său, se opri la jumătatea frazei, ochii îi crescură brusc, iar exclamația de surpriză îl făcu pe Ciripoi să tresară.

— Vere, zise domnul Tufănel, ia seama colo în spatele tău! Nu crezi că boierii care s-au oprit ne caută pe noi?

Ca orice om cu sufletul curat, Ciripoi nu-și pierdu vremea să cercezeze. Primul său gest fu îndreptat spre marfă, cu gândul de a prinde în brațe întregul inventar al prăvăliei, cu care să se fofileze prin mulțime. Dar tot atât de repede negustorul trase concluzia că în vorbele celuilalt nu se afla nici o nuanță de alarmă, așa că își întoarse privirile printr-o fulgerătoare și elegantă răsucire a capului. Astfel, pălăria îi veni peste față, o săltă pe creștet cu un dupac îndemânat, iar ochii lui licăriră a bucurie.

— Hei, Ciripoi, Tufănele, ia veniți mai aproape! strigă Sile Adormitu.

Cei doi nu o luară la goană spre o atât de dulce chemare, ci zburară în întâmpinarea oșteților. Pantalonii bulgarului și sumanul de proveni-

ență anonimă fâlăfăiră scurt printre tarabe. Sile și Costache Caravană zâmbiră mulțumiți, observând agilitatea bătrânilor negustori.

— Câți ani ai, Ciripoi? întrebă Sile, învârtind în palme două pungi burdușite cu aspri.

Ciripoi-tatăl, om cu scaun la cap și trecut prin multe, socoti să mai adauge la vârsta reală încă vreo douăzeci-treizeci de ani, știind că bătrânețea putea zgândări generozitatea călăreților. Dar nebunul de Tufănel i-o luă înainte și răspuse cu o voce mare, asemenea unui oștean:

— Cincizeci și doi are, înălțimea-ta. E născut într-un an cu mine.

— Minte! sări Ciripoi-tatăl ca ars. Eu abia mă țin pe picioare de bătrân ce sunt. În toată piața asta nu e unul mai bătrân și mai oropsit ca mine.

Sile Adormitu își înfrână un început de zâmbet, încruntându-se.

— Atunci, de tine nu avem nevoie. O să ne mulțumim numai cu Tufănel. “Să mă ia naiba de nătărău! gândi Ciripoi. În toată Mahalaua Opincarilor nu se află unul mai nătărău ca mine. Domnul acesta ține în palme două pungi. Asta se cheamă că nu le-a scos întâmplător. Una din ele ar încăpea fără urmă în pantalonii bulgarului. Dacă nu pun mâna pe una din pungile alea, pot să mă arunc din clopotnița bisericii Sfântul Spiridon, că nu e nici-o pagubă.

Făcu o nouă plecăciune în fața lui Sile, apoi o luă mai pe departe:

— Înălțimea-ta, oamenii cumiți sunt rari. Abia dibăcești unul într-o piață. Mie mi-a mers vestea că aş avea mai mult scaun la cap chiar decât un boier. Asta, fără să mă laud. Văru Tufănel, arde-l-ar pe..., știe că la mine vin după sfaturi toți înțelepții din mahala. De pomană dau sfaturi. Să mor dacă mint! Și oamenii zic: Să mergem la bătrânul Ciripoi dacă vrem un sfat bun. Eu nu-i pot opri să-mi zică bătrân. Altfel, sunt dintr-un an cu Tufănel. Ba, cred chiar ceva mai tânăr și mai sprinten.

— Dă-te mă-n câștig de-aicea! i-o întoarse Tufănel-tatăl.

Dar un gest al lui Sile îi domoli pe amândoi.

— Îl cunoașteți pe negustorul Isaia?

— Ca pe o brezaie, râse Ciripoi. În tinerețe îi aduceam niște cai,

Ioan Dan

mamă, mamă. Numai cai turcești. Noaptea îi luam, noaptea îi vindeam și tot noaptea dispăreau din curtea jupânului Isaia de parcă intrau în pământ.

— Da, da, înțeleg, zâmbi Sile. Acum, adunați-vă marfa! Mai către seară mergeți la Isaia să vă dea câte un cal pe alese și straipe pe măsura voastră! De fapt, știe el ce vă trebuie. Mâine dimineață veniți la hanul Privighetoarea de Aur! Iată și niște bani pentru femeile voastre.

Cei doi prinseră cu îndemânare pungile grase, pipăindu-le lacomi, în timp ce Sile și Costache Caravană își îndreptară caii pe Ulița Mare, către faimosul han Privighetoarea de Aur.

Când sosiră noii oaspeți, hangiul Cristache Mutu își purtă cu mare iuteală pântecul cât un poloboc printre mesele multe. Avea o slăbiciune pentru Caravană, care se dovedea un mâncău fără pereche. De multă vreme nu-l mai preocupau afacerile bănești chiar dacă hanul aducea venituri grase, ci mai degrabă se simțea atras către clienții pricepuți în aprecierea unor bucate gustoase.

— Cristache, băiatule, strigă Caravană, în fiecare an pântecul tău mai crește cam cât un harbuz.

— Râde hârb de oală spartă! zâmbi șăgalnic hangiul. Nici cu domina-ta nu mă plâng. Dacă n-ai umbla atâta pe drumuri, cred că ai putea să mă ajungi. Dar nu-i asta pricină de supărare. Oamenii cu pântecul rotund sunt făcuți anume să guste toate plăcerile lumii. Iar plăcerea cea dintâi e mâncarea și băutura. Eu îmi cunosc musafirii după înfățișare. Cei smochiniți la față și la trup sunt adevărată pagubă pentru un hangiu cumsecade. Țștia fug de sosuri, de carne grasă, ori de un purceluș la tavă, cum fuge dracul de tămâie. Bagă în ei numai uscături și ciorbe lungi, apoase. Iar la băutura mai mare jalea. Se amețesc din te miri ce. Borțoșii ciulesc urechile și aud zgomote de străchini cale de o poștă. Nasul îi conduce fără chip de greșeală către locurile cu mâncare aleasă. Uscățivii sunt grăbiți la mâncare și se gândesc aiurea. Borțoșii au un anumit dichis, ca la o slujbă. Nu se reped asupra bucatelor. Întâi le adulmecă. Apoi le gustă. Pe urmă, le cinstesc mestecându-le domol. Dacă te repezi ca un apucat, mâncarea se strânge în ea și nu-și mai

sloboade aromele. Dar în fața unui plescăit molcom se alintă și te cuprinde cu tot ce are ea mai bun. O singură dată m-am păcălit cu un slăbănog. Când l-am văzut, mi-am zis că vine de la Muntele Sfânt, unde o fi trăit numai în posturi și rugăciuni. O arătare lungă, cu coastele ca cercurile pe butoaiile nepăpurite. După ce l-am privit cu milă, i-am propus:

“Domnule, să vă dau ceva de post și niscaiva uscături?”

Zice:

“Nu, jupâne dragă! Eu sunt obișnuit cu lucruri alese. Dacă ai un miel de vreo zece ocale, copt în spuză și stropit cu vin, ești omul meu.”

“Am, domnule, i-am spus mirat. Poate că n-ar strica și o oală cu vin.”

“Nu, vin să nu-mi dai acum! Eu n-am timp să mă opresc din mâncat, iar setea mă apucă abia la urmă. După prânz intrăm în pivniță. Fac cinste cu vin, dar te poftesc și la miel. Mie îmi plac borțoșii chiar dacă nu țin până la capăt lângă niște bucate alese. Însă ca priveliște, merită să te uiți la ei, fiindcă ei reprezintă belșugul.”

Zic:

“Domnule, ai vorba aleasă ca omul umblat prin lume. Nouă ne plac oamenii subțiri la gusturi și la purtare, d-aia ne-am gândit să nu vă punem la casnele iadului într-o întrecere de băutură și mâncare cu un borțos. Să vă dau mai degrabă ceva ușor pentru desfătarea trupului. Poate n-ar strica o bucată de slănină cât o jumătate de cărămidă, ușor gălbuie de la fumul rece din timpul iernii, cu niște pâine proaspătă de casă, a cărei coajă coaptă pe vatră e plesnită și aspră cum e coaja gorunului bătrân. Lângă asta ar merge o ceapă cât un genunche de cal. O ceapă roșie și iute, spartă în pumni și umplută cu sare...”

Zice:

“Nu!”

“Atunci, un rățoi pe varză călită. Un rățoi rumenit cum se cade, care șade cu picioarele în sus pe o movilă de varză călită, așa, de al naibii ce e. Astea sunt bucate ușoare și nu fac rău într-un stomac prăpădit ca al dom-niei-tale.”

Ioan Dan

“Ah, ah! zice el. Mă bucur când întâlnesc un hangiu de treabă. Păcat că ești borțos. Zău, n-ai merita asemenea osândă! Să am eu bine câți borțoși am băgat sub masă la băutură și mâncare!”

“Bine!” îi răspund fără asprime. Apoi m-am așezat alături de slăbănog, hotărât să-i dau o lecție fără să știu pe ce mâini am căzut. După vreo cinci ocale de carne fragedă, grăsuță, împărțită frățeste, am simțit o moleșeală dulce. Când apare moleșeala, mă opresc totdeauna din mâncat. Acum nu era chip. Slăbănogul îi trăgea înainte la fel de pofticios. Până și oasele trosneau între dinții lui mari. După alte două ocale mi s-a părut că am vedenii. Am continuat să înghit alături de el, căsnindu-mă în apărarea sfintelor drepturi de mâncăi ale borțošilor până am căzut prostit. La fiecare îmbucătură simțeam o sfârșeală în toate mădulele, iar trosnetul fălcilor lui se arăta depărtat ca o părere. M-am trezit în pivniță printre butoaie. La primul butoi am băut câte o oală de vin și ne-am închinat împreună. La al doilea butoi ne-am sărutat creștinește. La al treilea am plâns. La al patrulea am cântat popește. La al cincilea mi-a perit vederea. La al șaselea am rămas fără grai. La al șaptelea mi-am căutat un loc să mor creștinește. Aveam acolo un vin de Drăgășani curat ca lacrima de prunc. Apoi m-am trezit la soare, pe iarba din curte. Inșă nu în ziua aceea ci într-a doua. După trei săptămâni l-am alungat. Parcă mai slăbise cât a stat la mine. Și mirosea în urma lui a pagubă și a uscăciune. Asta e, domnule Caravană. Totuși, oamenii din soiul acesta sunt rari pe lume. Am auzit că vrei să te însori. Cred că n-ar strica ceva chibzuială. Femeia slăbănoagă e bună la dragoste. În bucătărie nu face cât o ceapă degerată. Acolo, numai grășanele au căutare. Cum vezi una căreia îi atârnă șuncile și are fundul cât un butoi, să știi că e cea mai potrivită pentru o căsnicie lungă. Dragostea ține de obicei puțin. Dar de mâncare bună ai nevoie toată viața. Să te ferești de femeia care ajunează împotriva îngrășatului, fiindcă trebuie să postești împreună cu ea! Să te ferești de femeia care vorbește puțin! Asemenea soi de femeie adună în gușă toată otrava gândului și e mai acră decât măcrișul. Acolo unde ciripitul ei se aude toată ziua, se umple casa de lumină. Să mă ia naiba! Te-am oprit în ușă cu vorbele mele. Poftește

sus! Domnii Cae Indru, Ducu cel Iute, Chirilă Zece Cuțite si Părintele Grasa abia așteaptă un ospăț cu voi.

*

Noaptea se lăsa domol peste București. O noapte calmă, limpede, ce nu prevestea nimic din marile amenințări picate din toate părțile peste Țara Românească. În odaia de lucru a lui Mihai-vodă era lumină. O încăpere mai mult lungă decât lată. Pe mijlocul ei se afla o masă de stejar lucrată în frumoase crestături de mână. Pereții încărcăți cu panoplii bogate în arme, ferestrele mici, cu zăbrele groase cât funiile, tavanul simplu spoit în alb, mobila puțină, dădeau interiorului o atmosferă de răceală. Doar imensul covor de Keșan, lucrat în tonuri calme, aducea o notă de căldură.

Domnul Țării Românești se plimba îngândurat de-a lungul odăii. Purta o îmbrăcăminte simplă din catifea bine strânsă pe corp. Umerii lui mari contrastau plăcut cu șoldurile înguste. Liniile dulci ale corpului nu-și pierduseră farmecul deși Mihai-vodă intrase în pragul de toamnă al vieții. Părul ușor cărunt pe la tâmpile se răzvrătea aspru a neorânduială, dezvelind fruntea înaltă, brăzdată de cute adânci. La vreme de gânduri multe, cutele se adunau între ele ca la sfat de taină. Când gândurile se depărtau, dând răgaz de liniște, fruntea se limpeztea ca cerul după ploaie, iar privirile arzătoare căpătau dulceața soarelui potolit, de toamnă.

“Au trecut patru ani de când am scos Țara Românească de sub turci, gândi vodă. În acești ani am purtat atâtea războaie cu turcii și cu tătarii cât n-au purtat alte neamuri în toată istoria lor. Am biruit în toate luptele, dar nimic nu a fost hotărâtor. Parcă ieri am tăiat până la ultimul om garnizoana turcilor din București. Parcă ieri am luat la rând cetățile turcești din lungul Dunării și din Balcani. Oștenii au făcut mari lucrări pentru neamul românesc. Atât de mari cum nu s-au mai pomenit. Adică nu. Uite că greșesc. Au fost lucrări chiar mai mari ca ale noastre. Mircea cel Bătrân și Ștefan cel Mare ne-au întrecut cu mult așa că nu ni se

Ioan Dan

cuvine cine știe ce fală. Ne-am bătut așa cum au făcut totdeauna părinții noștri. Să se fi născut oare neamul nostru lipsit de noroc? Fiecare bucată de pământ românesc are în el sângele unui apărător. Toți înaintașii noștri s-au bătut să apere pământul țării. Dar iată că ne așteaptă alte războaie. Până când ne vom bate oare? Turcii au ridicat la Călugăreni atâta oaste încât ar fi ajuns pentru un război cu toată Europa. O sută optzeci de mii de turci au stat împotriva noastră la Călugăreni. Mi-a fost grozav de frică atunci că vom pierde. Dar m-a încercat și un moment de mândrie. Prin uriașa oștire adusă împotriva noastră, turcii ne arătau, fără să știe, respectul și prețuirea lor. Eram de zece ori mai puțini. Dar turcii ne cunoșteau virtuțile de pe câmpul de luptă. Doamne, Dumnezeu, când a început lupta din vadul Călugărenilor și am văzut puhoiul turcesc, m-a apucat o fală și o mândrie fără seamăn pentru neamul românesc! Turcii nu aveau curajul să se bată de la egal. Oare Ștefan cel Mare a simțit asemenea fală? Fiindcă și el a fost cinstit de turci cu astfel de puhoiaie. Dar asta nu are importanță. Această mândrie va rămâne urmașilor noștri. Am învins la Călugăreni. O mână de oameni am bătut un imperiu. Poate și noutatea pe care am adus-o noi în războaie să-i fi descumpănit pe turci. Românii au priceput înaintea altor neamuri că armatele greoaie, încărcate de zale și fierărie și-au trăit traiul. Oștirea Bucegilor a fost trăsnetul nostru pentru turci. Ea a ho-tărât bătălia de la Călugăreni. O oștire ușoară, ca fulgul. Va mai trece multă vreme până când generalii vor înțelege că oștilor greoaie le-a trecut vremea. Apariția armelor de foc a isprăvit vremea armurilor și apărătorilor greoaie. Totuși n-am folosit destul toate planurile noastre de tactică. Chirilă Zece Cuțite se dovedește un oștean mai bun decât mine. El s-a zbătut să înființăm un corp de oșteni care să atace spatele dușmanului cu mult înainte de a se apropia de granițele noastre. Care să-i macine aprovizionarea și munițiile. Timpul și sărăcia nu ne-au îngăduit să facem prea multe. Sfaturile lui Cae Indru au ajutat să câștigăm bătălii fără pierderi de oameni. Vom folosi viclenia mai mult decât înainte. Dar nu e totul. Avem nevoie de soli buni, care să știe a purta tratative cu dușmanii și prietenii. De multe ori tratativele pur-

tate cu chibzuială aduc mai multe foloase decât victoriile de pe câmpul de luptă.”

Mihai-vodă își întrerupse plimbarea. Clucerul Ieremia Băicoianu, un tânăr înalt, spătos cât un urs, cu fața veselă ca de prunc, aștepta lângă ușă.

— Ce-i, Băicoiene? Întrebă domnul trecându-și degetele prin păr, într-un gest de înviore.

— Au sosit, măria-ta.

— Să intre!

Clucerul feri draperia într-o parte. Cinci bărbați se aliniază frumos în fața lui vodă și salutară cu pălăriile.

— Măi, să fie! râse domnul. Parcă ați fi la curtea lui Henric al patrulea, regele Franței.

— Sau la curtea Spaniei, chicoti Caravană.

— Sau la Londra, îngână Ducu cel Iute.

— Ori la Genova, Florența sau Roma, zâmbi părintele Grasa, un lungan slăbănog, adus de spate ca o păstaie, cu nasul coroiat ca o chiflă, cu fața colțuroasă și încrețită, parcă trasă la darac.

— Sau la București, spuse aspru Chirilă Zece Cuțite.

— Să înțeleg prin aceasta că Bucureștii a devenit o capitală însemnată? întrebă vodă cu ochii licărind a veselie

— Așa se pare, măria-ta, zise Cae Indru, cel mai înalt dintre oaspeți. După victoria de la Călugăreni am devenit cunoscuți în toate orașele Europei. Auzind vestea, regele Franței a strigat entuziasmat în fața curtenilor: “Lucrează bine Valahul.” Or, se știe că regele Henric e cam zgârcit în laude. Unele țări ar trebui să ne fie chiar foarte recunoscătoare. Zecile de bătălii pe care le-am câștigat împotriva turcilor i-au oprit pe aceștia din drumul lor către țările din Apus. Popoarele Balcanilor visează la libertate având privirile îndreptate spre noi. Locuitorii din Viena și din Praga se roagă pentru sufletele noastre. Dacă am fi pierdut la Călugăreni, Sinan-pașa ar fi făcut o simplă plimbare peste aceste orașe. Rudolf e un împărat mărginit dacă nu pricepe cât a câștigat prin slăbirea Imperiului Otoman. Polonii și cnezii ruși ne-au trimis daruri, fiindcă

Ioan Dan

nici ei nu ar fi fost feriți de neazuri și lupte. În Grecia, faptele noastre de arme sunt cântate mai mult ca la București. Genova, Florența și Roma au scăpat pentru un timp de primejdia turcească. Deci, iată, măria-ta, că ne cunoaște și pe noi ceva lume.

— Bine spus, prieteni! Zâmbi vodă. Și cu toate acestea, niciodată nu am avut mai mulți dușmani ca acum. Rugăciunile unora, admirația altora, vestea că suntem un popor de viteji nu ne ajută cu nimic. Neamurile Europei, amenințate și ele, nu au mișcat un deget să ne sprijine, iar cu slujbe și ceva gânduri bune nu-i poți opri nici pe turci, nici pe tătari. Dar să lăsăm asta. Mai așteptăm oaspeți. Ia spune, Costache, ce-ți mai face Zambilica?

— E tată, măria-ta, se luminează de plăcere Caravană.

— Tată? Râse vodă. Dar care iapă a putut să se încurce cu asemenea slutenie de armăsar?

— Se găsesc, doamne, se găsesc, răspunse cam înțepat Caravană. Acum doi ani, doamna baroană Maria-Florența de Szentiváni a avut bunătatea să ne găzduiască în castelul ei din Aiud. Într-o dimineață, umblând noi aiurea prin împrejurimile din lunca Mureșului, numai ce văd că iese din păpuriș o arătare grasă, cu botul pătrat, cu urechile nu mai mari de un deget. M-am gândit eu, să fie cal? Nu prea aducea cu asemenea animal atât de cunoscut nouă. Corpul era mai degrabă de vacă, iar coada groasă cât un butuc nu putea fi mai lungă de o palmă. Pielea ei târcată cu alb, cu galben și cu vânăt mă încurca și mai rău. Picioarele îi erau scurte ca la porcii de Bazna. Când ne-a văzut, a scos un răget care m-a lămurit că nu e cal. Dar nebunul de Zambilica rămâne locului ca prostit. Cobor de pe el și încerc să-l îmbărbătez. Măria-ta știi că Zambilica e un animal simțitor. Totuși, de data asta nu mă luă în seamă. Se uita năuc la arătare. M-am gândit că s-ar putea să fie vacă. Însă nu avea coarne. Poate să le fi pierdut într-o împrejurare nefericită. Sau mă aflu în fața unei scoafe uriașe, chiar dacă botul ei nu seamăna cu un rât. Zambilica e cam slut la înfățișare, însă lângă dihania aceea părea un făt-frumos. Zic: “Zambilico, nu te apropia, nebunul dracului, până când aflăm ce soi de animal ar putea să fie! Eu vorbeam, eu au-

zeam. Zambilica se rupe de lângă mine fudul ca împărații învârtindu-se pe picioarele lui ca niște pirostrieri. Când ajunge cam la doi pași de arătare, își saltă botul ca episcopii la cântecul prea subțire. Ochii i se făcuseră ca jeratecul și scoase un răget cum n-am mai auzit. Am pus mâinile pe pistoale, simțind că ar fi ceva primejdie. Vaca, scroafa sau iapa se fandosea olecuță de fund, ca muierile când le apucă strechea, își întoarse buzele mari ca două foi de varză și se puse pe un grohăit care mă băgă în răcori. Strig: “Oprește-te, Zambilico! Las-o dracului, că e scroafă! Asta în loc de mânz îți face vreo zece porci.” Zambilica nici gând să mă audă. Ajung unul lângă altul, se mușcă în glumă de ceafă, aruncă din picioare cât colo, se privesc lung, aiuriți, ca îndrăgostiții, înalță boturile către cer și mai trag un răget împreună. Apoi dispar în tufărișurile din marginea Mureșului. Zbier eu: “Zambilico, vino-ncoa, fir-ai al dracului de zurbagiu! Nu vezi că arătarea ți-a făcut farmece? Asta umblă cu moșmoande, ascultă-mă pe mine! S-au mai văzut cazuri de răpiri chiar la dobitoace. Crezi că eu nu înțeleg un tânăr îndrăgostit? Mă rog... să fie dragoste la prima vedere... că au mai fost cazuri la mine și la doamna baroană... Însă baroana se vedea că e femeie... dar asta... Să știi că eu îmi iau mâinile de pe tine dacă iese prost. Pe urmă fac prinsoare că nu e iapă. Cred că e o corcitură de vacă și porc, așa că nu se cade...”

Obrajii lui vodă se făcură stacojii din cauza râsului, dar Costache continuă să înflorească pățania, cu toată seriozitatea.

— Mă iau, doamne, după ei prin păpuriș, însă fără folos. Parcă îi înghițise pământul. Către seară, când îmi pierdusem nădejdea să mai dau de urma lor, numai ce îl văd pe Zambilica apropiindu-se de castel cu mireasa alături. Doamna baroană Maria-Florența nu e o femeie fricoasă. Totuși, la apariția ăleia, s-a albit la față și a strigat: “Jesus-Maria!” Apoi s-a lăsat moale în brațele mele. Acum are un fiu.

— Cine, baroana? întrebă vodă insinuant.

— Nu, măria-ta, Zambilica.

La apariția boierilor Vintilă Băicoianu, Leca, Radu Buzescu, Preda, Calomfirescu, Stroe și Udrea, Costache Caravană se opri din vorbăria lui. Sfatul era complet, chiar dacă lipseau mulți boieri de seamă.

Ioan Dan

Hotărârile ce urmau a se lua aveau mare importanță pentru viitorul țării. Slaba păstrare a secretului celor discutate ar fi dus la multe nenorociri. Ferindu-se a supăra pe cineva, Mihai își trimisese boierii din timp în diferite misiuni, astfel că lucrurile se aranjă cu bună rânduială.

— Iată, spuse vodă, a trecut multă vreme de la ultimul nostru Sfat de taină. Ce vom hotărî în această noapte va fi viitorul Țării Românești. Săptămâna care urmează vom ține Sfatul Divanului. Multe din cele discutate aici nu se vor ști în Divan. La 29 martie, în scaunul principatului Transilvaniei s-a așezat Andrei Báthory. Prin plecarea lui Sigismund am pierdut un aliat nu prea devotat însă mai sigur decât Andrei. Noul principe mi-a poruncit să părăsesc domnia Țării Românești. Ne-am gândit mult la această poruncă.

— Doamne, cred că nu am auzit bine, sări de pe scaun Preda Buzescu.

Vodă zâmbi și-î făcu un semn potolit cu palma.

— Așteaptă, Preda! Așteaptă să auzi totul! Dacă nu vom fi destul de înțelepți, țara noastră se va oropsi cu totul până la toamnă. Vom lăsa totuși mai la urmă asemenea discuție. Cred că întâi trebuie să lămurim care sunt dorințele noastre și abia la urmă vom discuta altele.

— Dorințele noastre? se miră Aga Leca. Ce rost mai au dorințele noastre când primejdiile pentru țară se arată mai rele ca oricând?

— Leca, Leca! îl dojeni domnul. Ești viteaz, dar îți lipsesc alte haruri.

— E drept, măria-ta! zâmbi Aga Leca. Îmi place mai mult să lupt decât să potrivesc planuri. Aici pot greși ușor.

— Nu numai tu. Și eu greșesc. Dacă aș fi fost mai mult decât om, nu ne-am fi adunat cu toții la Sfatul de taină. Iată deci dorințele noastre; la toamnă vom ocupa Transilvania și Moldova prin puterea armelor.

Dacă s-ar fi prăbușit tavanul peste ei, boierii nu s-ar fi arătat mai mirați. Mihai-vodă se prefăcu a nu observa și continuă cu toată hotărârea:

— În felul acesta îi vom strânge pe români laolaltă. E visul nostru

vechi dinaintea înscăunării. O țară a tuturor românilor va fi destul de puternică împotriva dușmanilor.

Cae Indru nu mai urmări vorbele lui vodă, gândindu-se: “Întreaga Europă e fărâmițată. Franța e plină de ducate și comitate. Poporul german e la fel de fărâmițat. Spania și celelalte țări mari sunt în aceeași situație. Dacă Mihai-vodă a înțeles necesitatea unirii neamurilor înseamnă că e un mare vizionar. Nicăieri în Europa nu se ridică astfel de probleme, urmărindu-se doar avantajele mărunte și locale. De va reuși asemenea lucrare, despre Mihai-vodă se va vorbi chiar peste o mie de ani. Poate niciodată Țara Românească nu a avut un domn atât de mare ca el.”

Vocea lui Mihai îl scoase din gândurile sale.

— Așa cum familiile nu pot trăi despărțite, fiindcă se răzlețesc și se destramă cu vremea, nici un popor nu poate trăi despărțit. Că am fost viteji, că ne-am bătut dușmanii unde i-am întâlnit, nu-i mare lucru. Au făcut-o și strămoșii noștri poate chiar mai bine decât noi. Lor nu le-a stat în putere să făurească unirea românilor, neavând prilejul. Nouă ne stă azi. Tocmai azi când suntem amenințați cu robia și destrămarea neamului mai rău ca înainte. Dacă nu o vom face, urmașii noștri nu ne vor ierta nici în mormânt. Asta vrem noi. Nu, Leca, nu mă întrerupe! Vom discuta totul la urmă. Acum să vedem care sunt primejdiile. Turcii ridică împotriva noastră patruzeci de mii de oșteni. Tătarii, cu peste cincizeci de mii, sunt aproape de Nistru și așteaptă doar un semn al turcilor pentru a se năpusti peste noi. Hatmanul Zamoyski visează de mult o graniță polonă la Dunăre. El a pus tabără mare lângă Zim, cu optsprezece mii de călăreți și e gata să coboare asupra noastră îndată ce primește porunca lui Andrei Báthory. Kornis, comandantul oștilor Transilvaniei, șade pregătit în tabăra de lângă Aiud cu douăzeci și șapte de mii de oameni, gata la porunca principelui. Jeremia Movilă, domnul Moldovei, a strâns șaisprezece mii de călăreți lângă Focșani, hotărât să vină peste noi la porunca lui Báthory. Împăratul Rudolf șade la Praga în marele lui castel și se ocupă de citirea stelelor. Slab împărat! El l-a trimis la granița Transilvaniei pe generalul Basta cu zece mii de oameni

Ioan Dan

în zale și nimeni nu știe ce gânduri poartă acest general. Curțile din Praga și Constantinopol duc tratative secrete. De când e lumea, înțelegerile țărilor mari s-au făcut pe spinările țărilor mici. Deci, acestea ar fi primejdiile. Acum să vedem pe ce ne sprijinim noi. Avem douăzeci și trei de mii de oșteni pe plată, însă nu le-am plătit lefile de cinci luni. Ne-ar trebui cincizeci de mii de ducați pe care nu am de unde să-i iau. Vistieria e goală. Din vechea și falnica noastră armată a Bucegilor au mai rămas în munți o mie de oameni. Ceilalți au pierit în războaie. Așa că, la ceasul acesta, ne putem bizui pe douăzeci și patru de mii de oameni, împotriva a o sută cincizeci de mii de dușmani, care sunt cu atât mai periculoși, cu cât vin din toate părțile. Dacă împărțim oștirea pentru a face față celor cinci armate dușmane, vom pierde cinci bătălii. Acum poți să mă întrerupi, dragă Leca. Aștept părerea ta.

— Doamne, se întunecă acesta, foindu-se neliniștit, propun să vorbească în locul nostru, al tuturor, omul care ne-a scos din multe necazuri cu agerimea gândului său.

Toate privirile se întoarseră către Cae Indru.

— Aș vrea să cer unele lămuriri, interveni Calomfirescu.

— Cere! îl pofti Mihai-vodă. Numai când judecăm cu știință bună luăm hotărâri bune.

— Măria-ta, zise tânărul puțin rușinat, dacă zvonurile despre aceste oștiri se dovedesc mincinoase?

— Of, Zamfirescule! râse domnul. Crezi că noi ne bizuim pe zvonuri? În aceste vremuri grele o țară mică nu are dreptul să nu cunoască mișcările dușmanului și să nu-i prevadă gândurile. Ar fi pieirea ei. Am priceput acest adevăr abia după înscăunare. Mircea cel Bătrân avea pândari dincolo de hotarele țării, dovedindu-se printre cei mai chibzuiți oameni ai timpului. El nu aștepta să fie luat ca din oală. Când apărea dușmanul, marele voievod îl aștepta pregătit otrăvind apele, pustiind satele, hărțuindu-i marginile oștirii, iar locul de bătaie nu-l alegea niciodată dușmanul. Azi avem iscoade bune. Dar nu ne-am mulțumit numai cu atât, ci am prevăzut din timp unele lucruri, așa că oameni de-ai noștri stau de mulți ani în Moldova, în Transilvania, la Constantinopol sau la

Praga, în Polonia și pretutindeni în jurul nostru. Avem ștafete iuți pentru fiecare din acești oameni. Ei culeg știri, ei văd, ei caută și trimit la București tot ce ne-ar fi de folos. Conducătorul tuturor iscoadelor și al tuturor oamenilor noștri e boierul Vintilă Băicoianu. La el vin ștafetele ziua și noaptea. Mai e ceva, Zamfirescule?

— Nu, măria-ta.

— Atunci să vorbească nepotul nostru Marcu sau, cum își spune el, Cae Indru!

— Doamne, se ridică tânărul privind cu dragoste în ochii lui vodă. Măria-ta ne-ai înfățișat dorințele neamului și amenințările dușmanilor. Cum ele nu pot fi judecate separat, fiindcă sunt legate de puterea noastră viitoare, le vom cumpăni laolaltă.

— Așa mă gândeam și eu, aprobă vodă râzând, pentru a crea o bună dispoziție printre tinerii lui oaspeți.

— Andrei Báthory, care nu e stăpânul vostru, a poruncit să părăsești Țara Românească. Cred că e bine să ne arătăm supuși.

— Doamne. Dumnezeu, dar ce vorbește omul acesta? se încruntă Preda Buzescu.

— Așteaptă, așteaptă, Predo! îi porunci vodă cu vorba domoală, în timp ce ochii lui aveau sclipiri de aprobare la părerile lui Indru.

— Deci, măria-ta, îi facem scrisoare cardinalului, arătându-ne hotărâți să-i fim vasali, așa cum de fapt îi suntem prin moștenirea de la Sigismund, și îi cerem timp de pregătire pentru părăsirea țării. Noi acum avem trebuință de timp. Cu cât câștigăm mai mult timp, cu atât amânăm primejdia și ne punem pe picioare în scopul împlinirii dorințelor.

Vodă zâmbi satisfăcut, chiar dacă pe fruntea lui înaltă cutele se adânciseră, parcă adunând gândurile între ele. Boierii, începând să priceapă, se aplecară mult peste masă fără a-și ascunde admirația pentru istețimea tânărului. Cae îi privi o clipă lipsit de orgoliu, apoi continuă:

— Toma Ciomârtan, consilierul principelui, ne-a înștiințat că Andrei s-a legat de turci prin scrisori mincinoase, că l-a mințit pe Ieremia Movilă, domnul Moldovei, promițând scaunul Țării Românești lui Simion Movilă, că închină principatul curții din Polonia și cere sprijin împotriva

Ioan Dan

turcilor împăratului Rudolf. Pentru astfel de vicleșuguri prostești la prima vedere, Ciomârtan îl crede pe cardinal cam mărginit la minte. Dar Ciomârtan, care e un bun român, greșește. Iojica ar fi înțeleș jocul principelui. Ah, cât am pierdut prin moartea lui Iojica! Ciomârtan nu are asemenea finețe. El nu pricepe iscusința tânărului cardinal. De fapt, ce vrea acest principe? Vrea să câștigue timp. Știe că timpul va lucra pentru el. Îi trebuie timp să se impună în fața dușmanilor din principat. Îi trebuie timp să-i înșele pe turci, știind că aceștia vor Transilvania și Țara Românească. Îi trebuie timp să-i păcălească pe poloni până ce va prinde el puteri să nu le închine principatul. Are nevoie să-l mintă pe împăratul de la Praga câtă vreme nu a pus destulă osânză în jurul tronului princiar. În sfârșit, are nevoie de timp în vederea unei bune pregătiri pentru ocuparea Țării Românești și Țării Moldovei, luându-i prin surprindere pe împărat, pe turci și pe poloni. Stăpân pe o astfel de țară, puterea lui s-ar schimba înzecit. Iată dar că ițele încurcate de el chiar la începutul domniei își au rostul lor, iar cardinalul se dovedește un om peste măsură de viclean. Ei bine, vom juca și noi cu armele lui Andrei Báthory. Începem cu slobozirea oștirii.

— Asta nu, asta nu! strigă furios banul Udrea.

— Nu te pripi, Udreo! îl potoli domnul. Tânărul acesta grăiește așa cum am plănuit și noi. La urmă ai dreptul de a sta împotriva. Vorbește, nepoate!

— Slobozim oștirea, făcând să se știe la dușmani că nu mai avem puțință de plată a lefilor. Va fi primul nostru semn de slăbiciune.

— Rău! interveni Preda Buzescu. Nu poți slobozi oștenii fără să le plătești lefile din urmă. S-ar face răzmeriță.

Vodă oftă îngândurat știind că vistieria se golise de mult.

— Vom plăti până la ultimul aspru, zâmbi Cae. De plata lefilor mă ostenesc eu până într-o lună.

Fu un moment de mare surpriză. Chiar vodă îl privi mirat.

— Ai asemenea avere, nepoate?

— Nu, dar voi avea înainte de împlinirea sorocului.

— Bine! răspunse Mihai. Grăiește mai departe!

— Turcii vor Țara Românească pentru ei. Se feresc însă de un conflict cu polonii fiindcă au unele greutateți de război în Asia. Polonii doresc o graniță pe Dunăre, dacă i-ar putea păcăli pe turci. Andrei Báthory nu se mișcă asupra noastră câtă vreme nu va primi firman de recunoaștere ca principe al Transilvaniei. Ieremia Movilă nu îndrăznește nimic fără porunca principelui. Împăratul Rudolf ar vrea să se întoarcă la Viena și nu dorește război, dar l-a trimis pe Basta cu zece mii de oameni la granița de nord a Transilvaniei. Dacă am face mișcări de oști și ne-am arăta puternici, ar sări cu toții asupra noastră. Înfațișându-ne slabi, dușmanii se vor pândi unii pe alții, ca lupii în fața prăzii. Fiecare va aștepta momentul prielnic. Iar timpul va lucra pentru noi. Tinerii valahi care părăsesc oștirea cea mare vor fi călăuziți în Munții Bucegi, unde vom întări în secret vechea noastră Armată a Bucegilor. Va fi aceeași oaste ușoară, sprintenă, pe care am avut-o acum patru ani. În ea va fi puterea noastră. Pentru unii, acum ar fi momentul să atacăm și să supunem Transilvania.

— Dar ar fi momentul cel mai rău, îl întrerupse vodă, entuziasmat de limpezimea gândurilor lui Indru.

— Așa e, doamne! continuă el. Dușmanii s-ar repezi cu toții peste noi. Să-i lăsăm să se pândească între ei. Când se vor sătura de pândă, vor observa că c toamnă și își vor risipi oștile în vederea iernatului. Atunci atacăm noi.

— Da, atunci atacăm noi! aprobă vodă, gânditor. Azi, primejdia cea mare vine de la Andrei Báthory. El e singurul care vede lucrurile clar. După cum se mișcă el ne vom mișca și noi. Îi trebuie firman de recunoaștere în scaunul princiar. Înseamnă că va duce tratative cu turcii. Noi vom strica lucrările lui la Constantinopol. Dar nu pe față. Pe față îi vom arăta supunere de vasali. Îi trebuie o recunoaștere din partea împăratului Rudolf. Imperiul austriac nu ar pierde mare lucru acordându-i-o. Îi vom strica însă lucrările de la Praga sau Viena. Oamenii noștri vor face zăzanie în Transilvania, șubrezindu-i puterea dintre granițele principatului. Cu cât va fi recunoscut mai târziu ca principe, cu atât vom avea mai multe foloase de timp. Viitoarele

Ioan Dan

săptămâni și luni vor dovedi că acesta e singurul nostru drum. Oștirea noastră din Bucegi are acum o mie de oameni. Peste două săptămâni mai adăugăm cinci sute.

— Puțin, măria ta! observă Chirilă Zece Cuțițe. Dacă se întâmplă unele neajunsuri, pe ce ne sprijinim? Până într-o lună trebuie să avem peste cinci mii de oșteni și încă nu e destul.

— Știu, Chirilă, oftă domnul. Din păcate nu mai avem aur. Cheltuielile de îmbrăcăminte, arme, hrană, cai și altele cer aur mult. Cu zestrea de arme proaste din oastea mare nu facem nimic, iar eu nu mai am avere de multă vreme.

— Doamne, zâmbi aspru Chirilă, să nu o luăm chiar așa! Avera mea se ridică la opt sute de galbeni. O dăruiesc Armatei Bucegilor. Măine o aduc la vistierie.

— Eu am cinci sute de galbeni, roși Ducu ușor. Am să merg la vistierie împreună cu Chirilă.

— Eu nu am decât șazeci, se rușina părintele Grasa. Dacă vă hotărâți să mergeți cu mine, vom fi trei.

— A, nu! sări Caravană; Pe Zambilica mea că vom fi patru! Am trei sute de galbeni, iar dacă dau o fugă până la Aiud, s-ar putea să mai adaug ceva.

— E întreaga voastră avuție, se întunecă vodă.

— Nu, doamne! răspunse rece Chirilă. Avuția noastră e țara.

— Eu aduc o mie, se entuziasmă Radu Calomfirescu. Am găsit un grec ce s-ar încumeta să-mi ofere atâta pentru ce mi-a mai rămas din vechea moșie.

— Eu aduc din Serbia trei tunuri și o mie de pistoale, râse Preda Buzescu nu mai puțin entuziasmat.

— N-am decât treizeci de galbeni, zise mâhnit Aga Leca.

— Dar am eu două mii, se înveseli Radu Buzescu.

— La care mai adăugăm încă o sută, spuse domol Vintilă Băicoianu. Cheltuielile pentru știri de multă vreme nu le mai plătește vistieria. Avera mea s-a dus încetul cu încetul, dar cu folos. Din păcate, nu mai am ce să-i las moștenire clucerului Ieremia.

— Doamne, sunt cel mai calic dintre toți, râse Udrea. Nu am decât douăzeci de galbeni. Asta până mâine, dar mai pot aduce vreo treizeci în câteva zile.

— Și încă vreo cincizeci, zise Stroe, știind că va trebui să-i împrumute de la un cămătar.

— Ei bine, zâmbi domnul, o sută de galbeni voi obține și eu, în schimbul acestor panoplii. Tu ce aduci, nepoate?

— Nimic, râse Cae. Eu plătesc oastea mare, așa cum am făgăduit. Totuși, dacă stau să mă gândesc bine, aș putea să dau până mâine cinci sute de galbeni. Jupânul Isaia, un vechi prieten, s-ar încumeta să-mi dea această sumă chiar azi.

— Iată, râse vodă înviorat. Mâine vom dispune de cinci mii cinci sute de galbeni. E prima zestre a Oștirii Bucegilor, la care se mai adaugă o mie de pistoale și trei tunuri. Așa putem spera la mai mult decât ne-am propus. Dar oștirile înghit aur mult. Va trebui să facem rost de aur.

Vodă își trecu degetele prin păr. Cearcănele mari din jurul ochilor arătau nopțile lui de veghe.

— Doamne sfinte! murmură Preda. Am început să mă dumiresc. S-au desfăcut și s-au încurcat aici atâtea ițe încât biata mea căpățână o fi crescut măcar cit o baniță. Acum înțeleg bine că nu avem altă cale de ales. Însă la toamnă când voi auzi graiul tunurilor, am să mă îmbăt de plăcere ca după un vin bun. Cred că nu se află nimeni printre noi cu altă părere pentru ce s-a hotărât aici.

Tinerii pufniră în râs. Mihai-vodă le ținu isonul, apoi zise:

— Sfatul nostru de taină s-a petrecut. Acum putem să ne ospătam în toată legea. Îngrijește-te, ducere Ieremia! se întoarse către fiul lui Băicoianu. Pocale de argint nu mai avem, dar sunt bune și cănila de lut ars.

— Știu, doamne, se înveseli tânărul clucer. Nici nu le simțim lipsa. Numai ulcelele de pământ ars au harul de a păstra aroma vinului. Bine că nu ne lipsește băutura și mâncarea. La alții se găsesc destule pocale de aur și de argint, însă nu au ce pune în ele. Pământul nostru e cel mai darnic prieten.

Ioan Dan

Văzând că sosește numai vinul, Costache observă, spre hazul celorlalți:

— Vinul fără mâncare e ca nunta fără lăutari!

Curând apărură slujitorii cu tăvile mari, încărcate, spre desfătarea grăsunului Caravană. Iar cât ținu ospățul, nimeni nu se mai gândi la cele discutate în Sfatul de taină.

După plecarea oaspeților, Mihai-vodă mai rămase în odaia lui de lucru. Își sprijini fruntea mare în palme, simțind oboseala cuibărindu-se leneșă peste el. Noaptea se îngâna cu zorile. Un slujitor păși în vârfurile picioarelor și stinse luminările multe. Apoi aduse o pătură subțire mi-toasă, convins că domnul ațipise după noaptea de veghe.

— Lasă, Mitrule! spuse vodă. Încă n-am adormit. Mai stau puțin aici. Deschide fereastra! Nimic nu are dulceața aerului din zori.

Lumina plumburie se furișă în odaie. De undeva, din partea de sud a orașului, răzbi un zgomot de căruțe. Vodă intui că sunt lăptarii și zarzavagiii din jurul Bucureștilor, grăbiți să-și ducă mărfurile către pietele orașului. Zgomotul îl înfioră de plăcere. El arăta pacea care domnea în țară. Marele oștean, marele strateg al neamului se bucura pentru clipele acelea de liniște.

“Sunt puține lucruri drepte pe Pământ, gândi el. I-am pomenit în noaptea asta pe Mircea cel Bătrân, marele voievod al românilor de la Dunăre și pe Ștefan cel Mare, gloriosul domn al Moldovei. Peste mormintele lor s-au așternut, ani mulți, dar neamul nostru nu i-a uitat și-i cinstește așa cum o fac și eu. Însă poporul român din acele vremuri nu a trăit și izbândit numai prin ei. Ce știi eu despre marii luptători din jurul celor doi domni, care s-au stins pentru neamul lor, nepomeniți de nimeni? Mircea și Ștefan au fost doi sori ai românilor. Dar avem dreptul să ne gândim cu mândrie sau pioșenie numai la sori, când ei n-ar fi putut nimic fără stele? Se vor gândi oare urmașii urmașilor noștri la stele? Sau vor cinsti numai memoria soriilor? Nu se poate să nu fi fost și atunci un Cae Indru, un Chirilă Zece Cuțite, un Costache Caravană, un Ducu cel Iute, chiar dacă i-a chemat altfel. Acolo unde apar sori, se nasc și stele. Din păcate, sorii acoperă strălucirea stelelor. Oamenii mari

ai neamului, gata să-și pună viața în cumpănă, sunt modești, lipsiți de gândul măririi. Cae Indru a apărut cândva în jurul nostru purtând cu el întreaga avere, adică armele și calul. Nu știam de unde vine. S-a lipit de noi simplu, fără aerele unui nume mare. Ne-a sprijinit cu agerimea minții lui să dobândim unele victorii de seamă asupra turcilor și tătarilor, fără pierderi de oșteni. La Călugăreni s-a aruncat dinaintea mea scăpându-mă de moarte cu viața lui. Abia în ceasul acela, când viața îi atârna de un fir subțire, când căzuse fără vlagă în brațele mele, mi-a spus: “Unchiule, se pare că am câștigat bătălia.” Deci era nepotul meu, cu drepturi egale la scaunul domnesc. Altul ar fi urzit să-mi ia locul, dornic de mărire. El a știut că nu sunt vremuri de dezbinare. Iar dacă mă gândesc bine, cred că ar fi fost un domn chiar mai bun decât sunt eu. Chirilă Zece Cuțite avea avere, câtă dragoste am eu la turci. L-am întâlnit cândva în munți. Atunci mi-a vorbit despre unirea românilor într-o singură țară, dar nu mi-a spus nimic despre el. După vorba aleasă, după purtările pline de noblețe, nu e ce pare a fi. Nici măcar numele nu-i cel adevărat. Cu cinci ani în urmă a stăruit să facem o oaste ușoară, sprintenă, în care fiecare oștean să fie un bun cunoscător al meșteșugului armelor. O oștire secretă, ascunsă în munți, gata să lovească asemenea trăsnetului. I-am dat poruncă să pună pe picioare oștirea visată de el, iar acolo unde altora le-ar fi trebuit ani, Chirilă a făcut minuni din primăvară până în toamnă. Așa s-a născut Oștirea Bucegilor care ne-a adus victoriile de la Șerpătești, Putinei și Călugăreni. Când am dorit a-l numi comandant peste această oștire, mi-a spus: “Doamne, sunt mulți boieri înaintea mea. La vreme de cumpănă ca acum, nu dorim răzvrătirea boierilor.” Cine e oare acest om scump la vorbă? Cine e acest Chirilă Zece Cuțite? Cine e Ducu cel Iute și de unde vine el? Acea sabie aprigă. Acel băiețandru cu figură de fată, care roșește din te miri ce. Adică știu. Ei sunt stelele neamului nostru.

Afară se statornicise lumina. Oștenii din schimbul de noapte se trăgeau la odihnă.

*

Așezați pe o buturugă sus în dealul din centrul Bucureștilor, Costache, Ducu, Indru, Chirilă și părintele Grasa urmăreau cu interes căruțele zorite spre piață. Ulița Sudului scânteia sub copitele cailor harnici.

— Frumoasă dimineată! observă Grasa.

— Poate, zâmbi Chirilă. Totuși, parcă nu mai sunt diminețile din timpul copilăriei. Nici căldura, nici ploile nu mai sunt aceleași. Nici chiar zilele.

— Nu, nu, dragul meu! rosti părintele Grasa, scuturându-se de somnul care se lipea de el parcă a răutate. De când e lumea, oamenii s-au plâns că ploaia, căldura, soarele nu mai sunt aceleași ca în copilărie. Și urmașii noștri se vor plânge la fel. Adevărul e că într-un fel privim vremea cu ochii copilăriei și în alt fel cu ochii omului adult.

Dar Chirilă continuă ca și când nu l-ar fi auzit:

— Vara trecută am întâlnit o ploaie care mi-a amintit de timpul copilăriei. Mă aflam în Câmpia Zărândului și era noapte. Cerul s-a cătrănit greoi dinspre margini. Fulgerele multe luminau pământul ca ziua. Unde se întâlneau norii, parcă se crăpa cerul de strigăte. Tot cerul era numai o înjurătură. S-a pornit ploaia. Întâi, picături mari și rare, ce răsunau pe pământ ca niște palme. După ele parcă s-au deschis toate zăgazurile cerului. Mă udase până la piele, dar îmi venea să cânt și să chiui. Apoi, cerul s-a limpezit grabnic și au apărut stelele. Milioane de stele, cu puțină ceață, în jurul lor, ca niște voaluri de mireasă. Era pace și liniște adâncă. Era sărbătoare pe cer.

— E criță, îi șopti Costache lui Indru. Să mă ia dracu' dacă nu e criță! Al naibii, vinul lui vodă! Mutul de Chirilă, căruia îi scoți vorba din gură cu cleștele și-a dat drumul la morișcă.

— Taci, nărodule! îl domoli Indru.

— Păi bate câmpii...

— Lasă-l să bată! Niciodată nu am auzit un om să vorbească atât

de frumos.

Caravană se trase îmbufnat către Ducu. Vinul bun îl cherchelise și pe el.

— Auzi, Ducule, la obârșie te tragi cumva de prin părțile Oltului?

— Cine mai știe? răspunse acesta.

— E, te, te, măă! sări Costache. Până și Zambilica își recunoaște obârșia. Dar dacă nu vrei să spui...

— Ce naiba să spun? Suntem români amândoi. Dacă unul e oltean, muntean, ardelean, moldovean sau bănățean, ce importanță are?

— Mda! Păcat că nu ești oltean! făcu grăsunul izmenindu-se cu viclenia vizibilă a omului cherchelit. Știu multe lucruri frumoase despre olteni. În vremurile vechi,ăștia erau cei mai pașnici oameni. Atât de pașnici și de blânzi la purtare încât vecinii se rugau pentru sufletele lor. Îi lăuda lumea pentru asemenea bunătate.

Ducu se aplecă înainte la fel de buimac, străduindu-se a prinde ironia din vorbele grăsunului, dar cuvintele acestuia păreau rotunde ca niște bile și se loveau între ele fără noimă.

— Oltenii, continuă Costache, se ocupau cu creșterea vitelor și cu lucrul pământului. Ce mai?! Pașnici până în măduva oaselor. Știi care erau cele mai de seamă unelte ale oltenilor?

— Nu.

— Auoleo! Nici atâta lucru nu știi? Era bâta, cosorul și călușul.

— Călușul e un dans, nu o unealtă, răspunse Ducu privindu-l chiorăș.

— Parcă eu zic altfel? chicoti Caravană. Poate să le încurc nițel, dar în rest e taman cum ți-am grăit. Cu târgurile e clar.

— Care târguri?

— Târgurile, bre. Târgurile cele mari de la Craiova atrăgeau multă lume. Veneau aci negustorii sași, greci, evrei, armeni, genovezi, încărcăți cu mărfurile lor și se întorceau de la Craiova olteni.

— O fi, râse tânărul acrișor. Dar tu știi de ce poartă oltenii cămașa mai scurtă la spate?

— Știu, știu, râse Costache. Nu mă păcălești tu pe mine.

Ioan Dan

“Deci e oltean, gândi grăsunul. Altfel nu mi-ar fi răspuns atât de veninos. L-am prins într-un moment slab, când vinul mai are putere asupra lui.”

După asemenea cugetare se prăvăli de pe buturgă. Brațele puternice ale tânărului îl așezară la loc.

Capitolul 4

Izu Klein, starostele negustorilor din Sibiu, și bătrânul său unchi, domnul Moriț Avram, cătară încremeniți spre călugărul ivit în ușa prăvăliei. Înalt, cu umerii prea largi pentru o fața bisericească, îmbrăcat într-o rasă ponosită a cărei glugă îi acoperea fruntea, lăsând la vedere doar barba stufoasă, neîngrijită.

— A, ia, iai! se tângui Moriț Avram. Scuipă-ți în sin, Izule! Dacă un rabin sau un popă, sau un călugăr îți taie calea în zori, poți să te duci la culcare, fiindcă toată ziua îți va merge pe dos. Dar când se întâmplă să-ți intre chiar în prăvălie, nimeni nu mai poate ști ce se va petrece.

— Asta se potrivește poate la creștini, zâmbi tânărul staroste al negustorilor.

— Pe dracu! Necazurile creștinilor se potrivesc și la evrei. Ascultă-mă pe mine și scuipă-ți în sân...

— Taci, unchiule! râse de-a binelea Izu Klein. Cuvioșia-sa are unele temeieri încumetându-se ia începutul zilei într-o casă evreiască.

— Bine spus! grăi călugărul închizând ușa. Ești un tânăr cu multă judecată, iar tatăl domniei-tale poate fi mulțumit cu un astfel de ucenic.

— Dar nu sunt ucenic, ci starostele negustorilor din Sibiu, se înclină Izu.

— Un staroste atât de tânăr? se miră călugărul.

— În afaceri, vârsta nu are importanță. De fapt, nu sunt atât de tânăr pe cât credeți. Am împlinit douăzeci și trei de ani. Dar poftiți mai aproape! Cu ce vă putem fi de folos?

— Iată un cuvânt frumos, care vă face cinste. Altul m-ar fi întrebat ce doresc. Însă acela nu ar fi fost un negustor mare.

Sporovăind ușor, călugărul înaintă până la mijlocul încăperii. Privirile lui agere iscodiră mobilierul sărăcăcios al prăvăliei, apoi stăruiră o clipă asupra tânărului negustor. Acesta nu se arăta prea voinic la trup. Natura fusese chiar zgârcită cu Izu, lăsându-l prea mărunț de statură. Îi dăruise în schimb ochii, cu tot ce avusese ea mai bun. Niște ochi mari, frumoși, strălucitori sub genele lungi. Mulțumit de constatările făcute, călugărul își aruncă gluga și își lepădă barba stufoasă, uimindu-i cu totul pe cei doi negustori.

— Numele meu e Cae Indru, spuse zâmbind.

— Vai nouă! se tângui Moriț Avram.

— Mi se pare că e un nume cunoscut și urmărit de autoritățile Transilvaniei, se înclină Izu, fără să ia în seamă observațiile unchiului. Din păcate, noi, cei din breasla negustorilor, știm totdeauna prea puțin despre oamenii mari ai timpului.

— Sau prea mult, râse musafirul.

— Nu-mi recunosc asemenea merite, zâmbi Izu cu modestie. Iar în privința voastră, numele nu ne arată scopul vizitei.

— Mă mir. Am la domnia-ta patruzeci de mii de ducați.

Auzind asemenea vorbe, Izu îl privi cu răceală, iar domnul Moriț Avram sări de un cot, văicărindu-se:

— Neam de neamul nostru nu a văzut asemenea sumă.

— Taci, unchiule dragă! interveni pentru a doua oară tânărul negustor. Așa se vorbea doar în afacerile de pe timpuri. Azi, fără sinceritate față de clienți nu înaintezi prea mult.

Apoi se întoarse către Cae.

— Domnule, niște oameni mi-au vorbit cândva despre marele luptător Cae Indru. În afară de multe laude spuse din toată inima, acei oameni pretindeau că domnia-sa poartă niște cuțite care nu-și greșesc niciodată ținta. Dacă ați fi avut la voi acele cuțite, mi-ar fi plăcut să văd unul înfigându-se în colțul de sus al ușii de colo. Ar fi fost un semn de recunoaștere. Sau poate că locul de țintă e prea depărtat. Până acolo

Ioan Dan

sunt douăzeci și ceva de pași.

Cu un gest fulgerător Cae Indru își săltă poalele rasei descoperind o centură de piele. Cuțitul apărură o clipă în mâna lui, apoi tăie aerul ca un fulger și se înfipse în colțul ușii.

— Pe cele șapte sute de crăieșe ale înțeleptului Solomon! chițcăi domnul Avram ca un șoarece prins.

Izu Klein, mai calm, se mulțumi cu un murmur de admirație.

— Dragă unchiule, e timpul să-ți bei ceaiul de mentă, spuse tânărul, invitându-l cu delicatețe să-i lase singuri.

Când se închise ușa în urma bătrânului, Izu Klein își pofti musafirul să se așeze.

— Ar mai fi parola, zise deschizând un registru.

— Așa e! Așteptam să mă întrebi de ea. “Prin moartea lui Ioșica românii de pretutindeni au pierdut un om de seamă.”

Negustorul închise registrul satisfăcut.

— Cei patruzeci de mii de ducați vă stau la dispoziție chiar din această clipă.

— Ar mai fi unele amănunte, domnule Klein.

— Amănunte? În afaceri totdeauna sunt amănunte. Vă ascult, domnule.

— Mă gândeam la transportul ducăților. Până la granița Țării Românești e drum lung.

— Și eu am asemenea gânduri, zise negustorul. Sunteți urmărit de către autoritățile principatului. Fără această urmărire ar fi fost o bagatelă pentru domnia-voastră să însoțiți transportul și să-l faceți să ajungă acolo unde doriți. Avem totuși puțința să vă aducem ducății până la graniță. Să zicem, până la Predeal, iar comisionul nostru va fi de douăzeci la sută.

— Mult, domnule Klein. Foarte mult.

— Numai la prima vedere. Drumurile sunt nesigure. Dacă pierd aurul pe drum, paguba o suportă casa mea,

— Înțeleg, rosti Cae dezamăgit. Din păcate nu mă pot despărți de opt mii de ducați. Mi-e teamă că nu ne vom înțelege.

— Ah, ah, se vede că nu sunteți negustor! În afaceri totdeauna există o cale de înțelegere. Noi, evreii, scăpăm foarte rar un client bun. Vreți să vă pălesc suma la Brașov?

— Se poate?

— Altfel nu v-aș fi propus. Comisionul ar fi de numai două sute de ducați. Am un om al meu la Brașov. El vă poate plăti în aur curat, în galbeni, în aspri, sau în altă monedă la alegere.

— Și de ce nu mi-ai propus de la început?

Negustorul zâmbi.

— Cine renunță ușor la un câștig de opt mii de ducați?

— Dar ai renunțat, oferindu-mi plata la Brașov.

— Un negustor bun nu privește câștigul de moment, ci întrezărește afacerile viitoare. Domnia-voastră v-ați fi asumat riscul de a transporta singur ducații, iar casa noastră nu s-ar fi ales nici măcar cu cei două sute. Ara spus bine?

— Da, recunosc Indru. La asta mă gândeam adineauri.

— Apoi. Înlesnirea pe care v-o fac are un scop. Acela de a păstra cu voi legături avantajoase atât vouă cât și casei mele. Vă vorbesc deschis, domnule, fiindcă doresc din toată inima să mă bucur de protecția voastră.

— Protecția unui urmărit? La ce ți-ar folosi?

— E o urmărire trecătoare. Harurile de care vă bucurați s-ar putea coborî și asupra unui negustor. Poate nu v-ați gândit niciodată la asta, însă m-am gândit eu și de va fi așa, câștigurile nu vor fi slabe. Deci, vă convine plata la Brașov?

— Îmi convine.

Izu Klein luă de pe masă o coală de hârtie și scrisese: "Valorează treizeci și nouă de mii opt sute de ducați". Apoi semnă.

— E atât de puternică iscălitura domniei-tale? se miră Indru.

— Mult mai puternică, domnule, răsese cu modestie Izu Klein. Îl căutați la Brașov pe domnul Aba Rozen. Îl cunosc toți negustorii de mărunțișuri. El vă va scoate suma din cetate în schimbul unui comision de o sută de ducați.

Ioan Dan

— E chiar mai bine decât mă așteptam, observă Cae. Dar nu e totul. Am trei inele pe care aş vrea să le vând.

Zicând acestea puse pe masă inelele primite în dar de la Sigismund Báthory. Izu aruncă asupra lor o privire de admirație. Nu le atinse, mulțumindu-se a le privi de la distanță. Apoi se hotărî brusc.

— Vă ofer cinci sute de ducați. E un preț bun. Aceste inele au aparținut fostului principe al Transilvaniei. Le cunosc.

— Mă uimești, râse Cae.

— Nici vorbă, domnule! La vârsta de nouă ani stabileam valoarea bijuteriilor negociate de tatăl meu. Vă convine prețul?

— Da.

— Atunci, iată încă o hârtie pentru omul meu din Brașov.

— Dar nu e destul, zise Indru.

— Ah, ah, mai e ceva?

— Așa se pare. Am nevoie de un credit. Poate o să te mire...

— Nu mă miră, îl întrerupse Izu. Un om care își vinde bijuteriile, când dispune de o avere uriașă cum sunt cei patruzeci de mii de ducați, înseamnă că suma nu-i ajunge și se află la mare strâmtoare.

— Ești inteligent, observă Indru.

— Sunt silit să fiu. Fără inteligență, afacerile se împotmolesc adesea. Pentru ce sumă doriți creditul?

— Pentru o mie de ducați, dacă nu ți se pare prea mult.

— Ce garanții oferiți?

— Nimic, în afară de cuvântul meu. Nu mai am nici un fel de avere. Tânărul negustor căzu pe gânduri, spre dezolarea lui Cae.

— Domnule, spuse cu voce joasă Izu, sunt un evreu chibzuit.

— Nu mă îndoiesc. Altfel nu ți-aș fi făcut propunerea.

— Grea problemă mi-ai pus.

— Atunci, să nu mai vorbim despre asta.

— Ba vorbim, vorbim, domnule. Aș fi cel mai păcătos evreu din lume dacă m-aș dovedi fricos în afaceri. Cuvântul vostru valorează mult mai mult de o mie de ducați. Sunteți nepotul lui Mihai-vodă. Unchiul vostru a fost cândva foarte bogat. Averea lui trecea dincolo de un milion

de galbeni. Azi nu mai are nimic în afară de virtuțile unui mare conducător. Întreaga lui avere s-a dus pentru nevoile țării. Iată unul dintre puținii domni care, în loc să mai adauge la avere, sărăcește. Pământurile ce i-au rămas nu pot găsi cumpărători. Țara Românească e amenințată de turci, de tătari, de poloni și de principele Transilvaniei, cu sprijinul Moldovei. În vara asta va fi război. O sută cincizeci de mii de dușmani înconjoară Țara Românească. Mihai-vodă are doar douăzeci și trei de mii de oșteni, iar pe aceștia nu i-a plătit de câteva luni.

— Pe toți dracii! îl întrerupse Indru cu admirație, ești bine informat.

— Ar fi loc de mai mult, răspunse cu seriozitate Izu Klein. Noi, negustorii, suntem obligați să cunoaștem tot ce se întâmplă în jurul nostru. Informațiile ne costă mult aur, dar ne ajută să vedem limpede în afaceri. Mihai-vodă s-ar putea să piară în luptele viitoare. Vă vorbesc deschis, domnule, zise observând încruntarea musafirului. În afacerile bănești ale principatului nu sunt unul dintre cei mărunți. Iar dacă mi-am câștigat putere, aceasta se datorează faptului că am venit cu ceva nou. Cu sinceritate absolută. Prefer să pierd decât să-mi amăgesc un client. Așa se face că am ajuns la o clientelă nevisat de numeroasă. Dacă i se întâmplă o nenorocire lui Mihai-vodă, ați putea ajunge domn al Țării Românești. Dar s-ar putea și altfel. Să muriți în luptele ce vă așteaptă. Dacă nu ați fi atât de viteaz, am discuta cu totul altfel despre credit. Deci, iată că nu pun la îndoială cuvântul vostru, ci numai viața voastră.

— Bine! hotărî Cae dezamăgit. Voi căuta credit în altă parte.

— De ce? se miră negustorul. Am spus eu că vă refuz? V-am arătat doar riscurile noastre. Ați cerut o mie de ducați. Vă ofer trei. E destul să-mi semnați o hârtie pentru patru mii de ducați. O mie va fi riscul și câștigul nostru.

— Dă-mi hârtia!

— Mă iertați o clipă! zise negustorul ieșind prin ușa din spate.

“Am patruzeci și trei de mii două sute de ducați, gândi tânărul. Dar nu văd de unde voi face rost de încă șase mii opt sute. M-am legat în

Ioan Dan

fața lui vodă să plătesc lefile oștenilor. Ei bine, vom găsi și restul până la cincizeci de mii.”

Izu Klein se întoarse curând însoțit de domnul Morîț Avram.

— Acum poftiți cu mine! se înclină tânăra gazdă în fața musafirului.

Trecură printr-o curte cu flori frumoase. Din stradă nimeni nu ar fi bănuit o curte atât de minunată. Dalele de marmură bine îngrijite făceau punte de legătură între grădină și o casă mare cu cerdac larg. Intrară într-o încăpere mobilată cu gust. Un slujitor își făcu apariția purtând o tavă cu gustări rare și băuturi răcoroase.

— Am și eu niște amănunte, spuse tânărul negustor privindu-l cu admirație rău ascunsă.

— Să cred prin aceasta că s-au inversat rolurile noastre? râse Indru.

— Să credeți. Acum e rândul meu să cer. Am nevoie de creditul vostru.

— Glumești.

— Nu m-aș încumeta. Nu e vorba de un credit bănesc. Știu că domnia-voastră sunteți primul sfătuitor al domnului Țării Românești. Mai știu că Mihai-vodă e cel mai informat conducător din această parte a Europei. Adunarea știrilor se află în mâinile bătrânului boier Vintilă Băicoianu. Pe baza acelor știri vă făuriți politica țării și strategia. Ei bine, domnule Indru, vrem să cumpărăm știri de la curtea din București. Ah, ah, nu vă încruntați înainte de a sfârși ce am de spus! În felul lor și negustorii făuresc o strategie a afacerilor pe bază de știri. Cu cât știi mai multe, cu atât faci afaceri mai bune și mai sigure. Nu ne interesează știrile care ar știrbi interesele Țării Românești, ci numai acelea nefolositoare pentru politica voastră. Totdeauna se adună și astfel de știri.

— Am înțeles, zâmbi Cae. De obicei se adună știri multe și nu toate de folos. Dacă putem să le vindem, ne scoatem cheltuielile de la știrile importante. Vă voi da câteva rânduri pentru Vintilă Băicoianu. E un om dezghețat la minte. El vă va trimite știri chiar prin soliile noastre.

— Minunat! exclamă Izu Klein. Un om de-al meu îl va vizita pe domnul Băicoianu, iar scrisoarea domniei-voastre ne va fi de mare

sprijin. Dar nu e totul. Ar mai fi o cerere.

— Să auzim, domnule Klein!

— Casa noastră e interesată într-un transport de aur. V-aș propune să faceți paza transportului.

— Ei, ei, te credeam un negustor priceput.

— Se pare că sunt, mustăci negustorul.

— Atunci, glumești.

— Nu mi-aș îngădui.

— Dar știi că sunt urmărit în Transilvania. Că nu pot să-mi asigur paza propriei averi.

— N-am uitat nici-o clipă, domnule Indru. Depozitul de aur nu se află aici. E, în Brașov. Eu aș dori să ajungă la Sulina. Pentru asigurarea pazei transportului vă ofer două mii de ducăți.

— E mult sau puțin?

— Rămâne să stabiliți voi, domnule Indru. Suma oferită reprezintă doi la sută din valoarea aurului.

— Înseamnă că e mare cantitatea de aur.

— Foarte mare. Valoarea lui ajunge la o sută de mii de ducăți.

— Atunci, oferta dumitale nu pare prea avantajoasă pentru noi.

— Doar la prima vedere. Lingourile de aur le-am adus până la Brașov de la Râul Femeilor sau, cum îi mai spune azi, Baia Mare. Comisionul casei noastre va fi de treizeci la sută. Cheltuielile de transport între Baia Mare și Brașov, plus paza au costat trei la sută. Viitoarele cheltuieli și paza până la Sulina vor însemna încă trei la sută, astfel că totalul cheltuielilor se ridică la șase la sută. Cu unu la sută mai mult decât ne-am propus.

— Dar domnia-ta, care nu te obosești prea mult, vei rămâne cu un câștig de douăzeci și patru la sută. Adică aur în valoare de douăzeci și patru de mii de ducăți. Mult prea mult, domnule Izu Klein.

— Ați uitat un lucru, zâmbi negustorul. Dacă se pierde transportul, casa noastră suportă întreaga pagubă. Drumul va fi lung și plin de primejdii. Sunt atât de mari prin primejdiile, încât alți negustori nu s-ar încumeta la o astfel de afacere.

Ioan Dan

— În caz de pierdere veți suporta chiar și paza transportului?

— Absolut. Pentru munca lor, oamenii trebuie plătiți.

— Să zicem că nu din vina noastră se va pierde transportul. Cine va onora cei două mii de ducați? Omul care mă așteaptă la Sulina, sau domnia-ta?

— Veți primi ducații la Sulina. Dar nu e totul. Dacă aurul ajunge acolo cu bună rânduială, oferim pe deasupra încă cinci sute de ducați.

— Și ai curajul să-mi încredințezi paza transportului?

— Fără nici-o rezervă, domnule Indru. Despre cinstea voastră și a domnilor care vă însoțesc nu e cazul să discutăm. Vă cunosc mai bine decât credeți. Iar o pază a celor mai iscusiți oameni din această parte a Europei va duce cu siguranță aurul la locul stabilit. Primiți oferta?

— O primesc. Mă silește lipsa de aur.

— Dar sunteți bogat, domnule.

— Numai la prima vedere, zâmbi Cae, folosind expresia negustorului. Ducății de care dispun vor folosi la plata oștilor Țării Românești. Dorim să slobozim oștenii pe la casele lor. Ți-o spun fiindcă nu e un secret.

— Sloboziți oștirea acum, la ceas de cumpănă pentru voi? se miră negustorul.

— Avem strategia noastră, râse Cae.

— Înțeleg, murmură Izu. Niște oameni ca domniile-voastre nu fac nimic nechibzuit. Cu cine veți asigura paza transportului?

— Vor fi doisprezece oameni. Iată numele lor: Cae Indru, Chirilă Zece Cuțite, Costache Caravană, Ducu cel Iute, părintele Grasa, Ciri-poi-tatăl, Ciri-poi-fiul, Tufănel-tatăl, Tufănel-fiul, Sile Adormitu, Gălușcă și Toroipan. Crezi că suntem puțini?

— Nu. Cu astfel de oameni aș putea duce aurul până la capătul lumii. Dar asta nu înseamnă că nu vor fi primejdii. Acum zece luni am pierdut un transport de aur între Brăila și Sulina. Pierderea a fost foarte grea pentru casa noastră.

— Care a fost cauza pierderii?

— Atacul unor lotri.

- Unde s-a petrecut acel atac?
 - Dincolo de Galați, la locul numit Cotul Pisicii.
 - Bănuiți cine s-a aflat în spatele loțrilor?
 - Nu. Voi românii aveți un proverb frumos: “Hoțul neprins e negustor cinstit.” Dacă nu am dovezi, nu pot bănui pe nimeni.
 - Câți oameni au asigurat paza transportului?
 - Optzeci.
 - Mulți, domnule Klein.
 - Așa m-am gândit și eu, dar numai conducătorul știa că în butoaiile pline cu sare se afla aur.
 - Să fie conducătorul cel care v-a păgubit?
 - Nu. Conducătorul a murit acolo, luptându-se. El a mai lucrat pentru noi. Era un om de mare cinste.
 - Cui predăm aurul în Sulina?
 - Așteaptă acolo o corabie grecească. Numele ei e Penelopa, iar căpitanul e kir Iani Xifandos.
 - Ei, la naiba! râse Indru. Penelopa s-a scufundat acum patru-cinci ani în port la Varna. Am fost de față la scufundarea ei.
 - Știu, dar e altă Penelopă.
- Cae Indru își aminti întâmplarea cu vechea corabie. Cu puțin înaintea luptelor de la Călugăreni, Penelopa transporta muniții și tunuri pentru turci. Le ducea de la Vama spre Rusciuk. Păcălindu-l atunci pe kir Iani Xifandos, el și Ciripoi-fiul aprinseseră muniția din pânțelele Penelopei.
- “Oare mă va recunoaște grecul? se întrebă tânărul. Cred că mă va recunoaște. Asemenea întâmplare nu se uită atât de ușor.”
- Când puteți pleca la Brașov? întrebă negustorul.
 - Azi e joi. Măine am unele treburi prin apropiere. Sâmbătă dimineața voi fi la hanul Berbecul Gras din Brașov.
 - E bine așa. Eu voi pleca acolo chiar azi. Până la Dunăre ar fi bine să duceți aurul pe samare. Vor fi douăzeci de cai cu cinci slujitori. Lăsați toate hârtiile la mine! Mă voi îngriji și de ducații voștri. Unde să vă predau aurul și averea voastră?

Ioan Dan

— Mi-ar conveni ia Predeal, în locul numit Crucea Mare.

— Cunosc locul acela, domnule.

— Atunci, te aștept acolo sâmbătă dimineața, înainte de ivirea zorilor.

— Voi fi.

Cei doi tineri își strânsesă mâinile. Cae Indru își potrivi deghizarea, apoi părăsi casa lui Izu Klein.

*

Pentru a călători de la Sibiu la Blaj localnicii foloseau potecile peste deal și prin păduri. Cei străini de acele locuri preferau să ocolească pe drumul nu tocmai bun dar sigur, ce se ondula printre dealurile toate la fel până la Copșa. Cine cuteza pe vechile poteci regreta adesea, orbecăind prin pădurile mari, și nu rareori se întâmpla să nimerească în locul de unde plecase.

Cae Indru părăsi pe jos cetatea Sibiului, așa cum îi sedea bine unui umil slujitor al bisericii. După ce se depărtă destul alese potecile atât de rar călcate de oștenii principelui Transilvaniei. Într-o rariște aflată pe culmea unui deal, îi ieșiră înainte unsprezece călăreți.

— Bine ai venit, cuviosia-ta! strigă Costache Caravană, aplecat pe gâtul Zambilicăi. Cu rasa pe care o porți destul de elegant, ca să zic așa, ai măturat fără îndoială jumătate din ulițele Sibiului. Pentru asemenea lucrare făcută cu sânge, autoritățile Sibiului ar fi putut să te răsplătească dându-ți măcar o gloabă de cal. De mult nu mai există recunoștința pe lumea asta.

— Se vede treaba că ți-ai uns morișca de dimineață, dacă turui atât de bine, observă Cae.

— Ca de obicei, râse grăsunul. Chiar și Zambilica s-a înviorat văzându-te, iar când se bucură Zambilica, timpul trage a ploaie. Ce vești aduci?

— Bune. Am patruzeci și trei de mii două sute de ducați. Îi primesc sâmbătă în zori la Crucea Mare.

— Dar ceilalți șase mii opt sute? întrebă Chirilă?

— Cu aceștia va fi mai greu, oftă Cae. S-ar putea să-i capăt în Obreja, dar nu sunt prea sigur. Cristu, chiar dacă e proprietarul unui castel minunat, nu cred să dispună de o astfel de sumă. Eu și Costache vom porni spre Obreja. Voi mă așteptați sâmbătă în zori la Crucea Mare.

— Se pare că am intrat în greu impas, observă Ducu.

— Așa cred și eu, răspunse Cae. Totuși mai avem o șansă ce valorează două mii cinci sute de ducați. Dar despre asta vom vorbi sâmbătă.

Zicând acestea, își lepădă straietele de călugăr în brațele lui Sile Adormitu. Lunganul se apucă să le împătorească temeinic, socotind că vor mai folosi cândva. Mai vorbiră o vreme, apoi se despărțiră urându-și unii altora noroc. Vânt Sălbatec, frumosul armăsar al tânărului, sătul și odihnit, se întinse la drum voinicește. Zambilica pășea în urma lui cu picioarele subțiri ca de lăcustă. Puțini ar fi crezut că acest cal, atât de slut și slab, se dovedea foarte harnic la mers. Grăsunul Costache încercă să înfiripe o discuție, dar Cae se pierduse în gândurile multe și-i răspundea anapoda. Rotofeul călăreț tăcu până la urmă, știind că fiecare călcătura de cal îl apropia mai mult pe prietenul său de Stela Cristu.

“L-a prins dorul, gândi Costache. Numai el îl mină către Obreja. Dacă n-ar fi fost așa, m-ar fi lăsat numai pe mine să merg acolo. De când nu s-au văzut au trecut patru ani și jumătate. O fi avut fata răbdare să-l aștepte atâta? Greu de spus. Cea mai frumoasă și mai pețită fată a Transilvaniei să aștepte, ce? Un cuvânt al lui Cae? Un semn al lui? Greu, foarte greu. S-a zvonit la București despre o apropiată logodnă între Stela și contele Teieki. Sărmanul meu prieten! Când a auzii vestea, a zâmbit parcă nepăsător. Dar zâmbetul lui era ca de om în pragul morții. De fapt, el strică. Putea să meargă la ea și să-i spună: “Fată dragă, eu stau mereu cu viața în cumpănă. Dar, în vremurile acestea grele, cine e ferit oare de primejdii? Mă vrei așa cum sunt? Poate că ea n-ar fi vrut, însă ajungea măcar să limpezească situația dintre ei. De la mutul ăsta nici nu poți scoate o vorbă mai clară. O fi el deștept, mai deștept decât noi toți laolaltă, dar nu în dragoste. Acolo toți nevolnicii se pricep mai bine decât el. Se chinuie aiurea. Nici nu cere sfatul cuiva. Tare sunt cu-

Ioan Dan

rios ce va face peste câteva ceasuri când se va pomeni în fața ei?”

Când ajunseră la porțile din Obreja, soarele cădea către asfințit. Străjile îl vestiră pe domnul Kraus, majordomul castelului. Acesta alergă truduindu-și picioarele scurte și-i întâmpină pe oaspeți. Apoi făcu plecăciuni adânci în fața lui Cae, impresionat de frumosul armăsar și de ținuta elegantă a tânărului. Pe Costache îl învrednici cu o scurtă privire severă, așa cum i se cuvenea unui slujitor al distinsului oaspete. Fiindcă majordomului nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să-l socotească pe grăsun altceva decât slujitor sau chiar argat. Lunga carieră de majordom a domnului Kraus îi formase ochiul suficient pentru a face cuvenitele deosebiri ale rangului. În cazul de față, hainele ponosite ale lui Costache, cât și slujenia armăsarului, ce nu putea să întrecă prețul, a două găini crescute fără boabe, excludea orice dubiu.

După ce își șterse fruntea brobonită, cu o batistă nu mai mare ca o față de masă, domnul Kraus își potrivi un zâmbet jumătate bucuros, jumătate umil și grăi nici prea tare nici prea încet:

— Bine ați venit în Obreja, strălucitorule musafir! Aștept numele vostru pentru a bucura urechile stăpânilor mei. Până când mă întorc, vă rog să poftiți pe această minunată terasă, unde florile multe vă vor ține companie. Slujitorul vostru... sau rândușul, zise văzându-l pe Indru că se încruntă, sau păcătosul argat... care nu a descălecat până acum să vă prindă calul... dovedindu-se un nemernic, va fi îndreptat în curtea din dos, unde îi voi aplica vreo câteva palme în numele vostru... fiindcă nu trebuie să vă spurcați mâinile...

— Pe picioarele din spate ale Zambilicăi! tună Costache. Ce tot îndrugă nătărăul ăsta?

Auzind asemenea ocară, majordomul tresări ca sub o lovitură de bici. Cătă profund lezat și plin de nădejde către protecția marelui senior, dar acesta mustăcea reținându-și râsul. Dezamăgit, își întoarse privirile din nou către Caravană, trase aer mult în piept, îl slobozi puternic, își tamponă buzele cu batista, se ridică a intimidare pe vârfuri, apoi grăi:

— Descalecă, nemernicule, și ia calul înălțimii-sale!

Costache sări din șa uimitor de iute, iar palma lui grea îl trimise cât colo pe bietul majordom. În fața unui asemenea dezastru, domnul Kraus căută pentru ultima oară spre musafirul ce râdea cu lacrimi, se convinse că nu va găsi sprijin acolo, astfel că o rupse la fugă și intră ca o furtună în sufragerie.

Tinerii castelani ședeau la masă împreună eu bătrâna contesă de Sztarmári și frumosul conte Lajos Teleki. Apariția atât de neobișnuită a majordomului stârni mirare.

— Ei, ce s-a întâmplat, Kraus? întrebă contele Beckembauer, văzându-i spaima din priviri.

— Am fost bătut, înălțimea-voastră.

— Bătut? Cine a îndrăznit asemenea lucru?

— Musafirii. Se află în curte doi călăreți. Cel înalt pare un mare senior. Slujitorul său, sau argatul, sau rândușul, e o pramatie cum n-am mai văzut la Obreja. I-am poruncit să descalece și să prindă calul stăpânului. În loc de asemenea ascultare firească, m-a lovit cu palma atât de tare, încât nu cred să se afle copită de cal care să pălească mai greu. Apoi mi-a strigat: “Aleargă, guștere! Aleargă degrabă la stăpânii tăi și-i vestește că au sosit domnii Costache Caravană și Cae Indru!”

Dacă s-ar fi despicat castelul în felii, încremenirea nu ar fi fost mai mare. Beckembauer încercă să se ridice, dar se poticni în scaun. Tacâmul din mâna Stelei tremură atât de vizibil, încât fata îl așează pe masă, ținându-l cu palma. Teleki rămase cu gura căscată. Contesa de Sztarmári își scutură brațele slăbănoage, răstindu-se:

— Fir-ar să fie! Doar nu dau turcii.

Ieșiră cu toții pe terasă. Cae ședea rezemat cu spatele de Vânt Sălbatec. Grăsunul Costache se învârtea în jurul Zambilicăi, bombănind. Stela Cristu coborî în goană scările terasei. La picioarele lor se opri nehotărâtă, iar mâinile îi căzură neputincioase pe lângă corp. Cae își țintui privirile asupra ei. Pe ceilalți nu mai reuși să-i vadă. Se desprinse de lângă Vânt Sălbatec și porni spre terasă uimitor de încet. Ochii lui subțiați ca în fața soarelui mult nu coborâră o clipă. Călca încet, nesigur pe picioarele lui puternice, temător să nu o sperie și să dispară în clipa

Ioan Dan

următoare. O privea pe Stela atent, parcă cercetând-o cu de-amănuntul. Nimic din întreaga ei făptură nu scăpă ochilor săi ageri. Nici măcar încordarea ce o stăpânea. Degetele tinerei fete arătau căzute spre încremenire. Pe buze îi apăruse un zâmbet șters, ca o petală ofilită. Ochii aveau în ei o lumină ciudată, asemenea apelor tulburate. Stătea încremenită, puțin aplecată înainte, ca și când ar fi ascultat un strigăt îndepărtat. Palidul ei surâs tremura împreună cu buzele, așa cum se ridează apa limpede la slaba adiere a vântului. Când ajunsese foarte aproape, o simți că își oprise respirația. Gâtul ei delicat părea un arc încordat peste măsură. Erau atât de aproape încât hainele lor se atingeau. Stela îi observă ochii subțiați ca două lame de brici. Apoi, ochii se măriră brusc, iar timpul încremeni pentru ei. Nimic nu mai exista în jur decât ochii lor, care se cercetau adânc. Tânărul se aplecă spre ea, rupând vraja timpului. Buzele ei, la pândă până atunci, zburară să-l întâmpine. Când îi cuprinse gâtul cu brațele. Stela puse în gest atâta lăcomie încât scăpă un geamăt. Barba lui aspră, nerasă de câteva zile, îi zgârie obrazul. Măinile ei nu-și mai găseau astâmpăr, mutându-se când pe fața lui, când pe umeri, când în părul aspru căzut pe frunte în neorânduială. Îl îndepărtă o clipă să-i privească ochii și scânci de bucurie văzându-i mari, luminoși, triumfători. Se ghemui la pieptul lui cu toată disperarea adu-nată în atâția ani.

Costache Caravană fu gata să plângă și se răsti la Zambilica:

— Întoarce botul, nătărăule! Gingășiile care se petrec acolo n-au nevoie de martori.

— M-am prostit ca o vacă bătrână, suspină contesa de Szatmări, emoționată. Doamne, ce bărbat! Parcă e Făt-Frumos.

Contele Teleki se gândi zâmbind trist: “Acum s-a isprăvit. Niciodată nu vor ști ei că eu i-am adus unul în fața celui lalt. Zvonul meu despre o pretinsă logodnă cu Stela i-a dat aripi acestui tânăr. Nu știu dacă am făcut-o din milă, din prietenie, sau din dragoste.”

Vraja timpului încremenit se rupse. Fata se desprinse din îmbrățișare, privind mirată în jur. Întreaga ei făptură parcă înflorise dintr-o dată. Dar oricât se căsni, nu reuși să-și înfrâneze sclipirea de triumf a

ochilor. Contele Beckembauer se dezmeteci primul și își salută noii mușafiri cu tact, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Iar când Costache Caravană păși în sufragerie la braț cu contesa de Szatmári, majordomul murmură aiurit de-a binelea:

— Îmbătrânesc. Asta e. Dau în mintea copiilor.

După ce se isprăvi cina, Cae, Caravană și tânărul castelan mai zăboviră în sufragerie. Ceilalți ieșiră în parcul imens, dornici să respire aerul curat al unei nopți ce se arăta deosebit de frumoasă.

— Cu toată urmărirea cardinalului, sper să rămâneți la noi câteva zile, spuse gazda privindu-și mușafirii bucuroși peste măsură. Nimeni nu va părăsi castelul până la plecarea domniilor-voastre, astfel că nici-o știre nu va ajunge în Alba-Iulia.

— Plăcerea ar fi de partea noastră, mulțumi Indru. Din păcate, v-am face un mare neajuns. Și așa vizita noastră s-ar putea să vă scadă în ochii cardinalului. Unele treburi grabnice ne-au adus aici, iar altele ne așteaptă fără chip de amânare.

— Deci, există și alte motive care v-au mânat în Obreja, spuse castelanul mai mult pentru sine.

Cae roși înțelegând bine gândurile acestuia.

— Există, domnule Ion Cristu. Avem nevoie de niște ducați.

— Mulți?

— Destul de mulți. Mihai-vodă, domnul nostru și al vostru, va slobozi oastea cea mare. Pentru plata lefilor căzute în amânare de cinci luni, am strâns patruzeci și trei de mii de ducați. Dar nouă ne vor trebui cincizeci de mii. Ești singurul om care ne-ar putea ajuta să completăm asemenea sumă, iar despre înapoierea ei nici nu poate fi vorba. Nu am avea de unde să o scoatem.

— Șapte mii de ducați? se miră castelanul. Dar nu am șapte mii de ducați.

— Câți ai?

— O mie trei sute.

— Sunt buni și aceștia. Sperasem la mai mult, însă știi proverbul: “De unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere!”

Ioan Dan

— Dați-mi un răgaz.

— Nu ne îngăduie timpul.

Castelanul rămase pe gânduri. Îi venise ceva în minte, astfel că se înveseli dintr-o dată.

— Domnilor, s-ar putea să mai adaug ceva. Încă nu știu cât. Păcat că timpul e atât de scurt. După cum știți, contele Teleki locuiește de multă vreme în Alba-Iulia. El ar putea să ne ajute. I-aș înapoia suma la toamnă. Are un cal bun. I-ar trebui două-trei ceasuri să gonească până acasă și îndărăt. Aveți ceva împotriva?

— Nu mare lucru, răspunse Caravană. În două-trei ceasuri toată garnizoana din Alba-Iulia ar năvăli aici și ne-ar culege ca din oală.

— Așa ceva nu cred. Îl cunosc bine pe Teleki. Răspund pentru el.

— Nu avem de ales, interveni Cae. Faceți cum e mai bine, domnule Cristu.

— Atunci, așteptați! Stela și cei doi musafiri sunt în parc. Mă întorc îndată.

Cristu porni spre ieșire. Aproape de ușă se lovi nas în nas cu buclucașul majordom.

— Vai, omule! zise râzând. Azi nu-ți merge tocmai bine. E a doua oară când năvălești aici ca un apucat.

— Vă rog de iertare, înălțimea-voastră! grăi cam spășit domnul Kraus. De multă vreme nu s-au mai pomenit atâtea încurcături în Obreja. Măria-sa domnul Teleki ne-a părăsit adineauri.

— Pesemne că aiurezi.

— Nu prea. L-am văzut galopând spre Tărnava parcă alungat de urgie.

— Poate se plimbă.

— Nici gând. Mi-a lăsat o scrisoare pentru înălțimea-voastră.

Ion Cristu apucă scrisoarea cu un gest precipitat. O sprânceană i se ridicase mult în sus a mirare. Majordomul se îndepărtă convins că ziua se încheia cum nu se poate mai prost. Cristu despături hârtia și citi cu glas tare:

Dragă Beckembauer,

Unele treburi grabnice reclamă prezența mea la Alba-lulia. Vă cer iertare pentru neputința de a-mi lua rămas bun. Timpul nu mi-a îngăduit să o fac.

Al vostru, Lajos Teleki.

— O luăm din loc, sări Caravană. Țsta s-a dus după Jager.

— Mă îndoiesc, răspunse Indru, așezându-se mai bine în scaunul lui. Teleki nu arată să fie un om de nimic.

Tăcu privind-i pe ceilalți. Toți trei înțelegeau motivul plecării lui precipitate.

— Iată că s-a spulberat speranța unui împrumut, observă castelul.

— Ne mulțumim cu ce avem, zâmbi Cae. Mă miră totuși să găsec atât de puțin în Obreja.

— Cred că te-ai mira și mai mult, aflând că sunt dator aproape zece mii de ducăți, zise gazda privind-l cu simpatie rău ascunsă. În iarnă mi-au murit peste trei sute de cai. Niciodată nu mi s-a întâmplat un astfel de necaz. În primăvară, un transport de vinuri către curtea imperială din Praga ne-a fost prădat dincolo de Bratislava. Am pierdut vinul, butoaiele, caii, căruțele și jumătate din oamenii care însoțeau transportul. Am mai făcut unele cheltuieli de renovare la aripa de sud a castelului și am întărit toate drumurile noastre cu piatră de râu. Abia la toamnă vom ajunge să ne plătim datoriile și să ne rămână un câștig. E drept că la marea noastră avere, șapte mii de ducăți nu ar însemna prea mult. Din păcate, ați nimerit cum nu se poate mai prost.

— Am fost lipsiți de noroc chiar și în privința cailor, observă Costache. Oștirea Bucegilor se pune din nou pe picioare. Dar se pune anevoios din lipsă de cai și arme.

— O! se luminează gazda. Lucrurile nu stau chiar așa de rău în privința cailor. E adevărat că am pierdut mulți, totuși suntem departe de a fi rămas fără unele; rezerve. Două sute vă dau în câteva zile. Sunt cai de rasă bună. Slujitorii mei îi pot mâna spre Țara Românească în pâlcuri

Ioan Dan

mici, astfel că nu se va ști drumul lor. Mai rămâne doar să stabiliți locul de predare.

— Nu e deloc rău, se entuziasmă Cae. Iată că drumul nostru la Obreja se arată rodnic.

Îi vorbi apoi lui Cristu despre marile amenințări ce se abat asupra Țării Românești. Despre nădejdea că vor scăpa fără lupte până în toamnă și despre toate hotărârile luate la Sfatul de taină din București.

— Riscați mult, se miră Cristu. Între slobozirea oștirii mari și înjghebarul Oștirii Bucegilor, veți avea un timp în care veți fi lipsiți de puterea armelor. Dacă se potrivește ca în acest timp să fiți atacați, va fi greu pentru neamul nostru de la Dunăre.

— Cine nu riscă nu câștigă! zâmbi Indru. Timpul nu ne îngăduie să facem amânări. Cu cât vom slobozi oștirea mai iute, cu atât cred eu că va fi mai bine.

— Cu cât întăriți mai iute și mai neștiut Oștirea Bucegilor, cu atât veți avea nădejdea să scăpați de pericole, răspunse gazda. Ceea ce s-a întâmplat la București după Sfatul de taină m-a copleșit de-a binelea. Voi ați dat acolo tot ce ați avut, pentru a pune pe picioare oastea din munți. Eu nu pot să dau atât fiindcă trebuie să fiu aici un conte bogat, iar sașii, care mă socotesc de-ai lor, sunt gata să mă recunoască cel mai de frunte dintre ei. La vreme de război în Transilvania, sașii conduși de mine se vor alia cu Mihai-vodă. Iată de ce n-am dreptul să fiu sărac. Dar voi înzestra și eu Oștirea Bucegilor. Pe lângă cei două sute de cai, am să vă trimit cât de curând săbii, pistoale și postav pentru îmbrăcăminte. Toate le voi cumpăra din Sibiu. Iar pentru atâta lucru, voi face rost de aur chiar dacă-l scot cu forța de la cămătari.

Când isprăviră discuțiile, noaptea se arăta dincolo de mijlocul ei.

— Ar fi bine să mergem la odihnă, propuse Cristu. Oboseala se citește pe fețele voastre.

— Da, e o propunere strașnică, aprobă Costache. Trei ceasuri de somn bun ne vor pune pe picioare.

— Cam puțin, remarcă tânărul castelan.

— Așa cred și eu, dar timpul nostru e măsurat. Vom pleca odată cu

ivirea zorilor.

Porniră spre încăperile pregătite din vreme și destul de curând în Obreja se stinseră toate luminile. Doar torțele mari de pe ziduri se vedeau până departe, amintind privitorilor ocazionali că străjile ascunse în umbra meterezelor veghează la buna rânduială.

Costache dormi îmbrăcat, așa cum îi era obiceiul. Văzându-l astfel, mulți și-ar fi închipuit despre el că ar avea ceva aplecare spre necurătenie și slabă chibzuială. Puțini erau cei ce cunoșteau adevărul. Costache se dovedea prevăzător, socotind că la vreme de noapte e mai bine să fii pregătit atunci când primejdiile se anunță multe împrejur. Apoi, trecuseră atâția ani petrecuți prin păduri, sau printre stâncile munților, sau în câmpie, departe de căldura unui cămin. Dormitul pe căpătâi moale îi devenise străin, trăgându-l spre neodihnă. Încălțările lui grosolane se așezară ca o pată pe așternutul alb. Aruncă perna cât colo și puse în locul ei haina lungă ce semăna cu o rasă preotească, având grijă să o strângă asemenea unui sul. Numai busuiocul aflat sub pernă nu-l lepădă, îmbătându-se de mirosna lui. Umbrele nopții își subțiară straiul, în vreme ce spre răsărit cerul căpăta o roșeață aparte. Pe marea terasă a castelului, Ion Cristu și Costache Caravană discutau despre timp. În sufrageria răcoroasă spre zori, Cae și Stela schimbară ultima îmbrățișare. Părul ei despletit cădea bogat peste umerii înguști. Tânărul își culcă obrazul în el și-i simți parfumul florilor de câmp. Stela se ghemuise la pieptul lui caldă, proaspătă, așa cum ieșise din așternut. Îi cuprinse cu brațele gâtul puternic, ars de soare și întărit de vânturi, dar mâinile ei nu aveau odihnă. Îi prinse fața în palmele delicate, se ridică pe vârfuri și îi sărută ochii pe care îi visase atâta vreme, uimindu-se de îndrăzneala ei. Încercă să-l privească, dar ochii nu o ascultară destul, umbriți de lacrimi. Cae avu un moment de slăbiciune. O clipă îi trecu prin minte să se lepede de toate lucrările viitoare și să-și îngăduie o viață de fericire. Întreaga lui ființă se răzvrăți împotriva a tot ce făcuse până atunci, socotind că are dreptul să trăiască altfel. Apoi zâmbi, iar Stela nu-i observă zâmbetul. O ridică în brațele mari, puternice ca oțelul. Își culcă fruntea peste sânul ei și-i simți inima zbatându-se sub învelișul

Ioan Dan

hainelor subțiri. Cuprinsă de o dulce amețelă, Stela uită de timpul necruțător, numărat pentru ei în minute. Închise ochii, iar obrazii ei în flăcări erau singurul semn de neliniște, când fața lui Cae se lăsă peste sân.

— Soțul meu. Dragul meu soț, murmură lăsând lacrimile să curgă în voie.

Costache Caravană, ivit în prag, nerăbdător, rămase locului gândindu-se: “Pe cele trei potcoave pierdute de Zambilica! Am să mai stau aici chiar dacă vine Jager cu toată oștirea Transilvaniei.”

Apoi se retrase emoționat și-i zise gazdei:

— Cred că ne-am sculat prea devreme. Zambilica mestecă ovăzul taman la ceasul ăsta. Dacă îl tulbur acum, toată ziua o să galopeze îmbufnat.

Dar urechea fină a lui Cae simțise pasul ușor făcut de Caravană. Brațele lui o purtară pe Stela către un scaun și o așeză cu grijă, ca pe un lucru fragil.

— E timpul să plec, zise, iar vocea lui, hotărâtă în alte prilejuri, tremură ușor ca o părere.

Stela prinse tremurul glasului său și culese din el mai mult decât i-ar fi putut spune vorbele. Slujitorii aduseră caii. La puțină vreme tropotul lor se auzi coborând către apele Târnavei. Soarele își aduna strălucirea pe o creastă de deal. Zărilor ușor fardate cu ceață se limpezeau domol. Începea o zi nouă.

*

Puțini cunoșteau cărarea piepțișă ce ducea pe scurtătura munților către locul numit Crucea Mare. Dar și mai puțini erau acei care se încumetau să facă asemenea urcuș la vreme de noapte, când primejdiile prăpăstiilor pândeau la fiecare pas. Totuși, în noaptea de vineri spre sâmbătă, se găsiră câțiva temerari ce folosiră, de fapt cu multă pricepere, drumul acela anevoios. În creasta de la Crucea Mare, doisprezece călăreți așteptau convoiul.

Cu mult înainte de ivirea zorilor, caii legați între ei cu funii lungi apărrură pe locul drept, iar spinările lor umede arătau greutatea urcușului. Erau douăzeci de cai voinici, cu picioarele mari, puternice, ale căror haruri se dovedeau mai degrabă îndreptate spre povară decât spre iuteala animalelor bune de călărie. Însoțitorii lor, cinci bărbați tineri, purtau obișnuita îmbrăcăminte grosolană a muntenilor. Aveau vorba aspră și o foloseau rar, numai la cazuri de mare trebuință. Cel de-al șaselea călător, un bărbat mărunț, subțirel, se desprinse din grup și se apropie de Cae Indru.

— Ai ajuns la timp, domnule Izu Klein, observă Cae.

— În afaceri totdeauna trebuie să ajungi la timp, răsese acesta. Aurul și averea domniei-voastre se află aici. Acum voi hotărâți cum e mai bine. Acești slujitori sunt oameni de nădejde. Ei știu ce cuprind samarele. Vi-i las, domnule, în seamă. Cu cât veți ajunge mai iute la Sulina, cu atât va fi mai bine pentru toți. La revedere, domnilor!

— O clipă, o clipă! îl opri Cae.

— Vă ascult, se întoarse negustorul mirat. Oare să fi scăpat ceva din vedere?

— Nu, nu asta, răsese Indru. Mi-ar face plăcere să vă însoțesc o bucată de drum.

— Pofțiți, pofțiți! zise Izu bănuind că tânărul ar vrea să-i vorbească tainic.

Porniră alături. Caii lor aproape se atingeau. Când se depărtară destul pentru a nu fi auziți, negustorul își domoli calul și spuse:

— Domnule, aștept. Cred că doriți unele amănunte.

— Într-adevăr, sunt niște întrebări. Mi-ai adus ducății cu bună rânduială. Acum nimic nu-i mai poate scoate din mâinile mele. Dar nu putem vorbi același lucru despre aurul vostru. Până la Giurgiu el va fi în mare siguranță. Mai rămâne însă drumul până la Sulina. Dacă nu se va face cu chibzuială, se pot ivi multe primejdii.

— Nu vă înțeleg, zise Izu.

— Așteaptă! Aș vrea să aflu cine sunt oamenii care au știre despre transportul aurului.

Ioan Dan

— Da, e o întrebare firească. La astfel de prilejuri, cu cât știu mai puțin, cu atât e mai bine. Deci, știu eu, știe domnul Aba Rozen, cel ce a depozitat vremelnice aurul în Brașov, slujitorii care se află aici și, firește, viitorul proprietar, negustorul turc Iusuf. S-ar mai adăuga cei trei fii ai domnului Rozen, dar sunt niște tineri cu care am lucrat de multe ori.

— Iată că nu-s tocmai puțin, remarcă Indru.

— E și normal, domnule. Transportăm o avere destul de mare. La asemenea cantitate de aur nu ai cum să lucrezi de unul singur.

— Adevărat! Aș vrea totuși să știm mai multe despre cei cinci slujitori. Ei vor merge cu noi o bună bucată de drum.

— Nici o grijă, îl asigură Izu Klein. Au lucrat și pentru tatăl meu. De fapt, au fost patru. Cel de al cincilea se numește Achim. Dar pentru el garantează ortacii lui. Sunt cu toții dintr-un sat.

— Achim lucrează pentru prima oară?

— Nu. A mai fost angajat la transportul pe care l-am pierdut acum zece luni.

— Mda! Ce știți despre Iusuf, omul căruia îi predați aurul?

— Am mai făcut afaceri cu el. E drept, mărunte, însă nu am avut a mă plânge de neajunsuri. Din contră, noi i-am făcut supărare fiindcă l-am lipsit de aurul pierdut acum zece luni.

— Dar el nu a păgubit nimic. Cel puțin așa am înțeles din discuția noastră purtată la Sibiu.

— Așa este. I-am plătit întreaga pagubă.

— El va cunoaște data plecării aurului din Brașov?

— E și firesc să o cunoască.

— Cu domnul Aba Rozen lucrați de mult?

— A fost bun prieten al tatălui meu. De fapt, suntem asociați în multe afaceri chiar mai mari decât asta.

— Slujitorii casei lui știu ceva despre aur?

— Nimic. Am avut noi grijă. Mai sunt întrebări?

— Da. Cum îl vom recunoaște pe Iusuf?

— Nu vă faceți griji! În clipa în care veți pași pe puntea Penelopei, se vor lămuri toate.

— Atunci, la revedere, domnule Izu Klein!

— La revedere!

Cae se întoarse lângă ai săi destul de îngândurat. Prea mulți oameni știau despre aur. Dădu semnalul de pornire. Șase dintre călăreți trecură în fruntea convoiului. Alți șase îi urmau de aproape.

Luni către seară vistieria din București primi în păstrare vremelnică uriașa sumă de patruzeci și patru de mii cinci sute de ducați. Marti la prânz, Mihai-vodă ieși însoțit de curteni până la biserica Sfinții Petru și Pavel, unde începuse marea slobozire a oștenilor. Șiruri lungi de oșteni treceau domol prin fața plătitorilor. Chipurile lor întunecate până nu de mult se luminaseră, astfel că risipirea se făcea în cea mai bună rânduială. Mai lipseau cinci mii cinci sute de ducați, care stăteau ca o povară pe sufletul lui vodă. Va reuși oare Cae Indru să-i aducă la timp?

Trecură câteva ceasuri. Curtenii obosiseră, iar căldura aprigului soare de câmpie îi chinuia cumplit. Dar Mihai-vodă nu descălecuse, priveghind buna rânduială a plăților. Destul de aproape, umbra castanilor groși cât omul îmbia la odihnă răcoroasă. Alături de curteni, trimișii principelui Transilvaniei, căpitanul Mihai Székely, Gabriel Haller, Gheorghe Ravazdy și Nicolae Vitéz, șpanul de Turda, urmăreau cu ochi de iscoade risipirea oștilor. Pe fața lui vodă nu se putea citi nimic. Nu era nici încruntare, nici zâmbet, nici neliniște. Căpitanul Székely, bun cunoscător al treburilor de oști și mare admirator al lui Mihai-vodă, privi cu me-lancolie în jur.

“Iată, gândi el, aici e sfârșitul celui mai mare conducător de oști din această parte a Europei. Împăratul Rudolf și cardinalul sunt orbi. Ei nu văd oare că sfârșitul puterii lui Mihai-vodă va da prilej turcilor să urce spre nord? Omul acesta ar fi fost singurul stăvilă împotriva puhoiului turcesc. Prin căderea lui, creștinii vor avea multe necazuri. La Praga e un împărat de paie. La Alba-Iulia, un principe nevolnic. De când e lumea, lucrurile au fost totdeauna strâmbe. Să fi fost el împărat, i-ar fi trebuit câteva luni să pună ordine în această parte a Europei. Uneori mi-e silă de haina pe care o port. Sunt căpitanul și iscoada unui principe dornic să adune fală în jurul numelui său. Mihai-vodă a fost cândva bogat.

Ioan Dan

Acum, Dumnezeu știe de unde a strâns aur pentru slobozirea oștilor. Toată averea lui s-a dus pentru nevoile țării. Cine ar mai fi făcut oare asemenea risipă? Acum cinci ani am băut la București vin servit în pocale de aur. Azi, domnul Țării Românești ne-a oferit vin în ulcele de pământ ars. Ce se petrece oare în sufletul acestui mare conducător? Îl știam cândva înțelept și viclean. Ceea ce se întâmplă aici să fie oare un act de viclenie și înțelepciune? Acum cinci ani, când garnizoana turcească din București îl înjura și-l amenința sub zidurile palatului, când puterea turcilor în Țara Românească se arăta de neclintit, el zâmbea umil, ploconindu-se în fața lui Mehmed-pașa, comandantul ienicerilor. Apoi, s-a petrecut măcelul, într-o singură zi Mihai-vodă a măcelărit garnizoana turcească din București, fără să piardă un om. Câteva zile mai târziu, cădea sub mâna lui puternica întăritură otomană de la Giurgiu. Abia atunci și-a arătat el adevărata față. Să fie și azi un vicleșug? Turcii, polonii, tătarii, cardinalul și Ieremia Movilă, domnul Moldovei, sunt gata să se arunce peste Țara Românească. Dacă vodă ar încerca război, nu ar avea sorti de izbândă. Arătându-se slab, dușmanii se vor pândi între ei, iar el va câștiga timp. Acum are nevoie de timp. Nu, nici vorbă! Gândurile mele au luat-o razna. Dacă sloboade oștirea, înseamnă că nu mai poate nimic. Peste câteva zile va semna actul de vasal al principelui Transilvaniei. Acest act va fi ultimul pas de sfârșit al puterii lui. Va deveni un simplu consilier al nevolnicului cardinal. Iar plecarea sa din Țara Românească încheie jalnic o epocă glorioasă a acestui popor.” Departe în câmpie, clucerul Ieremia Băicoianu și bunul său prieten Zamfirescu urmăreau cu ochii micile grupuri de oșteni ce se îndreptau spre satele lor. Din vreme în vreme opreau câte un tânăr voinic la trup, discutau cu el tainic, apoi tânărul intra pe mâna unor slujitori credincioși și nimeni nu bănuia drumul acestuia către platoul Bucegilor, unde creștea noua putere a Țării Românești.

★

În seara de miercuri, la locul de pe Dunăre numit Cârna Mică, aflat în apropiere de Giurgiu, patru bărci mari preluară întreaga încărcătură

de aur a cailor lui Izu Klein, Costache Caravană angajase pe plată bună patru barcații. Îi cunoștea de multă vreme și știa că se poate bizui pe ei într-o călătorie plină de primejdii. Cae Indru nu se arătă zgârcit cu banii de cheltuială primiți de la negustorul sibian, astfel că femeile barcațiilor primiră câte cincizeci de ducați. Sumă uriașă, pe care bărbații lor nu ar fi putut să o câștige în câțiva ani de muncă pe Dunăre.

Cei cinci munteni legară caii între ei, tăcuți, așa cum le era firea. După ce mai priviră o dată spre bărci, ridicară pălăriile în semn de salut, apoi își îndemnară caii pe drumul de întoarcere către Brașov.

— Strașnici bărbați! exclamă Costache. Ți-e mai mare dragul să lucrezi cu niște oameni ca ei care știi ce au de făcut și te înțeleg din ochi. Păcat că vorbesc atât de puțin!

Cae, aflat alături, nu-i răspunse. Privea îngândurat spatele voinic ai lui Achim.

Cu puțin înainte de a răsări luna, bărcile plutiră pe Dunăre la vale. Șaisprezece bărbați, patru bărci și aur în valoare de o sută de mii de ducați începeau o călătorie lungă prin împărăția apelor lesnicioase la mers, dar pline de neprevăzut. Noaptea se dovedea frumoasă și calmă. Cei patru barcații luară loc în prima barcă, având puțină trudă. Firul apei, mai sprinten la mers, înlocuia de minune munca lor. Legate trainic între ele cu funii de cânepă, bărcile se legănau domol. Clipocitul molcom al apei era singurul zgomot ce tulbura noaptea ca o părere. Sălciile mari și stufărișul de pe cele două maluri le privegheau drumul. Așezați în celelalte trei bărci, paznicii transportului încercau o senzație de neliniște. Lipsa cailor adăpostiți vremelnice de familiile barcațiilor, apa care se auzea sub ei și neobișnuința unui asemenea drum le furase ceva din vechea siguranță. Uneori se zăreau focuri departe pe maluri. Rar câte o pasăre de noapte, scornită din cuibarul ei, zbura deasupra copacilor sau deasupra apei, iar fâlfâitul de aripi acoperea parcă tot cerul. Liniștea din împărăția apelor se dovedea apăsătoare și grea. Fiecare zgomot mărunț părea un țipăt. Apoi, răsări luna. Apa Dunării strălucea ca argintul bătut proaspăt. Malurile depărtate semănau cu niște pereți întunecați și tainici. Roiurile de țânțari năvăleau peste bărci

Ioan Dan

urmărindu-le neobosite. Când firul apei trăgea către mal, în bălțile de pe margini se auzea cântecul broaștelor.

— Broasca nu cântă frumos, zise Costache către Sile Adormitu.

— Așa e, domnule! răspunse lunganul țuguindu-și buzele mari. Domnia-voastră sunteți dăruit cu haruri de gândire adâncă. Puțini ar fi observat asemenea lucru. Eu, în nici un caz. Ba aș putea spune că ursitorile n-au apucat să mă dibăcească la naștere, fiindcă ea s-a petrecut într-o poiată, iar ursitorile umblă numai pe la ferestrele caselor. Așa se face că am crescut fricos și lipsit de harul gândirii adânci. Mi-e frică de broască. Mai ales de broasca râioasă. Mă uit la ea cu scârbă când îi văd pielea umedă ca o coajă de copac plouat, fie la ea acolo! Numai în lupte mă bat bine. Altfel, mi-e groază de șoareci, de broaște, de șerpi și de nevastă-mea. Da, da, aveți dreptate! Nu cântă frumos.

— Nevasta? întrebă Caravană somnoros, fiindcă ațipise la lungul discurs al lui Sile.

— Nu, domnule, broasca.

— Te înșeli, prietene, bolborosi Costache. Mie numai de lipitori... că în balta Călugărenilor... adică în Neajlov... numai una nu cântă frumos, se învioră Costache amintindu-și despre ce voia să vorbească. Dar când sunt broaște multe la vreme de seară frumoasă, când cerul e lăptos și dulce ca o față de mamă, să stai la marginea lacului și să ascuți un cor de broaște. Atunci dibăcești cum îți picură pacea în suflet. Cu țânțarii e altă chestie, zise, apărându-se de niște țânțari prea îndrăzneți. Da, da, e altă chestie, lua-i-ar dracu! Țștia parcă sunt boieri. Ziua dorm, iar noaptea socot cum să-ți sugă sângele. Eram odată cu Zambilica lângă Balta Brăilei. Mă urmăreau niște turci pe care i-am prostit cum se poate mai bine. Când am scăpat de ei, ne-au împresurat țânțarii. La început se adunaseră din ăia mărunți și nu i-am băgat în seamă, aflându-se ceva discuție între mine și Zambilica. După un timp, simt că nărodul de armăsar nu mă mai ascultă și o rupe la fugă de mânca pământul. Înserase. Nu se vedea prea bine, dar știi că eu am ochiul ager. Mă uit îndărăt. Țânțarii mici cât bobul de grâu veneau după noi în linie de bătaie, cu trompele ridicate ca niște ace. Nu m-am sinchisit de ei, însă

bag de seamă că la spatele lor zburau alții cât graurii când e coaptă holda de grâu. Mai la urmă, se vânzoleau unii cât găinile crescute la boabe. Trompele ăstora ajungeau mai lungi de un cot. Zic: “Zambilico, fă pașii mari, nărodule! Dacă ne apucă ăia din spate, dracu e al nostru. S-a zis cu noi.” Primele roiuri trec pe deasupra fără să ne atace. Apoi, ne ajung ceilalți. Scot măciuca, lovesc din toate puterile în norul din spate, dar mi se rupe măciuca în oasele lor. Zambilica lucra din picioare temeinic. Zic: “Zambilico, băiatule, dacă ne prind ăștia cu trompele, aleluia! De-acum ne-am ars.” Norocul nostru să dibăcim o casă părăsită. Intrăm acolo ca turbații și apucăm să închidem ușa după noi taman la vreme. Când să răsuflăm ușurați, bag de seamă că trompele lor intrau prin lemnul ușii ca în brânză. O vreme le-am răsucit trompele cu mâna și le-am legat între ele. Apoi, n-a mai fost chip. Erau prea mulți. Dacă nu găseam ceva degrabă, intrau peste noi. Mă sui în pod și dau foc acoperișului de stof. La puțină vreme toată casa era o mare de flăcări. Mirosul de tântari prăjiți se simțea cale de o poștă. S-a făcut casa scrum dimpreună cu ei.

— Și alde matala pe unde ați ieșit? întrebă Ciripoi-fiul.

Ciripoi-tatăl, care crăpa de plăcere să asculte povești deșuchiate, se răsti la el:

— Taci dracului, nărodule! Domnu Caravană e om cu scaun la cap. O fi știută ră dumnealui să dibăcească o ieșire. Iar dacă și-a făcutură cruce cu limba, așa cum se cade în fața spurcăciunilor, sau a rostitură ceva făcături, putea să rămână chiar acolo.

Apoi se întoarse către Costache:

— Zi, bre, cum a fostără mai departe... că nebunu de fi-miu...

În bărci se stârni un hohot de răs. Costache mustăci pe întuneric, bucuros că alungase apăsarea ce pusesse stăpânire pe ei.

În zori, traseră bărcile spre mal și le adăpostiră sub bolțile sălciilor. Cae și Ducu porniră să recunoască împrejurimile. Cei patru vâslași pescuiră cu mâinile pe sub rădăcinile copacilor. După un ceas, peștele prins de ei se perpelea deasupra unui foc vesel. Cae și Ducu sosiră tocmai la timp să guste din peștele proaspăt. Rânduiri străji, apoi își cătară culcu-

șuri în care să-și facă somnul, după prima noapte nedormită. Prin tufișuri se auzeau zgomote stranii. Animalele, multe, ieșeau după hrană. Păsări de toate neamurile se ridicau în stoluri uriașe. Numai apele Dunării se scurgeau indiferente și calme.

Capitolul 5

Într-un sat de pescari aflat nu departe de micul port al Galaților, apărură la vreme de dimineață patru bărbați ce nu arătau după straie să fie de prin partea locului. Alături de ei pășea un tânăr pescar. Nimic din gesturile celor cinci nu aducea spre porniri dușmănoase, astfel că pruncii lăsară joaca și se strânseră curioși în jurul lor. Femeile, mai temătoare, își strigară pruncii. Gospodarii, neîncrezători în străini, priviră peste garduri ținând la îndemână topoarele mari. Tânărul pescar se rupse de lângă cei patru tovarăși, înaintă spre gardul cel mai apropiat și i se adresă gospodarului:

— Nene, îl caut pe Stoica. Țala de e însurat cu o sârboaică.

— Îl cunoști? întrebă localnicul nu tocmai prietenos.

— Ca pe o brezaie. Am luptat amândoi la Șerpătești și la Putinei.

— Dar boierii de colo cine sunt?

— Sunt oamenii domnului nostru Mihai-vodă. Cel mărunt și gros e vestitul Costache Caravană. Lângă el se află Ducu cel Iute, iar cei doi lungani sunt Cae Indru, și Chirilă Zece Cuțițe.

Fața gospodarului se luminează dintr-o dată. Înfiptese toporul într-o buturugă, dădu cu un capăt de lemn după câine, apoi se repezi la porțiță.

— Pofțiți, luminățiile-voastre! Mai mare bucurie ca asta nu se poate întâmpla pe aici. Pofțiți! De la Călugăreni vă știu. Chiar mă gândeam că fețele voastre nu mi-ar fi tocmai străine. Aurico! Fă, n-auzi? Dă fuga de-l cheamă pe alde Stoica! Mițo! Pune la masă, că avem oaspeți! Musafirii intrară în casă. Puținul mobilier sărăcăcios arăta starea

gazdelor. Femeia gospodarului, sfioasă, întinse o față de masă frumositivă cu lucrături de mână, iar peste ea puse străchini de lut ars, pline cu saramură de pește.

— Suntem cam săraci, zise gazda parcă cerându-și iertare pentru puținele bucate aduse la masă. Aici trăim de azi pe mâine chiar dacă pământurile sunt grase, iar Dunărea darnică în pește. Turcii, tătarii, lotrii sau oamenii boierilor ne calcă des și iau tot ce le face trebuință. Când sunt puțini, îi tăiem și-i aruncăm în Dunăre. Când sunt mulți, ne supunem. Dacă n-ar fi asemenea călcări, nici boierii n-ar trăi mai bine ca noi. Oamenii sunt harnici, însă hărnicia nu le folosește. De multe ori ne-am gândit să ne tragem spre locuri mai ferite. Dar ne-am născut aici și nu ne îndurăm. Străinilor poate că nu le plac aceste locuri cu apă, stuf, păduri și câmpie. Pentru noi nicăieri nu poate fi mai frumos. Neam de neamul nostru a trăit aici.

Stoica era o namila de om cât o ușă, iar ochii lui mici ca de viezure păreau veșnic răzători. Întâlnirea cu vechiul său prieten îl umplu de bucurie. Se așeză sfios lângă înalții oaspeți, amintindu-le că pescarii de la Dunăre au scornit un cântec despre Cae, Ducu, Chirilă și Caravană. După ce își drese glasul cu o ulcică de țuică, îl cântă dimpreună cu gazda. Pruncii mulți adunați ciopor lângă ușă îngânară cântecul întâi timizi, apoi îndrăzneți. Vocile lor subțiri, curate ca apa Dunării în zori, se uniră cu ale bărbaților. Costache Caravană, cam moale de inimă, simți că îi dau lacrimile. Se încruntă, își suflă nasul, dar până la urmă lacrimile fură mai tari și porniră pe obrazul dolofan.

Mâncară cu toții din bucatele întinse pe masă. Cae, încă stăpinit de emoție, i se adresă lui Stoica:

— Bărcile noastre sunt pe Dunăre mai sus de satul vostru. Călătorim la Sulina. În bărci avem ceva lucruri de preț. Dacă ajungem cu ele până la Sulina vom căpăta niște galbeni cu care vom plăti oștile țării. Dar de aici înainte drumul poate fi primejdios. Nu se știe dacă nu vom fi atacați undeva pe Dunăre. Numai chibzuiala ne poate feri de primejdii.

— Cu ce vă putem fi de folos? întrebă Stoica.

— Ne trebuiesc cinci bărci și cinci barcagii. Primele patru bărci vor

Ioan Dan

fi legate între ele cu funii sănătoase de cânepă. În bărci vom pune butoaie umplute cu piatră.

— Nu s-ar putea putini în loc de butoaie?

— Ba da.

— Atunci e bine. Putini pentru brânză avem destule. Dar parcă vorbeați de cinci bărci.

— Întocmai. Patru bărci cu patru barcații vor călători în frunte. Când va fi lună, fiindcă vom face asemenea drum numai noaptea, a cincea barcă va pluti mult în urma celor patru. Iar în spatele ei, la bună distanță vom veni noi cu cele patru bărci ale noastre. Pricepi?

— Pricep, înălțimea-ta.

— Dacă se întâmplă ceva bărcilor dinainte, barcații de la mijloc va aprinde un șomoioag de călți. Acesta va fi semnalul pentru noi, cei din spate. În cazul unui atac, să zicem dinspre malul stâng, barcații vor sări în apă și vor înota spre cel drept. Dar pentru asta ne trebuie înotători buni.

— Toată lumea înoată bine pe aici, zâmbi Stoica. Chiar și copiii mai mărișori se încumetă să treacă Dunărea. Cât despre barcații, eu voi fi primul. Prietenii mei vor da năvală să lucreze pentru domniile-voastre.

— Avem puțință de plată bună, zise Cae. Fiecare va primi câte patruzeci de galbeni.

— Atât de mult? se sperie Stoica.

— Nu e mult. Primejdiile s-ar putea să fie multe. Dacă se pierde o barcă, o plătim cu cinci galbeni.

— Vai, vai! strigă Stoica mucalit. La asemenea sumă eu o pierd primul.

Când răsări luna, porniră pe Dunăre la vale patru bărci. La puțină vreme se scurse de lângă mal cea de-a cincea. În urma ei, la mare distanță, pluteau alte patru. Noaptea se arăta calmă, frumoasă. Răcoarea ce stăruia deasupra apei mângâia plăcut obrații călătorilor. Bărcile alunecau iute pe firul apei. Undeva nu prea departe, Dunărea făcea un cot mare. Era Cotul Pisicii. Locul unde în urmă cu zece luni Izu Klein pierduse un transport de aur și multe vieți omenești. Primele patru

bărci conduse de Stoica intraseră în dreptul cotului, dar malurile se arătau liniștite. Cae, ridicat pe jumătate, urmărea barca singuratecă. După o jumătate de ceas trecură cu toții de Cotul Pisicii. Nimic nu părea să-i amenințe. Curând, lăsară în urmă puținele case ale cătunului Reni. Câteva lumini, ce arătau acolo o așezare, se pierdură ca niște păreri. Mai trecu un ceas. Miezul nopții nu putea fi departe. Oamenii picoteau molcom. Apa cânta subțire în borduri. De-a lungul malurilor, sălcii, sălcii și stufăriș. Un peisaj monoton ce te îndemna la somn adânc. Din barca de la mijloc licări brusc o lumină. În aceeași clipă vocea lui Cae se auzi aspră:

— Trageți la mal! Nu! Nu acolo! Lumina arată spre malul drept.

Cei patru barcații lucrară cu nădejde la rame. Convoiuil ieși scurt de pe firul apei și cârmii către malul drept. Adăposturile vegetației bogate își întinseră aripile mari peste bărci.

— Sandule! zise Cae. Mi-ai spus că ai copilărit pe aici. Cunoști locurile?

Tănărul barcațiu ce-i însoțise în satul de pescari veni lângă el.

— Le cunosc, domnule. Un pescar ce nu cunoaște Dunărea cale de o zi în sus ori în jos de locul unde a copilărit e de răsul oamenilor.

— Costache! se întoarse Cae. Tu rămâi aici dimpreună cu Chirilă și ceilalți! Eu, Ducu și Sandu pornim de-a lungul malului.

Cei trei intrară în stufărișul des ca peria. Apa nu prea adâncă mustea sub picioarele lor. Ochiurile mari acoperite cu imense covoare de nuferi apăreau ici-colo. Doar un cunoscător bun al Deltei se putea descurca prin hățișurile din jur. Sandu, obișnuit cu astfel de călătorii, găsea de fiecare dată locuri bune de trecere. Acolo unde apăreau sălcii sau alți copaci, el știa că apa nu poate fi prea adâncă.

Trecuse de miezul nopții. Cae, Ducu și Sandu ieșiseră din hățișuri. Sub picioarele lor nisipul aspru arăta că intraseră pe un prundiș sănătos. Copacii se dovediră mai deși, iar stuful nu le mai ședea în cale. Terenul înalt îi ajută să se apropie de mal.

— Pe aici am pescuit de multe ori, șopti Sandu. Prundul acesta e lung de vreo două-trei mii de pași. Undeva pe aproape, Dunărea face

Ioan Dan

un cot mic. E acolo un golf tare frumos. Bărcile pot intra adânc în el, iar locul e nisipos și curat. Dincolo de golf pădurea se îndesește. De câte ori vine Dunărea mare, pădurea aceasta e ferită de ape.

Ajunseră curând în fața golfului. La picioarele lor apa strălucea ca arama proaspătă. Plaja lui nu era mai mare de opt-zece pași. În jurul plajei, sălciile pletoase formau un brâu frumos, parcă rânduit de mâna omului. De cealaltă parte a plajei se auzeau glasuri. Doi bărbați discutau încet. Cuvintele lor ajungeau neclare dincoace de golf.

— Cred că sunt ascunși în umbra copacilor, șopti Ducu.

Cei trei porniră să ocolească golful. Apoi nu mai auziră voci. Trecură pe partea din care se auziseră glasurile. Cae îi porunci lui Sandu să rămână pe loc. El și Ducu se strecurară mai departe pe sub sălcii. În jur, liniștea domnea apăsătoare. Până și frunzele copacilor păreau încremenite. Răcoarea nopții arăta mai aspră în apropierea malului. Lipiți cu spatele de trunchiul gros al unei sălcii, doi bărbați scrutau albia Dunării. Din locul acela se vedea în susul apei până departe.

— Stăpânul cel mare e supărat, grăi în turcește unul dintre pândari.

— Alah e mare! filozofă domol celălalt.

La doi pași în spatele lor, Cae și Ducu își țineau cuțitele pregătite. Dar nu loviră. Se depărtară asemenea unor păreri. Câțiva pași mai încolo, cei doi tineri se opriră din nou. Priponite la mal, șapte bărci mari se legănau pe apă, adăpostite de vegetația luxuriantă. Le cercetară pe rând. Fiecare dintre ele putea adăposti zece-doisprezece oameni. Porniră spre interiorul grindului și nu mică le fu mirarea întâlnind o cărare destul de bine întreținută. Nisipul ei bătătorit de încălțări dovedea că fusese folosită de curând. Mai mult ca sigur că ducea spre locul de odihnă al posesorilor acelor bărci. Porniră pe ea, dar o părăsiră curând. În fața lor se auzeau pași. Erau atât de ușori încât ar fi scăpat unor urechi mai puțin agere. Un turc trecu foarte aproape de ei. Mergea nepăsător, probabil spre cei de la bărci. Nisipul îi înăbușea zgomotul pașilor. Își continuară drumul pe cărare. Apoi, se pomeniră la marginea unui luminiș. Era o poiană frumoasă, aproape rotundă. Nisipul poienii arăta ca o pată mare, albicioasă, dată cu var. Doar smocurile de iarbă crescute

ici-colo îi știrbeau frumusețea. Întinși direct pe nisip, șaptezeci-optzeci de turci se odihneau, cu iataganele puse alături, la îndemână. Între două sălcii mari se afla un cort. În fața cortului ședea turcește un bărbat voinic. Părea încremenit acolo ca o statuie. Pe sub pânza cortului răzbea o rază subțire de lumină.

Cae și Ducu ocoliră poiana, aținându-se în umbra copacilor. După câteva minute se lipiră de pânza din spate a cortului. Locul ales de ei prezenta siguranță atâta vreme cât paznicul din față rămânea acolo unde se afla. Dacă i-ar fi venit în minte să înconjoare cortul, i-ar fi descoperit. Sub învelișul de pânză discutau doi bărbați. Unul avea vocea aspră, mânioasă. Tovarășul lui se arăta mai calm.

— Nu, Iusuf! grăi vocea aspră. Ar fi o prostie să-i căutăm pe ghiauri în toiul nopții. Delta nu-i o curte oarecare.

— Știu, Mahmud. Însă la ziuă va fi mai greu. Poate că ar fi bine să pornim cu bărcile pe Dunăre la deal, chiar acum.

— Nu, Iusuf! Dacă sunt ascunși undeva la mal, vom trece pe lângă ei, lăsându-le lor cale liberă. Până în zori mai sunt trei ceasuri. Ghiaurii așteaptă ascunși crezând că-i vom căuta pe Dunăre, în sus, lăsându-le drum liber la vale. Asemenea prostie nu facem noi. Oricât de bine ar fi adăpostiți, lumina zilei ne va ajuta să-i aflăm.

— Și dacă se întorc la Reni? De acolo și-ar putea continua drumul pe uscat până la altă așezare unde vor găsi bărci.

— Da, răspunse Iusuf, la asta m-am gândit și eu. Ne-am lăsat duși de nas ca niște proști. Măcar acum să fim înțelepți. Am tăbărât asupra bărcilor crezând că ne-a picat aurul în mâini. Văzând puținile grele n-am mai pornit în urmărirea celor ce înotau spre malul opus. Apoi am pierdut vremea cărând puținile până aici. Niște putini pline cu pietre. Iată câte greșeli am putut să facem în mai puțin de un ceas. Omul nostru de la Giurgiu a văzut patru bărci cu șaisprezece oameni. Atâția au plecat din Cârna Mică pe Dunăre la vale. Cel de la Brăila a văzut tot patru bărci. Păcat de țechinii cheltuiți cu ștafetele care au alergat până aici! Noi ne-am pomenit cu una în plus, departe, în spatele celor patru. Când s-a aprins lumina în barca din urmă ar fi trebuit să ne dăm seama de

Ioan Dan

vicleșug. Abia acumă îmi apare totul foarte clar. Undeva prin apropierea Galaților, ghiaurii au mai făcut rost de cinci bărci. Patru în față, drept momeală, iar a cincea la mijloc, gata să dea semnalul de lumină. Cae Indru, ghiaurul care conduce transportul, e mai viclean decât ne așteptam. El a prevăzut că s-ar putea să fie pândit la plecarea din Cârna Mică. Așa se înțelege că nu a luat acolo bărci de momeală. Nici la Brăila nu a luat, tot din prevedere. A făcut acest lucru abia în zona unde începea să se arate pericolul. Poate că e mai bine să ne lăsăm păgubași. Am auzit multe lucruri mari despre Cae și prietenii lui. Eu sunt un negustor cunoscut. Dacă se află ceva despre amestecul meu în atacul de la Dunăre, pot să rămân sărac. Tot ce au furat lotrii până acum va fi pus în sarcina mea. Mi-e teamă că nu vom lua aurul din mâinile lor.

— Îl vom lua, rase Mahmud. Ghiaurii despre care vorbești or fi vicleni. Au câștigat chiar prima bătălie din această noapte, dar drumul de aici până la Sulina e lung. Nu au pe unde să treacă fără să-i simțim. Izu Klein va plăti și paguba celui de al doilea transport de aur fără să te bănuiască. Cine și-ar putea închipui că marele negustor Iusuf e amestecat într-o astfel de afacere? Acum nu trebuie să șovăim. Dacă-i scăpăm dincolo de Brațul Chilia, va fi greu să mai punem mâna pe ei.

Cae îi făcu semn prietenului să se retragă. Intrară degrabă printre copacii mari și căutară cărarea.

— Să ne grăbim! șopti el. Iusuf și Mahmud vor trimite o barcă la malul stâng pentru a supraveghea drumul pe uscat. Numai de ne-ar ajunge timpul.

— Așa m-am gândit și eu, răspunse Ducu.

Nu mai vorbiră. Știau amândoi ce aveau de făcut. La jumătatea potecii se traseră iute în umbră. Turcul pe care îl întâlniseră mai devreme venea spre tabără. Călca nepăsător, fără grabă. Cae îl atinse cu palma pe Ducu. Era un semn cunoscut numai de ei. Nisipul scrâșni ușor chiar alături. Mânerul cuțitului aflat în mâna lui Cae se abătu ca o lovitură de ciocan peste căpățâna turcului. Ducu îl prinse în brațe evitând zgomotul căderii. Apoi îl luă în spinare și porniră spre micul golf. Turcii de pază nu mai discutau între ei. Ședeau cu fețele îndreptate în susul Dunării.

Două umbre se ridicară la spatele lor. Mânerele cuțitelor căzură cu sete.

Ducu plecă să-l caute pe Sandu. Cae cercetă împrejurimile din lungul malului și descoperi încă cinci bărci. Erau bărcile lor, aflate doar la câțiva pași de cele șapte. Dar bucuria lui fu și mai mare când găsi în barca lui Stoica niște frânghii trainice. Primele patru bărci rămăseseră legate între ele. Cae o prinse și pe cea de a cincea.

Apoi tăie frânghii pentru praponirea prizonierilor. Se opri doar o clipă, auzind pași. Ducu și Sandu veniră lângă el. Cu ajutorul lor îi cără pe turci în cea mai apropiată barcă.

— Sandule! porunci Cae. Alege una dintre bărcile ăstora și vâslește cât poți de tare până la ascunzătoarea noastră! Îi spui lui Costache că poate să coboare pe firul apei! Drumul e liber. După aceea, treci pe malul opus! Să cobori încet pe lângă el! Stoica și oamenii lui sunt undeva pe aproape. Îi iei în barcă și veniți după noi.

Sandu ieși în golf, iar de acolo începu să urce iute pe lângă mal. Cae și Ducu folosiră frânghiile cu multă pricepere. Fiecare părea să ghicească ușor gândurile celuilalt. Cele unsprezece bărci legate frumos între ele erau gata de drum. Ducu scoase un oftat de ușurare. Prinse ramele din prima barcă, dar în aceeași clipă izbucniră strigăte mari doar la câțiva pași de ei. Mahmud și Iusuf veniseră să inspecteze străjile. Pistoalele lui Mahmud fulgerară printre copaci.

— Rămâi pe loc, Ducule! porunci Cae.

Apoi făcu un salt spre mal. Mahmud și Iusuf nu văzură câți oameni se află în bărci, astfel că fugiră spre cărare. Cae îl ajunse din urmă pe Iusuf care nu se arătă la fel de sprinten ca tovarășul său. Turcul încercă să opună rezistență, însă fără folos. Pumnul lui Indru îl pocni asemenea unei măciuci. Bătrânul negustor căzu fără vlagă. La capătul potecii și printre copaci începuse un adevărat viespar. Strigătele dimpreună cu zgomotul pașilor se apropiiau. Cae îl luă în spinare pe negustor și alergă spre bărci. Ducu ieșise cu ele în golf. Fiecare clipă irosită ar fi însemnat pierzania celor doi tineri. Cae îl aruncă pe turc la picioarele lui Ducu și sări la rame. Era destul de greu să manevrezi unsprezece bărci. Sumedenie de turci intrară în apă cu iataganele în mâini. Dar prea târziu.

Ioan Dan

Convoiul ieși spre larg. Mahmud privi în urma bărcilor tremurând de mânie. La puțină vreme observă și cele patru bărci conduse de Costache Caravană.

— Ali! strigă Mahmud.

Un turc voinic se apropie degrabă.

— Alege-mi zece înotători buni! Ceilalți oameni să meargă în poiană! Eu dimpreună cu zece oameni trecem Dunărea și vom călători pe uscat până la Reni. Acolo găsim bărci destule. Voi fi îndărăt peste câteva ceasuri.

În vreme ce Aii se ocupa cu alegerea oamenilor, Mahmud alergă spre cort. Scoase din bagajul puțin o pungă cu țechini, apoi ieși, dar se întoarse de la jumătatea drumului. Chemă câțiva oameni și le porunci să ducă la golf unsprezece putini. Cei aleși de Ali așteptau pe mal. Mahmud îi sfătui să-și pună hainele în putini. După ce le închiseră cu capacele, intrară în apa răcoroasă, cu privirile îndreptate spre malul opus. Peste Deltă se lăsa umezeala subțire dinspre ziuă, ca o spuzeală. Apele bătrânului fluviu se călătoreau indifferente și calme.

*

Cele șaisprezece bărci ale fugarilor se uniră în grup. Destoinicul pescar Stoica preluă conducerea lor. El și Sandu erau singurii buni cunoscători ai locurilor. Cei nouă barcagii la care se adăugară Cae, Ducu, Chirilă, Costache și părintele Grasa, pricepuți în mânuirea lopeților, se împărțiră în patru schimburi. Sub apăsarea brațelor viguroase, lopețile mânau convoiul cu hărnicie. Cae nu îngădui nici o clipă de odihnă. Schimbul vâslașilor se făcea din mers. Zorile erau pe aproape, dar el hotărî să se continue călătoria și în timpul zilei. Bănuia că Mahmud va face tot ce-i va sta în putință pentru a-i prinde.

— Va fi mai greu până unde se ramifică Brațul Chilia, zise Stoica. Acolo, turcii, care ne vor urmări cu siguranță, au de ales. Ei nu vor ști încotro am luat-o. Dacă ne lăsăm pe Chilia, avem putință să ieșim în apropiere de Sulina. Sunt multe canale ce fac legătura între Chilia și

Brațul Sulina. Sau mergem până la a doua ramificație, unde apele Dunării se despart în Brațul Sulina și Brațul Sfântul Gheorghe. Dacă o luăm pe Sfântul Gheorghe, avem puțința să ajungem la Sulina prin canalul Ivancea și Lacul Roșu.

— Mahmud va face rost de bărci, răspuse. Cae. Cătunul Reni nu e chiar așa departe de locul unde ne-a atacat. Dar nici prea apropiat încât să ne poată ajunge până la a doua ramificație a Dunării. Din câte am înțeles de la dumneata, ori folosim Brațul Chilia, ori Sfântul Gheorghe, canalele ne vor ajuta să intrăm pe Brațul Sulina chiar în apropiere de portul Sulina. Acest lucru îl știe și Mahmud. El își dă seama că nu are rost să ne caute prin toată Delta. Sunt convins că va apuca pe Brațul Sulina și ne va aștepta în apropierea portului. Deci, ori pe unde ne-am îndrepta, am ajunge în mâinile lui.

— Înseamnă că va fi zadarnică truda noastră.

— Nu, nici vorbă! râse Cae. Putem să-i ocolim. Toate cele trei Brațe ale Dunării se varsă în mare. Ei bine, vom apuca pe Brațul Sfântul Gheorghe. Prin el vom ieși la Marea Neagră. Apoi vom călători pe mare până la Sulina.

— Grozav! se entuziasmă Stoica. Măine vom fi la Sfântul Gheorghe. Totuși, în timpul zilei de azi, multă lume de pe cele două maluri va observa convoiul nostru.

— Adevărat! răspuse Cae. Dar turcii nu vor folosi decât Brațul Sulina, bănuind că ne vom strecura pe canale. Iar de vor culege informații, timpul nu va lucra pentru ei.

— Și dacă turcii se împart în două grupuri?

— Nu fac ei asemenea prostie. În grupuri mici nu mai au putere. Apoi, în Deltă nu-ți ajunge o întreagă flotă pentru a urmări niște bărci. Miile de canale mici și mari, lacurile fără număr, hățișurile uriașe sunt greu de cercetat. De fapt, am fi putut să ne batem cu ei în această noapte, dar socot că viețile oamenilor mei sunt mai prețioase decât încărcătura ce o transportăm.

— Ne vor aștepta mult și bine pe Brațul Sulina, grăi Stoica.

— Nu se știe. Mahmud e în stare să atace corabia care ne așteaptă.

Ioan Dan

El va încerca în fel și chip să-l scoată pe Iusuf din mâinile noastre.

Tăcură. Soarele ieșea dintre copacii Deltei timid, asemenea copiilor care învață să meargă. Apoi prinse puteri. Milioane de păsări salutară apariția soarelui cu țipete lungi, ca o rugăciune. Animalele multe și felurite părăsiră ascunzișurile lor tainice. Întreaga Deltă fremăta de viață. Apele Dunării căpătară alte sclipiri, mai vii. Pădurile de pe maluri, chiricite peste noapte, se ridicau semețe. Bătrânul fluviu trecea printre ele triumfător și neobosit. Aerul jilav din timpul nopții se primeni cu haină proaspătă, iar dulceața lui îi făcea pe călători să respire cu sete. Peste Deltă plutea o spuzeală subțire ce se mistuia repede sub razele soarelui. Era ultima vlagă umedă a nopții trecute. La coturi, acolo unde apa arăta neclintită, sau prin bălțile mărginașe, nuferii își tremurau ușor pălăriile mari, la cea mai mică adiere. Apoi rămâneau nemișcați, ca oamenii căzuți pe gânduri. În Deltă nimic nu se desfășura pripit. Chiar și Dunărea se supunea mersului molcom. Întreaga mișcare din jur părea chibzuită cu înțelepciune de-a lungul mileniilor. Totul se desfășura calm, acolo unde timpul nu avea importanță. Peisajul, monoton la prima vedere, îi copleșea pe călători prin măreția calmului desăvârșit. Era în Deltă o lume de basm, parcă încremenită. Pe nenumăratele canale cu apa limpede și nefiresc de adâncă, împrejmuite de vegetație luxuriantă sau de copaci care mureau în picioare acoperiți de alții mai puternici, timpul arăta ca o valoare neluată în seamă. Misterioasele hățișuri înconjurate de ochiuri de apă te duceau cu gândul spre castele vechi, încremenite sub pânze de păianjen. Numai pe aici, unde parcă erau alte tărâmurii, puteau să umble cândva feți-frumoși în căutarea zmeilor. Aici unde timpul nu se măsură în unități mici. În imensitatea de apă, stuf și copaci, chiar țipătul păsărilor nenumărate părea să adâncească misterul și liniștea locurilor.

Asemenea gânduri trecură prin mințile călătorilor, care priveau fascinați Delta în zori. Până și barcagiii atât de obișnuiți cu ea, îi simțiră întreaga măreție. Pe lângă maluri, peștii aurii săreau din apă ca scânteile pe nicovală. Zărilor ajurate cu ceață, aerul curat ca sărutul pruncului, liniștea îmbietoare le stârneau în piept doruri de călătorii fără sfârșit.

Numai Costache Caravană se agită, trezindu-și tovarășii din visare.

— Auzi, Cae, în mare or fi lipitori?

Întrebarea lui stârni un hohot de râs. Doar Chirilă nu fu atent la cele ce se petreceau și murmură cu fața strălucind de plăcere:

— Frumos e pământul țării noastre! Zânele bune i-au dăruit tot ce-și poate dori un popor.

*

Kir Iani Xifandos, căpitanul corăbiei Penelopa, mărunț, gras, transpirat, își fuma luleaua cu un anumit dichis ceremonios. Puțini erau aceia ce-și puteau îngădui o lulea. Tutunul era scump și, mai ales, rar. Kir Iani nu și-ar fi fumat luleaua ferit de ochii curioșilor, pentru nimic în lume. Iar dacă în ochii privitorilor nu citea admirație când scotea frumoase rotocoale de fum pe nas, viața i se părea dintr-o dată urâtă. Ședea la tribord pe un colac de parâme. Căpitanul care ar fi folosit scaunul într-o astfel de ocazie își tăia singur din harurile unui adevărat lup de mare. După fiecare fum înjura domol în altă limbă și se izmenea de mai mare dragul. Pe chei, destul de aproape de babalele ce țineau priponită corabia, câțiva gură-cască priveau cu admirație spre kir Iani. Erau puțini și nu tocmai de soi, dar căpitanul se mulțumi și cu o astfel de asistență, căsnindu-se să scoată rotocoale de fum cât mai frumoase, în vreme ce privea peste capetele lor de parcă nu i-ar fi observat. Nu-i plăcea uscatul. Pe uscat era un kir Iani oarecare. Însă pe bordul Penelopei, unde răcnea din te miri ce, iar ochii lui blânzi încercau zadarnic să fie amenințători, își simțea întreaga importanță. Era mândru de corabia lui, altfel destul de îngrijită și frumoasă. Numele de Penelopa i se părea cel mai încântător din lume, fapt pentru care îl păstrase chiar dacă în lunga sa carieră de căpitan pierduse alte două Penelope. Știa să înjure frumos, vocea îl ajuta destul de bine, afacerile nu mergeau prost, faimoasa istețime grecească nu-l ocolise, iar kir Iani Xifandos, conștient de aceste haruri, socotea viața chiar mai frumoasă decât era.

Ziua scăpăta către amurg. Zarva din micul port al Sulinei scăzuse

Ioan Dan

spre seară. Numai căldura stăruia puternică. Un bărbat mărunț, slăbuț, cu ochii vioi, neastâmpărați, veni până la scara de legătură cu uscatul. În spatele lui, doi zdrahoni înarmați până-n dinți arătau a slujitori sau a paznici.

— Frumoasă lulea! zise cel slăbuț în loc de salut. Zău, kir Iani, că n-am văzut o lulea mai frumoasă!

“Ah, ah! gândi grecul. Iată-l pe domnul Izidor Klein: Unde apare el totdeauna e rost de câștig bun. Și-mi place. Are ochiul fin, în stare să prețuiască un lucru delicat.”

Apoi grăi într-o românească destul de bună:

— Pofțiți, pofțiți! Țe plățere!

Izu Klein, urmat de zdrahonii lui, urcă sprinten și se așează alături pe un colac de parâme.

— Avem cafea bună, domnu Izu Klein. O țească de cafea acum la apusul soarelui întărește sufletul.

Se întoarse cu un gest violent și strigă cât îl ținură puterile:

— Ifrim! N-auzi, păduchiosule?

Un lungan deșirat își făcu apariția alene.

— Aud, aud, kir Iani.

— Io nu sintu kir Iani, pezevenghiule! Io sintu căpitanu...

— Iartă-mă, căpitane! răspunse Ifrim potolit.

— Așa, așa! se îmbună kir Iani. O țească de calea pentru domnu Izu! Adică două și cu caimac!

În vreme ce-și beau amândoi cafeaua turcească, Iani aprinse altă lulea, chiar dacă nu-i simți nevoia, dar în fața unui musafir de soi merita să scoată niște rotocoale mari de fum.

— Frumoasă corabie! zise Izu spre desfătarea gazdei.

— Aia dinaintea ei fostu si mai frumoasă.

— Am auzit că o furtună ți-a scufundat-o lângă Varna.

— Țe furtuna? Care furtuna, bre?... se înecă blajinul kir Iani. Au scufundat-o doi păduchioși.

Tăcu. Numai tusea aprigă îi arăta supărarea. Soarele intrase pe jumătate în mare. Pe puntea Penelopei marinarii priveau nepăsători

amurgul. Lângă babale, doar la câțiva pași de cei doi, veniră patru bărbați. Cel mai voinic dintre ei mai făcu un pas până lângă scară și întrebă cu vocea mieroasă:

— Ar putea oare această frumoasă corabie să suporte greutatea noastră?

Izu Klein izbucni în răs recunoscându-l pe Cae Indru. În schimb, kir Iani, atins grav de asemenea insultă, sări de un cot, iar dacă nu scăpă unele cuvinte aspre, faptul se datora frumoaselor veșminte ale omului de lângă babale.

— Poate, înălțimea-ta, poate chiar mai mult decât cred unii, spuse apăsând pe ultimele cuvinte.

Cae, Costache, Ducu și Chirilă urcară pe scara de legătură.

— Mă miră prezența voastră aici, domnule Indru, zise Izu frecându-și mâinile bucuros. Oamenii mei pândesc de două zile apele Dunării și n-au văzut bărcile atât de mult așteptate.

— Le vor vedea acum. se amestecă în vorbă Costache. Privește, domnule Klein, colo pe mare!

Negustorul urmări brațul întins al lui Caravană și văzu șaisprezece bărci legate una de alta.

— Cred că nu sunteți păsări, domnilor, zise uimit. Dar nici ele nu ar fi putut trece pe aici fără să le vedem.

— Sigur că nu suntem, zâmbi Cae. De la Sfântul Gheorghe am folosit drumul pe mare.

— Asemenea ocol?

— Merita chiar unul mai mare.

— Dar ați plecat din Cârna Mică doar cu patru bărci. Să cred că fiecare din ele a mai născut patru pe drum?

— Întrebarea nu e departe de adevăr, observă Ducu. Dar asta nu mai are importanță. Aurul vostru e aici.

— Nu vă mirați, domnule Indru, că mă vedeți la Sulina? râse Izu.

— Nu. Din convorbirea noastră de la Sibiu am dedus că ne vom întâlni pe bordul Penelopei.

— Am spus eu asemenea lucru?

Ioan Dan

— Nu, domnule Klein. Puținele indicații date de domnia-ta în privința predării aurului mi-au întărit convingerea că ne vei aștepta la Sulina.

— Admir inteligența voastră, spuse cu sinceritate Izu Klein.

— Admirația e reciprocă, zâmbi Cae. Aducem aurul pe puntea Penlopei?

— Chiar vă rog. Mă mir că nu s-a arătat până acum marele negustor Iusuf.

Cae făcu un semn spre bărci iar convoiul se urni domol către Penlopea. În mai puțin de o jumătate de ceas prețioasa încărcătură fu stivuită și încuiată în cambuza corăbiei.

— Iar acum, spuse Cae, voi da poruncă să-l aducă pe Iusuf.

— Poruncă? Nu înțeleg, îl privi întrebător Izu Klein.

— Vei înțelege îndată. Marele negustor Iusuf a făcut o parte de călătorie împreună cu noi.

— Asta mă uimește, domnule Indru. Poate dacă mi-ați da o lămurire...

— Nu eu, îl întrerupse Cae. Iusuf va da poate ceva lămuriri, dar nu sunt prea sigur de asta.

— Ah, ah! se vaită Izu Klein. Zău că nu mai înțeleg nimic!

— Atunci e bine să ai puțină răbdare. Iată că sosește Iusuf.

Negustorul privi în direcția bărcilor. Tufănel, Toroipan și Gălușcă împingeau dinaintea lor patru turci priponiți între ei cu sfori. Izu săltă o sprânceană și-și bătu palmele a mirare.

— Vai, domnule, nu credeți că ar fi o greșeală?

— Nu cred. Iusuf ne-a atacat bărcile între Reni și Isaccea. Tot el a prădat și primul transport de aur.

— Înțeleg, se albi la față tânărul negustor. Și-a furat propriul său aur, iar eu i-am plătit paguba. Strașnică înșelătorie!

— Ei, Iusuf! zise Indru ieșindu-i în întâmpinare. Iată că ai ajuns aici dimpreună cu aurul. Văd că mă privești nedumerit. Vrei să vorbim în turcește?

— Câine! strigă negustorul.

— A! răsese Cae. Văd că știi românește destul de bine.

— Răzbunarea mea va fi mare...

— Să nu discutăm despre ea acum. După cum arăți priponit nu prea sunt semne de răzbunare. Iar viitorul, cine poate ști ce aduce viitorul?

— Liberează-mă degrabă! Puterea mea e mare aici.

— Nu prea se vede, se amestecă Ducu. Numai căința și mărturisirea cinstită ți-ar putea salva viața.

— Vorbește, Iusuf! îl îndemnă Izu. Știi că ai mărfuri la Brașov, la Sibiu și chiar la Praga. Dacă se află că ești un lotru, nu vei mai primi sumele convenite pentru acele mărfuri.

— N-am nimic de spus acum, dar mâine în zori îmi vor sosi dovezi. Mâine veți afla că nu eu sunt cel care a prădat transportul de aur.

— Bine, Iusuf! se prefăcu Indru a-l crede. Iartă-ne că te ținem legat până mâine! Ne vom bucura din toată inima dacă vor sosi acele dovezi.

Apoi îl întrebă pe căpitan:

— Unde îl putem înclua până mâine?

— Ar fi loc lângă cabina mea. E acolo o cămăruță cu loc destul pentru trei patru pezevengi.

Îi coborâră, apoi Cae, Costache, Ducu, Chirilă, Izu Klein și kir Iani se traseră în pupa vasului, feriți de urechile eventualilor ascultători.

— După felul în care ați vorbit, înseamnă că vă îndoșiți de vinovăția lui Iusuf, observă Izu.

— Nici o clipă, răspunse Cae. Dar am înțeles răgazul râvnit de el.

Îi povesti negustorului atacul de la micul golf. Izu și kir Iani îl priveau înmărmuriți, iar exclamațiile lor de mirare și admirație nu mai conțineau. Când isprăvi de vorbit, înoptase de-a binelea.

— Toate bune, observă într-un târziu Izu, însă n-am priceput motivul pentru care v-ați prefăcut a-l crede pe Iusuf.

— Nu-i prea complicat. Turcul nu știe că am stat în spatele cortului său și am ascultat discuția dintre el și Mahmud. În schimb, știe că tovarășul său a aflat despre prezența noastră aici. De când am venit pe punte, am observat pe chei câțiva turci care priveau mult prea curioși

Ioan Dan

în direcția noastră. Cred că i-a observat și Iusuf. La noapte, Penelopa va fi atacată de oamenii lui Mahmud.

— Țe tot vorbiți acolo, înălțimea-voastră? se sperie grecul. Am să ies în larg.

— Ar fi și asta o soluție, răspunse Cae.

— Cunoașteți alta mai bună? întrebă Izu.

— Nu știu dacă e mai bună, dar trebuie să isprăvim într-un fel. Puteam să dau această bătălie în Deltă. N-am făcut-o fiindcă aș fi primejduit viețile pescarilor. Aici, lucrurile se schimbă. Ieșind în larg, am lăsa în Deltă o ceată de lotri care ar putea face mult rău oamenilor de prin partea locului. Dacă îi stârpim, vom face un lucru de seamă.

— Sunt peste șaptezeci de războiști, se tângui kir Iani.

— Nici noi nu suntem puțini.

— Să țerem ajutor...

— Nu! Ne descurcăm fără ajutor.

Cae chemă toți oamenii pe corabie. Dimpreună cu marinarii, numărul lor crescuse la treizeci și șase. Chirilă, chibzuit ca de obicei, îl întrebă pe kir Iani:

— Aveți ceva pistoale?

— Și încă țe pistoale, înălțimea-ta! Toți palicarii mei au pistoale și cuțite.

Trecuse de miezul nopții. Micul port dormea liniștit. Pe puntea Penelopei, Cae, Chirilă, Ducu și Costache ședea la pândă. Nimic nu se clintea în jur.

— Mahmud e undeva pe aproape cu bărcile lui, spuse Ducu. Dar el nu va ataca acum, ci mai târziu, către zori, când somnul e greu. Asta în cazul unui om priceput în astfel de lucrări.

— Și dacă nu ne atacă? întrebă Costache.

— Ne atacă sigur, zise Chirilă. E singura șansă care i-a mai rămas. Moartea noastră și a lui Izu Klein ar îngropa taina necinstitului Iusuf. Chiar numai aurul de pe corabie l-ar îndemna să atace. El speră să pună mâna pe corabie, asigurându-și plecarea din aceste locuri.

— Vin, șopti Cae.

De-a lungul malului se furișau niște umbre. Ducu și Costache îi treziră pe ceilalți. Nici un zgomot nu răzbi de pe corabie. În fruntea primului grup al atacatorilor pășea Mahmud. Se apropiau pe chei cu călcături ușoare. Scărița de lemn ce făcea legătură cu puntea scârțâi ca o părere sub picioarele lui Mahmud. Cuțitele lui Cae și Chirilă porniră în același timp. Două răcnete mari sparseră liniștea nopții. Văzându-se descoperiți, turcii scoaseră strigăte de furie și se repeziră buluc. Dar cuțitele celor doi curățară locul în jurul scăriței. Pistoalele lui Costache dimpreună cu cele ale marinarilor fulgerară scurt. Părintele Grasa și Ducu săriră pe chei cu săbiile lor ca niște vipere. Îi urmară Tufănel, Toroipan, Gălușcă și Ciripoi, ale căror strigăte se dovediră mai aprige decât săbiile. Descumpăniți, rămași fără conducător, turcii se risipiră în goană prin stufărișul din lungul malului, cătând scăpare spre bărci. Cei doisprezece apărători ai transportului de aur nu conțină să-i urmărească. Răzlețiți unii de alții, lotrii lui Iusuf și Mahmud nu mai aveau putere, iar următorii lor nu cunoșteau mila.

Întreaga bătălie durase destul de puțin. Fusese de fapt un măcel. Când apărură zorile, mai mult de jumătate dintre turci zăceau fără suflare pe chei. Cae porunci să fie scoși prizonierii din pânțele Penelopei.

— Iată, Iusuf, îi zise el negustorului, acestea sunt dovezile pe care le așteptai. Știi să mânuiești o sabie? Dezlegați-i și dați-le săbii!

— Plătesc răscumpărare, strigă negustorul căruia îi pierise aroganța. Zece mii de țechini...

— Nu, Iusuf! Ia sabia!

— Cincizeci de mii...

— Zadarnic! Ți-ai dat cinstea de negustor pe cea de lotru. Ar fi trebuit să te spânzur, dar îți mai dau o șansă. Nimeni nu are dreptul să ia viața cuiva fără a-i acorda o șansă.

— O sută de mii...

— Poate ar fi altă cale, se amestecă Izu Klein.

Apoi tăcu. Ochii lui Cae erau răi, amenințatori, neînduplecați.

— Alege-ți adversarul dintre noi! zise Costache. Dacă ești mai dibaci,

Ioan Dan

îți dăruim viața.

Iusuf văzu în ochii lor că nu are alt drum. Prin simplă impresie și spre nenorocirea lui, negustorul îl alese pe Ducu. Dacă i-ar fi aflat numele, s-ar fi ferit ca de foc să facă o alegere atât de proastă. Faima tânărului spadasin făcuse de mult ocolul Balcanilor. Ducu trase sabia, salută plin de respect, roși ușor și se așeză în gardă. Pentru el, turcul nu mai era un lotru ci un adversar căruia trebuia să-i acorde toată cinstirea. Iusuf nu se arătă lipsit de îndemânare. Începuse a lucra iute, cu rotiri largi. Ducu pară fără să dea un pas îndărăt, apoi lovi o singură dată. Sabia din mina lui Iusuf zbură cât colo.

— Luați-o, domnule Iusuf! zise cu modestie. Numele meu e Ducu cel Iute.

— Ah, ah! Nu mă bat cu ghiaurul acesta, strigă fostul negustor.

— Tu l-ai ales, răspunse Cae. Ia sabia!

— Lasă-l, Cae! Dacă nu mă vrea, să-i acordăm ultima alegere.

— Nu, prietene! El a făcut alegerea. În gardă, Iusuf!

Negustorul ridică sabia și se năpusti asupra tânărului său adversar. Ducu pară cu îndemânare, apoi fandă scurt, încheind lupta inegală. Gâtul lui Iusuf prezenta o rană adâncă și urâtă. Era mort.

— E rândul vostru, se întoarse Cae spre cei trei turci.

Aceștia nu arătau a fi niște fricoși. Apucară săbiile și-i aleseră ca adversari pe Cae, părintele Grasa și Costache.

— Să vă ia dracu! spuse Costache foarte nemulțumit. Mie îmi place pistolul. E mai curat. Apoi, nu te supune la cine știe ce sărituri.

Adversarul părintelui Grasa arăta neașteptat de ager. Văzându-l atât de slăbănog și nu tocmai tânăr, turcul zâmbi răutăcios, convins că-l va răpune degrabă. Abia când observă eleganța loviturilor acestuia, îl apucă îngrijorarea.

— Lovești prea tare, domnule! zâmbi Grasa. Lupta cu astfel de sculă cere finețe. Se vede că ești obișnuit mai mult cu iataganul. Am fost profesor de scrimă și știu ce spun. După agerime, ai putea deveni un foarte bun spadasin. O nu, nu! Asemenea greșeli sunt de neiertat. Iată că te-ai descumpănit singur. Iartă-mă, domnule! Lupta cu un ageamiu

nu-mi face plăcere. La revedere, domnule! Poate o să ne întâlnim pe lumea cealaltă, chiar dacă ne despart unele păreri în privința credinței. Îmi pare rău că te-ai descumpănit.

Adversarul căzu cu pieptul străpuns. Cae nu lungi lupta, lovi de două-trei ori lateral, cu mișcări înșelătoare, apoi fandă elegant, iar turcul se prăvăli la picioarele sale. În schimb, Costache Caravană, destul de puțin priceput în lupta cu sabia, avea de furcă. Adversarul îl înghesuia cu lovituri sprintene, fără o clipă de răgaz.

— Cu pistolul te doboram de mult, spuse grăsunul mânios. Văd însă că nici ție nu-ți priește sabia. Lovești de parcă ar fi iatagan. Eu nu pretind că sunt mare priceput la sabie, însă știu mai mult decât tine. Auzi, tuciu-riule? Dacă m-ar vedea acum Zambilica... armăsarul nostru...

Cu toate că pricepea românește, turcul nu luă în seamă cuvintele lui Costache, înghesuindu-i pe acesta cu lovituri sprintene. Prinzând un moment de răgaz, când săbiile lucrau lateral cu mișcări înșelătoare, Caravană strigă în turcește:

— Uite-l pe Mahmud!

Turcul ce se dovedi destul de nătâng, întoarse privirea doar o clipă. Suficient pentru grăsun să-i împlânte sabia în stomac.

— Grea treabă! murmură Costache ștergându-și transpirația. Nătărăul ăsta mă făcea tocătură dacă nu-l păcăleam.

În jurul Penelopei nu se adunară curioși. Localnicii știau că de multe ori curiozitatea aducea neazuri. Străinii se fereau din aceleași motive. Stoica își chemă pescarii și adunară trupurile celor morți. Îi puseră în bărci, apoi coborâră, cu ei în spatele portului și-i îngropară.

— De necrezut, murmură Izu Klein.

— Ai vreo nedumerire? se interesă Costache.

— Am, domnule. Am mai multe. Nu înțeleg de ce nu ați refuzat lupta cu turcul, știind că nu vă pricepeți la sabie. Era dreptul domniei-voastre să o faceți.

— Pe dracu! Nu-i puteam aduce un astfel de afront adversarului meu, care a binevoit să mă aleagă.

“Sunt nebuni, gândi Izu. Nebuni de legat și viteji cum n-am mai

Ioan Dan

văzut alții. Auzi vorbă! Domnul acesta ar fi preferat să moară decât să-i aducă un afront adversarului. Niște oameni mai chibzuiți i-ar fi spânzurat fără să-și mai primejduiască viața.”

Apoi se întoarse către Indru.

— Iată că am rămas proprietarul aurului. Cu el îmi scot paguba primului transport. Voi pierde în schimb cheltuielile celor două transporturi. Însă paguba va fi mai puțin importantă. Domnul Morîț Avram, unchiul nostru, o să-mi spună când mă voi întoarce la Sibiu: “Ești un jidan păduchos! Ți-am spus să nu te bagi în astfel de afaceri.”

Zâmbi și continuă:

— Cunosco la Varna un armean care ar fi bucuros a-mi cumpăra aurul. Sper să obțin o sumă ce-mi va scoate toate cheltuielile, astfel că unchiul Morîț Avram o să turbeze nițel, neavând motive de mustrare. Drumul până la Varna îl voi face cu Penelopa. Kir Iani a lucrat multă vreme împreună cu tatăl meu. Am deplină încredere în el. Poftim, domnule Indru, hârtia pentru cinci mii de ducăți!

— Dar era vorba despre două mii cinci sute, se împotrivi Indru.

— Numai la prima vedere, folosi Izu expresia lui favorită. De fapt, eu voi fi în câștig. Sper să mai lucrăm împreună.

Când se porni înserarea, kir Iani porunci să se întindă masă mare pe puntea Penelopei. În calitate de gazdă, i se cuvenea cinstea de a prezida plănuita petrecere. Cu acest prilej își curăță pipa îndelung, sperând că va scoate din ea rotocoale frumoase. În timpul mesei îl cercetă cu atenție pe Cae și-l întrebă:

— Strălucitorule, aveți țeva rudenie cu pasa Khidr de Timișoara?

— Nu, nu, căpitane! Eu sunt român și mă bucur că-mi cunoști graiul.

— Țe păcat, țe păcat! exclamă el gândindu-se la vechea Penelopă.

Puțin după miezul nopții, corabia cu pânzele întinse porni către Varna. Cae și ai lui se întoarseră la bărci. Kir Iani, aflat ca un cocoș proțăpît în prova, aprinse altă pipă, gândindu-se: “Nu e el omul care mi-a scufundat vechea Penelopă. Pezevenghiul ăla părea mai mărunt.”

Capitolul 6

Într-o vineri, către seară, intrară prin poarta de sud a Bucureștilor doisprezece călăreți. Opt dintre ei își mânăra caii spre hanul Privighetoarea de aur. Ceilalți patru ocoliră, dintr-o toană, pe la piața Zece Mese, unde jupânii Limbă și Zavaidoc preluaseră afacerile de linguri și sucitoare ale cumetrilor Ciripoi-tatăl și Tufănel-tatăl. Cei doi foști negustori, urmați de tinerii moștenitori Tufănel-fiul și Ciripoi-fiul, își opreau caii pe la răspântii, se ridicau în scări plini de semeție și sugeau lacomi din ploștile mari ce miroseau a țuică acrișoară de corcodușe.

— După cum dibăcesc eu, îi zise Tufănel-tatăl lui Ciripoi-tatăl, de acuma am intrată în rândul boierilor.

— Asta cam așa e, răspunse acesta cu seninătate.

— Sunt un boier bătrân, sătul de războaie și cârmuiri înțelepte, se văicări Tufănel-tatăl. De-acuma e vremea să mă trag la odihnă cu jupâneasa Aurica. Să se mai bată și alții cu turcii și cu țânțarii, cum am făcută noi.

— Da, da! suspină Ciripoi-tatăl zângănindu-și sabia cu care nu știa să umble. Pe urmă, averea...

— Averea? Ce avere?

— Galbenii, vere. Avem câte opt galbeni. Cu atâta avere nu mai putem sta în Ulița Opincarilor, că vecinii mangleasc...

— Mangleasc, ce?

— Caii, nărodul! Și galbenii...

— Așa e! se încruntă bătrânul Tufănel. Alde Papură, Limbă, Zavaidoc sântă ră puși pă mangleală dă cai. Niște pramatii...

— Și cu nevestele..., îl întrerupse Ciripoi.

— Cu nevestele? Ce-i cu nevestele? Știi tu să avem ceva neveste?

Lui Ciripoi îi plăcu peste măsură întrebarea, dar gândurile îi erau neclare din cauza poșircii. Făcu totuși un efort laudabil și grăi din vârful

Ioan Dan

buzelor țuguiate:

— Noi n-avem neveste... Alde Aurica și Fana... jupânesele... pful! La situația noastră nouă... cu boierii, cu săbii... cu galbeni... Astea n-au finețuri ca boieroaicele. Aș zice că e bine să le lăsăm naibii...

— Și dacă nu vor? se interesă Tufănel-tatăl îngrijorat.

— Cine, boieroaicele?

— Nu vere! Nevestele.

Căzură pe gânduri. Grea treabă cu nevestele. Aurica și Fana erau cam dospite, nu ca boieroaicele alea tinere, focoase, îmbrăcate în finețuri și cu drăcii subțiri pe dedesubt.

În vreme ce gândurile o luaseră razna, caii cumiți intrară printre tarabele de la Zece Mese, unde afacerile mergeau prost la vreme de vară. Cumetrii Limbă și Zavaidoc, tolăniți direct pe piatra încinsă de soarele de peste zi, văzură întâi picioarele cailor. Apoi, privirile lor se ridicară fără grabă către boturi, iar mai la urmă se opriră asupra călăreților.

— Bă, Zavaidoc! se minună Limbă. Țștia n-o fi cumetrii Ciripoi și Tufănel? Să dea boala... ei sunt! Mamă, ce cai a-ntăia! Auzi, cumetre Ciripoi, calu e pă bune, or dă zulă?

— Pe picioarele din spate ale Zambilicăi! tună Ciripoi folosind expresia favorită a lui Costache Caravană. Ce tot îndrugă nătărăul ăsta?

Tufănel-tatăl, mai veninos decât vărul, căută în minte un cuvânt năprasnic. Un cuvânt cu care să-i năucească pe cei doi cumetri, dar nu-i veni în minte nimic. În schimb, Ciripoi, ceva mai ager, se ridică în scări, lovi cu palma peste custura lungă de la șold și grăi aprig:

— Bislimah salam ghiudem Alah!

— Ce-a zis, bre? întrebă Limbă uimit, privind spre Tufănel.

— Ce-a zis, ce-a zis? mârâi acesta. A zis pă turcește să vă dați la o parte din fața unor boieri.

— Sunt matoli. Mamă, ce matoli sunt! interveni Zavaidoc împăciuitor.

Apoi continuă cu viclenie:

— Cumetre Ciripoi, cumetre Tufănel, bag de seamă că ați intratără în rându boierilor, din care ne tragem și noi, chiar dacă se brodește a

nu avea starea voastră... fiindcă spița săracă... Ia dați voi ploștile alea la neică! Niște boieri mari nu se cuvine să țină în mâini asemenea spurcăciuni... carele...

Se încurcă. Nu mai știu ce s-ar fi convenit să spună, dar Tufănel și Ciripoi se mulțumiră și cu atât, astfel că întinseră ploștile mari fandosiindu-se în fel și chip. Limbă și Zavaidoc tăbărâra creștinește asupra lor și nu luară în seamă gustul poșircii cam arsă. Lui Tufănel-tatăl îi veni în minte să descalece dintr-un salt, așa cum îi văzuse pe domnii Cae, Chirilă, Ducu și Caravană. Scoase un chițcăit ce se dori strigăt, făcu un salt mare și dărâmă cu fruntea jumătate din taraba de alături. Își adună apoi mădular cu mădular, dar căzu pe fund, înlemnit lângă cei doi cumetri. Văzând asemenea dezastru, Tufănel-fiul coborî, cam nesigur de pe calul său, apoi grăi cu semeția nelipsită familiei lor:

— Țsta e un salt de război, când te arunci cu fruntea asupra dușmanului. Domnul Tuf an, nobilul nostru părinte, l-a dibăcit de la prietenul său Costache Caravană. La început, domnul Tufan îi zicea lui Costache: “Înălțimea-voastră... adică nu... Bă Costache, saltu ăsta nu e tocmai-tocmai.” Abia la urmă a dibăcit că avea ceva haruri. Când a intrat domnul Tufan călare pe Penelopa... că erau la turci... și i-a venit rându să se bată cu doi... adică cu patru, sau cu opt, am zis: “Gata, tată! Facem juma-juma!” N-a vrut. I-a înțepat singur. Turcii răcneau: “Bre, Tufane-pașa, îți dăm răscumpărare. Zece mii de țechini de aur. Cincizeci de mii... o sută de mii...”

— Auăleo! se văită Limbă, privind cu desnădejde plosca ce se ușurase. De ce nu le-ați luatără țechinii?

— Nu era chip, interveni Ciripoi-tatăl, cu o ultimă sclipire de luciditate. Că onoarea... și domnule în sus... domnule în jos... cu ultima șansă... Ce mai? Finețuri boierești.

Tufănel-fiul și Ciripoi-fiul, dimpreună cu cei doi cumetri, îi urcară cu chiu cu vai pe spinările cailor. După o jumătate de ceas, Tufănel-tatăl căzu la ușa casei în brațele consoartei sale Aurica, o jupâneasă voinică, poate de două-trei ori cât el, și mai avu puterea să strige:

— Scoate-mi, fă, umblătorii, că mor!

Ioan Dan

Aurica îi desfăcu încălțările prea mici pentru niște picioare obișnuite desculțe la vreme de vară. Apoi îl sui în pat, fericită că-l vede acasă. După ce-i frecă fruntea cu oțet de vin, seniorul își mai veni în fire și începu să îndruge molcom:

— I-am tăiată ră singur... adică și fiul nostru... fiindcă ăilalți... ca iepurii... numai noi singuri... Pe urmă, m-am căutată ră de sănătate la un vraci bătrân, copt la minte, carele mi-a zis: “Bre Tufane-pașa, din Deltă ți se trage boala și alte vătămături. Dacă nu te cauți degrabă cu ceva leacuri o mierlești cum te văd și mă vezi. Asta e.” Zic: “Înțeleptule vraci, care ar fi leacul cel mai potrivit?” Zice: “O muiere de vreo douăzeci-treizeci de primăveri. Numai asta te face bine...”

Apoi, văzând-o pe jupâneasa Aurica încruntându-se, Tufănel-tatăl o întoarse cu înțelepciune: “Nu am puțință, măritule vraci. Mai bine mor, chiar dacă noua stare ne-ar da dreptul la unele finețuri. Nimeni nu face o ciorbă de ștevie sau de urzici ca nevastă-mea Aurica. Ea mă spală, săraca... și nu umblă cu reteveiu... ca altele...”

După ce rosti acele vorbe cu toată hotărârea, adormi buștean. Prin casele vecine se aprindeau lumânările de seu, ori se stingeau, după caz. Numai la Privighetoarea de aur se arăta vânzoleală mare. Musafirii picați pe neașteptate îi umplură sufletul de bucurie jupânului Cristache Mutu. Slujitorii alăturară degrabă câteva mese, apoi Caravană, bun prieten cu hangiul, întrebă:

— Ce ne dai în seara asta, Cristache, băiatule?

— Domnule! răspunse hangiul ascunzându-și cu grijă încântarea. Se nimerește să n-am bucate prea de soi pentru niște musafiri de vază. Dar cu puțină trudă s-ar găsi poate o pulpă de bou împănată cu slănină și cu cimbru, la care aș adăuga cu învoiala voastră câțiva căței de usturoi, sau mai bine un ardei iute. O ciușcă ce-ți face părul măciucă și cerul gurii jeratec, dar îți curăță beregata și o lustruiește mai bine ca raspelul, făcând loc de trecere tămâiosului de Drăgășani ce tremură la gheață de vreo trei ceasuri. Ar mai fi niște deșert de vițel umplut cu carne tocată și castraveciori care pocnesc în gură ca cireșele pietroase. Lângă astea ar merge o tavă cu fudulii și momite, bune să învieze un unchiaș uitat

de păcatele lumefi.

— Adu degrabă, nătrăule! Adu din toate! strigă Caravană privindul cu ochii luminoși. În Deltă ți-am dus dorul. Numai pește. În prima zi îl mănânci cu poftă. A doua zi, nu e rău. A treia zi, mănânci că ți-e foame. A patra, ți-e silă de viață. A cincea, ai vedenii. A șasea, te gândești că și ajunările își au rostul lor pe lume și te pui pe ajunat ca orice creștin cuminte.

— Mă muștră cugetul, domnule, se aplecă Sile Adormitu spre urechea lăbărțată a părintelui Grasa. Iată că ați dat pe nobilul vostru gât vreo două ocale de pulpă și cel puțin cinci fudulii. Despre domnul Costache nu mai pomenesc. Unde se așază el, trage a secetă și a uscăciune. Dar eu? Eu sunt un biet păcătos care am necazuri după cinci ocale de pulpă fragedă și vreo duzină de fudulii.

“Pe cele șapte vaci slabe! se mânie părintele Grasa. Ticălosul ăsta duce la mâncare mai bine ca mine. Însă la băutura îl dobor. Dacă nu-l bag sub masă în seara asta, îmi impun cincizeci de mătării peste cele opt pe care le fac înainte de culcare.”

Părintele Grasa rămase totuși păcălit, fiindcă Indru se ridică de la masă și-i făcu semn lui Sile să-l urmeze. Cum chefel era în toi, puțini observară dispariția lor. Descumpănit și morocănos, părintele Grasa părăsi masa comună. Un bărbat străin, cu fâlcile mari, ieșite în afară ca niște aripi, se cinstea alături, de unul singur, plictisit peste măsură.

— Domnule! zise Grasa înclinându-se politicos, atât cât îi îngăduiră puterile după nenumăratele căni cu vin. Domnule, după cum știți despre minunea de pe munte, când cinci mii de oameni au fost săturați cu trei pâini și doi pești, sau invers, umila mea persoană a dibăcit o nouă teză biblică.

— Ce noroc! se bucură fâlcosul. E drept că mă aflu după o jumătate de găleată cu vin. Și e tot atât de drept că eu încep să înțeleg minunile biblice numai de la o găleată în sus. Îmi voi da însă toată silința să vă pricep și vă asigur că vorbele cu har au mare căutare dinaintea mea. Vă aflați în fața unui om cult și a unui fost mare dregător. Până nu de mult am avut cinstea să fiu al doilea agă peste privățile marelui vizir Ibrahim.

Ioan Dan

Puteam să ajung primul agă, însă mi-au lipsit gândurile de mărire. Sunt creștin, chiar dacă știu Coranul pe degete. Și în Biblie, că după ea m-am luat, se amintește că păsările cerului nici nu ară nici nu seamănă, fiindcă are cineva grijă de ele. Acesta ar fi un frumos îndemn pentru credincioși să nu mai muncească, fiindcă se va găsi cineva să le poarte de grijă. Am urmat, domnule, cu sfințenie acest îndemn și mi-am părăsit slujba. Se vede însă că sunt un păcătos ce nu are destulă credință, fiindcă m-a răpus foamea. Poate ar trebui să mai citesc o dată versetul în cauză, gândindu-mă să nu-mi fi scăpat ceva. Sau, poate că ar fi bine să caut lămuriri suplimentare în Coran. Azi îmi beau sabia. Am avut o sabie frumoasă!

Părintele Grasa prinse destul de puțin din frazele fălcosului, preocupat de teza sa.

— Nu e cine știe ce lucru, zise el. Am totuși bucuria că sunt primul credincios din lume care a descoperit marea greșeală biblică. Domnule! E adevărat că cinci mii de oameni au fost săturați cu trei pâini și doi pești, sau invers?

— Cât se poate de adevărat, încuviință fălcosul.

— Buun! E adevărat că au mai rămas câteva coșuri de fărâmituri?

— Nu mai încape îndoială.

— E adevărat că s-a muncit acolo pentru adunarea fărâmiturilor?

— Fără tăgadă.

— Eii?

— Ei, ce?

— Răbdare, domnule! se aplecă părintele peste masă. Nu crezi că s-ar fi putut altfel?

— De, știu eu? răspunse fălcosul precaut.

— S-a putut, domnule. Aici e greșeala. Nu ar fi fost mai simplu să se reducă printr-o minune numărul celor cinci mii la doi-trei oameni?

— Vai, domnule! Vai! Vorbele domniei-tale au coborât peste mine o lumină. Abia acum văd greșeala. Ești mare, domnule! Zău ești mare! Cu asemenea teză, dacă nu te arde cineva pe rug, poți ajunge episcop.

Hanul Privighetoarea de aur, cu veselia sa, se pierdu curând în spatele

lui Cae și Sile.

— Aș putea să vă întreb, fără să vă supăr, care este ținta călătoriei noastre? se interesă lunganul cam dezamăgit că părăsise o masă atât de îmbelșugată.

— Mergem la jupânul Calapăr, zâmbi Cae înțelegându-i supărarea. Am mai fost la el împreună acum vreo cinci ani.

— Îmi amintesc, domnule. E bărbatul acela mărunț, gras, cu figura de gușter.

— Întocmai!

— Și are două fete lălâi, ca două căpițe de fân.

— Așa e!

— Iar jupâneasa a bătrână e otova din cap și până-n tălpi. Are fața rotundă, gura mare și dinții mici, ca un pepene din care lipsește o felie. Fetele ei nechează ca niște iepe când văd un bărbat mai acătării. Dar jupâneasa face sarailie bună. Pe urmă fagurii...

— Taci dracului, că m-ai amețit! râse Cae.

— Chiar așa, domnule! grai Sile pocăit. La băutură, când nu cânt, vorbesc. Eu sunt dat naibii la chestii d-astea. Vreți să vă cânt ceva subțire?

— Nu, nu! se apără Cae.

— Măcar ăla de-i zice *Băieți, răsturnați găleata!* sau *Fetelor, mai cu nădejde!* ori *Prohodul*. Îl știu tot, dacă-mi dați domnia-voastră răspunsurile. Am o voce care pune pe goană o ceată de ucigași.

Ajunseră curând într-o uliță liniștită. Pe la porți, fetele ședeau de taină cu băieții. Noaptea frumoasă de vară alunga somnul. Aproape de poarta jupânului Calapăr, le căzu în brațe un tânăr mărunț și slăbuț.

— Iertare, cinstiți jupâni! zise omul grăbit peste măsură.

— Ai ceva necazuri? întrebă Cae văzându-l că se îmbracă din mers.

— Mari, foarte mari. Calapăr vrea să mă însoare cu una din fetele lui. Zestrea e bună, dar fetele parcă sunt apucate. Adineauri s-au aruncat asupra mea și m-au dezbrăcat până la piele. Dacă nu se încăierau între ele, numai Dumnezeu știe ce se putea întâmpla. Vă închipuiți, domnilor, că nu mă pot însura cu amândouă deodată.

— Dar pe rând? zâmbi Cae.

Ioan Dan

— Nici măcar pe rând.

— Atunci, lasă-te păgubaș!

— Nu pot. Sunt un negustor tânăr. Zestrea mi-ar prinde bine. Dacă apuc să mă însor cu una înainte de a mă omorî cealaltă, sunt un om făcut. Am să mai încerc, dar pentru seara asta zău că e prea mult. Poate dacă aș fi nițel băut, să nu simt când încep să mă bușească de toți pereții, aș ajunge la un drum bun. Jupâneasa Calapăr mă încuie cu amândouă în odaie și zice s-o aleg pe care-mi place.

— Înțeleaptă judecată! observă Cae.

— Nu, cinstite jupân! Nu, păcatele mele! Cum pun ochii pe una, cealaltă mă pălește de săr scânteii. M-au bătut de vreo câteva ori că numai prișnițele cu ceapă și cu fiertură de tărățe m-au pus pe picioare. Bună seara, cinstite fețe! Alerg să mă oblojesc. Dacă n-am ceva ruptură de oase, mă întorc mâine.

Cae și Sile intrară în curtea mare cât un pogon, adăpostită de copaci bătrâni. În cerdacul frumos lucrat cu creștături de mână, mobilierul din răchită albă. tăvile de argint răspândite într-o neorânduială plăcută, sau în-velitorile multe scoase la aer, arătau bunăstarea proprietarilor. Auzind zgomot, vechiul negustor ieși din casă urmat de doi slujitori.

— Bine te-am găsit, jupâne Calapăr! zise Cae.

— Aha! răspunse acesta morocănos. Domnia-ta ești? Crezi că e mare plăcere să te văd o dată la cinci ani?

Sub aparența ursuză, gazda era un bărbat cu sufletul mare, generos. Iar acum către pragul bătrâneții lăcrima pe ascuns la cea mai mică emoție. Îl iubea pe Indru ca pe fiul său. Cu mulți ani în urmă, tânărul îi salvase familia de la mare primejdie.

— Intrați odată! continuă aspru. Ce v-ați proțăpiti în prag?

— Intrăm cu toată plăcerea, dar aș fi preferat cerdacul cu aerul său bun, răspunse Cae, știind că jupânul Calapăr își petrecea multe ceasuri acolo.

— Atunci, luați loc! O vom înștiința curând pe ju-pâneasa Calapăr. Acum e în iatacul fetelor, unde are ceva treburi grabnice.

Se așezară cu plăcere în fotoliile de răchită și porniră să discute fără

grabă. Undeva în aripa de răsărit a împunătoarei clădiri, se auzea neclar o voce joasă ca de bărbat răgușit. Era jupâneasa Calapăr care își muștraluia fetele.

— V-am spus de o mie de ori că nu e bine să tăbărâți asupra unui bărbat, zise ea. O să vă măritați la pastele cailor cu asemenea apucături. Cum v-am învățat eu?

— Să fim sfioase, așa cum le place bărbaților, strigară fetele într-un glas.

— Atât? mârâi disperată jupâneasa.

— Să țeșem în jurul bărbatului, ca păianjenul.

— Ei, ei, asta e, fetelor! se îmbună ea. Noi femeile ne naștem cu haruri mari. Și să știți de la mine că numai proastele își închipuie că ar fi urâte. În toată lumea asta nu se află vreo femeie urâtă. Fiecare femeie are ceva al ei, numai al ei. Unele au fața lătăreață, sau ascuțită, sau nasul urât, sau picioarele strâmbe, ori corpul otova, dar găsești la ele în schimb ori o voce dumnezeiască, sau un răs minunat, sau un sân care te bagă în răcori, sau o grație deosebită, sau însușiri în dragoste pe care nu le pot avea cele ce se cred frumoase. Am cunoscut odată o femeie deșteaptă cu fața urâtă. Când râdea, fața ei devenea cea mai frumoasă din lume. Totul se schimba la ea, iar ochii prețuiau atunci cât o comoară. Bărbații pricepuți dibăcesc asemenea haruri. D-aia zic: nici o femeie cuminte nu are dreptul de a se crede năpăstuită. Fiecare trebuie să-și caute ce are mai bun. și să îl pună în valoare. Dacă nu face așa, e o toantă. În dragoste, bărbații cei mai înțelepți devin nătărăi. Cel mai slăbănog bărbat din lume simte nevoia să ne ocrotească știindu-ne slabe și neajutorate. Dar aș vrea să văd eu un bărbat ce ar putea răbda chinurile unei nașteri. Cel mai grozav bărbat, când are o zgaibă, sau o mică răceală, se văicărește de se aude cale de o poștă. Când l-am cunoscut pe jupânul Calapăr, era slab și uscat de-l bătea vântul. Ieșisem cu el la un început de primăvară pe malul Dâmboviței. Se lăsase frig. Și-a scos sumanul și l-a pus pe umerii mei, cu toate că nu-mi era rece. În schimb, el tremura ca un apucat. I-am zis: “Ah, jupâne dragă, acum mi-e mai bine. Sunt o biată fată lipsită de harurile puterii. Nu ca domnia-ta care ai putea să

Ioan Dan

stai în mijlocul iernii ca o stâncă în fața gerului năprasnic.” În asemenea cazuri, nici o exagerare nu-i prea mare. Să-l fi văzut, fetelor, cum mă aproba cu toată convingerea și tremura de i se băteau dinții unul de altul. Așa au fost bărbații de când e lumea. Când venea pe la noi, mama ne băga într-o odăiță și ne lăsa singuri, dar mă sfătuia cum să-l prind în plasă, cu bucațica, nu cu ghiotura. Noi femeile avem răbdare. Bărbații sunt mai năvalnici. Dacă mă așezam pe scaun, aveam grijă să-mi salt nițel poalele, dezvelindu-mi picioarele până aproape de genunchi, cu prefăcută neștiință. Asta a rămas la noi femeile de când e lumea. Nici o femeie deșteaptă nu-și păzește fusta sau rochia, atât cât vrea să arate. Sau mă lăsam spre el din te miri ce, destul să se vadă nițel prin despicătura bluzei.

— Să se vadă, ce? o întrerupseră cele două într-un glas.

— Cum ce? Năroadelor! Ce are femeia mai frumos în bluză? Într-o seară, continuă ea îmbunată, jupânul Calapăr devenise mai îndrăzneț. Când era îndrăzneț, îl lăsam până unde știam eu. Bărbatului, dacă-i arăți totul dintr-o dată, ai încurcat-o. Pe urmă trebuie să alergi tu după el. Cum vă ziceam, pune jupânul Calapăr mâna pe bluză, așa ca din întâmplare. Bărbații sunt dați naibii la pipăit. Au strategia lor și de multe ori ne prostesc dacă nu luăm seama la vreme, fiindcă nu suntem nici noi de lemn. Ba mai mult, noi femeile, cu toate șiretlicurile noastre, iubim mai temeinic decât bărbații. Și ce credeți, fetelor? Îl las eu să văd până unde îl duce mintea. Chi-răiam nițel cu prefăcută spaimă. La urmă, uit de înțelepciune și în loc să mă retrag sfioasă, îi scap o labă de-l trimit tocmai în perete. Unde s-a proptit el a căzut tencuiala. Aveam palma grea ca și voi. Când mă uit mai bine, jupânul Calapăr arăta cam sleit. O femeie cu judecată nu trebuie să-și bată bărbatul înainte de cununie. Încep să chirăi și să plâng mai mult de spaimă decât din alte porniri. Rari sunt bărbații care să facă față unor lacrimi de femeie.

— Îl iubeai? întrebară fetele.

— Auzi vorbă! Sigur că-l iubeam, năroadelor! Văzându-mi lacrimile, jupânul Calapăr uită de bușeală și mă întrebă grijuliu:

“Ce e, jupâniță dragă?”

Zic:

“Ce, ne-ce, nu e bine! Ai mușchii și oasele tari ca fierul. Mi-am zdrelit bunătate de mână.”

“Așa e! răspunse el cu toată convingerea. Mușchii și oasele mele... iar mânușițele fragede ale domniei-tale...”

Mi-a apucat mâna. L-am lăsat, gândindu-mă să-i dau unele avansuri care ar șterge necazul de adineauri. Zic:

“Jupâne, nu mâna are ceva ponoase, ci mai degrabă umărul. Ah, ah, cât sunt de slabă și neajutorată!”

“Lasă, că ești cu mine! se îmbățoșă el. Să nu plângi! Să nu plângi că reparăm noi totul! Scoate bluza!”

“Vai, vai, jupâne dragă! m-am rușinat eu de-a binelea. Promiți că nu te uiți?”

“Cu mâna pe inimă, jupâniță.”

L-am crezut, cum credeți voi că o să plouă când rage măgarul a secetă. Mi-am scos bluza. Jupânul Calapăr se cam îngălbenise și nu-și mai lua ochii de-acolo. Zice el:

“Jupâniță dragă... cred că și fusta...”

“Fusta? Ce-i cu fusta?”

“Păi... ziceam de vătămătura de la umăr... asta totdeauna are legătură cu încheietura piciorului. Pe urmă, lumînările... dacă le stingem... că lumina...”

Zic:

“Ascultă, Dumitru Calapăr, să lași lumînările în pace! Dacă vrei să le stingi, treci întâi pe la tata! Iar după cununie...”

“Alerg, alerg, jupâniță dragă, strigă el aprins rău. N-aș mai fi om știind că răul și durerile se întind asupra domniei-tale.”

Ne-am cununat chiar în seara aceea. Așa se lucrează, fetelor. Cu chibzuială și răbdare. Nu uitați că bărbații înțelepți au harul de a descoperi ce e frumos la o femeie! Dar și femeia trebuie să-l ajute în această privință. Bărbatul ce cată numai fața sau piciorul frumos e orb și prost. Iar de proști să fugi mâncând pământul. Femeia care plânge după un prost se dovedește o gloabă.

Ioan Dan

Jupâneasa Calapăr veni într-un suflet să-și vadă musafirul drag. Îi prinse gâtul cu brațele ca două țevi de tun și-i culcă fruntea la pieptul ei cât o clopotniță. Bucuria lui Cae nu se dovedi mai mărunță. Era atâta dragoste și liniște la pieptul bătrânei doamne, încât îl răsplăti pentru rarele lui clipe de desfătare.

— Ei, îmi rupi mijlocul cu mâinile tale ca fierul.

— Așa este! răspunse cu blândețe unul dintre cei mai inteligenți oameni din acele timpuri.

Obișnuită cu micile fanfaronade ale bărbaților, jupâneasa Calapăr se feri să zâmbească și-l întrebă ca orice mamă drăgăstoasă:

— Ce-ar vrea băiatul mamei să mănânce? Să nu-mi spui că ești ghiftuit! Le mai cunoști pe fetele noastre? Ce cotcodăciți ca cloțele când se ridică de pe ouă, năroadelor? Au crescut mai mult în lături, ca și mine, continuă ea cu neprefăcută admirație. Tița și Leana au soldurile mari, taman bune să facă gemeni. Ferice de cine le-o lua! E, te, tee! Domnul mi se pare că e viteazul Sile Adormitu. Cel care l-a doborât cu piatra pe faimosul Perisini. Ce plăcere!

— Slujitorul vostru supus! grăi Sile cu toată eleganța vorbelor atât de dragi lui.

— Ești însurat, jupâne Adormitu?

— Nu, doamnă. Am fost, dar m-am despărțit. Mai bine zis, am luat-o la goană.

— Ah, ah! Cum asta?

— Mă bătea, doamnă. Mă bătea crunt. Fosta nevastă era cu un cap mai mare decât mine, și vedeți că nu sunt dintre cei mărunți. Avea un pumn cât o căpățână de oaie. Asta s-a născut femeie din greșeală. Dar avea și părțile ei bune. Cânta frumos, iar ochii ei adânci mă desfătau adesea. Din păcate, eram tânăr și nu aveam pumnul greu ca acum.

— N-ai mai întâlnit-o?

— Nu, doamnă. I-am pierdut urma.

— Vai, vai! Un bărbat ca domnia-ta? Puternic, frumos, înalt cât bradul și singur. N-ai avut noroc. Domniei-tale ți-ar trebui o fată sfioasă, plăpândă, cuminte, pe care s-o ocrotești, cum sunt fetele mele.

— S-a dus tinerețea, doamnă, bătu în retragere Sile.

— Ei, cum poți să spui asemenea vorbă? se miră ea. Bărbații coțți la trup și la minte totdeauna ajung la căsnicii bune. Va trebui să ne ocupăm de domnia-ta. Ce naiba, doar suntem creștini! Dacă noi nu ne ajutăm... Nu te putem lăsa într-o astfel de stare ce nu se potrivește unui bărbat valoros și plin de harurile gândirii chibzuite. Eu alerg să aștern masa. Până atunci, poate ar fi bine să stai la taclale cu fetele noastre. Sunt sfioase, dar nu le lua în seamă! Hai, fetelor, duceți oaspetele în aripa de răsărit a casei! Acolo e liniște, domnule Adormitu.

Sile privi disperat spre Indru. Acesta își reținu cu greu un zâmbet, însă ochii îl dădură de gol. Văzând că nu are încotro, Sile pipăi cu coatele pietroaiele din buzunare și porni mai îmbărbătat alături de cele două zdrahoance care uitară îndemnurile mamei și-l cărară mai mult pe sus. Curând se auziră chirăituri mari dinspre aripa de răsărit a impunătoarei case. Jupânul Calapăr tuși aprig. Jupâneasa Calapăr, care nu se dovedea surdă, tresări speriată.

“Doamne, Doamne! gândi ea. Nebunele s-au apucat să-l bușească. Eu n-am fete la ușă. Am pacoste. Greu e să măriți niște afurisite ca astea!”

Alergă într-un suflet să repare ce se mai putea repara. Deschise ușa, dar o împinse la loc, iar pe față îi apărură un zâmbet. Sile Adormitu le bușea pe amândouă, de mai mare dragul.

“Asta bărbat! gândi jupâneasa Calapăr. Lucrurile merg bine. S-ar putea să aleagă una dintre ele. Pe cealaltă i-o dăm tânărului negustor. Cred că îl plac. Altfel nu s-ar lăsa ele bușite.”

— Mă mir că-mi ceri trei sute de galbeni, rosti jupânul Calapăr privind-l încrunțat pe Cae. Acum cinci ani aveai o mie de ducați de aur și mi-ai pomenit despre o anumită avere, cum n-au alții nici în vis.

— Adevărat! zâmbi Cae. Toată averea mea a trecut în vistieria țării. Aproape cincizeci de mii de ducați.

— Dacă ești sănătos la trup, înseamnă că la minte ai ceva hibă, se zborși gazda îngrozit de asemenea sumă risipită.

— Poate, râse Cae. Dar nu e totul. Negustorului Isaia îi datorez cinci sute de galbeni, iar unui alt negustor din Sibiu, patru mii de ducați.

Ioan Dan

— Vai mie, vai mie! își scutură cu deznădejde gușa jupânul Calapăr. Ești țcănit de-a binelea, băiatule.

Indru nu se supără. Simțise de mult cât îl iubea bătrânul.

— N-am avut încotro, jupâne, zise continuând să zâmbească. Mihai-vodă a slobozit oștile țării. I-a lipsit însă aurul necesar plăților. Despre noi biruri asupra populației nici nu voia să audă. Iar o parte dintre boieri sunt lacomi și zgârciți. Acum înțelegi de ce mi-am risipit averea?

— Înțeleg, răspunse bătrânul privindu-l cu admirație. Dar prin risipirea oștilor, Mihai-vodă a rămas fără putere taman acum când ne pasc primejdiile mari. Să nu crezi că nu știu și eu câte ceva. Noi negustorii știm uneori multe. A mai semnat și actul de vasal al principelui Transilvaniei și iată-l cu juvățul de gât.

— Va fi bine, jupâne Calapăr. Dacă nu ne atacă nimeni până la toamnă, ai să auzi lucruri mari.

— Să dea Dumnezeu, însă nu-mi vine a crede! Un conducător fără oști e mai de plâns decât un popă fără enoriași.

— Mai ții minte Oștirea Bucegilor?

— Auzi vorbă! îmbrăcată toată la fel, cu scule bune de luptă, cu tinerete și agerime, fără fierărie pe ea... Păcat că s-a risipit.

— Se adună din nou.

— Zău? tresări gazda. Atunci e bine.

— Nu chiar așa de bine cum crezi. Lui vodă îi lipsește aurul necesar pentru a o face mare și puternică.

— D-aia ai venit după galbeni la mine?

— D-aia.

— Râmâi aici! porunci gazda grăbit dintr-o dată. Eu dau o fugă la Isaia, Luca, Tănase și Pascu.

— Nu e bine să se afle despre noua oștire, grăi Cae.

— Lasă, că nu mă înveți tu pe mine! se sborși gazda. Suntem și noi români, ce dracu! Îți închipui că negustorii au altă inimă?

Jupânul reveni târziu, aproape de miezul nopții.

— Iată o mie de galbeni, spuse răsufând greu. Această sumă nu o

datorați nimănu. Să mai vii peste o săptămână! Breasla negustorilor din București va mai aduna ceva galbeni. Iar meșteșugarii, atât de legați cu noi, nu vor rămâne surzi la cererea noastră. Sunt cinci ani de când am scăpat de sub turci. În acești cinci ani de răgaz negoțul și meșteșugurile românești au căpătat înflorire. Păcat că liniștea e de obicei scurtă. Avem un popor harnic și viguros. Dacă am avea pace și liniște, s-ar uimi lumea de ce suntem în stare. Iar prin negoțul cu noi, neamurile vrăjmașe ar avea mai mult de câștigat decât prin jafuri și războaie. Oare când vor înțelege oamenii aceste lucruri? Popoarele își fură între ele câte o bucată de pământ. Pământul ajunge când la unii, când la alții. Oamenii mor zadarnic și n-au răgaz de lucrări și foloase. La Călugareni au murit zeci de mii de turci. Ce-au folosit turcii? Țara lor e mare și bogată. O cunosc bine. Când vor înțelege turcii că trebuie să-și tragă foloasele din ea? Mi-ar fi plăcut să-i văd la București pe negustorii turci, neînsoțiți de ieniceri și spahii. Să le dăm vite, miere, cai, făină, scoarțe de-ale noastre, frumoase obiecte din lemn, țesături de in și de cânepă, hamuri și încălțări, scoabe și unelte, căruțe trainice și mai știu eu ce, iar ei să ne aducă frumoasele lor covoare, obiecte din aramă, țesături de mătase, chihlimbaruri, măslina și alte mirodenii. Jefuindu-ne cu război, ne iau câteva turme de vite slabe și prăpădite crescute pe ascuns ici-colo. Iau câteva zeci de căruțe cu miere și te miri ce, fiindcă nu ne dau răgazul să creștem vite și stupi și cai, sau să meșteșugim lucruri multe și bune. Se vor trezi oamenii cândva, băiatule? Poate peste o sută ori peste două sute de ani. Atunci poate vor înțelege că pacea, negustoria, meșteșugurile, schimburile dintre neamuri aduc mai mult folos decât războaiele. Turcii ne fură copiii și fetele fiindcă le lipsește tineretul. Oștenii lor stau cu anii departe de familii. Când omul e pe lângă casa lui și are răgaz de muncă, înflorește bunăstarea familiei și are prilejul să facă prunci, cu gândul să nu fie zadarnică truda. În Câmpia Bărăganului se fac bucate, când e liniște, mai multe decât ne trebuiesc nouă. Nu-i firesc să schimbăm plusurile cu vecinii? În munți pot crește vite și oi cât să ne prisosească de zece ori. Oare sunt orbi dușmanii noștri?

Ioan Dan

Tăcură. Boarea aspră dinspre zori înfiora noaptea. Undeva prin apropiere se auziră vocile somnoroase ale caraulei de pază:

— E liniște. E pace. Dormiți, oameni buni!

*

În marea sală de arme a palatului domnesc, Mihai-vodă își făcea obișnuita partidă de scrimă cu tânărul clucer Băicoianu. Loviturile domnului Țării Românești se deosebeau mult de ale altor spadasini, datorită firii sale. Sabia nu se mlădia prea mult în mâna sa, iar parada ripostă era scurtă, iute, aproape milimetrică. Rar se întâmpla ca sabia lui să lucreze împletită cu a celuilalt. Mișcărilor înșelătoare nu porneau din lovituri laterale sau din scăderi de înălțime. Și nici din fandări lungi, obișnuite la spadasinii din Apus. Întreaga strategie venea de la mișcărilor corpului său deosebit de elastic. Băicoianu, adept al învăluirilor largi, când lama șuieră frumos prin aer, al împletirii lamelor până aproape de mâini, al înfloriturilor, al micilor artificii, dovedea alt stil, deprins de la școala lui Grasa și Ducu. Domnul nu se putea împăca însă cu astfel de stil, fiind credincios loviturilor simple, agere, economicoase. Aflați pe margini, Cae, Ducu, Costache, Chirilă și părintele Grasa urmăreau desfășurarea luptei între două stiluri atât de diferite.

— Ei drăcie! murmură vodă. Pari cam nedormit, clucere.

Băicoianu roși. Era cu adevărat nedormit. Iar o partidă de scrimă la ora șase dimineața, cum obișnuia domnul Țării Românești, se dovedi de data aceasta mult prea grea pentru tânărul clucer.

— Să mergi să te culci! spuse vodă cu asprime. Nu-mi plac tinerii lipsiți de prosepțime în zori.

Dar ochii lui nu avură asprimea vorbelor, astfel că tânărul plecă sfios și fericit.

— Nu-mi place să fac lucrurile numai pe jumătate, continuă vodă râzând, când se închise ușa în urma clucerului. Se află cineva printre voi care ar dori să-i țină locul? Nu, nu se află. După cearcănele voastre și după fețele pleoștite, sunteți mai adormiți decât Băicoianu. Adică nu.

Arătați a oameni ce au chefuit până în zori. Asta e chiar mai rău decât nesomnul. Ce spui, Costache?

— Spun, doamne, zise ipocrit Caravană, că mă năpăstuiеști degeaba. E drept că bețivanul de Zambilica a gustat o găleată din tămăiosul lui Cristache Mutu, dar eu nu m-am atins de asemenea spurcăciuni. Ba chiar mi-am certat armăsarul pentru lăcomia lui. Dacă arăt rău, asta e numai din pricina că hangiul mi-a povestit până la ziuă despre niște dureri ale sufletului său păcătos. Mila și jalea m-au răpus, doamne.

— Așa să fie, Ducule?

— Măria-ta, roși tânărul, acești cumpătați prieteni îmi sunt martori că rar mi se întâmplă a trece dincolo de o cană cu vin.

— Mda! Ce ai de spus, domnule Grasa?

— Ah, salută acesta cu neîntrecuta lui eleganță, ah măria-ta! Sunt un bărbat plin de cumpătate. O cană cu vin mă amețește mai rău decât o lovitură de copită. Nesomnul meu se datorează unei frumoase discuții pe teme biblice, la care am chibzuit îndelung.

— Ia uite ce mielușei! se minună vodă. Va trebui să renunț la partida mea de scrimă, dacă prietenii mei cei mai apropiați se dovedesc niște nevolnici.

— Asta nu! spuse Chirilă mai aspru decât și-ar fi dorit. Nu sunt un bun spadasin dar dacă...

— Nici vorbă! râse Cae. Contați pe mine, măria-ta!

— Fie! zise vodă. Oboseala voastră nu e de la o noapte de chef. Sunteți prea oțeliți pentru a se vedea pe fețele voastre urmele unei nopți pierdute. Cred că în frumoasa noastră Deltă prilejurile voastre de somn au fost puține. Pofteste, nepoate!

Încrucișară săbiile cu violență. Cae nu-și cruță unchiul. Precizia milimetrică a lui vodă, mișcările iuți și înșelătoare ale corpului se dovediră neputincioase în fața artei lui Cae, chiar dacă domnul se dovedea un aprig spadasin. Scurtele prilejuri de răgaz între două asalturi erau clipe de studiu. Mihai-vodă încercă unele lovituri de împungere, date cu sprinteneală. Dar marele spadasin pară totul prin laterale ușoare, fără a da un pas îndărăt.

Ioan Dan

— Parcă ești de fier, murmură domnul cuprins de admirație.

— Nu, măria-ta! interveni părintele Grasa. Omul acesta e născut spadasin. Unul ca el apare o dată la douăzeci de ani. Adică într-o generație. Pe mine m-a învins acum cinci ani fără nici o dificultate. Cândva eram socotit un mare luptător la curțile regale din Apus. Tare aș vrea să-l văd pe Cae Indru încrucișând sabia cu una din gloriile de azi ale Apusului. Fiindcă în partea de răsărit a Europei, doar Ducu cel lute i-ar putea ține piept, cu toate că nu sunt prea sigur.

— E mai bun decât mine, zise Ducu plin de convingere.

— Nu sunt mai bun, răsese Cae, punându-și sabia în teacă. Ducu se arată una din marile minuni românești despre care vestiții spadasini Bindacz și Perisini aveau îndoieli. Perisini aducea în spatele lui toată arta Apusului. Dar socot că nu-i destul numai meșteșugul. Pe lângă asta mai ai nevoie de har. Ducu îl are cu prisosință.

Intrară cu toții în camera de lucru a domnului Țării Românești și se așezară în jurul mesei mari de stejar.

— Ce vești îmi aduc prietenii? întrebă vodă trecându-și degetele prin păr, într-un gest obișnuit lui.

— Bune, măria-ta, grați Cae. Am adus restul ducaților. Adică am o hârtie ce reprezintă această valoare plătită în Brașov. Domnul Aba Rozen îi va elibera la prima cerere.

— Minunat! exclamă vodă. Îl vom trimite pe Zamfirescu la Brașov.

— Cred că ne-ați așteptat cu nerăbdare, lipsindu-vă suma trebuincioasă.

— Nu prea, zâmbi vodă. Șase mii de oșteni n-au vrut să primească lefile știindu-ne la strâmtoare. Ei au rămas mai departe în slujba noastră. Trimișii principelui Transilvaniei s-au arătat mulțumiți că avem o oștire atât de mică. Ei n-au habar de ceea ce se petrece în munți. Aga Leca, Radu și Preda Buzescu lucrează în Bucegi cu patru mii două sute de tineri. Săptămâna viitoare sosesc acolo încă șapte sute de voinici de prin părțile Argeșului și încă patru sute din jurul Craiovei. Trebuie să ajungem iute la zece mii, fiindcă în ei va fi toată puterea țării. Bucegii sunt înconjurați de oameni harnici. Nici pasărea nu intră acolo fără

știrea noastră. Dar ne trebuie arme bune, tunuri mai multe, cai, încălțări și alimente. Fără aur e greu să le găsim. De la populație nu putem strânge. A apucat prea puțini ani de liniște. Îi dăm răgaz să-și închege gospodăriile părăginite pe vremea turcilor.

— Doamne, îl întrerupse Cae. Am mai adus încă o mie de galbeni pentru Oștirea Bucegilor.

— Fir-ar să fie! se minună domnul bucuros. De unde tot scoți tu la galbeni? Ai ceva tainițe ascunse?

— Sute, măria-ta. Sute de tainițe pline cu aur.

— Unde sunt aceste tainițe?

— În inimile românilor, zâmbi Cae. Negustorii mi-au dăruit această zestre pentru puterea cea nouă.

— Nu e bine! interveni Chirilă. Cu cât vor ști mai mulți ce pregătim noi în munți, cu atât nu va fi un secret. Dacă află dușmanii noștri, suntem pierduți. Se vor năpusti asupra noastră înainte de vreme.

— Greșești, Chirilă! îl domoli Cae. Acum cinci ani când am pregătit măcelul turcilor din București, sutele de români ce aflaseră ziua hotărâtă au știut să tacă. Acum nu se hotărăște numai viitorul nostru ci și al lor. Ei știu bine asemenea lucru.

— Așa e! grăi vodă. Trebuie să avem multă încredere în poporul nostru. Galbenii negustorilor vin tocmai la vreme.

— Dar nu e totul, continuă Cae. Negustorii și meșteșugarii strâng altă zestre. O vom primi în câteva zile.

— Iată o veste' neașteptat de bună, care ne îndreptățește să sperăm ajutoare de la, negustorii din Craiova și Ploiești. În ultimii ani, Ploieștii a devenit unul dintre cele mai frumoase târguri ale țării. Aș dori să plecați spre munți chiar în seara aceasta. Veți sta o săptămână pe platoul Bucegilor, unde iscusința voastră în mânăuirea armelor va fi folositoare tinerilor oșteni. De acolo veți porni către Praga. Andrei Báthory e gata să părăsească haina de cardinal, spre a se însura cu Maria-Cristina, ruda împăratului Rudolf. Mi-e teamă că împăratul îl va recunoaște ca principe al Transilvaniei. Să nu se întâmple una ca asta. Iată scrisoarea voastră de împuternicire către curtea din Praga. Când vă întoarceți, aveți

Ioan Dan

alt drum la Poarta Otomană, unde trimișii lui Báthory duc tratative pentru obținerea firmanului de domnie, atât de necesar principelui Andrei. Dar Ibrahim, marele vizir, se lasă greu. Cu bine, prieteni!

*

Domnul rămase puțină vreme singur. Îndată după plecarea musafirilor, își făcu apariția marele boier Vintilă Băicoianu. În ultimele zile, bătrânul își mai pierduse din vigoare. Arăta slab și nedormit.

— Dar ce aveți, oameni buni? întrebă vodă privindu-l adânc. Azi, toată lumea e nedormită.

— Am supărări, măria-ta, răspunse acesta amărât.

— Vești proaste?

— Nu, doamne. Iscoadele ne-au adus știri că oștile turcești s-au oprit din înaintarea lor spre Dunăre și așteaptă încheierea tratativelor dintre principele Transilvaniei și Poarta Otomană. Oastea Moldovei s-a depărtat de Focșani, unde ne ședea în coastă. Ieremia Movila a primit scrisoare de poruncă de la principele Transilvaniei să nu atace Țara Românească fiindcă domnul ei s-a aplecat supus către vasalitate. Tătarii n-au trecut Nistrul, urmărind cu atenție mișcările turcilor. Oștile polone au coborât în Moldova ca o amenințare asupra turcilor, dacă aceștia vor ataca Țara Românească. Kornis, comandantul oștilor transilvănene, s-a retras din Aiud către Deva, neliniștit de apariția generalului Basta, în fruntea unei armate în zale. Asta înseamnă că planurile noastre mai stau încă în picioare. Și cred că vor mai sta o vreme, până ce vom prinde puteri.

— Atunci, care-i pricina supărării?

— Fiul meu, măria-ta. S-a înhăitat cu o femeie care nu-i de rangul nostru. O cheamă Didina și e fiica unui prăpădit de lingurar. În stirpea mea nu s-a mai pomenit asemenea ocară. Îi găsisem o fată de neam, cu zestre mare de galbeni și cu două moșii înspre partea Piteștilor. Nici n-a vrut să audă. Doar n-am ajuns acum la bătrânețe să mă pup cu alde Tufănel, lingurarul.

— Tufănel? Nu e un tânăr oacheș, mare meșter în lupta cu bâta?

— Ala e fratele Didinei, măria-ta.

— Măi să fie! râse domnul țării. Dacă Didina seamănă cu fratele, clucerul face o partidă bună. E frumoasă?

— Frumoasă, dar din neam prost.

— Asta-i rău! grăi vodă șiret. E rău dacă Ieremia se iubește cu tot neamul Tufănel. Îl vom certa, să se mulțumească numai cu tânăra fată.

Vintilă înțelese limpede ironia lui vodă. Venise la el cu speranța că va fi sprijinit.

— Doamne! încercă el. Dacă și-ar face-o ibovnică, așa cum se întâmplă multor tineri boieri, nu aș avea nimic împotriva. Când eram tânăr, n-aș fi făcut nici măcar atât. Un fiu de boier nu-și pleca ochii către prostime. S-au schimbat vremile, măria-ta. Tinerii de azi nu mai țin seama de poruncile taților. Ba s-au și dezvățat. Își tund părul scurt, lipsindu-se de frumoasele plete. Își rad mustățile și arată ca niște spâni. Fetele își fac bluzele strâmte și și-au scurtat rochiile deasupra labeli cu o palmă. Iată începutul desfrâului. Când s-a mai pomenit oare să nu hotărască părinții viitoarea mireasă?

— Cu tineretul totdeauna au fost și vor fi îndoieli, chiar dacă nu-și au rostul, zâmbi vodă. De când e lumea, bătrânii au privit cu ochiul aspru generația următoare și nu au avut încredere în ea. Greșit, foarte greșit, dragă Vintilă! Iată că lumea n-a bătut pasul pe loc. Iată că lumea s-a urnit mereu spre progres. Ar fi vremea să credem mai mult în înțelepciunea fiilor noștri. Cât despre Ieremia, să vină cu Didina la mine. Dacă se iubesc, îi va cununa domnul Țării Românești.

Capitolul 7

Ploaia mărunță se cernea molcom peste orașul adormit. Puținii trecători alunecau ca niște umbre iuți, mis-tuindu-se pe sub porțile întunecoase. Clădirile vechi din Praga parcă se chirciseră sub biciuirea ploii. Noaptea se arăta în cumpănă cu zorile. O lumină leșioasă pătrundea prin ferestrele vechiului palat Hradčany. Apoi se potoli ploaia, dar cerul vinețiu și vântul care se pornise din senin prevesteau o zi urâtă.

Contrar obiceiului, împăratul Rudolf al doilea se trezi în zori. Îl dureau stomacul. Niște tăieturi iuți parcă îi fărâmițau respirația. Când nu mai putu să rabde, marele împărat se ridică din așternutul călduț, văicărindu-se: “Doamne, ce drăcie! Parcă toată Praga cu Vlátava ei umblă prin stomacul meu. Aseară la cină am cam întrecut măsura cu tocana. Și m-am jurat să nu mai mănânc tocană. S-o ia naiba, că-mi place! Lumea zice că sunt unsul Domnului pe pământ. Dacă e așa, de ce mă doare pântecul? Mare lucru să nu mor până la prânz. Afară e urât. Eu aș vrea să fie frumos, dar cine mă ascultă? Adică nu mai vreau nimic. Doamne, ce dureri! Poimâine ziceam să merg la vânătoare, dar cu stomacul meu prăpădit și cu vremea asta nu prea sunt semne bune. Poate că ar fi bine să-l chem pe medicul italian. Nu, nu e bine! Ța vine cu tot felul de hapuri. Niște blestemății care de care mai rele și fără folosință. Dacă mă fac bine, îl alung. De câte ori îl văd, mă apucă durerile. Au! Își dă niște aere de mare știutor, că te apucă amețeala și greața. Ei drăcie! Trebuie să fug undeva. După asta s-ar putea să mă liniștesc.”

Ieși din odaie cit putu mai iute. Când reveni, gemu satisfăcut: “Parcă mi-e mai bine.”

Încercă să ațipească, dar crampele se porniră să-l macine iar. “Azi am o dimineață grea. Vine ambasadorul Franței. Suita care îl însoțește e tot ce poți vedea mai strălucitor. Pușlamaua de ambasador a lipsii

aproape două luni și mi s-a făcut dor de el. Dacă-mi trece stomacul, mă încui cu el în cabinet să-mi spună bancuri. De unde naiba află el toate bancurile alea noi? Pe urmă, le ține minte. Eu, draci! Le uit de îndată. Dintre toate, cel mai mult mi-a plăcut ăla cu Rudolf și racul. Zicea că l-a învățat de la un ceh. Cehii ăștia n-au nici un Dumnezeu. Dar și austriecii și ungurii fac bancuri la adresa mea. Au! Dacă îi prind pe ăia care fac bancuri asupra majestății noastre, le dau câte o pungă cu florinți. Aș! Nu mă pot încumeta la asemenea prostie. Într-o săptămână se apucă de bancuri toată populația imperiului. Mai bine pun să le tragă o mamă de bătaie, ca să nu mai râdă de împăratul lor. Nu, nici vorbă! Ei lucrează cu spiritul, nu cu trupul. Iar spiritul e tot ce are omul mai de preț. Numai un nătâng se supără împotriva lor. Popoarele care nu au bancuri snt sărace cu duhul. Au! Doamne sfinte, pe împărat îl doare pântecul, în vreme ce supușii lui dorm fără griji! Ei, uite că am și eu ceva spirit. Cam palid, dar tot mai bine decât nimic. Adevărul e că mă simt atras către farsă. Acum doi ani i-am propus ambasadorului Franței să facem o partidă cu ciomegele. El nu se pricepe decât la sabie, dar nu s-a încumetat să mă refuze. I-am tras o bătaie să mă țină minte. De câte ori joc zaruri cu el, mă curăț. Cred că e un trișor ordinar, fiindcă un ambasador nu poate avea norocul unuia care e unsul Domnului pe pământ. E o pușlama inteligentă, astfel că a înțeles foarte bine de ce l-am altoit cu ciomagul. Au! Iar trebuie să fug undeva. După ambasadorul Franței, îl voi primi pe cel al Angliei. Un lungan simpatic, dar cam distant. În schimb, când joc zaruri cu el, totdeauna îmi umplu buzunarele. După ce pierde, începe să-mi ceară unele favoruri. Având în vedere că are punga veșnic deschisă, îi satisfac, toate cererile. După ambasadorul Angliei, voi primi o solie valahă. Prima solie numeroasă ce vine la curtea noastră. Abia aștept să-i văd pe acei oameni de la cursul de jos al Dunării. Îmi place să discut cu oamenii simpli, îmbrăcați în piei de oaie, cu piepturile mari și cu brațele puternice, dar lipsiți de duh. Cei puțin așa mi-a vorbit despre ei cândva Sigismund Báthory. Îi voi pofți la petrecerea noastră de astă seară, sperând să-i scot din fire pe curtenii mei pomădați ca niște arătări. Numai să mă fac bine.

Ioan Dan

Ambasadorul Franței e însoțit de marii spadasini ai Apusului, domnii Corot, Bompard și Pierre Jorat. Avem câțiva spadasini buni la Praga. Îi vom încerca împotriva acestor domni. Mă tem totuși că nu vor face față. Școlile Apusului au dat totdeauna mari spadasini. Cine l-ar putea bate pe domnul Corot? Cine s-ar putea asemui cu domnul Bompard? Cine ar cuteza să ridice sabia împotriva domnului Pierre Jorat? Acești oameni au făcut mari demonstrații la Londra, la Madrid, la Roma, la Veneția și mai știu eu unde. E inteligent Henric al patrulea, regele Franței. El ne trimite asemenea spadasini pentru a câștiga simpatia noastră.”

După un ceas, prin palatul Hradčany se strecurară unele șoapte despre pântecăraia împăratului. Când ieșiră din palat, șoaptele se rostogoliră pe deal în jos către Vlâtava și se transformară în vorbe de duh. Apoi, vorbele primiră unele adausuri de fantezie, astfel că pe la ceasurile nouă, praghezii se opreau în drum cunoscuți sau necunoscuți și se porneau pe râs. Prin cârciumile dese la număr, praghezii cam zurbagii din fire, aplecați spre multă veselie, închinară o groază de căni cu bere în cinstea pântecăraiei împăratului. Iar când Rudolf își făcu apariția în sala tronului, cam tras ia față, cu cearcăne mari, curtenii își ascuseră zâmbetele sub o înfățișare plină de compasiune.

În vreme ce împăratul îi primea pe ambasadori, zece bărbați își struneau caii peste podul de piatră ce făcea legătură între malurile frumosului râu Vlâtava. Aflat în frunte, Costache Caravană exclamă cu sinceră admirație:

— Pe cele trei zgaibe ale Zambilicăi! Cehii ăștia sunt dați naibii! Ia uitați, fraților, ce mai curățenie! Iarba de pe malurile Vlâtavei n-are măcar un scaete.

Urcară panta domoală spre Hradčany. La prima poartă lucrată în fier forjat, cu minunate ornamente, îmbinate frumos în zidurile mari ce aveau pe ele două statui de luptători, fură oprîți de străji. Cae Indru arătă scrisoarea de trecere obținută cu o zi înainte de la secretariatul palatului. O droaie de slujitori le luară caii, în vreme ce un căpitan îmbrăcat strălucitor în albastru, cu multe fireturi galbene, îi conduse spre sala tronului, aflată în stînga porților. Intrară într-o cămară de

trecere, pardosită cu frumoase dale de marmură albă. Din loc în loc, străjile, două cite două, păzeau ușile din dreapta și din stânga, șezând încremenite ca niște statui. La capătul ei întâlneai o încăpere uriașă. Grupuri de curteni discutau în șoaptă. Ușile mari, aurite, erau deschise către sala tronului, mai îngustă decât încăperea alăturată, cu pardoseala și tavanul din lemn aurit. Tonurile calme ale zugrăvelilor, covoarele lipsite de culori țipătoare, părțile de lemn și ferestrele mari vopsite cu gust dovedeau marea artă a celor ce lucraseră acolo.

Un bărbat între două vârste, îmbrăcat fără podoabe, anunță sosirea soliei valahilor. Împăratul ridică privirile, întrerupându-și discuția cu ambasadorul Franței, dornic să-i vadă pe trimișii lui Mihai-vodă. Curtenii la fel de curioși își alintară batistele subțiri, folosind mișcări grațioase. Aveau prilejul să-i cunoască pe învingătorii turcilor în marea luptă de la Călugăreni. Se zvoniseră multe despre valahii de la Dunăre. Unii spuneau că sunt păroși, înspăimântători la chip, voinici dar cu picioarele strâmbe, cu mâinile mai jos de genunchi, îmbrăcați în piei de oaie și lipsiți de darul vorbirii. Alții, care trecuseră vremelnice prin Țara Românească, vorbeau despre bărbați și femei frumoși la chip, îmbrăcați în straie minunate, înalți, ageri la mână și la minte. Dar puțini îi credeau, dintr-o pornire firească spre a descoperi lucruri ieșite din comun. Dacă la trecerea celor doi ambasadori curtenii făcuseră un larg culoar, de data aceasta, conții și contesele, marchizii și marchizele, baronii și baronele, prinții mai mici sau mai mari, generalii și dregătorii, mătușile sau nepoatele mai marilor imperiului se călcară grațios pe picioare, se împinseră cu delicate scuze, bulucindu-se unii peste alții. Omul de la ușă citi cu voce tare, pe hârtia ce o ținea în palmă cu multă eleganță:

— Domnul Cae Indru, prinț de sânge al valahilor.

Se auziră hohote discrete. Cae coborî cele câteva trepte și se opri o clipă, rotindu-și privirile îndrăznețe prin sală. Hainele lui din catifea neagră, bine strânse pe corp, îi scoteau în evidență desăvârșirea formelor. Umerii largi, șoldurile înguste, picioarele lungi încălțate în cizme din piele subțire, frumusețea chipului său scoaseră un murmur de

Ioan Dan

admirație. Mândrele doamne se priviră între ele ridicând sprâncenele a uimire. Cae merse cu fruntea sus până la câțiva pași de tronul imperial. Acolo își săltă pălăria complet neagră, lipsită de obișnuitele pene sau panglici, și execută cel mai elegant salut ce se văzuse în ziua aceea la Praga.

— Gut, gut! scăpă împăratul. Tinere prinț, admir frumoasa îmbrăcăminte a domniei-tale dar mă miră lipsa podoabelor care le-ar fi adus mai multă strălucire. Sunt oare valahii atât de săraci?

— Sint, măria-ta. Minunatele noastre bijuterii le-am sacrificat pentru nevoile războaielor. Iar oamenii noștri, adică primii apărători ai creștinilor, cei care au pus piepturile la Călugăreni în fața puhoiului turcesc, pentru apărarea Țării Românești, a Transilvaniei, a Ungariei, a Austriei și a curții de la Praga atât de strălucitoare prin bogățiile ei, nu mai au nimic.

— Ah! tresări. Împăratul profund nemulțumit în fața îndrăzneței aluzii. Popoarele din răsărit totdeauna au venit la noi cu cereri. Dar și vistieria noastră are o limită, ca și bunăvoința. Ce dorește Mihai-vodă de la noi?

— Nimic, măria-ta, zâmbi Cae, uimindu-l cu totul pe marele Rudolf.

— Nimic?

— Nimic. Noi am venit să oferim, nu să cerem, sperând prin aceasta să micșorăm distanța mare dintre București și Praga,

Răspunsul neașteptat și aluzia fină la prietenie, scoaseră murmure de admirație printre curtenii atât de rafinați. Chiar ambasadorii Franței și Angliei, care îi recunoscuseră tânărului perfecta cunoaștere a limbii nemțești, îl priviră cu interes sporit. Rudolf al doilea se așeză mai bine, risipindu-și mânia de adineauri.

— Mihai-vodă, domnul Țării Românești, continuă tânărul cu îndrăzneală, mulțumește împăratului pentru slujbele frumoase ce s-au făcut la Praga, după victoria noastră de la Călugăreni. Slujbele, măria-ta, aduc totdeauna desfătarea sufletului, chiar dacă nu pot hotărî soarta unui război.

“Ei drăcie! gândi împăratul. Păcătosul acesta e un mare vulpoi. Lucru

foarte rar la un tânăr. Ne dojenește cu adâncă finețe că nu am acordat sprijin imperial în lupta de la Călugăreni. E mai vulpoi decât mulți ambasadori cu experiență. Sau poate mă înșel. Poate a găsit câteva fraze frumoase, iar noi îl ridicăm mai sus decât merită. S-ar putea totuși să fie dăruit cu haruri mari. Am auzit multe lucruri bune despre valahii de la Dunărea de jos, dar și multe mai puțin bune. Totuși, dacă mă socot, trebuie să-i recunosc mari merite unui popor care a izbândit în luptele de la Putinei, Șerpătești, Giurgiu. Hârșova, Rusciuk, Silistra și altele pe care nu mi le amintesc acum. Un popor de nevolnici ar fi pierdut toate bătăliile unde intrau cu oșteni puțini în fața puhoaielor. Ei n-au pierdut măcar o singură bătălie.”

Apoi zise:

— Domnia-ta ai spus că ai venit să oferi. Dar ce poate oferi un popor sărac?

Curtenii, de obicei plictisiți la astfel de discuții, erau numai ochi și urechi, recunoscând marea agerime de spirit a tânărului.

— Mult mai mult decât vă așteptați, măria-ta. Nu suntem săraci în toate privințele.

— Și ce oferiți? întrebă împăratul făcând o gafă dintre cele mai mari.

Cae repară grabnic, alegându-se cu o privire de tainică mulțumire.

— Măria-ta! ați pus la încercare slabele mele mijloace de a păstra secretul ce-l aducem la viitoarele tratative. Recunosc o meritată pedeapsă pentru îndrăzneala noastră.

“Pe toți dracii, îmi place omul acesta!” gândi împăratul.

— Domnul Chirilă Zece Cuțite.

Privirile lui Rudolf și ale curtenilor cătară lacome spre ușă, în speranța că vor descoperi măcar acum ceva cusururi strălucitoareii solii. Chirilă porni de-a lungul zidului viu. Purta un minunat costum albastru, cu haina strânsă pe corpul său athletic și pantalonul coborât peste cizme. Ținuta lui dărză, ușor aplecată spre asprime, fața colțuroasă, nu lipsită de frumusețe, dar mai ales eleganța sobră a gesturilor, scoaseră primele exclamații de admirație. Tânărul se opri în fața tronului și salută cu grație desăvârșită.

Ioan Dan

— Domnule! spuse Rudolf, privindu-l cu mult interes. Încep să văd în solia valahilor bărbați cu însușiri alese.

— Și cu inima deschisă, completă Chirilă într-o nemțească fără cusur.

— Sper, zâmbi împăratul. Cum vi se par pământurile imperiului nostru?

— Frumoase.

— Mai frumoase ca Țara Românească?

— Nu, măria-ta.

Împăratul, obișnuit cu lingușirile, se încruntă ușor; dar răspunsul se arată la înălțime, când Chirilă continuă:

— Oricât ar fi de urât pământul unei țări, ceea ce nu e cazul cu al nostru, poporul îl iubește ca pe cel mai frumos din lume, fiindcă e al lui. În el sunt oasele moșilor și strămoșilor. În el e toată truda poporului. În el sunt amărăciunile și bucuriile. Deci, nu poate fi un loc mai frumos pe pământ ca al lui.

— Domnul Ducu cel Iute.

Un tânăr nu prea înalt, dar armonios împlinit, cu fața dulce, cu o ușoară culcare roz în umerii obrajilor, se opri lângă tron și-i ură sănătate împăratului, folosind cu meșteșug nemțeasca vorbită de vienezi.

— Medicul valah Costache Caravană.

Costache, pe care-l strângeau cizmele noi, călcă plin de măreție printre șirurile de curteni. Auzise mai de mult despre obișnuita pântecăraie a împăratului și dintr-o pornire vicleană îi ceruse lui Indru să-l treacă drept medic pe hârtia secretariatului. Rudolf al doilea, ce nu scăpase complet de chinurile lui. Întrebă cu viu interes:

— Ești medic, domnule?

Costache nu o rupea nemțește, astfel că preferă maghiara, bine cunoscută la curtea din Praga.

— Am această plăcere, măria-ta. Dar spre deosebire de medicii Apusului, nu lucrez cu hăpuri sau tămăduiri îndelungate. Un medic bun trebuie să aline degrabă durerile bolnavului, fără să-l chinuie cu tot felul de încercări.

— Magnific! murmură împăratul. Cunoști un tratament bun pentru durerile de stomac?

— Fără îndoială, măria-ta.

Ceremonia primirilor luă sfârșit, dintr-o firească grabă a celui dintâi om al imperiului. Nobilii curteni se înghesuiră în jurul lui Indru, admirându-i frumoasa îmbrăcămintă. Chirilă și Ducu se bucurară de aceeași atenție.

— Vă îmbrăcați cumva la Paris sau la Londra? se interesară câțiva tineri.

— Nu, domnilor, zâmbi Cae. Numai la Brașov. Croitorul nostru, domnul Izidor Cipai, se dovedește un meseriaș desăvârșit.

— Excelent, excelent! fură cuprinși de entuziasm tinerii. Vom merge la Brașov. În toată Europa nu am văzut o mai mare eleganță a croielilor.

Doar Costache, încăput pe mâna împăratului, știu că-l așteaptă câteva ceasuri grele. Chirilă își roti privirile prin sală, având presimțirea că e privit cu mare insistență. Fața lui păli ușor când privirile se opriră asupra unei tinere ce ședea lipită de colțul unei ferestre.

— Domnișoară Alberta Teke, sunt fericit și uimit întâlnindu-vă la Praga.

— Ca și mine, îngână frumoasa fiică a Transilvaniei, iar obrazii ei părură cuprinși de flăcări.

Trecuseră cinci ani de când Alberta îi dăruise minunatul ei lanț de aur. Fusese o pornire de dragoste fulgerătoare, ce-i uimise pe curtenii aflați atunci la balul lui Sigismund.

— Nu credeam să mă recunoști, continuă ea, prinzând brațul ce i se oferise.

Chirilă își desfăcu haina cu un gest pe care nu și-l putu opri. Lanțul Albertei se afla la gâtul său, sub cămașă. Porniră tăcuți. Imensa catedrală Sfântul Vit, ce făcea parte din ansamblul măreț al palatului, era pustie la ceasul acela. Bărbatul atât de calculat, de aspru și rece în alte prilejuri își uită prietenii. Se opriră în fața altarului. Pașii lor, ce păruseră țipete lungi pe vechile lespezi de piatră, nu se mai auziră. Ședeau încremeniți unul în fața altuia, privindu-se adânc. Liniștea din jur coborâse peste

Ioan Dan

ei obositoare și grea. Apoi, mâinile lui Chirilă o cuprinseseră pe după talie. Ale ei zburară spre umerii largi.

— Ne logodim aici în fața altarului, murmură el.

Buzele lor se împreună cu toată setea adunată în cei cinci ani trecuți peste dorințele înfrânate. Ieșiră din catedrală cu ochii atât de strălucitori, încât curtenii aflați prin apropiere îi priviră uimiți.

Împăratul. În loc să se încuie în cabinetul său cu ambasadorul Franței, ședea de taină alături de Costache Caravană.

“Norocul meu, gândi grăsunul. Bolnavul totdeauna crede în orice.”

— Care ar fi leacurile domniei-tale? se interesă Rudolf.

— Ați auzit de coada șoricelului?

— Un animal mic și scârbos, grăi împăratul cutremurându-se.

— Nu, măria-ta. O iarbă minunată pentru ceai.

— Crezi că ar trebui să mă lipsesc de minunata mea tocană?

— Ar fi o greșeală de neiertat, spuse cu tupeu grăsunul. Trăim o singură dată și nu ne putem lipsi de micile noastre plăceri. Medicul ce nu le îngăduie se dovedește slab la minte și la meșteșug.

— Adevărat, adevărat! străluci de plăcere împăratul. Ești un medic mare și înțelept.

— Așa se spune pe la noi, măria-ta, grăi cu modestie Costache. Ce opreliști v-a pus medicul italian?

— Să renunț la tocană și la grăsimi. El crede că ficatul meu nu le suportă, și nici stomacul.

— Cât l-ați ascultat?

— Mănânc tocană o dată pe lună, se văicări Rudolf.

— Rău! Va trebui să mâncați de patru ori. Adică în fiecare săptămână o dată.

— Nu-i prea mult? îl privi acesta cu dragoste.

— Nu, dacă urmați cu strășnicie leacurile mele atât ide plăcute la gust.

— Ar fi o minune, domnule Caravană. Ce trebuie să fac?

— Să beți ceaiuri, dar nu cele obișnuite. Voi pleca îndată pe dealurile din jurul orașului, unde sunt sigur că aflu ceea ce vă trebuie. Două ceaiuri

dimineța, două după masa de prânz și două seara după cină.

— Asta e tot?

— Nu! Tocana să nu o mai mâncați seara, ci la prânz. Miere folosiți?

— Rar.

— Să luați dimineța câte o lingură de miere!

— Dar e admirabil, dragul meu! exclamă împăratul cuprins de bucurie în fața unui tratament atât de ușor și neașteptat.

“Pe dracu! gândi Costache. La noi până și cei mai prăpădiți oameni știu că ceaiurile taie puterea grăsimilor. Să dea Dumnezeu să iasă bine! Altfel, îmi găsesc beleaua cu nătărăul ăsta. Italianul o fi știind el multe, dar medicilor le place să se complica fără noimă și nu cred o boabă în leacurile folosite de popor. Cel puțin așa îmi zicea domnul Zimmermann, felcerul fostului principe Sigismund.”

— Dacă beau ceaiuri chiar azi, crezi că-mi vor alina durerile?

— Fără greșeală, măria-ta. Parcă le ia cu mâna.

— Atunci, aleargă* domnule! Aleargă degrabă și caută buruienile trebuincioase. Vei fi bine răsplătit.

“Dacă leacurile lui se dovedesc bune, îl decorez, gândi Rudolf al doilea. Îi acord Medalia marilor luptători pentru libertatea creștinilor.”

*

În marea sală de bal a palatului Hradčany, luminile multe înfrumusețau înzecit podoabele, chipurile și minunatele veșminte ale oaspeților. Se aflau acolo cele mai de seamă personalități ale celor două curți imperiale din Viena și Praga. Iar alături de acestea, germani înalți, blonzi, inteligenți și sobri. Englezi cu fețele simpatice lungi de un cot și ochii aplecați spre ironie. Franțuji sprinteni la vorbă și plini de duh. Spanioli oacheși, frumoși și buni de gură. Italieni fermecători, gata să râdă din te miri ce. Unguri bine făcuți, cu privirile îndrăznețe, focoase. Înalți monahi trimiși ai Sfântului Scaun. Mari prelați ai mănăstirii Strahov din Praga. Cehi mucaliți, sprinteni la glume ca argintul viu. Femei brune sau bălaie, tinere sau trecute, agere sau sfioase. Dar sarea

Ioan Dan

și piperul o aduceau în acea seară solii valahilor, despre care se vorbea frumos în toată Praga.

Împăratul, care la îndemnul lui Costache, băuse după prânzul ușor o carafă cu ceai, nu mai avea dureri, fie din pricina ceaiului, fie dintr-o altă binecuvântată pricină, astfel că seara promitea să se dovedească una dintre cele mai încântătoare. Cu ambasadorul Franței într-o parte și Costache Caravană în alta, Rudolf al doilea își făcu apariția, uimindu-i pe curteni, fiindcă eticheta ar fi impus altă companie. Grupurile invitaților se risipiră curând și se așternu liniștea plină de respect, datorată marelui suveran. Împăratul se așeză cu sprinteneală, iar invitații așteptară cuvântul său. Domnul Szanto, un ungar chipeș, ce se dovedi conducător al petrecerilor, veni în fața suveranului.

— Cu ce începem, domnule? se interesă Rudolf bine dispus.

— Cu arta spadasinilor din Franța, zise domnul Szanto, consultându-și lista nu tocmai scurtă.

— Cine vor fi adversarii domnilor Corot, Bompard și Pierre Jorat?

— Sire! interveni ambasadorul Franței, vorbind destul de puternic spre a fi auzit în sală. Spadasinii mei m-au anunțat că s-ar afla aici niște domni desăvârșiți în arta crimei. Atit de desăvârșiți încât nu credem să se găsească alții mai buni ca ei în tot răsăritul Europei. Numele lor a ajuns de mult la curtea Franței. Regele nostru Henric al patrulea s-a gândit mereu să-i poftască la Paris.

— Care e numele acestor domni? tresări împăratul.

— Părintele Grasa, la a cărui școală a învățat cândva arta crimei domnul Corot.

— Excelent! Altul?

— Ducu cel Iute...

— Vorbești cumva despre tânărul ce mi-a fost prezentat azi dimineață?

— Întocmai, sire! Ducu cel Iute l-a ucis într-o partidă de scrimă pe marele spadasin. Roco Perisini, cel care avea o victorie asupra domnului Bompard.

— De necrezut! murmură împăratul. N-am auzit până azi despre

tânărul Ducu. E cunoscut la Paris, iar noi nu știm nimic. Există oare o școală valahă de spadasi?

— Asta n-am știre.

— Mda! Altul?

— Poate cel mai însemnat dintre ei. E vorba despre domnul Cae Indru. Are o victorie asupra părintelui Grasa.

Uimirea împăratului, ca și a curtenilor, depășise toate așteptările. Totuși, neîncrederea își făcu loc, chiar dacă în sală se aflau invitați ce auziseră lucruri uluitoare despre acei tineri.

— Parcă îmi amintesc ceva, zise Rudolf. Acum cinci ani s-a zvonit la curtea noastră că Sigismund Báthory, fostul principe al Transilvaniei, ar fi fost răpit din palatul său de la Alba-Iulia. Parcă s-au pomenit atunci niște nume asemănătoare. Sigur că nu am crezut o astfel de faptă. Cum v-ați putea închipui să ne răpească cineva pe noi din mijlocul atâtor curteni voinici?

— Și totuși e adevărat, zâmbi ambasadorul. Regele nostru a râs o zi întreagă. Iar vinovații acelei răpiri sunt solii valahilor.

— Ah. ah! se mânie împăratul. Curtea noastră a fost slab informată.

— Nu, sire! grăi destoinicul ambasador. Valahii au mulți dușmani. Vorbele de ocară au fost mai numeroase decât cele bune. Mulți dintre cei prezenți aici și-au închipuit că valahii ar fi niște sălbateci, cu altă înfățișare decât noi. Când a fost anunțat prințul Cae Indru, s-a râs cu dispreț în sala aceasta. Când l-au văzut curtenii, exclamațiile de admirație n-au mai conținut. Dar mulți îi cunosc pe valahi. Păcat că acești domni au vorbit puțin. Din câte știu, conducătorii valahilor au făcut greșea să-și aleagă ambasadori dintre fiii altor țări. Iar aceștia nu au lucrat totdeauna cu folos. Mihai-vodă își dovedește marea înțelepciune prin această primă solie valahă. Vă închipuiți că un popor de oameni slabi ar fi putut izbândi în atâtea lupte cu turcii și tătarii? Inteligența și vitejia lor le-au fost armele de căpetenie. Domnul Cae Indru a câștigat lângă București o bătălie împotriva turcilor, fără să piardă un om. Trei mii de turci care veneau din Ungaria Superioară victorioși se încuiaseră peste noapte între zidurile unei biserici. Tânărul

Ioan Dan

domn s-a strecurat prin vechea canalizare, a ucis toate străjile, a deschis porțile fără împotrivire, iar turcii luați din somn de topoarele valahilor, au căzut până la unul. Domnul Barton, ambasadorul Angliei la Constantinopol, ne-a povestit toate acestea. Cu ani în urmă, tătarii se întorceau cu patru mii de prizonieri din imperiul vostru. La locul numit Putinei, domnii Costache. Cae, Chirilă, Ducu și Grasa au spart peste noapte cercul de străji ale nogailor, iar lupta, ce se anunța grea în zori, s-a transformat într-un măcel de noapte. Oștile valahilor, trecute prin cercul de străji, au tăiat câteva mii de tătari. Prizonierii le-au mulțumit în genunchi învingătorilor. Asemenea fapte le știe Barton mai bine. El l-a uimit pe regele nostru cu povestirea isprăvilor de necrezut.

Liniștea sălii era atât de adâncă, încât vorbele ambasadorului se auziră până pe coridor.

— Da, da! murmură împăratul. Iată că nouă ne-au fost altfel înfățișate lucrurile. Trimisul nostru la București, ragusanul Aloisiu Radibrati, nu ne-a vorbit despre asemenea lucrări frumoase, fără a aduce merite principelui Transilvaniei. Domnule Szanto, poștește-i pe tinerii spadasini!

Corot, Bompard și Pierre Jorat îl salutară pe Rudolf, apoi asistența, cu desăvârșită grație. Aplauzele pentru ei nu conteniră multă vreme. Cine nu auzise oare despre faima acelor tineri franțuji ce nu cunoscuseră înfrângerea în zecile de partide disputate la curțile Europei?

— Vom avea o seară grea, șopti părintele Grasa. Corot, Bompard și Jorat sunt adevărate minuni ale școlilor de scrimă din Apus. Sper să lucrați în fața lor cu toată arta voastră.

Cae și Ducu îl urmară pe iezuit.

— Ați vrea să ne arătați măiestria voastră în fața acestor domni? întrebă împăratul.

— Ne simțim onorați, măria-ta, răspunse Cae.

Salutară la fel de elegant. Aplauzele nu fură mai puțin darnice.

— Vrei să împerechezi adversarii? se întoarse Rudolf spre ambasador.

— E o mare cinste, zâmbi acesta. Și sper să nu greșesc, așa cum

nădăduiesc să vedem în această seară încrucișări de sabie care să ne încânte. Cred că domnul Corot ar putea intra alături de părintele Grasa.

Cei doi spadasi ieșiră într-un cerc larg, format din trupurile oaspeților. Curtenii din spate, mai puțin norocoși, se urcară pe scaune, dornici să nu le scape nimic.

— Domnilor! spuse Corot cu adâncă politețe caracteristică neamului său. Cândva, am învățat să țin sabia în mână la școala distinsului părinte. Mulți nu-l cunosc, fiindcă atunci purta un ilustru nume de marchiz pe care nu am dreptul să-l pomenesc atâta timp cât valorosul meu adversar nu o dorește.

Slujitorii aduseră săbii cu vârfurile boante și lamele neascuțite. Cei doi adversari se salutară. Corot era înalt, suplu, cu o mustață mică ușor săltată la capete. Sabia se arcuia sprintenă în mâna lui. Schimbară câteva lovituri ușoare, de studiu. Corot se dovedea ager. Grasa mai lent, dar acuratețea lucrului său arăta înalte cunoștințe. Mai vârstnic, iezuitul știa că numai unele șiretlicuri îl vor sprijini în fața aceluia drac împielit. De două ori se arătă descumpănit, așteptând să-l prindă în cursă pe tânăr. De două ori, Corot nu se abătu de la știința sa, mirosind pericolul. Era un spectacol de rară măiestrie. Exclamațiile din sală ale bunilor cunoscători însoțeau fiecare asalt. O paradă-ripostă a lui Corot stârni încântare. Un șir de lovituri laterale ale lui Grasa, date cu aceeași repeziciune și precizie, se dovediră greu de parat.

— Încântătoare sunt loviturile voastre, părinte Grasa! zâmbi Corot.

— Dar nu atât de sprintene ca ale marelui meu adversar, îi întoarse iezuitul frumosul compliment.

Săbiile lucrară o vreme aproape împletite. Corot se desprinse brusc și fandă larg. Iezuitul râse.

— M-ați atins, domnule Corot.

— A fost o simplă întâmplare, zise acesta cu modestie.

Broboane mari de transpirație se arătară pe fruntea înaltă a părintelui. Săbiile lucrară aprig la înălțimea pieptului. Cea a lui Grasa coborî ca o scânteie sub garda adversă, în direcția stomacului.

— A fost rândul vostru să mă loviți, grăi Corot cu admirație și uimire.

Ioan Dan

Vă mulțumesc, domnule! E prima oară când termin o luptă nedecisă.

Cei doi își strânseseră mâinile. Sala respiră adânc.

— Ah, mon Dieu! exclamă ambasadorul Franței. Păcat că i-a lipsit regelui nostru un asemenea spectacol. Domnii Grasa și Corot s-au dovedit de forțe egale.

— Continuăm întrecerile sau deschidem balul? întrebă Rudolf, mai puțin cunoscător în ale scimei.

— Continuăm, măria-ta! fu unanimul răspuns al sălii.

— Propun să-și arate măiestria domnii Bompard și Ducu cel Iute, zise ambasadorul.

Bompard, originar din Bretania, provincie a Franței unde oamenii erau renumiți pentru încăpățânarea și tenacitatea lor, își privi adversarul cu ochiul fin al cunoscătorului. De la primele asalturi simți că valahul din față e unul dintre cei mai valoroși spadasini întâlniți de el până atunci. Fața i se luminează de plăcere. Arta bretonului nu se arăta în lovituri frumoase, ci în tenacitatea cu care purta aceleași asalturi, mereu repetate până la refuz, așteptând cea mai mică greșală a adversarului. Spre deosebire de el, Ducu lucra fulgerător, totdeauna unde te așteptai mai puțin. Erau atât de sprintene și de neașteptate loviturile lui, încât marele Bompard le urmărea cu greutate. Datorită acelor două stiluri atât de diferite, asalturile nu erau suficient de spectaculoase, dar curtenii urmăreau cu sufletul la gură când tenacitatea, când sprinteneala. Sabia din mâna bretonului părea o sculă ce lovește neîntrerupt în același zid, măcinându-i rezistența. Cea a lui Ducu, o viperă ce mușcă ici-colo, total neașteptat, întrerupând adesea migăloasa lucrare a domnului Bompard. Totuși, rar se întâmplau lovituri clare. Apoi se petrecu ceva uluitor. Atunci când mulți crezură epuizată rezistența valahului, acesta porni un adevărat dans drăcesc în jurul lui Bompard. Luat prin surprindere, bretonul renunță la eficacitatea loviturilor repetate, atât de dragi lui, prinzându-se copilărește în metoda de lucru a tânărului valah. Făcu salturi năprasnice, dar își ieșise din ritm.

“Acum e al nostru, gândi Grasa.”

“Ce greșală imensă! oftă Pierre Jorat! Dacă domnul Ducu știe să

profite, s-a zis cu Bompard.”

De trei ori la rând sabia lui Ducu își propti fierul pe gâtul bretonului. De trei ori la rând, cunoscătorii din sală săriră în sus.

— Sunteți mai bun, domnule! tot ce am văzut mai bun, se înclină bretonul cu franchețe deosebită. Am pierdut, dar sunt în câștig. Am învățat de la voi secretul acestor năprasnice lovituri la gât.

— Nu regret că le-am dezvăluit, zâmbi Ducu. Fără ele, sorții de izbândă ar fi fost de partea voastră.

— Îi voi povesti regelui, grăi ambasadorul entuziasmat. Cele trei lovituri ale domnului Ducu sunt de neuitat. Vulpoiul Bompard nu a putut evita măcar una. Va trebui să plec la Paris chiar săptămâna viitoare. Regele nu mi-ar ierta niciodată greșeala de a nu-i povesti despre aceste lovituri.

Se întoarse către Ducu și zise:

— Școala de scrimă a valahilor e mare, domnule! Și să știți că o spune un cunoscător.

— Dar nu avem o astfel de școală, răspunse tânărul cu modestie.

— Glumiți!

— Nu mi-aș îngădui.

— Atunci, sunteți o minune! grăi ambasadorul uluit.

— Asta, da! interveni Cae. Ducu e una dintre multele minuni ale neamului nostru.

— Așa e! Acum văd limpede. Acum înțeleg cum a fost posibil să-i bateti pe turci. Ați mai rămas domnia-voastră și marele nostru Pierre Jorat, conte de Ré. V-am lăsat la urmă prin simplă impresie. Sper să fie un spectacol grandios.

Apoi gândi: “Sper să te învingă. Altfel, regele Franței va fi mânios multă vreme.”

Cei doi tineri se salutară cu săbiile. Erau frumoși amândoi și cam de aceeași statură.

— Dacă va fi să pierd, să nu uitați, domnule, că mi-ați câștigat inima de cum v-am văzut! se înclină Pierre Jorat.

— Dacă va fi să pierd, zâmbi Cae fermecător, să nu uitați, domnule,

Ioan Dan

că voi purta pentru voi cele mai bune gânduri!

Porniră să lucreze ușor, cu lovituri largi și clare. Era o perioadă de tatonare. Asalturile nu aveau iuțeală, ci mai mult precizie. Iar eleganța lor se arăta desăvârșită. Jorat forță ritmul prea încet. Sabia lui se abătea îndrăcită când lateral, când prin împunsături directe. Cae para calm, fără să dea un singur pas îndărăt. Mișcările lui erau moi, alunecoase, parcă prea încete. Dar spectacolul se dovedea unic. În fiecare clipă, curtenii și împăratul, care prinsese poftă de scrimă, se așteptau ca valahul atât de încet în mișcări să fie atins. În fiecare clipă se azeau când exclamații, când îndemnuri.

— Lucrați cu mare eleganță și precizie, remarcă Jorat. Mulți nătărăi cred că sunteți încet în mișcări și se miră că nu ați fost atins până acum. Chiar eu am fost uimit la început, când mi-ați părut o pradă ușoară. Domnia-voastră nu numai că vedeți lovitura, dar o intuiți și pe cea următoare. Am dat împotriva voastră unele asalturi ce nu au putut fi parate de spadasi cu frumos renume.

— Iar mie nu mi-ați lăsat timp să încerc un atac, îl întrerupse Cae.

— Ah, sunteți un om fermecător! se înveseli contele. Arătați-mi, domnule, ceva din măiestria loviturilor voastre! Până acum doar v-ați apărât, ce-i drept, cu mare artă. Să le oferim acestor domni o sărbătoare a crimei.

Cae râse. Ochiul lui micșorați peste măsură păreau două luminițe tainice. De câteva ori abătuse sabia lui Jorat doar la câteva degete de pieptul său. Curtenii erau în delir, chiar dacă simțiseră că franțuzul va câștiga până la urmă. Jorat fandă lung, încercând să-l descumpănească pe valah. În sală se auziră strigăte mari. Înfuriat de neputință, își purtă sabia ce șuieră năprasnic prin aer către lovituri laterale, de la care porneau de obicei cele mai multe șiretlicuri. Apoi se rupse brusc din lucrare și-și strecură sabia sub garda lui Indru. Dar o lovitură teribilă, venită dintr-o parte, aruncă arma lui Jorat cât colo.

— Luați-o, conte! zise Cae abia auzit. A fost o clipă de neatenție a marelui meu adversar.

— Nu, domnule! răspunse Jorat cu fața răvășită. Niciodată nu m-am

aplecat după sabie, fiindcă nimeni nu mi-a smuls-o din mână. Deci, după cum vedeți, nu sunt obișnuit să mă aplec. Sunteți cel mai desăvârșit spadasin pe care l-am întâlnit până azi. Cu mult mai bun decât mine. Ați învins, domnule. Mânia și dezamăgirea mea sunt cumplite, dar cinstea mă obligă la mare admirație.

În sală se așternu o liniște de moarte. Totul se petrecuse atât de fulgerător incit uimirea încă nu se risipise.

“Dezastru! gândi ambasadorul înmărmurit. Henric al Franței ne-ar fi iertat pierderea unui război, dar pentru asta nu-l vom putea îmbuna prea curând. Sincer, să fiu, n-am crezut nici eu decât pe jumătate în desăvârșirea acestor valahi.”

— Mai încercați o dată! strigă Rudolf al doilea aprins de admirație.

— De prisos! zâmbi trist domnul Jorat, conte de Re. Omul acesta nu poate fi învins. Poate va veni o zi când va cunoaște și el amărăciunea înfrângerii, dar nu cred să fie prea curând.

— A fost magnific, spuse Rudolf. N-am bănuțit să ajung un pasionat al scimeii, chiar dacă lupta cu sabia se dovedește mai puțin măreață decât cea cu ciomegele.

Auzind asemenea vorbe, ambasadorul își reținu cu greu o strămbătură, dar împăratul nu-l privi și continuă:

— Ciomagul oferă mai mult decât sabia. La sabia e destul să fii iscusit. În lupta cu ciomagul, pe lângă agerime ai nevoie de o mare forță a brațelor și a întregului corp. Ah! Mi-ar fi plăcut să-ți arăt o luptă cu ciomegele.

— Mi-ați arătat una acum doi ani, răspunse ambasadorul. Sunt mulțumit cu atât.

Fu rândul împăratului să-și rețină un zâmbet, amintindu-și de chelfâneala pe care i-o trăsese franțuzului.

— Măria-ta! interveni Costache. În solia noastră avem trei luptători cu astfel de scule. Dacă doriți o demonstrație...

— Dacă dorim?! îl întrerupse împăratul. Dorim, domnule! Sigur că dorim!

Tufănel, Toroipan și Gălușcă, aflați undeva în fundul încăperii,

Ioan Dan

porniră prin culoarul strâmt de trupuri vii, neînțelegând să-și lase unul altuia întâietate. Coatele lor aprige loviră ca niște berbeci în coastele curioșilor musafiri. Mergeau în același pas, făloși peste măsură. În fața lui Rudolf își ridicară pălăriile mari, se aplecară mult pe piciorul întins și salutară atât de brusc încât își simțiră trosniturile oaselor.

Slujitorii aduseră degrabă ciomege din sala de arme a împăratului.

— Bă, Tufănele! întrebă Gălușcă prinzând lemnul de corn în mâinile lui zdravene. O facem pă adevăratelea?

— Nu mă cheamă Tufănel, nărodule! Eu sunt domnul Tufan.

Apoi se întoarse către Toroipan:

— Salută-mă, blegule!

— Bă! i-o întoarse Toroipan mânios. Vrei să-ți zic ceva de familie? Bleg e tac-tu!

— Ce zic, ce zic? se interesă împăratul.

— Schimbă între ei saluturi de politețe, răspunse Costache în ungurește.

O parte dintre spectatorii ocazionali coborâră de pe scaune arătând dispreț unei astfel de lupte. Dar exclamațiile celor din față îi readuseră pe locurile lor. Tufănel se încumetase a lupta în același timp cu cei doi foști manglitori din piața Zece Mese. Toroipan lovi din toate puterile spre căpățâna tânărului. Tăria ei ar fi putut ucide un bou. Curtenii din față închiseră ochii. Tufănel săltă ciomagul deasupra capului și făcu un pas înainte evitând forța loviturii. Gălușcă, mai șiret decât tovarășul său, atacă la picioare. Dar Tufănel sări sprinten în sus. Descumpănit, Gălușcă pică de-a bușilea. Împăratul se ridicase înmărmurit. Cunoștea bine lupta cu bâta și se zvonea chiar că nu ar avea adversari printre curtenii celor două orașe de reședință, Viena și Praga. Toroipan duse ciomagul fulgerător îndărăt și căută o lovitură de împungere. Altul ar fi încercat să pareze cu o laterală scurtă, însă istețul tânăr găsi o cale mai bună. Sări într-o parte, iar bietul Toroipan își propti vârful ciomagului în zidul sălii. Gălușcă îl încolți de aproape cu sprintene lovituri la înălțimea capului, dar iuțea deplasărilor lui Tufănel îl descumpăni. Apoi, o scurtă lovitură de împungere în stomac îl năuci pe bietul Gălușcă. În

sală nu aplaudă nimeni, fiindcă nu era timp. Într-adevăr, lupta cu ciomegele era spectaculoasă. Agerimea întregului corp lua parte la ea. Toroipan lucra cu lovituri grele. Zgomotul ciomegelor împreunate sălbatec trecea ca un fior prin încăpere. Din nou lovi Toroipan lateral din toate puterile. Era o lovitură nimicitoare, la înălțimea pieptului. Din nou Tufănel nu acceptă să o primească în bâta sa și se lăsă pe vine fulgerător. Toroipan căzu cât colo, iar bâta îi fugi într-o parte. Mai sprinten, Tufănel puse piciorul pe ea și-i arse adversarului o strașnică lovitură peste fund. În sală se porniră hohote mari. Ambasadorul Franței se bătu cu mâinile pe burtă din cauza râsului, uitând necazul de adineauri. Falnica și nițel trecuta contesă Lisse von Bad, fostă cândva o mare frumusețe a curții din Viena, îl privi pe oacheșul Tufănel ca pe un zeu.

— Ah, ah! murmură ea. Noi blondele știm să prețuim cum se cuvine un hercule brun.

— Ați spus ceva? întrebă Sile Adormitu în ungurește. Vorbiți ungurește?

O auzise aproape de urechea lui și crezuse o clipă că interesanta femeie caută vorbă cu el.

— Vorbesc, domnule, râse contesa. Tănărul vostru prieten e un adevărat bărbat.

— Care dintre ei, doamnă? se dezumflă Sile.

— Ah, dar nu e decât unul! Cel înalt, care a isprăvit lupta în picioare.

“Pe cele șapte intrări ale iadului! se miră Sile. Nărodul de Tufănel are preț mai bun ca noi.”

— Aș dori să mi-l prezentați! porunci fermecător Lisse von Bad.

“Ți-l prezint, dă-l dracului!” se amără Adormitu în sinea lui.

— Grozav! murmură împăratul. Acești domni nu știu de glumă. Fiecare lovitură ar fi putut aduce o rănire gravă.

Apoi gândi: “Îi decorez cu Crucea Bunilor Creștini.”

— Măria-ta! îl întrerupse Costache din gândurile lui. Se află printre noi doi tineri ce-și curăță dușmanii la douăzeci și cinci de pași, prin aruncarea cuțitelor. Până acum nu i-am văzut să greșească o țintă.

— Ce vorbești? grăi împăratul. La Viena se află un aruncător ce poate

Ioan Dan

nimeri o țintă la cinci-șase pași. Dar asemenea distanță nu poate prii nimănui.

— Încercăm, măria-ta?

— Încercăm.

Cae și Chirilă veniră în fața împăratului. Sile avusese grijă să le aducă faimoasele lor cuțite. Cei doi tineri își încinseră brăiele.

— Ce țintă doriți? întrebă împăratul.

— Două lumânări aprinse.

— Iar distanța?

— Cincisprezece pași, măria-ta.

— Nu e prea mult? Lumânările nu au grosimea unui om.

— Nu, răspuse Cae. Am vrea însă ca cele două lumânări să fie mișcătoare.

— Jesus Maria! murmură împăratul. Ar fi o minune să le loviți.

Costache și Ducu luară două sfeșnice, numărarea pașii ceruți și porniră cu sfeșnicile ridicate deasupra capetelor. Curtenii își opriră respirația. Măinile celor doi aruncători lucrară iute. Două fulgere albicioase loviră lumânările. Locul aplauzelor îl luară exclamațiile. Fiecare dintre cei prezenți își imaginează ce pot face niște cuțite la vreme de război în mâinile lui Cae și Chirilă.

Târziu după miezul nopții, Lisse von Bad și domnul Tufănel-fiul intrau la braț în impunătoarea casă a familiei von Bad. Slujitorii mulți roiră în jurul lor, obișnuiți cu gusturile doamnei, care pescuia din vreme în vreme câte un tânăr, având în vedere vârsta înaintată a domnului conte von Bad. Trecută cu puțin peste treizeci de primăveri, după spusele ei, și cu mult peste patruzeci după spusele altora, contesa Lisse nu arăta rău. Chiar dacă se îngrășase nițel, grația piciorului frumos nu scăzuse, iar fața ajutată de bune îngrijiri arăta așa cum și-ar fi dorit-o multe femei mai tinere ce nu puneau preț, din neștiință, pe ajutorarea tenului. După plecarea slujitorilor, mâinile îndemânatice ale doamnei descheiară elegantul veston al valahului. Rămas în cămașa strălucitor de albă, ce-i scotea în evidență fața oacheșă, Tufănel nu se gândi nici-o clipă că e frumos ca un Adonis. Că în familia lui, el și Didina furaseră

de la natură tot ce avusese ea mai bun.

Contesa lipsi o vreme. Tufănel, ce fusese îmbiat către o sticlă acoperită cu șervețel alb și pahare strălucitoare, apucă sticla, trase o dușcă mare și nu-i plăcu. Avea ceva tărie băutura, dar dulceața ei îl scârbi. Văzu o mobilă cu policioare multe și sticle mici, de toate felurile. Le încercă pe rând strâmbându-se în fel și chip. Se aflau în ele dresurile și parfumurile contesei.

“Astea ar merge, gândi el. Dar miroase de te trăsnește.”

Lisse von Bad apăru curând îmbrăcată cu niște finețuri care-l uluiră pe tânăr. Veni până aproape de el, apoi fugi după o sofa. Tufănel porni să o prindă. Sprintena doamnă ocoli o masă, răsându-i în față. Vru să o încolțească dintr-o parte, dar se împiedecă în covor și veni în nas.

— Fă, cucoană! zise răstit. Pe mine să mă slăbești cu alergătura!

— Ah, ah! ce spune frumosul meu Adonis? râse Lisse von Bad.

Când se luminează de ziuă, Tufănel se ridică în capul oaselor și privi mai atent prin odaia mare cât un pogon. Bogăția nimicurilor, argintăria ce-i lua ochii, bijuteriile și alte drăcii îl uluiră.

“Dă Doamne să nu cad în ispită! se rugă Tufănel. Dacă-i manglesc acareturile ăsteia, mă usucă domnul Cae.”

— Auzi, fă? zise trezind-o pe somnoroasa contesă. Ce-ar fi să-l abțiguiști pă mandea cu lăntișoru ăsta?

Contesa nu pricepu chiar de la început. Apoi râse.

— Aaa... suvenir... Ia, dragul meu Adonis!

Înțelegând gestul, Tufănel nu se lăsă poftit de două ori. Puse mâna pe un splendid colier și-l strecură la gât neîndemânatec. Frumoasele mâini ale Lissei von Bad împreună cele două capete ale colierului.

— Vii și în seara asta? întrebă ea prin gesturi.

— Vin, fă, dacă mai pici la zar cu ceva aurăraie.

Lisse von Bad râse dezvelindu-și dinții mărunți, uimitor de albi.

*

A doua zi după prânz se desfășură ceremonia tratativelor. Eticheta nu-i impunea împăratului să asiste la asemenea lucrări plicticoase, dar el nu lipsi, curios a afla mai devreme ce putea să-i ofere imperiului micul popor al Țării Românești. Nici frații împăratului, arhiducii Maximilian și Matthias, nu erau obligați la asemenea discuții decât în cazul participării lui Rudolf. Cele două părți se aflau față-n față. De o parte împăratul, arhiducii, vestitul negociator Pezzen și alți înalți dregători. De cealaltă parte, Cae, Chirilă, Costache și Ducu. Împăratul se așeză. Ceilalți rămaseră în picioare păstrând rigorile etichetei.

— Măria-ta! grai Cae. Domnul Țării Românești vă trimite prin noi câteva daruri neînsemnate, dimpreună cu cele mai bune gânduri adresate marelui conducător al creștinilor din răsăritul Europei.

Frazele lui semănau a aroganță, dar tânărul nu renunțase la ele, fiind convins că e necesar să-și șocheze partenerii chiar de la început.

“Sunt grozav de mândri, gândi Rudolf. N-au venit la noi cu vorbe de umilință, așa cum li se cade popoarelor mici. Din frazele lui deduc fără greșală că-l consideră pe Mihai-vodă egalul nostru.”

După cele petrecute cu o zi înainte, împăratul se arăta binevoitor. În schimb, pe fețele celorlalți se așternu uluiala. Iar arhiducele Maximilian, fire mai puțin conciliabilă, ripostă cu asprime:

— Alte cuvinte așteptam de la solia voastră.

— Ați fi câștigat ceva de pe urma lor? se arătă mirat Cae.

— Am fi câștigat, domnule. Am fi câștigat respectul pe care îl datorăți imperiului.

Istețul diplomat Pezzen își mângâie fața, atent la disputa dintre arhiduce și valah. Atmosfera pornise încărcată chiar de la început. În asemenea situație, tratativele nu se vor desfășura favorabile trimișilor lui Mihai-vodă. Cu o zi înainte îl uimise istețimea tânărului conducător al soliei. Azi, se dovedea un slab negociator. Sau, poate, deosebit de dibaci. Își propuse deci să analizeze cu atenție fiecare frază a valahului.

Totuși îl mirară cuvintele lui Cae. Chiar soliile țărilor mari se prezentau la curtea imperială cu umilință și lingușiri. Or, omul acesta se abătuse total de la acele reguli nescrise, dar practicate pe scară largă.

— Măria-ta! îi răspunse Cae arhiducelui Maximilian. Aș dori ca tratativele noastre să pornească chiar de la început pe o linie limpede. Noi nu am venit la Praga să cerem, ci să oferim. Sunt puține popoarele mici care ar fi în stare să ofere ceva marelui imperiu. Am venit aici cu toată dragostea noastră de buni creștini. Suntem trimișii singurului popor de la marginea Balcanilor sau din Balcani ce și-a dobândit libertatea cu forțele lui. Prin victoriile dobândite împotriva turcilor și tătarilor, suntem singurul popor care i-am oferit împăratului o vreme de liniște la granițele marelui imperiu. Privind astfel lucrurile, se pare că frumoasa curte din Praga datorează mult Țării Românești. Iar Țara Românească, nimic marelui imperiu. Iată deci că noi nu venim aici cu lingușiri ci cu fapte. Or, faptele totdeauna au fost mai de preț decât vorbele meșteșugite.

Pezzen se scărpină după ureche gânditor. Vorbele valahului puneau într-o lumină nouă tratativele lor.

— Așa e, dragul meu Maximilian! interveni împăratul. Dacă valahii pierdeau la Călugăreni, am fi avut mari greutăți cu Sinan-pașa la granița de sud a imperiului.

— Dar nu valahii au câștigat bătălia de la Călugăreni, ci fostul principe Sigismund, zise arhiducele cu răutate slab ascunsă.

— Te supăr, frate, se amestecă arhiducele Matthias. Când se desfășurau luptele de la Călugăreni, mă afluam la Alba-Iulia, ca invitat al lui Sigismund. Fostul principe al Transilvaniei dădea atunci niște ospete grandioase în cinstea rudei noastre Maria-Cristina. Iar cei două mii și ceva de oșteni ai Transilvaniei luptau la Călugăreni sub comanda lui Mihai-vodă, alături de cei șaptesprezece mii de valahi din Țara Românească.

— Poate! se îmbună Maximilian. Se vorbește totuși cam prea mult despre acea victorie a valahilor.

— Și se va mai vorbi, măria-ta, chiar peste o mie de ani, interveni

Ioan Dan

aspru Chirilă. Imperiul vostru nu era pregătit atunci să înfrunte o sută optzeci de mii de turci. Așa că, vedeți domniile-voastre cât datorăți Țării Românești.

— Așteptăm ofertele voastre! îl întrerupse împăratul nerăbdător.

— Măria-ta! grați Cae. Apusul e amenințat de turci și de tătari.

Mihai-vodă a dovedit că e singurul om ce-i poate opri.

— Cu ce? se amestecă fin marele diplomat Pezzen.

— Cu armele.

Pezzen zâmbi.

— Cu care arme? Cu care oștiri? Domnul Țării Românești nu mai are oștiri.

— Domnule Pezzen! zâmbi Cae la rândul său, convenindu-i făgașul pe care intrase discuția. Acum câțiva ani, Mihai-vodă avea două mii cinci sute de oșteni. Cu acești oșteni a scos țara de sub turci și i-a aruncat mult peste Dunăre. Acum are șase mii.

Maximilian râse ca la o glumă bună.

— Șase mii de oameni împotriva imperiului turcesc? Glumești, domnule!

Cae continuă să zâmbească. Numai ochii lui subțiați peste măsură îi arătau încordarea.

— Măria-ta. mi-aș îngădui să repet cuvintele marelui emir Ibrahim, folosite în fața noastră acum cinci ani: “Cu două mii cinci sute de oșteni vă ridicăți împotriva imperiului turcesc? Dar sunteți nebuni, domnilor!” Victoriile ce au urmat n-au adevărit spusele emirului. E drept că avem azi numai șase mii de oșteni. E drept că Mihai-vodă și-a risipit armata din lipsă de aur. Dar e tot atât de drept că ne descurcăm fără a cerși ajutoare străine. Am venit la Praga să-i oferim împăratului două lucruri de preț.

Pezzen ciuli urechile.

— Întâi, îi oferim împăratului liniște în Transilvania, fiindcă principatul i-a adus multe greutăți și nesiguranță.

— Ne-ar fi plăcut să oferim ce-i al vostru! ripostă Pezzen.

— Asta și facem. Transilvania e a valahilor, Mihai-vodă o va cuceri

în numele împăratului Rudolf.

Fu un moment de stupefacere.

— Să nu ne pripim! găsi Pezzen calm. Transilvania are un principe nou ce ne-a cerut să-l recunoaștem și o vom face.

— Și turcii se grăbesc să-i acorde firman, domnule Pezzen. Iar când se grăbesc turcii, există totdeauna unele motive puternice.

— Credeți o trădare a creștinilor din partea lui Andrei Báthory?

— Nu credem. Suntem siguri. Avem dovezi. Iată o scrisoare a principelui către înalta Poartă Otomană.

Pezzen îi verifică pecetea princiară. Apoi o studie îndelung, în vreme ce ridurile de pe față i se accentuau a îngrijorare.

— Asta aduce a trădare, găsi după un timp.

— Fără tăgadă, domnule Pezzen. Dar să zicem că n-am avea această scrisoare, ci una de legătură cu polonii. Zamoyski, marele hatman polon, a strâns oaste lângă Zim și așteaptă un semn al lui Andrei, pentru a coborî cu ea la Dunăre. Andrei joacă pe două fronturi. Dacă turcii nu-i vor satisface pretențiile în schimbul închinării, va apela la poloni.

“Nu pe două fronturi joacă domnul Báthory, ci pe trei, gândi îngrijorat Pezzen. El ne-a cerut să-l recunoaștem ca principe al Transilvaniei și să-i acordăm sprijin împotriva turcilor și polonilor.”

— Nu aveți oști să cuceriți Transilvania, observă împăratul.

— Și nici nu cerem, interveni Ducu.

“Sunt dați naibii! gândi Rudolf. Dacă n-ar fi câștigat atâtea bătălii, i-aș fi considerat niște fanfaroni.”

— Care ar fi a doua ofertă? întrebă Pezzen.

— A doua ofertă, zise Cae, merită toată atenția. Prin cucerirea Transilvaniei vom dejuca planurile lui Zamoyski, iar Mihai-vodă, ajungând mai puternic decât e azi, va stăvili orice încercare a turcilor spre Apus.

“Ah, ah! se minună Pezzen în sinea lui. Valahii aceștia știu să ceară oferind. Abia acum mă dumiresc. De când e lumea oamenii ascultă cu mai mare atenție când le oferi, lepădându-se grabnic atunci când le ceri. Domnul Indru se dovedește mare dibaci știind acest lucru. E prima

Ioan Dan

oară când întâlnesc un sol atât de rafinat. Iar eu sunt un măgar bătrân, care învață de la tânărul valah. Iată o orientare diplomatică mult mai eficace decât vechile și prăfuitele lingușeli. Voi folosi în viitor și eu această nouă strategie diplomatică. Să ceri mult și dibaci, sub masca ofertelor. Zău, ar trebui să-mi scot pălăria în fața acestui valah!”

— Și ce trebuie să facem noi? se interesă împăratul.

— Nimic, măria-ta, răspuse Cae.

— Nimic?

— Absolut nimic. Dacă veți privi cu ochi buni ocuparea Transilvaniei, dacă Andrei Báthory nu va primi la Praga recunoașterea ca principe al Transilvaniei, se vor împlini cele două oferte.

— Vom chibzui, răspuse Pezzen precaut.

Marele diplomat simțea nevoia să analizeze temeinic întreaga discuție. Finețea cererilor lui Indru atât de meșteșugit ascunse sub cele două oferte îl silea să fie mai atent decât în alte ocazii. Socoti totuși că le poate acorda sprijin valahilor împotriva principelui care se dovedise un trădător al creștinilor din răsăritul Europei. Valahii prezentau mai multă încredere.

— Am putea să vă sprijinim cu trupele noastre, aflate la granița principatului, se amestecă iar împăratul, spre dezolarea lui Pezzen, hotărât la chibzuială. Dar noul răspuns de necrezut al lui Cae îl zăpăci cu totul pe marele diplomat.

— E o ofertă generoasă, măria-ta! Din păcate, nu o pot primi fără încuviințarea domnului Țării Românești. Numai el poate lua o asemenea hotărâre. Îl vor înștiința degrabă. Iar noi vă mulțumim din suflet pentru mărinimia voastră. Știam că la Praga vom găsi căi ce pot duce la stăvilirea năvalei turcești către inima Apusului.

“Pe toți dracii! gândi Pezzen. Tratatивele s-au desfășurat de la egal la egal, iar încheierea acestui tânăr o subliniază din plin.”

Capitolul 8

Ziua se arăta către seară. Soarele căzut mult spre apus mângâia cu ultima vlagă Orașul de aur, frumoasa Pragă strălucitoare de curățenie și bogăție. Clădirile mai scunde, rămase în umbră, parcă priveau melancolice măreția palatului Hradčany, strălucitoarele turlă scaldate de lumină ale mănăstirii Strahov, ale catedralei Sfântul Vit, sau ale cochetei bazilici Loreta. Arhitectura variată a orașului se schimba de la un pas la altul. Stilul roman, masiv, aplecat spre suprafețe întinse, ori cel gotic pornit spre ascuțisuri înalte, se amestecau laolaltă fără a-și stirbi frumusețile. Nu lipseau în Praga nici viguroasa arhitectură turcească pornită spre rotunjimi calme, nici îmbinarea sprintenă de piatră și lemn atât de dragă slavilor, ce-și dovedeau meșteșugul în migala ciopliturilor de ornament. Nu lipseau de asemenea încrucișări îndrăznețe de stiluri arhitectonice care, chiar dacă nu aduceau totdeauna frumusețe, arătau căutarea neobosită a omului. Nu lipseau nici măruntele case mărginașe ale nevoiașilor, făcute după puteri, dar curate ca pentru sărbătoare și îngropate printre arbuști și lanuri de flori. Pe malurile Vltavei se rânduiau mărețe palate, înfipte adânc în pământ cu picioarele lor zdrene din cărămizi duble. În arhitectura lor se cunoșteau sau mâinile iscușiților localnici, sau cele ale vestiților meșteri italieni, or chibzuiala tenace a nemților. Dar curățenia și buna rânduială erau numai ale minunaților localnici. Cehii și slovacii, neamuri de sânge, frați, ca și valahii din Țara Românească și Transilvania, își cinsteau orașul cum se cuvine, chiar dacă el nu călca pe cele două provincii. Praga era copilul-minune, mândria și inima locuitorilor săi. Dar nici trecătorii ocazionali nu se arătau indiferenți la frumusețile ei. Când părăseau Orașul de aur, parcă lăsau acolo ceva din sufletul lor. Vechiul ceas cu ciocănele de la Loreta își desfăcu învelitorile de lemn, iar ciocănelele scoaseră din bătăi o melodie frumoasă. Era ora șapte.

Ioan Dan

La acea oră, șase călăreți coborau agale pe drumul pietruit dintre Hradčany și Vltava. Cel din frunte, un bărbat înalt, cu fața frumoasă, limpede, zâmbea la răstimpuri.

“Tată, gândi el, am obținut tot ce-și poate dori o solie, dar n-a fost ușor. Dacă Pezzen, cel mai fin diplomat al împăratului, nu ar fi crezut în câștigul unei înțelegeri cu Țara Românească, n-am fi căpătat nimic la Praga.”

— Auzi, Cae? îl întrerupse Costache din gândurile lui. Știi că am cea mai înaltă decorație dintre voi toți? Alinându-i împăratului durerile de burtă, am ajuns mare apărător al creștinilor. Cel puțin așa sună ordinul decorației. Rudolf al doilea e băiat bun. Zău e băiat bun! Dacă ar fi ceva mai hotărât, s-ar putea dovedi un împărat mare. Din păcate, nu el conduce treburile imperiului ci familia sa. Numeroasa familie.

— Și eu gândesc la fel, răspunse tânărul. Dacă nu ne sprijineau arhiducele Matthias și Pezzen, cred că Maximilian reușea să ne trimită acasă cu buzele umflate. Pe cât e de curat la suflet Matthias, pe atât se arată mai spurcat Maximilian. Bine că a ieșit cum trebuie. În felul acesta i-am scurtat ghearele cardinalului Andrei pentru multă vreme. Totuși, nu pot să uit că arhiducele Maximilian s-a arătat pe față gata a-l ridica pe Andrei Báthory deasupra noastră. Nu știu ce urmărește acest frate al împăratului, dar tare îmi vine să cred că planurile lui privitoare la Transilvania nu se potrivesc prea bine cu ale noastre.

— Și eu am simțit acest lucru, aprobă grăsunul. Mi-e teamă că Maximilian îl va înștiința pe Andrei despre discuțiile purtate cu împăratul. Îți închipui ce prăpăd ar fi pentru noi. În cel mult o lună, principele Transilvaniei ar coborî peste noi cu polonii și moldovenii, iar turcii și tătarii n-ar sta cu mâinile în sân. Ai făcut bine poruncindu-i lui Sile Adormitu să pândească lângă palatul lui Maximilian.

— Da! Biletul pe care mi l-a lăsat Sile mă pune pe gânduri. El, Tufănel, Toroipan și Gălușcă au plecat în zori să urmărească o trăsură ieșită din curtea arhiducelui. O trăsură pregătită pentru drum lung zău că merită să o vezi mai de aproape chiar dacă nu se dovedește a întări bănuielile noastre. Sile e băiat priceput. Are să se descurce. Dar între

noi și el sunt ceasuri bune călare. Va trebui să gonim toată noaptea. Și bine că l-a trimis îndărăt pe Ciripoi, altfel nu știam drumul apucat de ei.

— Ciripoi! strigă Costache.

— Aici, domnu Caravană, răspunse acesta mânându-și calul între cei doi.

— Sile nu ți-a mai spus și altceva?

— Nu, domnu Costache.

— Curioasă treabă, zise Cae. În trăsură se află un bărbat și o femeie. Iar însoțitori, patru oșteni din garda arhiducelui. Trăsura s-ar putea să meargă undeva prin apropiere, dar tot așa de bine și-ar putea continua mersul, până în Transilvania. Drumul apucat de trăsură e cel mai scurt spre Ungaria Superioară. Și, fără îndoială, cel mai scurt spre Transilvania. Dacă ocupanții trăsurii poartă o solie către principele Andrei Báthory, atunci e sigură trădarea lui Maximilian. Iar noi trebuie să punem mâna cu orice preț pe scrisoare.

Porniți în zori din Praga, Sile, Tufănel, Toroipan și Gălușcă își mânau caii sprinteni pe urmele trăsurii. Dar Sile avea destulă minte să nu galopeze în spatele urmăritorilor, trezindu-le bănuieli. Lăsase între el și cei din față cam un ceas și se conduse mai mult după urmele proaspete ale roților. Puțin după prânz, trăsură intră într-un sat mare, al cărui han, de fapt singurul, fu găsit fără greș de vizitiul bun cunoscător al locurilor. Un bărbat nu prea înalt, dar bine clădit, de vârstă mijlocie, coborî din trăsură urmat de o tânără grațioasă. Hangiul îi primi cu te-meneli adânci.

— Avem paturi bune și mâncăruri alese, iar gulașul nostru, gătit adineauri.

— Schimbă-ne caii! îl întrerupse musafirul. Suntem grăbiți. Vrem să plecăm în cel mult o jumătate de ceas.

Hanul era frumos, curat, iar împrejurimile încântătoare.

— Of, dragul meu Otto! zise tânăra doamnă. Ne-am putea odihni

Ioan Dan

aici câteva ceasuri. Colo mai jos e un eleșteu. Am putea să ne plimbăm pe marginea lui, sau chiar cu barca. Avem drum lung în față. Dacă o ținem așa, vom ajunge la Alba-Iulia ca niște stafii.

— Timpul nu ne îngăduie, răspuse Otto. Solia valahilor va părăsi Praga în seara aceasta. Deci nu avem asupra ei decât avantajul unei zile.

— Vai, dragul meu! se miră ea. Dar valahii n-au știre despre misiunea noastră. Ei pot trece pe lângă noi, oricând, fără să bănuiască ceva.

— Așa e! răspuse Otto. Nu uita însă că valahii au un proverb frumos, care sună cam așa: “Prevederea e mama înțelepciunii!” Și mai au unul: “Ce poți face azi, nu lăsa pe mâine!”

— Ah! râse tânăra. Nu-mi place al doilea proverb. Sună mai bine astfel: Ce poți lăsa pe mâine, lasă!

— Și mie îmi place așa, chiar dacă nu are în el nici un dram de înțelepciune, zâmbi bărbatul.

După o jumătate de ceas frumoasa trăsură porni mai departe, dusă năvalnic de caii proaspeți. Abia ieșiră grăbiții călători prin cealaltă parte a satului, când se opriră la han patru călăreți îmbrăcați cu mare eleganță, spre desfătarea hangiului.

— Înălțimea voastră! i se adresă cehul lui Sile. Avem paturi bune și mâncăruri alese iar gulașul nostru proaspăt...

— Schimbă-ne caii! îl întrerupse înaltul musafir ce părea conducătorul celorlalți. Vom pleca într-o jumătate de ceas.

“Vai mie! se vaită hangiul pricepând puțin din ungureasca lui Sile, dar destul pentru a înțelege că sunt grăbiți. Azi toată lumea e grăbită. Gulașul meu pregătit acum cinci zile va ajunge să nu mai placă nici frumoaselor noastre scroafe. Domnii din față abia au gustat din el. Ungurii aștia, ce par mari boieri, n-au nici ei timp.”

Apoi zise într-o ungurească mai mult decât stălcită:

— Nu mai avem cai odihniți.

Asta se dovedea cea mai proastă veste pentru Sile. Tinerii descălecară dezamăgiți și tăbărâra creștinește asupra gulașului atât de laudat, fără

a lua seama la gustul său acrișor.

— N-ai putea să ne găsești undeva patru cai? îl întrebă Sile pe hangiu.

Hangiul se scărpină după ureche, apoi grăi fără tragere de inimă, văzând mărunțul bacșiș din mâna acestuia:

— La capătul satului veți întâlni o casă frumoasă și păraginită. Locuiește în ea un boier scăpătat. Acolo ați putea găsi ce doriți.

Tinerii străbătură satul în pasul cailor ce se arătau sleiți de puteri. Frumoasa casă căutată de ei arăta ca vai de lume. Zidurile ei căzute ici-colo, ușile proptite cu te miri ce, câteva găini ce-și făcuseră culcușul pe terasă, ierburile și mușchii apăruți printre dalele crăpate, mâncate de timp, îi dovedeau cu prisosință starea jalnică. Dar când trecură colțul casei, rămaseră mirați. Acolo, vechea clădire strălucea de sănătate și curățenie. Totuși, sărăcia era grăitoare prin multe lipsuri. Un servitor între două vârste, ce nu înțelegea decât limba cehă, îi ținu multă vreme căsnindu-se a pricepe dorința lor. Tinerii se dumiriră curând că slujitorul era departe de a fi atât de prost pe cât se căsnea să arate. Când se gândiră să plece, înjurând, apăru o tânără cu părul ca aurul, cu nasul ușor cărn, ce o prindea de minune, cu ochii albaștri, curați ca zilele de mai. Frumoasa fată o rupea binișor nemțește, dar tinerii drumeți se arătau străini de asemenea cunoaștere. Sile porni să facă semne grăitoare, cu mâinile lui cât niște moriști, însă tânăra fată îl privi pe Tufănel stăruitor, de parcă ar fi făcut cine știe ce descoperire. Tufănel reînnoi semnele lui Sile, iar aceasta, dovedindu-se a fi stăpâna dărăpănăturii, îi porunci slujitorului să aducă patru cai în vederea schimbului necesar. Din păcate drumeților le lipseau niște sunători atât de necesari în astfel de ocazii. Căii cehoaiței arătau frumoși, de rasă bună. Ai călăreților nu se puteau asemui cu ei. Văzându-i pe tineri cum se foiau, cehoaița zâmbi. “Poate că mai doresc ceva”, îi trecu ei prin minte.

Le făcu semne de întrebare. Tufănel oftă jalnic, își descheie elegantul veston și scoase la iveală prețiosul colier primit de la Lisse von Bad. Se apropie de fată și i-l întinse. Văzând asemenea minunăție ce întrecea

Ioan Dan

cu mult chiar prețul a două duzini de cai, frumoasa cehoaică făcu un pas îndărăt și un gest de refuz. Dar Tufănel insistă în româneasca lui de toate zilele:

— Ia-l, drăguță! O fi cam puțin, însă asta e. Dacă aveam mai mult, să fiu al diacului că-ți dădeam! Așa frumusețe de fată merită de zece ori pe atât. Hai, ia-l odată! Poate e numai suflat cu aur, că pungășoica aia de Lise nu era ne bună să-mi dea pă degeaba un lucru bun, însă vezi și tu că e tare frumos. Și mărgelele astea din el, care luminează ca niște drăcii, ar sta minune la gâtul tău al naibii de alb. Dacă aș avea eu o nevestă ca tine, puicuto...

Tânăra întâi pâlă, apoi o roșeață ușoară îi cuprinse umerii obrazilor. “Hai că se învoiește, gândiră tinerii ce se pricepeau la bijuterii ca măgarii la cântat popește.”

Fata întinse mâna. Degetele ei tremurau de emoție. Dar mai ales inima ei tresărise. Nu se află o singură fată în lume căreia să-i faci o declarație de dragoste în orice limbă, fără să o priceapă.

— Așa, neică! spuse Tufănel zâmbind cât putu el mai frumos. Ia-l, bre, că nu moare lumea dacă ai să păgubești nițel! N-am văzut până azi mâini mai frumoase ca ale tale, iar ochisorii sunt dintre aceia care nu se uită.

Și spre mirarea lui, Tufănel îi trase înainte cu cele mai dulci cuvinte, fără a-i trece prin gând s-o facă pe șmecherul, cum procedase cu Lisse von Bad.

Cehoica privi adânc în ochii tânărului și descoperi acolo, așa cum știi să descopere femeile, și admirație și bunătate și o curățenie sufletească deosebită. Cătând în ochii lui Tufănel, uitase cu totul de colier. Apoi se dezmetici ca dintr-o vrajă. Prinse colierul, zâmbi palid și-l duse la gât.

— Gata! se hotărî Tufănel descumpănit. Nu mai luăm caii. fraților! Pe fata asta nu o păgubesc, chiar de ar fi să fug pe jos după trăsura ălora.

Dar tocmai în clipa aceea se petrecu un fapt cu totul neobișnuit. Frumoasa cehoaică, mlădiindu-se ca o căprioară, se ridică pe vârfuri

și sărută obrazul tânărului.

— Fir-aș al naibii! Să mă ia naiba! murmură Tufănel cuprins de un fior. Apoi se bâlbâi și se încurcă în cuvinte fără noimă.

Însă tocmai pe acestea le înțelese fata mai bine. Modulațiile glasului, când joase, când înalte, bâlbâiala, emoția, ajutate de ochii strălucitori ai valahului, vorbiră în singura limbă înțeleasă de toți tinerii lumii.

— Mă întorc, zise el însoțind cuvintele cu gesturi caraghioase pentru alții, însă nu pentru ei. Am treburi grabnice acum, dar cum le isprăvesc, alerg aici într-un suflet. Auăleo! Cum te cheamă?

Fata înțelese. Ar fi înțeles orice în clipele acelea.

— Eva, spuse zâmbind palid.

— Pe mine. Tu...

Vru să spună Tufan, dar nu avu puterea.

— Pe mine, Tufănel.

— Gălușcă, Toroipan! zberă Sile. Pe cai, nărozilor! Ce vă zgâiți atâta?

În vreme ce prietenii lui schimbau șeile, Tufănel se apropie cam nesigur de Eva. Îi prinse umerii înguști în palmele lui mari și se aplecă spre ea. Buzele ei îl întâmpinară sfioase.

“Sunt un păcătos, gândi Tufănel. Însă Dumnezeu știe că-mi trebuie acești cai. Altfel, nu i-aș lua pentru nimic în lume.”

Cătă apoi în jurul său văicărindu-se:

— Nu mai am ce să-i las.

Cu un gest aprig își smulse un nasture de la haină și-l puse în palma ei. După aceea fugi năuc spre calul său gata înșăuat. Se săltă sprinten în șa, iar calul porni vijelios pe urmele celorlalți. Curând, lui Tufănel îi înțepeni gâtul privind în urmă spre micuța mână ce-i făcea semne de rămas-bun. Dar îi veni în minte o idee cam năstrușnică însă eficace și se întoarse în șa de-a-ndăratelea. Călări astfel, spre mirarea calului, până când o curmătură de deal puse stavilă între el și Eva.

“Al naibii lingurar! gândi Sile. Are o trecere la fete...!”

Să se fi împlinit vreo două ceasuri când simpaticul domn Gălușcă, ce binevoise a încropi un cântec, își opri buzele mari din clămpănit, iar pe față i se așternu un semn de mirare. Ceva nu era în regulă cu pântecul

Ioan Dan

său. Trecuseră prin el niște tăieturi iuți și alunecoase, ca niște șerpi. Dar cum ele nu se mai repetară, falnicul bărbat ce aducea pe cal cu un cimpoi plin cu aer, își continuă cântecul, fără a se gândi o clipă la nenorocitul gulaș strașnic lăudat de hangiu. Ceva mai încolo tăieturile reveniră mai sprintene, ochii lui Gălușcă crescură brusc, apoi trecu și al doilea val. “Căldura e de vină, gândi el. Și am băut la apă...” Cum stomacul său nu mai făcu alte fasoane, behăi mai departe ceva nelămurit din frumosul cântec *Nu dați, fetelor, năvală!* Pe la mijlocul celei de a treia strofe, scăpă un strigăt de groază, se prăvăli de pe cal cât putu mai iute, își descheie pantalonii din zbor și se mistui ager în dosul unor copaci mărginași. Cei trei fărtați ai lui scăpară un hohot mare de râs. Apoi se întâmplă o minune. Toroipan rămase cu gura căscată, privi năuc împrejur, dar o grabă nefirească îl smulse din contemplație. În clipa următoare sări din șa cu sprinteneala unui adolescent, zbieră ceva nedeslușit, se învârti ca o paparudă pe vârfurile picioarelor fiindcă cingătoarea nu se desfăcea sub niște degete cam năroade în graba lor.

— Pe porțile iadului! se mânie Sile. Ce dracu v-a apucat?

Dar nu-și duse întrebările până la capăt. Alte cuvinte mai folositoare îi veniră în minte:

— Ah, ah! zbieră el. Dacă apuc să ajung după copacii de colo...

Tufănel, mai sprinten, alergând ca un măgar înțepat de streche, i-o luă înainte.

Încălecară apoi și își văzură de drum. Fețele lor palide, cam răvășite de trudă, arătau ca după o scărămăneală zdravănă. Din vreme în vreme câte unul dintre ei își lepăda calul. Când încăleca iar, pe fața lui se arătau dureri parcă mai grele decât chinurile unei nașteri.

— Asta-i gulașul nenorocitului de hangiu, grăi Sile. Mi se păruse nițel acrișor, însă foamea... De n-aș fi atât de grăbit, m-aș întoarce să-i rup cu dinții toată șandramaua. Chestia asta mă pune pe gânduri. Dacă vom merge atât de încet, s-ar putea să pierdem urma trăsuri.

Sile nu ar fi trebuit să-și facă asemenea griji, chiar dacă sprintena trăsură se mișca iute pe un fermecător câmp întins între două păduri, ca o tipsisie, fiindcă și aceștia gustaseră din gulașul atât de proaspăt al

hangului. Domnul Otto, înfundat între pernele moi ale trăsorii, luase cu grație palma fermecătoarei însoțitoare și-i săruta vârfurile degetelor, plin de galanterie.

— Iată-ne singuri, domnișoară Helga, zise el privind-o galeș. Singuri pentru multă vreme.

— Sper să fii suficient de cuminte, dragul meu Otto, gânguri ea, privind-l cu o ușoară încruntare, ce știa că o prinde bine. Dacă voința arhiducelui Maximilian a făcut să călătorim împreună, sper ca desăvârșita purtare a domniei-tale să mă pună la adăpost de unele încercări necuviincioase.

— Ah, dragă domnișoară Helga! murmură însoțitorul punându-și o mână pe inimă. Temerile dumitale nu-și au temei câtă vreme călătorești alături de mine. Mai degrabă te asigur că te afli în compania unui bărbat desăvârșit ca educație și gata să înfrunte orice pericole pentru a te feri de unele neajunsuri. E drept că minunații ochi cu care mă privești nemeritat de aspru și total nedrept, au făcut să tresară biata mea inimă, însă... Jesus Maria! păli brusc.

— S-a întâmplat ceva? întrebă Helga mirată.

— A, nu! zâmbi Otto mai ușurat. În timp ce-ți vorbeam, mi-am amintit ceva. Dar cum îți spuneam, nu numai ochii, ci și mânușilele gingașe, delicate... Mein Gott! gemu el.

— Mă îngrozești, Otto. Ce se întâmplă cu domnia-ta? Ești galben ca șofranul.

— Nimic, își reveni elegantul și distinsul domn. Unele amintiri mă tulbură. Cât despre trupul alb ca omătul... peste care ai așternut cu grație aceste veșminte ce par o spumă... Pe sfânta Cecilia! mugi el. Ne amenință primejdii mari, domnișoară. Alerg să le întâmpin.

Zicând acestea, spre totala uimire a fetei, deschise ușa cu un gest năprasnic și sări din mers, lucru pe care nu l-ar fi făcut în alte prilejuri nici în ruptul capului. Căzu de-a berbeleacul, se ridică asemenea unui titirez și o zbughi de-a latul câmpiei. Prin împrejurimi nu s-ar fi aflat iepure care să-l ajungă.

— Dumnezeu! se vaită el. Nici o groapă cât de mică...? nici un

Ioan Dan

tufiș. Ah, nu mai pot să alerg! Trebuie să mă opresc până nu va fi prea târziu.

Se făcu aproape una cu pământul și privi cu ochii nimicitori spre trăsura oprită ceva mai încolo.

— Îmi pun capăt zilelor! murmură jalnic. După asemenea dezastru între mine și Helga s-a produs ruptura definitivă. Ah, nu! Nu pot, găsi el o scuză. Viața mea nu-mi aparține. Ea e închinată arhiducelui, lua-l-ar naiba!

Când reveni la trăsură cam plouat și descumpănit, Helga îl întâmpină cu ironie:

— Sper, dragă domnule Otto, să nu ne mai amenințe nici-o primejdie și sunt fericită că numai vitejia domniei-tale a îndepărtat amenințarea ce plutea deasupra noastră... fiindcă... ah! Fiindcă... Jesus Maria! Ce-i asta? se îngălbeni ea subit. Vai... of... vai dragă Otto... ce mă fac?

— Cred că e vremea să cobori degrabă, zise Otto, chinându-se să zâmbească încurajator.

— Dar călăreții din suită?

— Nu mai e nimeni în spatele nostru. Gulașul pramatiei de hangiu i-a risipit.

— Dar vizitiul...?

— Nu mai avem vizitiu.

Rămași fără vizitiu, caili își domoliseră mersul. Domnișoara Helga sări ca o lăcustă și alergă din toate puterile către un tufiș salvator. Dar când fu aproape, auzi niște strigăte înfiorătoare.

— Nu! Nu aici, doamnă!! Vă implor în numele cerului!

Era vizitiul care observase primejdia. Călătoriră cu scurte și dese despărțiri unii de alții până spre scăpătatul soarelui, când întâlniră un sat frumos, al cărui han se dovedea deosebit de primitiv. Hangiul, mărunț, rotofeli, le ieși înainte cu plecăciuni grațioase.

— Înălțimea-voastră! grăi el. Avem paturi bune și odăi mari, încântătoare, iar gulașul abia preparat...

— Gulaș! răcni Otto cutremurându-se.

— Gulaș! strigară ceilalți.

*

Se apropia vremea prânzului când șase călăreți prăfuiți de drum lung își domoliră caii în fața primului han.

— Avem paturi bune și mâncăruri strașnice, se ploconi hangiu în fața celui mai înalt dintre ei. Iar gulașul nostru pregătit chiar adineauri...

— Schimbă-ne caii! îl întrerupse musafirul. Suntem grăbiți. Cât despre gulaș, adu-l degrabă!

Cei șase călăreți se așezară curând la o masă. Hangiu le puse dinainte niște străchini mari pline cu gulaș. Costache Caravană, mai lacom decât ceilalți, tăbări degrabă asupra îmbietoarelor bucate, dar după prima înghițitură lovi cu pumnul în masă, ca un apucat.

— Domnilor! zise încruntându-se cu o pornire spre violență. Mă pricep la gulaș ca Zambilica la ovăz. Când e proaspăt, rar se întâmplă să nu cer a doua sau chiar a treia porție. Acum însă mi-e teamă că nu voi avea parte de asemenea încântare.

Îi făcu hangiuului un semn poruncitor. Omul, presimțind unele necazuri, se apropie cam fără tragere de inimă.

— De când e gulașul ăsta, cumetre?

— De azi dimineață, înălțimea-voastră.

— Ei, dacă e chiar așa de proaspăt, ia așează-te lângă mine și mănâncă-l pe ăsta din strachină!

— Sunt sătul, domnule, grăi hangiu îngrozit.

Costache trânti pistolul pe masă cu un gest violent. Hangiu, ce nu se dovedea un nătâng, ci mai degrabă o fire aplecată spre înțelepciune și care cunoștea efectele dezastruoase ale gulașului vechi, se ploconi adânc și pomeni ceva despre niște cărnați ce pocnesc în gură, sau niște pulpă de porc afumată la fumul rece, domol din timpul iernii. Observând însă fața atât de amenințătoare a năbădăiosului client, simți că adevărul poate fi uneori mai tare decât minciuna și mânat de un astfel de imbold creștinesc, făcu următoarea mărturisire:

— Înălțimea voastră, s-au împlinit șase zile de când trei sute de oșteni unguri au poposit la hanul nostru. Conducătorul lor mi-a

Ioan Dan

poruncit să pregătesc trei sute de porții de gulaș, mâncare foarte căutată la ei. M-am supus, domnilor, bucuros peste măsură, dar în vreme ce gulașul era gata pentru a fi servit, ungerii s-au urcat grabnic pe cai și au dispărut spre marginea satului. Care hangiu din lume ar suporta o astfel de pagubă? De șase zile laud gulașul acesta, iar trecătorii îl înfulecă lacomi. Din păcate, îi păcălesc numai pe cei ce vin dinspre apus. Cei care ajung aici dinspre răsărit sunt gala să sară ia bătaie când le pomenesc despre această mâncare.

— Cum asta? se miră Costache.

— Destul de simplu, îl lămuri hangiu. Cei trei sute de oșteni ungeri au repetat comenzile pe la toate hanurile întâlnite în drum, fără să le consume sau să le plătească. Hangiții încearcă și ei să-și mai scoată din pagubă. Eu am vândut până azi șaptezeci de porții.

— Mda! conchise grăsunul Caravană reținându-și cu greu un hohot de râs.

— A trecut pe aici o trăsură cu șase cai și patru însoțitori?

— A trecut, domnule.

— Acești călători au gustat din gulaș?

— Au înfulecat, domnule, de vreme ce am ascuns celelalte bucate.

— În urma trăsurii au mai venit aici patru călăreți?

— Au venit, domnule.

— Le-ai servit și lor gulaș?

— Câte două porții.

— Slavă Domnului! grăi Costache. Dă-ne o șuncă afumată și pregătește șase paturi! Ne vom odihni câteva ceasuri în hanul tău.

Hangiu alergă sprinten, fericit că scăpase destul de ieftin de mânia aprigului grăsun.

— Iată, prieteni, zâmbi Costache, bătrânul gulaș al acestui pișicher ne dăruiește câteva ceasuri de odihnă. Putem să dormim liniștiți. Călătorii din fața noastră au greutăți mari. Nu se dovedește stomac pe lume care să reziste după o porție de gulaș vechi. Un gulaș aplecat spre acreală îți ia pofta de viață pe cel puțin trei zile. Iar dacă se întâmplă să mori din oarecare pricină, o faci cu zâmbetul pe buze, fericit să scapi

de asemenea scârbă. Aceste adevăruri vi le spune un om ce a trecut prin astfel de încercări. Păcat că Zambilica nu se află aici! Cândva, am mâncat amândoi la Timișoara un gulaș asemănător. Atunci mi-a trăsnet prin minte că nebunul de Zambilica dacă nu e turbat de-a binelea, ori are fras, ori s-a smintit dintr-o dragoste nefericită, ori a dat în mintea copiilor. Sărea în sus de un stânjén, se târa cu burta lipită de pământ, se așeza pe fund și-și scutura căpățâna, și nu avea putere nici cât o găină ținută la post negru. După trei zile călca în vârfurile copitelor parcă sfios. Iar de slab ce era, îl propteam când dintr-o parte, când din alta. Au trecut ani de atunci. Când se întâmplă să avem ceva amenințare, când nărodul de Zambilica nu se îndeamnă la drum cu toată nădejdea, eu nu folosesc nici cravașa, nici pintenii. Mă aplec la urechea lui și-i șoptesc: Gulaș! La auzul cuvântului o întinde atât de sprinten, încât nu se află pe lume cal să-l ajungă.

*

Era pe vremuri dincolo de Radna o frumoasă pădure de stejari ce semăna mai degrabă a parc imens. O pădure întinsă pe câteva mile, în care lipseau tufișurile atât de obișnuite lemnului de altă esență. Eleganta trăsură a domnului Otto își mai pierduse ceva din strălucirea de la începutul călătoriei. Se ținea totuși bine, spre lauda renumiților meșteșugari cehi. Distinsul călător și însoțitorii săi scăpaseră de pântecăraia cu care se avântaseră în lunga și obositoarea misiune. Domnișoara Helga, ușor trasă la față, dar cu ochii limpezi și cu zâmbetul pe buze, arăta din nou poftă de viață. Chicotea din te miri ce, iar frumosul peisaj de la porțile Transilvaniei îi smulgea dese exclamații. Drumul de-a lungul Mureșului era unul singur, străjuit în dreapta și în stânga de copaci mari, astfel că vizitiul moțâia creștinește pe capră. Caii schimbați la Arad cunoșteau locurile și-și vedeau de drum, ferțiți de razele soarelui puternic. Cei patru însoțitori călări îngâneau molcom un cântec ceh, dovadă limpede că uitaseră cu desăvârșire neplăcerile vechi prin care trecuseră stomacurile lor. Când se opriră caii după un

Ioan Dan

cot al vechiului drum fu o tresărire generală, iar domnul, Otto lăsa batista parfumată a domnișoarei Helga și își scoase distinsa căpățână prin ușa dată într-o parte. Patru călăreți cu zâmbete largi până la urechi ședeau proțâpiți în mijlocul drumului stăvilindu-le trecerea. Cel mai înalt dintre ei, cu părul aplecat spre roșu, cu fața adusă înaintea ca un bot de vulpe, își scoase pălăria și salută plin de grație.

— Ce dorești, domnule? întrebă Otto încruntându-se ușor.

— Sănătate înălțimii-voastre! răspunse lunganul într-o ungureasă fără cusur.

— Mulțumesc! Altceva?

— Domnule! grați lunganul cu durere ipocrită. Numele meu e Sile Adormitu. Acești înalți demnitari, ce mi-au făcut cinstea să mă însoțească într-o lungă și plictisitoare călătorie, au pieile gingașe, iar păcătoasele rosături ale cailor... fiindcă știți domnia-voastră unde apar acele rosături după un călărit îndelungat... Gălușcă, ia arată-i ilustrului călător păcătoasele rosături!

Gălușcă făcu un gest grăitor spre pantalonii lui mari cit un dos de iapă, dar uluitul Otto strigă mânios:

— Oprește, domnule! Alături de noi se află o distinsă femeie.

— Cu atât mai bine! continuă Adormitu lărgindu-și gura într-un zâmbet până la urechi. Inima unei doamne rar se întâmplă să nu tresară în fața durerilor omenesti. D-aia ziceam că durerile sunt numeroase pe lumea asta, iar cei mai mulți dintre oameni trec pe lângă ele nepăsători. Gălușcă, arată-i doamnei locul atât de greu vătămat!

— Pe Sfânta Cecilia! strigă Otto. Lasă, domnule, pantalonii! Te credem pe cuvânt. Regret că nu avem la noi niște pomezii tămăduitoare.

— Nici n-ar folosi prea mult, interveni Sile. Acest înalt dregător va trebui să stea dezbrăcat și cu picioarele în sus la soare, până ce razele apucă a astupa cele spărturi ale pielii.

— În fond, ce dorești domnia-ta? se îmbătoșă Otto.

— Păi, ziceam de trăsura. Dacă binevoști a-i pofti în trăsura pe acești distinși dregători...

— Nu avem loc în trăsura, îl întrerupse plictisit grațiosul călător.

— Vorbiți cu mare păcat, domnule! i-o întoarse Adormitu. Gândiți-vă la suflet! Pe cealaltă lume, unde cei lipsiți de păcate huzuresc numai în lapte și miere, că au acolo niște vaci grozave, care chiar dacă mănâncă o mână de paie, dau la o mulsoare un butoi de lapte și unul de miere. Zău, nu vă mirați, domnule! Pe două țâțe dau lapte gras ca de bivoliță, iar pe celelalte două sau trei, sau mai multe, că acolo nimeni nu mai numără țâțele vacilor, dau miere curată ca lacrima. Numai miere de salcâm. Cu astfel de miere... fiindcă vacile cum v-am mai spus...

— Nu, nu! se văită Otto. Nu înțeleg.

— Domnule! o luă Sile plin de bunăvoință. Acolo nu e ca la iad. Cine merge în iad, abia dacă are parte da gogonele murate, de castraveciori, de momițe și frigărui, de ciorbe de potroace făcute în cazanele mari, sau de ceva parte femeiască, aplecată spre desfrânare. La rai e altceva. Țoale albe, miere, lapte, cântece pioase și rugăciuni. Zău, să tot trăiești! Eu sunt un păcătos și merg sigur la iad, însă domnia-voastră... Despre purgatoriu nu mai vorbesc. Acolo e boierie curată. Acolo ai de toate și poți alege ori spre dulce, ori spre acru. D-aia ziceam de locurile din trăsura. E suficient doar să coborâți pentru a-i lăsa pe acești distinși...

“Sunt nebuni, gândi Otto. Tilhari în nici un caz. Tălharii ne-ar fi atacat de la început și nu știu atâtea nerozii. Cred că e bine să-i iau cu binișorul.”

Apoi zise:

— Domnilor, unele treburi grabnice mă zoresc, dar voi trimite îndărăt frumoasa noastră trăsura.

— Nu! se împotrivi Sile. Nu amânați salvarea sufletelor voastre de la pedeapsa iadului!

— Liberați drumul! se mânie Otto de-a binelea. Altfel, umblăm la arme.

— Oare vă duce inima către asemenea purtare? întrebă Sile făcându-și cruce. Când s-au mai pomenit amenințări împotriva unor bolnavi? Priviți spre tinerii domni din spatele vostru! Ei pot jura cu mâinile pe inimă că distinșii mei însoțitori...

Otto câtă îndărăt... La spatele lor apăruseră alți șase călăreți ce nu fuseseră simțiți cât se purtase năstrușnica discuție.

Ioan Dan

— Domnilor! zise călătorul vădit speriat. Venim de la drum lung împreună cu soția noastră. Nu se cuvine să atacați niște oameni pașnici care nu au asupra lor bogății.

Unul dintre oștenii cehi ridică pistolul, dar un cuțit venit de la cel mult zece pași i se înfipse în braț. Ceilalți nu primiseră ordin de luptă, astfel că se priveau neputincioși. Erau băieți voinici și viteji. Ar fi preferat să-și înfrunte adversarii, însă domnul Otto, vechi slujbaş al arhiducelui, obișnuit mai mult cu saloanele decât cu armele, strigă descumpănit:

— Nu loviți, domnilor! Avem asupra noastră optzeci de florinți. Luați florinții și dați-ne voie să plecăm!

Cae Indru le făcu semn oștenilor să arunce pistoalele. Aceștia nu-l ascultară, cătând spre conducătorul lor. Otto le ceru supunere, iar oștenii lepădară armele scârbiți. Sile îl buzunări creștinește pe distinsul călător și, spre mirarea acestuia, nu se opri la florinți, ci asupra scrisorii lui Maximilian.

— Ah, domnule! strigă Otto deznădăjduit. Îmi trebuie această scrisoare.

— Și nouă, zâmbi Sile.

Abia acum pricepu trimisul arhiducelui. Abia acum înțelese pricina atacului.

Cae Indru și Caravană urcară în trăsură și-i înghesuiră pe călători, cerându-și iertare, cu toată politețea.

— Ce gânduri aveți cu noi? se interesă Helga mai puțin speriată decât distinsul ei însoțitor.

— Nu dintre cele mai rele, răspunse Cae zâmbind. Veți face un drum cu noi până în Țara Românească. Bucureștii e un oraș încântător, frumoasă doamnă. În câteva luni sper să-l cunoașteți bine. Apoi sunteți liberi să vă întoarceți la curtea lui Maximilian.

— Puterea arhiducelui e mare, amenință Otto.

— Și a noastră, ripostă Caravană.

Trăsura și călăreții ieșiră de pe drumul atât de folosit, abătându-se pe căi lăturalnice, știute numai de localnici. Convoiu se opri după vreo patru ceasuri într-un loc pustiu de așezări omenești. Acolo, drumurile

grele se arătau potrivnice călătoriei cu trăsura. Tinerii valahi o lepădară într-o prăpastie. Tufănel, Toroipan și Ciripoi încălecară pe deșelate trei dintre frumoșii cai ai trăsurii. Caii lor folosiră Helgăi, vizitiului și domnului Otto.

Cae își îngădui răgaz de cercetare a scrisorii lui Maximilian. Așa cum bănuise, aceasta era adresată principelui Transilvaniei. În ea se arătau toate discuțiile purtate la tratativele valahilor cu împăratul. Împături scrisoarea cu un oftat de ușurare. Apoi se încruntă, știind că peste cel mult o lună arhiducele se va arăta îngrijorat de neîntoarcerea lui Otto. Totuși încruntarea lui nu ținu mult. Prietenul său, consilierul Toma Ciomârtan, putea să ticluiască o scrisoare de răspuns către Maximilian, în numele lui Andrei Báthory. Ion Chioreanu va face un drum la Praga și va înmâna scrisoarea, vestindu-l pe arhiduce că Otto cu însoțitorii căzuseră sub mâna lotrilor, nu departe de Alba-Iulia. Că Andrei Báthory se arată adânc mâhnit de această nefericită întâmplare.

Prin pădurile nesfârșite pornise vântul. Crengile de sus ale copacilor geraeau neputincioase în vreme ce trunchiurile groase cât omul sedeau neclintite în tihnă. Călătorii se strecurau tăcuți printre trunchiuri, fiecare cu gândurile sale. În palatul Hradčany, Rudolf al doilea se gândea cu nostalgie la Tufănel. Într-o dimineață, făcuseră împreună o mică partidă cu bătele. Eleganta sală de arme unde împăratul își menținea suplețea prin exerciții de ciomag se umpluse de curteni. Părintele creștinilor folosisc câteva lovituri de mare finețe, executate la înălțimea umerilor. Tufănel îi ripostase cu câteva contre desăvârșite ca precizie. Totuși, una din acele contre fulgerătoare nimerise vârful degetelor împăratești, iar marele apărător al creștinilor nu se sfiise a-și băga degetele în gură, jucând tontoroii. Dar despre aceasta nu-și aminti cu plăcere, ci numai lovitura nu prea puternică, pe care Tufănel o lăsase să cadă asupra sa, dându-i compensație împăratului.

— L-am altoit, gândi împăratul. Doamne, ce l-am mai altoit pe cel mai mare luptător cu băta!

Apoi se întoarse către Pezzen.

— Îți mai amintești frumoasa lovitură pe care i-am aplicat-o

Ioan Dan

domnului Tufănel?

— O am încă în fața ochilor, măria-ta, grăi inteligentul diplomat. A fost o lovitură magistrală ce l-a descumpănit pe marele luptător. Și astăzi se mai vorbește despre finețea ei.

— Într-o luptă adevărată crezi că l-aș întrece pe domnul Tufănel?

— Fără îndoială, măria-ta, își reținu Pezzen un zâmbet. Sunteți cu două clase mai bun. Poate ar fi timpul să semnați aceste...

— Lasă-le, domnule Pezzen! Lasă-le, dragul meu! Îți aduci aminte cum mi-am strecurat bâta sub garda lui?

— Fiecare mișcare, măria-ta. A fost o lovitură ce va rămâne în istoria luptelor cu bâta. Pictorii noștri ar trebui să o prindă pe pânzele lor.

— Ah, minunată idee, dragul meu Pezzen! Totdeauna găsesc: la domnia-ta propuneri pline de înțelepciune. Dar poate că e prea mult chiar o pictură ce ar putea scoate în relief ochii pătrunzători și mâinile care țin voinicește o bâta, iar dedesubt o mică inscripție: *Rudolf împotriva celui mai mare luptător al timpului*. Însă, nu e cazul. Ar fi prea...

— Vai, nici vorbă! sări Pezzen. Trebuie să immortalizăm acea magnifică lovitură ce a entuziasmat asistența...

— Se cam exagerează, dragul meu Pezzen, se fandoși cu falsă modestie împăratul.

— Nici vorbă, măria-ta! Adevărul trebuie să rămână ca o lumină peste veacuri.

Rudolf socoti ziua încântătoare. “Ah! gândi el. Dacă n-aș fi împărat, eu și domnul Tufănel... pe la curtea Franței, sau Spaniei... Lumea ne-ar privi înmărmurită, ca pe niște zei...”

Capitolul 9

Marele vizir Ibrahim, al doilea om al Imperiului turcesc, după sultan, se dovedea un bărbat înțelept, aplecat mai puțin spre războaie decât faimosul său înaintaș Sinan-pașa. Fără a lepăda puterea oștilor, pe care le întărise după o lungă perioadă de frământări. Ibrahim credea mai mult în chibzuială și înțelepciunea unei guvernări pașnice. Granițele imperiului erau atât de întinse, încât nu cuceriri noi ar fi asigurat puterea Porții Otomane, ci consolidarea lor. Marele vizir înțelesese acest lucru și urmărea cu răbdare o astfel de politică. Abia după ce va fi ordine desăvârșită între granițele largi, s-ar fi putut porni la noi cuceriri. Falnicul Sinan-pașa se arătase nechibzuit, la vremea sa. purtând războaie îndelungate pentru cucerirea Apusului, crezând că prin jafuri și mucareruri va menține puterea economică a imperiului. Astfel de venituri se arătaseră nesigure, fiindcă atârnavă totdeauna de succesele militare. Provinciile slab administrate pe timpul lui Sinan, lipsa mâinilor tinere de lucru, de bucate ce întârziu să vină de la popoarele învecinate dăduseră loc la o foamete cumplită. Ea se simțise chiar în Constantinopol. Ibrahim vedea limpede starea slabă de lucruri rămasă de la Sinan. Într-o astfel de situație trebuia pornit cu răbdare și chibzuială. Numise dregători noi în provincii. Slobozise o parte din oștile netrebnice, de adunătură, întărind mâna de lucru a meșteșugurilor și agriculturii și încurajase negoțul. Scăzuse tributurile și mucarerurile neamurilor supuse imperiului, socotind că e bine să primești mai puțin, dar sigur. Roadele muncii lui începeau să se arate, însă ele nu puteau progresa rapid decât în condiții de pace. El știa că urmând acest drum mai lung, poate peste câțiva ani Imperiul Otoman va deveni o mare putere economică. Iar când există asemenea forță, războaiele se poartă ușor. cu sorti de izbândă. Emirii, setoși de bogățiile adunate prin jafuri, cârtiră împotriva lui, dar Ibrahim își văzu de treabă, chiar dacă sultanul

Ioan Dan

se arăta nerăbdător să-și întindă stăpânirea peste Apus. Tratativile de pace cu Rudolf al doilea arătau noua politică bazată pe înțelepciune. Ibrahim avea nevoie de răgaz pentru a construi temeinic. Totuși, grijiile erau multe. Schimbarea din Transilvania, unde polonii aveau amestecul lor, îl punea pe gânduri. Era limpede că polonii urmăreau a face graniță pe Dunăre. Hatmanul Zamoyski coborâse cu oaste mare mai jos de Zim, gata a se uni cu Andrei Báthory. O graniță polonă la Dunăre ar fi însemnat primejdie permanentă pentru Imperiul Otoman și pierderea influenței în Moldova și Țara Românească. Andrei cerea la Constantinopol firman de domnie, obligându-se la plata unui tribut anual. Ibrahim l-ar fi preferat la Dunăre pe cardinal lui Mihai-vodă, omul ce făcuse în ultimii ani atâtea stricăciuni imperiului. I-ar fi dat cu dragă inimă firman de domnie lui Andrei, ce se dorea principe al Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești, sperând astfel în alungarea definitivă a lui Mihai-vodă, însă amestecul polonilor îl ținea în cumpănă. Mișcările generalului imperial Basta la granița de nord a Transilvaniei arătau limpede că Rudolf al doilea urmărea slăbirea influenței turcești deasupra Dunării. Boris Gudunov, țarul muscalilor, adunase în jurul său oști mari, formate din gruzini, georgieni și siberieni. El trimitea soli la Praga și însemnate daruri la București. Ce urmărea oare țarul din Moscova? Tătarii, atât de supuși dorințelor turcești și ascultători la războaie, erau amenințați direct de oștile muscalilor.

Așezat pe un minunat covor țesut în Anatolia de șase fete ce nu cunoscuseră dragostea, Ibrahim căta îngândurat înaintea sa. Cele două perne așezate sub el, măiestrit lucrate în piele și aur, împodobite la colțuri cu pietre scânteietoare, le primise în dar de la domnul Barton, ambasadorul Angliei la Constantinopol. Marele vas de aur în care cărbunii aprinși mistuiau ierburi frumos mirositoare, era un dar al lui Andrei Báthory. Botforii de mătase cu vârfurile de aur și tiviturile prinse în mici și delicate pietre prețioase veneau ca semn de omagiu din nordul Africii. Două covoare la care se lucrase vreme de zece ani erau o mică atenție de la granița persană. Cingătoarea bătută în nestemate, un avans

al ducelui de Toscana. Doisprezece cai cu șeile bătute în aur și argint fuseseră aduși pe corăbii de la supușii arabi. Patru dansatoare cu trupurile frumoase ca niște minuni, ce-și purtau grația dansului prin mișcarea suavă a mâinilor, erau darul unui prinț indian. Colierele de perie veneau ca un semn de supunere, tocmai de la Marea Roșie. Popoarele din jur își arătau prietenia sau teama, dovedind prin sutele de daruri scumpe că Imperiul Otoman era încă puternic.

Ibrahim se întoarse din nou la vechile gânduri. Dacă-i dădea steag de pace lui Mihai-vodă, întărea puterea aceluia mare războinic, ce putea pune în primejdie chiar Constantinopolul. Dacă o parte dintre conducătorii popoarelor creștine s-ar fi trezit și i-ar fi adus oști lui Mihai, întregul Imperiu Otoman s-ar fi aflat în mare cumpănă. Din fericire, creștinii nu erau uniți între ei, cătând interese mici, nevăzându-le pe cele mari. Vicleanul domn al Țării Românești negociase la Praga poate tocmai în a-ceastă privință. Ușile închise ale tratativelor dovedeau planuri însemnate. E drept că Mihai-vodă nu mai avea oști, dar nu avusese nici cu cinci ani în urmă, când scosese țara de sub turci și pârljolis Balcanii până aproape de Constantinopol. Oare cu adevărat ghiaurul nu mai avea dinți să muște? Greu de crezut. Și la fel de greu de crezut era faptul că un imperiu atât de puternic nu reușise ani de-a rândul să-l zdrobească pe Mihai-vodă.

— Să vină ceaușul Mustafa! strigă el.

Un bărbat înalt, ușor deșirat, cu ochii arzători și ageri, se apropie de covor bătând temenele adânci. Caftanul său lipsit de podoabe ascundea o îmbrăcăminte simplă, de oștean. Vizirii aflați la capătul sălii îl priviră cu dușmănie rău ascunsă. Dar Ibrahim îl prețuia mult, știindu-l șiret fără a fi lacom, războinic viteaz fără a fi pripit, înțelept, însă fără aplecare spre moliciunea gândurilor. De multe ori se sfătuiseră cu el, trecând peste viziri cu bună știință.

— Cui crezi tu că ar fi bine să-i dăm steagul? Lui Mihai, sau lui Báthory?

— Strălucitorule! grăi Mustafa cu prudența omului chibzuit. Ghiaurii din Țara Românească au un proverb înțelept care sună astfel:

Ioan Dan

“Între două rele, alege-l pe cel mai mic!”

— Și care ar fi după tine cel mai mic?

— Alah e mare! Își împreună mâinile ceaușul. Numai Alah poate face asemenea deosebire fără a cerceta. Noi trebuie să căutăm adevărul cu răbdare și migală. Principele Andrei cere firman de recunoaștere avându-i în spate pe poloni. Mihai-vodă parcă doarme ca un dulău bătrân și viclean în culcușul lui din București. El nu cere nimic. De ce oare e atât de grăbit principele Transilvaniei? De ce oare Mihai nu-și părăsește culcușul și nu cere nimic? Fiindcă primul are nevoie de aprobarea noastră pentru a intra în Țara Românească. Al doilea, adică Mihai, are nevoie de timp. Cine își închipuie că domnul Țării Românești și-a rupt dinții prin slobozirea oștilor nu se dovedește hărăzit cu multă înțelepciune. Iată că șeytanul din București a făcut unele tratative la Praga. Și-a trimis acolo cei mai buni oameni ai săi. Viclenii Cae Indru, Costache Caravană, Ducu și Chirilă au știut să câștige bunăvoința împăratului și cred că au menținut-o la tratative. Mihai face pași chibzuiți, dar siguri. Cel căzut în neputință nu se gândește la fapte de arme așa ca el, ci caută a-și salva pielea.

— Astea le cunosc și eu, dar cum ajungem la adevăr? îl întrerupse marele vizir.

— Numai căutând, strălucitorule! Mihai are nevoie de timp, știind că acesta lucrează pentru el. Dacă n-ar fi fost tratativele de la Praga, l-am fi crezut un domn sfârșit. Afară de cazul în care o fi negociat la Praga plecarea lui din țară, însă nu-mi vine a crede. Îți amintești, strălucitorule, că în urmă cu ani, când s-au dat bătăliile de la Șerpătești și Putinei între valahi și tătari, noi eram siguri de înfrângerea ghiaurului? Mihai nu avea oști împotriva a treizeci și ceva de mii de tătari, fără a mai pune la socoteală cei aproape douăzeci de mii de turci. Într-o noapte a apărut o armată de tineri valahi îmbrăcați toți ca unul. Armata aceea i-a spart pe tătari. Când și unde s-a format o asemenea armată? Cine știe dacă acest mare războinic, mai viclean decât vulpea, nu pregătește pe undeva astfel de oșteni. Dacă a slobozit oastea mare doar de ochii lumii? Dacă are altă oștire ascunsă pe undeva?

— Îi lipsește aurul, grăi Ibrahim. Iscoadele noastre ne-au adus vestea că de doi ani nu s-au strâns biruri. Mihai e gospodar înțelept. El a înțeles că trebuie să-i dea poporului răgaz de refacere. În ultimii ani s-au ridicat în Țara Românească o seamă de târguri. Satul Ploiești, prin grija domnului, a devenit un târg însemnat. Târgoviște, Craiova, Buzău, Pitești și altele s-au mărit, iar meșteșugurile lor atrag negustori de pretutindeni. Satele s-au refăcut frumos cu case bune, iar câmpurile dau rod bogat. Au fost înnoite viile de pe dealuri și s-au înmulțit stupii. Cirezile de vite, oile și porcii s-au întreit într-o vreme atât de scurtă. Dacă Mihai va avea pace, și el știe lucrul acesta, peste câțiva ani Țara Românească va întrece în belșug alte țări. Mihai a prevăzut importanța negoțului-și a dat patente de liberă trecere negustorilor străini. Dar aur nu are câtă vreme nu strânge biruri.

— Strălucitorule! grăi Mustafa îngândurat. Dacă am cerca să-i vedem ghearele marelui războinic Mihai?

— Cum?

— Ne-ar trebui o oștire mică. Nu mai numeroasă de șapte-opt mii de iatagane.

— La ce?

— La o încercare de prădăciuni în Oltenia, atât de dragă domnului Țării Românești. Dacă Mihai mai are ghearele ascuțite, le va scoate din teciaș lor prin vreo oștire ascunsă. Iar dacă nu le mai are, va striga zadarnic după ajutor la suzeranul său Andrei. Însă tare mă bate gmdul că Mihai are o oaste ascunsă pe undeva.

— N-ar fi rău! aprobă Ibrahim luminându-se bucuros de asemenea idee. Polonii și Rudolf al doilea nu vor socoti un act de război atacul cu asemenea oaste mică ce iese la obișnuitele jafuri. Ne ridicăm până la Craiova și ne retragem grabnic. Azi nu ne convin lupte cu polonii și împăratul, mai ales că Boris Gudunov e gata să-i ajute cu oști mari.

— Dar nu e totul, interveni Mustafa. Mihai-vodă trebuie să afle din timp că asemenea oaste urcă spre Dunăre, spre a-și putea scoate la vedere armata ascunsă, dacă o are.

— De asta să nu te îngrijești! zâmbi marele vizir. Mihai totdeauna

Ioan Dan

află din timp orice amenințare. Asta crezi că ar fi de-ajuns pentru a-i afla gândurile?

— Nu! O solie turcească la București și o alta la Alba-Iulia, îndată după atacul nostru, ne-ar putea apropia de adevăr. Totdeauna la tratative și discuții scapă unele vorbe ce pun în lumină gândurile celui din fața ta. Abia după aceea vom alege între Mihai și Andrei. Abia atunci vom ști cui să-i dăm steag.

— Cine crezi că ar putea face o astfel de solie vicleană?

— Pașa Khidr, strălucitorule! Puțini s-au folosit, din păcate, de harurile înțelepciunii sale.

“Îl știu, gândi Ibrahim. E glumeț și viclean. La tratative discută prietenește, râde mereu, însă fiecare frază a lui ascunde o capcană. Totuși cunosc unul mai bun decât el. Acest Mustafa care îl întrece în șiretenie și înțelepciune. El cumpănește cu grijă fiecare lucru. Sau, mai bine, îi trimite pe amândoi. Mustafa și Khidr vor face treabă la București și Alba-Iulia. Amândoi se vor completa de minune. Greu va fi pentru ghiauri să ascundă ceva de agerimea acestora. Iar dacă se întâmplă ca legăturile dintre Andrei și poloni să fie doar zvonuri, îi dau acestuia firman de recunoaștere peste Transilvania, Moldova și Țara Românească. Păstrez pentru Mihai vechea prietenie, dar interesele imperiului sunt mai presus de prietenie. Păcat că nu am un general ca el! Mustafa și Khidr vor pleca la București cu câteva daruri din partea noastră pentru Mihai. Măcar prin daruri va înțelege că nu l-am uitat.”

Era în ziua de 24 iulie a anului 1599.

Capitolul 10

La 28 iulie intră prin poarta de sud a Bucureștilor un călăreț al cărui cal înspumat dovedea grabă mare și drum lung. Era un bărbat înalt, cu fața frumoasă, cu buza de jos veșnic adusă înainte parcă a batjocură. Gărzile palatului domnesc îl recunoscură pe vestitul luptător Niță Praștie și-l slobozică înăuntrul zidurilor fără a-i mai pune obișnuitele întrebări.

Un ceas mai târziu, pe ulițele Bucureștilor trecu un zvon, ca o răceală, ce aduse multă neliniște. O oștire turcească urca prin Balcani cu amenințare asupra Țării Românești. În vreme ce locuitorii Bucureștilor comentau asemenea știre căzută ca un trăsnet, Mihai-vodă ținea sfat de taină în camera lui de lucru cu puținii boieri și prieteni apropiați ce putură fi strânși în grabă mare.

— Sunt cam la șapte-opt mii de iatagane, zise Niță Praștie, deschizând Sfatul la porunca domnului. Oaste ușoară, fără tunuri. Cei patru sute de tineri ai mei, ascunși prin pădurile Balcanilor, vor face unele stricăciuni, însă nu prea mari. Numai oștile greoaie, cu muniție și tunuri multe, pot avea necazuri la un astfel de drum.

Auzind asemenea veste, pe fețele căpitanilor, boierilor și prietenilor lui vodă se așternu îngrijorarea. Doar cinci dintre ei zâmbeau, iar aceștia erau vodă, Cae Indru, Costache Caravană, Ducu cel Iute și Chirilă Zece Cuțite.

— Aștept păreri! grăi vodă.

— Păreri, măria-ta? se miră Aga Leca. Iată că vechiul nostru plan are cusururi dintre cele mai rele. Am crezut că prin slobozirea oștilor noastre, dușmanii se vor pândi între ei dându-ne nouă răgaz de timp. Atunci mi-am spus părerea și mi-am arătat neîncrederea. Iată că turcii vin peste noi. Bine că-i avem la București pe cei șase mii de oșteni rămași din oastea mare. Din păcate, mi-e teamă că ceilalți dușmani auzind

Ioan Dan

călcarea turcilor, se vor năpusti degrabă asupra Țării Românești.

— Nici vorbă despre așa ceva, îl întrerupse Cae Indru. Când au mai atacat turcii doar cu opt mii de oșteni? Niciodată, prieteni.

— Atacă acuma, grăi Aga Leca.

— Nu-i în firea lor, zâmbi Mihai-vodă. Ei vin peste noi sau cu gânduri de jaf, sau spre a ne cerceta puterile. Acum turcii se află în tratative cu Praga. Ei nu au destulă putere pentru a se înfrunta cu oștile împăratului și cu polonii. Dovadă e faptul că prin Balcani se mișcă o oștire mărunță.

— Să dea Dumnezeu! murmură Preda Buzescu. Avem ceva oștire în Bucegi, însă nu pe cât ne-am dori. Cred că e bine să o scoatem dinaintea turcilor. Cei cinci mii opt sute de tineri, dimpreună cu cei din București, adică aproape douăsprezece mii de oameni, îi vor aștepta pe turci la Dunăre. Trebuie să-i zdrobim atât de iute încât nici să nu se bage de seamă că a fost război. Să-i tăiem până la unul. Să umplem Constantinopolul de spaimă. E prima oară când numărul nostru îl întrece pe al turcilor.

— Planul nu e rău, Predo! râse domnul țării. Are totuși unele cusururi. Încă nu a sosit vremea să scoatem la vedere Armata Bucegilor. E prea timpuriu. Pe aceasta o țin pentru Transilvania. Iar până în toamnă sper să o ridicăm la peste opt mii de oameni. Pe marele vizir Ibrahim îl cunosc bine. Cândva am fost prieteni. Dar pe vremea aceea el nu era mare-vizir, eu nu eram domn al Țării Românești. Ibrahim e înțelept. El ne încearcă doar puterile. Aici e cheia. Cum îi răspundem? Ieșim cu oștile dinaintea lor, sau facem ceva harță, nelăsându-i a jefui în voie?

— Măria-ta! se amestecă Indru. Îmi trebuie șase sute de călăreți buni. Niță Praștie are patru sute la poalele Balcanilor. Ei bine, cu cei șase sute voi trece Dunărea în noaptea asta pe la Cârna Mică și ne vom strecura neștiuți pentru a ne împreuna cu ai lui Niță. Sunt de părere să nu punem stavilă cu alte oști, dar nici să nu-i lăsăm pe turci a-și face de cap. Apoi, oștirea ce vine spre noi poate de la Daud, sau de undeva de pe aproape, nu se așteaptă la amenințări asupra sa dincolo de Dunăre. În astfel de prilejuri paza taberelor e slabă.

— O mie de oameni împotriva a șapte-opt mii e moarte sigură, grăi banul Manta.

— Nu totdeauna, zâmbi Cae. Domnia-ta ai făcut cândva minuni împotriva tătarilor cu o oaste la fel de mică.

— Adevărat! se înveseli Manta. Dar dacă nu primeam ajutoare la vreme...

— Planul lui Cae e plin de înțelepciune, grăi vodă. Un atac prin surprindere la vreme de noapte aduce totdeauna foloase mari. Noi i-am mai bătut astfel pe tătari și pe turci. Când ești luat din somn, nu mai hotărâsc nici vitejia nici numărul oștenilor. Iar câtă vreme nu scoatem oaste să-i înfruntăm puternic, vechiul meu prieten Ibrahim nu va ști despre noi mai multe decât cunoaște azi.

Cu aceasta Sfatul de taină luă sfârșit. Erau ceasurile cinci după prânz.

*

Puțin înainte de miezul nopții, pescarii de la Cârna Mică, așezare pe Dunăre nu departe de Giurgiu, avură trudă multă. Ei folosiră bărcile pentru a scoate din țară șase sute de tineri călăreți. Cae, Chirilă, Ducu, Niță Praștie și Costache prevegheau buna rânduială a trecerii peste Dunăre. Nici o lumină nu se văzu în noaptea aceea în satul pescăresc sau pe marele fluviu. Nici strigătele obișnuite ale oștenilor nu se auziră în tăcerea adâncă a nopții. Potecile știute de ei și mai ales de Niță Praștie, care lucra de peste trei ani pe sub poalele Balcanilor, fură întrebuințate cu folos. Cei șase sute se mișcau sprinteni prin păpurișul înalt, ocolind ochiurile de apă ce pustiau locurile până departe. Curând ieșiră la margini de păduri, pe sub dealuri, pe creste, ferind cu grijă așezările omenești. Șase sute de tineri plini de curaj ieșiseră din țară la vreme de noapte avântându-se prin locurile controlate de turci și nu se știa câți vor mai face drumul îndărăt. Când se lumină de ziuă, Dunărea rămăsese departe în spatele lor. Poposiră peste zi în văgăunile unei păduri ce părea să nu aibă margini. Pâraiele cu apa limpede ca oglinda, iarba voinică și grăunțele din desaj oștenilor îndestulară caii. Renumitul caș

Ioan Dan

românesc, pâinea fragedă de casă și vinul din ploștile de lemn, răcit cu apa rece a izvoarelor, potoli foamea tinerilor bărbați. Armele celor șase sute de oșteni i-ar fi mirat pe mulți cunoscători. Fiecare tânăr purta la sold un topor cu fierul lat, iar la brâu un pistol și cu cuțit. Acestea și mai ales topoarele erau vechile arme ale românilor, necruțătoare la atacurile de noapte. Rămaseră toată ziua adânc înfundați în hățișurile pădurii. Cea mai mică greșală i-ar fi costat viața. În spatele lor și în oricare parte se aflau așezări unde turcii dispuneau de garnizoane puternice. Doar neobositul Niță Praștie, îmbrăcat într-un caftan ponosit, călare pe un cal costeliv de rasă proastă, cu încălțările rupte, ieși la drum și se pierdu curând printre numeroasele dealuri. Turcii puseseră preț pe viața lui o mie de țechini de aur, dar anii treceau fără ca cineva să-i poată da de urmă. Își avea gazdele lui sigure printre bulgari, sau culcușuri tainice în munți. Micile oștiri turcești, în trecere prin Balcani, suferiseră adesea pagube mari la vreme de noapte. Chiar garnizoanele pățiseră necazuri la muniții sau la tunuri. Datorită lui Niță și oamenilor săi, la pragul Balcanilor domnea o permanentă stare de nesiguranță. Grupurile mici de oșteni turci care treceau Dunărea la jafuri de vite și oi, sau veneau cu prăzi din Ungaria și Serbia, ori cu tributuri și mucareruri, cădeau adesea sub securile oamenilor lui Niță. Când turcii făceau căutări mari folosind oaste numeroasă, Niță își trecea oamenii în țară. Prietenii bulgari îi anunțau primejdia din timp, sau puneau mâinile pe arme gata să-l sprijine cu viețile lor. Gazdele lui, de obicei bulgari săraci, cunoșteau prețul denunțului, dar trecuseră trei ani și nu se găsiseră un singur bulgar să-și fi spurcat sufletul cu o trădare pentru frumoasa avere de o mie de țechini. Creștinii de sub Dunăre îi scorniseră cântec viteazului român, iar turcii îl porecliseră El Șeitan, adică Diavolul. Multe zvonuri și legende se țesuseră în jurul lui. Oamenii le înfrumusețau și adăugau la ele tot ce le-ar fi lipsit. Chiar turcii, mari iubitori de vitejii, înfloreau legende în jurul numelui acestuia. Niță merita din plin asemenea cinstire. Nici pasărea n-ar fi putut să treacă spre granița Țării Românești fără știrea lui. Plin de înțelepciune, așezase pândari pe crestele munților, prin strămtori și prin văi, iar bulgarii localnici îi adunau știri. Multe cirezi

de vite și oi scoase din mâinile turcilor erau împărțite la vreme de noapte printre localnici. Multe luau drumul Țării Românești.

Când se aștemură umbrele serii, veniră în pădure doi tineri bulgari ce călăreau destoinici pe deșelate. Erau oamenii trimiși de Niță. Conduși de aceștia, oștenii lăsară drumul spre sud și apucară către apus. După câteva ceasuri de drum prin locuri grele, necunoscute, departe de drumuri, opriră în coama unui deal împădurit. Niță le ieși înainte. Se aflau cu el patru suie de români și peste o sută de bulgari dornici a ridica topoarele împotriva turcilor. Cele două mici oștiri așteptau porunci în vreme ce Niță, Cae, Ducu, Costache și Chirilă țineau sfat de taină.

— Turcii au pus tabără de noapte dincolo de lanțul dealurilor, spuse Niță Praștie. Se află acolo o vâlcea întinsă. Prin mijlocul vâlcelei curge un pârâu cu apă bună pentru oameni și cai. În jurul vilcei au pus străji, după obiceiul lor, câte două la o sută de pași, iar în mijloc au ridicat un cort cu steagul comandantului. Zgomotul din tabără nu s-a potolit. Focurile la care oștenii își pregătesc cina se văd până departe.

— Lăsăm caii aici, zise Cae. Drumul până la tabără îl facem pe jos. Niță, tu rămâi să aduci oamenii! Eu, Chirilă, Ducu și Costache plecăm să facem spărtură în zidul străjilor. Dacă se dă alarma în tabără să nu ne porți de grijă! Întorci oamenii la adăpostul pădurii de peste zi! Ne vedem acolo pentru a hotărî altă încercare.

— E bine să nu atacați străjile înainte de miezul nopții, observă Niță. Turcii le schimbă totdeauna la ceasul acela.

— Așa mă gândeam și eu, interveni Costache. Vom pândi schimbarea străjilor și abia după un ceas începem să facem spărtura. O sută de oameni să rămână la cai. Ceilalți e bine să se apropie de vâlcea pentru a nu pierde timp cu aducerea lor. Semnalul nostru va fi un țipăt de bufniță.

Tinerii prieteni se mistuiră în umbra copacilor pe direcția arătată de Praștie. Noaptea era calmă, tihnită. Undeva pe vale, focurile din tabăra turcească mureau treptat.

“Pentru a câta oară greșesc oare comandanții turci? se întrebă Cae.

Ioan Dan

Trufia lor nemărginită de-a adus multe neazuri. Numai un comandant lipsit de înțelepciune pune un singur rând de străji în jurul oștirii ce se odihnește. Un om chibzuit n-ar fi lăsat vârfurile dealurilor fără pândari. Acest popor de mari viteji suferă pierderi datorită îngâmfării. De sute de ani dușmanii lor au fugit îngroziți văzându-le hărnicia pe câmpul de luptă. De sute de ani turcii greșesc nesocotind viclenia altora. Noi i-am bătut mereu fiindcă le-am cunoscut slăbiciunile.”

Cei patru tineri se aflau pe o spărtură de la muchea de jos a dealului. Pârâul ce tăia valea în două clipocea molcom. Greierii cântau a liniște. Pe buza spărturii, două străji dormeau culcate peste iatagane. Cuțitele lui Chirilă și Costache le luară din somn, iar împrejur greierii nu-și conteniră cântecul.

— Al doilea post de strajă trebuie să fie dincolo de pârâu, șopti Ducu.

Trecură pârâul aținându-se în umbra tufelor mici și se târâră prin iarba fragedă. Nimic nu se clintea în jurul lor. Doar din tabără venea ceva zgomot de vânzoleală a cailor. Alte două străji ședeau pe o ridicătură de pământ în spatele unor tufe. Cae și Ducu, neîntrecuți în arta de a se târî fără zgomot, făcură un mic ocol pentru a le cădea în spate. Fiecare mișcare a lor avea încetineala melcilor. Timpul trecea înfiorător de greu pentru Costache și Chirilă, rămași în urmă la adăpost sigur. Noaptea nu era nici luminoasă, nici închisă de nori mulți. Două umbre se ridicară din iarba înaltă. Două cuțite sclipiră prin aer. Două icnituri slabe arătară singurul zgomot. Nepricepuții ce nu știau să prindă cu palma gura celui lovit și să se arunce la vreme peste el, curmându-i zbaterea, întâmpinau totdeauna mari neajunsuri din partea zgomotelor. Dar Cae și Ducu, buni cunoscători ai acestor taine, lucrară fără greșală.

Se uniră cu toții și porniră mai departe folosind cu grijă ieșiturile, tufele sau iarba. După un ceas de trudă, cercul de străji din jurul taberei căzuse. Apoi se auzi un țipăt de bufniță. De pe dealul din apropiere răspunse unul asemănător. Noaptea, trecută mult dincolo de jumătatea ei, își astâmpărase zăpușala. O mie de oșteni înconjurau tabăra târându-se prin iarbă. Dar, ca de obicei, unde sunt mari aglomerări de

oameni, se întâmplă ca unii să nu aibă somn. Acesta era necazul de care se temeau mai mult conducătorii românilor. Al doilea necaz putea să vină din partea cailor ce se dovedesc neliniștiți simțind primejdia. Îndrăzneții tineri conduși de cei cinci comandanți ajunseră doar la douăzeci-treizeci de pași când vânzoleala cailor cunoscu opintire mare, iar strigăte de spaimă sparseră tăcerea nopții. Comenzi scurte, lipsite de obișnuita fereală îi aruncară pe români asupra taberei. Luați din somn, turcii puneau stavilă slabă. Răcnetele de moarta umplură vâlceaua. Cae, Chirilă, Ducu și Costache ajunseră lângă cortul comandantului în același timp. Străjile cortului se aflau undeva în învălmășeală. Mahmud-pașa, un bărbat voinic ce nu împlinise patruzeci de ani, pe jumătate dezbrăcat, prinsese iataganul. Cuțitul lui Cae aruncat cu meșteșug doar de la cinci pași îi străpunse brațul. Din culcușul comandantului, o tânără femeie privea cu groază. Era o bulgăroaică pescuită cu forța celor puternici.

— Fugi! îi strigă Costache în bulgărească lui stâlcită.

Fata nu așteptă să i se spună de două ori și porni aproape despuiată, ferindu-se de grupurile încăierate, până când ajunse pe o coastă împădurită a dealului. Acolo își adună puterile zăbovind lângă un copac uriaș, apoi o rupse la fugă și multă vreme fu urmărită de strigătele de moarte.

În timp ce tânăra fată se pierdea după dealuri, turcii care nu apucară să scape din cercul de fier al atacatorilor simțiră ușurare. Românii se retrăgeau grupați strâns, folosind firul pârâului. Despre o urmărire din partea celor din tabăra devastată nici nu putea fi vorba. Turcii nu-și reveniseră, iar cei mai lucizi dintre ei nu bănuiau că fuseseră atacați doar de o mână de oșteni. Peste un ceas, nouă sute și ceva de români goneau spre țară parcă mânați de furtună. Caii celor ce lipseau dintre ei alergau alături, fără stăpâni. În tabăra turcească numărătorile se făcură abia la ziuă. Două mii cinci sute de morți și răniți arătau trecerea românilor pe acolo. Mahmud-pașa călărea între Ducu și Caravană. Fruntea lui căzută spre piept se ridica rar spre Chirilă, care purta marele steag verde al Imperiului Otoman. Fusesse o luptă sau un vis rău?

Ioan Dan

În ziua de 5 august se întâmplară la București două evenimente mari. Locuitorii Capitalei îi primiră în zori cu urale pe cei șase sute de viteji ce spărseseră prin vicleșug oastea dușmană departe de granița Țării Românești. Apoi, la puțină vreme după prânz, fură anunțați soli ai turcilor. Mihai-vodă îi trimise în calea lor pe Cae Indru și Preda Buzescu, dimpreună cu o sută de oșteni. Mustafa și Khidr, însoțiți de cincizeci de spahii frumoși ca zeeii pe caii lor harnici, fură salutați de gărzile românești la o poștă de Capitală. Cae făcu prezentările de rigoare zâmbind curtenitor. Mustafa și Khidr, ce aflaseră în drumul lor despre marele dezastru în care căzuse oștirea lui Mahmud-pașa, zâmbiră la fel, ca și când n-ar fi știut nimic.

*

Domnul Țării Românești primi solii în marea sală a tronului. Curtenii îmbrăcați strălucitor se rânduiau frumos pe lângă pereți făcând un culoar viu. Khidr, mărunțel, rotofei, cu fața aplecată spre veselie și oohii răzători, părea un prieten al casei venit în ospeție. Mișcările lui degajate nu arătau nimic din obișnuita rigiditate a solului unei mari puteri. Mustafa, cu fața prelungă, blândă, arăta mai degrabă a schivnic depărtat cu firea de patimile omenеști, decât a sol al Porții Otomane. Se ploconiră adânc în fața lui Mihai-vodă, lucru de mirare la solii turcilor ce-și arătau de obicei aroganța înaintea conducătorilor popoarelor mici.

— Măria-ta! grăi Khidr într-o bună românească. Aducem la voi pacea marelui sultan.

— Și prietenia marelui vizir Ibrahim, îl completă Mustafa.

— Frumoase cuvinte! zâmbi vodă. Dar vă lipsește întărirea lor. Nu văd la voi marele steag de pace.

— Doamne! râse Khidr. Oare dragostea dintre popoare stă în semnul lucrurilor sau în inimi?

— În inimi, aprobă vodă. Însă cuvintele de dragoste fără dovezi sunt ca păsările fără aripi.

— Adevărat, măria-ta! se înclină inteligentul Khidr. Vor veni și

aripile cât de curând. Tratativile noastre sper să aducă steagul de pace atât de râvnit la București.

— Și la Constantinopol, completă Mihai-vodă.

— Fără îndoială, măria-ta! recunosc Khidr. Și Constantinopolul dorește pacea iar azi, știindu-vă slabi și neajutorați, aruncă el o nadă, mărinimia Porții Otomane se arată prin solii trimiși la București. Iată deci și unele dovezi de dragoste acum când puterea voastră a scăzut cu totul.

Domnul Țării Românești simți cursa vicleană ce căuta a afla puterea oștilor sale, astfel că răspunsul chibzuit nu dezvălui nimic dibaciului sol.

— Totdeauna am fost o putere mică față de Imperiul Turcesc, zise continuând să zâmbească.

— Dar niciodată atât de slabi ca acum, interveni Mustafa încercând să forțeze răspunsul direct la întrebarea iscusită a lui Khidr.

— Ah! râse vodă. Credeam că-mi veți vorbi despre Imperiul Otoman, care trece azi printr-o perioadă de refacere. Prietenul meu Ibrahim e un bărbat înțelept. El știe că azi pacea îi aduce numai foloase.

— Și vouă, completă Khidr, ascunzându-și nemulțumirea.

— Adevărat! La vreme de pace se făuresc bunuri.

Cu aceste vorbe ale domnului Țării Românești, ceremonia primirii solilor luă sfârșit. Dar vodă știa că greutatea vor începe abia peste un ceas, când vor începe tratativile. Cei doi soli se dovedeau peste măsură de vicleni. Era pentru prima dată când turcii foloseau la București viclenia în locul aroganței. Marele vizir Ibrahim îndruma politica imperiului pe un drum nou și solid.

Solii împărțiră daruri de seamă. Vodă primi o sabie frumoasă de Toledo cu mânerul bătut în nestemate. Valide, mama sultanului, îi trimitea lui Pătrașcu, tânărul fiu al lui Mihai, o minunată cingătoare cu cataramele de aur, un caftan împodobit cu mărgăritare și un cal alb căruia nu-i lipseau gâteliile scumpe.

Khidr și Mustafa, amestecați printre curteni, îl căutară pe Cae Indru, curioși a-l cunoaște pe omul a cărui faimă se dovedea mai mare la

Ioan Dan

Constantinopol decât în București. Chirilă, Costache, Cae și Ducu șezură de taină cu ei multă vreme.

În timp ce la București masa tratativelor își aștepta oaspeții, Niță Praștie și cei patru sute de viteji se împreună cu alți o mie de oșteni aduși de Manta și se răspândiră în pază pe Dunăre. Dar oastea fostului pașă Mahmud, atât de crunt lovită la vreme de noapte, cobora spre Daud să-și refacă puterile. Astfel amenințarea turcilor căzu cu totul.

În jurul mesei luă loc Indru, Preda Buzescu, Leca, Costache și Calomfirescu. Domnul Țării Românești nu se arătă acolo, ceea ce-i descumpăni pe cei doi soli. Prin lipsa lui de la tratative, Mihai-vodă le arătă limpede că impunea o linie nouă privitoare la nivelul discuțiilor. El era domnul țării, iar ei doar trimișii sultanului. Niciodată nu se mai întâmplase una ca asta. Conducătorii popoarelor mici ședea la discuții chiar cu cei mai mărunți demnitari ai turcilor, în fața cărora se aplecau de multe ori cu umilință. Să fie oare azi atât de puternic Mihai-vodă? Sau era doar un act de bravadă vicleană?

— Efendi! deschise discuțiile Mustafa. Andrei Báthory, suzeranul vostru, cere firman de recunoaștere din partea noastră. El se obligă să ne plătească tribut ca stăpân al Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești. Așa stând lucrurile, el nu-l mai socotește domn al țării pe Mihai-vodă.

— Dar asta o face din Alba-Iulia, nu din București, răspuse Preda Buzescu tăios. Vorbele aceluși prinț flușturistic ar avea greutate dacă ar fi stăpân de fapt peste Țara Românească.

— Va fi, zâmbi Khidr. Va fi dacă primește firman.

— Credeți atât de mult în puterea aceluși firman, efendi Khidr? interveni Cae.

— Credem. El înseamnă încuviințarea noastră să pornească spre Dunăre și nu văd cu ce oști l-ați putea opri.

— Cu cele turcești, râse Cae. Andrei va coborî însoțit de poloni. V-ar conveni oare o graniță polonă pe Dunăre? V-ar conveni oare să știți pe Dunăre o oaste polonă de cincizeci de mii de viteji sub comanda înțeleptului hatman Zamoyski? Cine l-ar opri pe Zambyski să intre în

Balcani?

— Facem scrisori de garanție, se amestecă Mustafa înciudat.

— Cei puternici n-au respectat niciodată astfel de scrisori.

— Dar și noi suntem puternici, zâmbi Khidr.

— Fără îndoială! se amestecă rotofeiul Costache. Însă tare-mi vine să cred că Porții Otomane nu i-ar conveni să șadă veșnic pe picior de război.

— Vecinătatea unui popor mic nu vă ridică necazuri mari, întări Cae.

— Ne-am gândit și la asta, zise cu finețe Mustafa. Ne-am gândit să vă dăm vouă steagul de pace, dar care ar fi câștigul? Îi puteți voi opri pe Báthory și pe Zamoyski să coboare la Dunăre? Îi puteți voi opri acum când întreaga voastră oștire se ridică doar la șase mii de oameni?

— Atunci, care ar fi calea cea bună? ocoli Indru răspunsul la care se așteptau cei doi.

— Să-i dăm firman principelui, forță nota discuțiilor înțeleptul Mustafa. El și polonii ne vor da scrisori de garanție. Acestea fac oricum mai mult decât asigurările voastre că-i veți opri din drum.

— Dar n-am dat nici un fel de asigurări, interveni Costache.

— Cu atât mai rău, se posomori Khidr.

— Rău pentru cine? întrebă Costache candid.

— Păi se înțelege că pentru voi.

— Numai la prima vedere, zâmbi Cae. Poarta Otomană încearcă să vândă pielea ursului din pădure, vorba proverbului românesc. Sunt cinci ani de când turcii nu mai au putere în Țara Românească. Iar dacă nu au această putere, despre ce discută aici solii acestora? Să înțelegem din vorbele lor amenințări după ce au rostit dorința lor de pace? Efendi, dați acel firman lui Andrei Báthory!

— Ah! sări Khidr. Domnia-ta poți lua asemenea hotărâre?

— Pot. Sunt nepotul domnului Țării Românești, deci primul om al său la masa tratativelor. Dar să nu uitați că Praga și Viena nu vor privi cu ochi buni pasul vostru. Și de asemenea să nu uitați că Mihai-vodă, în fruntea celor o sută de mii de oșteni ai lui Rudolf al doilea, poate

Ioan Dan

pârjoli chiar Constantinopolul.

Auzind asemenea vorbe, Mustafa și Khidr ciuliră urechile. Oare asta să se fi discutat la tratativele de la Praga? Mihai-vodă în fruntea oștilor împăratului ar fi însemnat un pericol însutit mai mare decât hatmanul Zamoyski. Apoi, polonii nu erau atât de puternici încât să țină oști mari la granița de pe Dunăre. Și, de fapt, ar fi fost puțin probabil ca Zamoyski să coboare spre sud. Iar pe unele zvonuri nu se putea pune temeii. Cei doi nu regretară că schimbaseră nota discuțiilor, fiindcă aflaseră lucruri însemnate, dar nici nu puteau forța prea mult, fără a produce o ruptură a tratativelor, neprielnică Porții Otomane.

— Vorbele noastre nu au pornit ca amenințări, grați Khidr cu ton blajin. La tratativele cu voi încercăm să găsim calea cea mai bună atât pentru imperiu cât și pentru Mihai-vodă, atât de iubit în fața marelui vizir. Din păcate, ne aflăm în încurcătură. Curtea din București nici nu oferă, nici nu cere.

Erau singurele vorbe de sinceritate ale solului, iar Cae simți acest lucru.

— Se pare că abia acum intrăm pe făgașul bun al tratativelor, zâmbi el.

— Spre folosul celor două părți, observă Mustafa. Ne miră faptul că nu ați cerut până acuma steagul de pace.

— Pe noi ne miră că nu l-ați adus fără să-l cerem. Acum, Imperiul Otoman nu are de ales și vom dovedi acest lucru. Sunt cinci ani de când noi nu am mai coborât la sud de Dunăre decât pentru a ne apăra granițele și nu le-am apărat rău. Iată deci că au fost cinci ani de liniște pentru voi. Câtă vreme Mihai-vodă va fi stăpân în Țara Românească, pe Dunăre nu se vor așeza puteri străine.

— Dar azi sunteți slabi, observă Khidr.

— Și cine vă oprește să întăriți puterea lui vodă? Ar fi destul să ne acordați steagul de pace și cincizeci de mii de țekini de aur.

Mustafa și Khidr se priviră uluiți. Niciodată imperiul nu acordase ajutoare popoarelor mărunte. Niciodată popoarele mici nu îndrăzniseră să ceară. Omul lui Mihai-vodă poate că nu era în toate mințile.

— La ce v-ar folosi? întrebă precaut Mustafa.

— La ridicarea de oști mari, care să pună stavilă unei viitoare mișcări a lui Andrei și Zamoyiski spre Dunăre. Iar noi garantăm cu scrisori să nu atacăm Constantinopolul.

Din nou cei doi ciuliră urechile. Cae nu pomenise nimic despre garantarea Balcanilor. Era limpede că la Praga se discutase eliberarea Balcanilor.

— E rândul vostru să vindeți pielea ursului din pădure, zâmbi Khidr. Nu uitați că sunteți un popor prea mic pentru a garanta capitala unui imperiu!

— Noi suntem mici, dar dușmanii voștri sunt puternici, spuse evaziv Cae. Oștile lor conduse de Mihai-vodă ar pune în mare primejdie Poarta Otomană. Iată că voi nu ne-ați oferit până acum decât amenințări, în vreme ce alte popoare ne acordă sprijin de seamă. Dacă nu vă grăbiți, vom fi în situația să nu avem de ales.

— Ne trebuie răgaz de chibzuială, grăi Mustafa. Răspunsul nostru va veni curând.

*

În ziua de 25 august, marele vizir Ibrahim îi primi în palatul său pe Mustafa și Khidr. Cei doi soli ce negociaseră la București și Alba-Iulia arătau zdrobiți de oboseala drumului lung.

— Ai găsit adevărul, Mustafa? întrebă Ibrahim privindu-l adânc.

— L-am găsit, strălucitorule! zâmbi aceasta. Truda noastră nu s-a dovedit zadarnică.

— Înseamnă că știi cui trebuie să-i dăm steagul.

— Știu, strălucitorule! Lui Mihai-vodă. Amenințare polonă nu va fi la Dunăre câtă vreme îl vom sprijini pe domnul Țării Românești. Acum el e disperat. La disperare, ar putea fi un simplu general al împăratului Rudolf. Cu un astfel de general, Rudolf s-ar încumeta asupra Balcanilor. Să-l sprijinim pe Mihai acum la vreme de grea cumpănă pentru el, iar din dușman îl vom face prieten. Din păcate, la București nu am aflat

Ioan Dan

nimic despre puterea oștilor sale. Oamenii lui vodă s-au arătat la fel de vicleni ca și conducătorul. Însă ghearele lui Mihai sunt mai ascuțite decât oricând. Oastea lui Mahmud-pașa a trecut pe sub topoarele valahilor cu mult înainte de a se apropia de Dunăre. Comandanții garnizoanelor de sub Dunăre nu cred să fi trecut pe sub nasul lor vreo oaste valahă. Nimeni nu-și poate ascunde oștile într-un astfel de drum lung. Și totuși armata lui Mahmud-pașa a suferit o înfrângere groaznică. Ienicerii lui Mahmud, cu care am stat de vorbă, cred că cei ce i-au atacat la vreme de noapte nu erau mai puțini decât ei. Cum a putut oare Mihai-vodă să aducă sub poalele Balcanilor o astfel de armată?

— Mahmud ce spune?

— Mahmud a dispărut dimpreună cu steagul nostru cel verde. Iată dar, strălucitorule, că domnul Țării Românești nu se lasă călcat de oști chiar acum când pare căzut la pământ.

— Au pomenit valahii ceva despre luptele cu Mahmud?

— Nici-o vorbă, strălucitorule! În Balcani lumea se minunează și nu crede să fi fost război. Totuși două mii cinci sute de morți și răniți stau mărturie.

— Mda! murmură Ibrahim. Asta e tot?

— Nu, strălucitorule! interveni Khidr. Isoadele noastre din Țara Românească au auzit unele zvonuri. Se zice că Mihai-vodă ar pregăti oști în Munții Bucegi. Din păcate, nu se poate pătrunde acolo. Cei care au încercat nu s-au mai întors. Totuși, alimente și arme trec mereu pe drumurile către munți. Și tot de la isoade am aflat că Mihai-vodă are gânduri să ocupe Transilvania cu puterea armelor.

La auzul acelei știri, marele vizir sări în picioare uimit. Pe față i se citea bucuria, dar și îndoiala.

“Dacă Mihai-vodă pornește spre nord cu puterea oștilor, înseamnă că nu e atât de slab pe cât l-am crezut, gândi el. Iar de va izbândi în Transilvania, toate temerile noastre asupra lui Zamoyski se spulberă.”

Apoi se întoarse către cei doi soli.

— O Transilvanie sub Mihai-vodă ar fi rău, sau bine?

— Bine, strălucitorule! râse Mustafa. Dacă valahul atacă

Transilvania, va fi pace la Dunăre. Iar ofertele lui Rudolf nu vor mai însemna nimic pentru vodă. Cât despre Zamoyski, numai Mihai poate să-i taie castana. Numai de ar fi adevărat.

— Trimitem alte iscoade în Țara Românească, hotări Ibrahim.

*

La 2 septembrie, Mihai-vodă primi steag de pace din partea Imperiului Otoman. Și lucru nemaiauzit, un ajutor de zece mii de țekini. În scrisoarea lui Ibrahim se făceau aluzii de încurajare pentru ocuparea Transilvaniei și asigurări că Țara Românească nu va suferi atacuri din partea tătarilor câtă vreme va lipsi vodă din București.

Începutul de toamnă se arăta frumos. Primii negustori turci intrară în Câmpia Bărăganului să cumpere grâne, vite, oi, miere și lână. Fusese un an bun. Carele încărcate cu vârf se mișcau spre Dunăre ca niște rațe sătule. Perioada jafului fusese înlocuită cu cea a negoțului. Satele frumoase, ridicate peste cele pustiite cândva, străluceau printre flori și livezi. Gospodarii ospitalieri îi cinsteau pe negustorii aflați în trecere. Se apropia perioada tulburelului și a nunților. A pomenilor și parastaselor uitate peste an. A serilor de clacă. Prilej de vânzoleală a tinerilor, sau de taclale a celor vârstnici. Erau atâtea prilejuri de petrecere la români încât gospodarii, ce-și îndreptau speranțele asupra vinului până către postul Paștilor, se luau cu mâinile de păr înainte de Bobotează. Apoi, căindu-se de nesocotință, porneau după vinuri spre nord, către podgoriile mari.

Capitolul 11

La 5 octombrie Bucureștii se afla în mare fierbere. Curtenii lui Mihai-vodă anunțaseră cu două săptămâni înainte marele bal din palatul domnesc. Rădvane frumoase purtate de cai focoși treceau fără întrerupere prin fața străjilor zâmbitoare. Căldura de la începutul lui octombrie nu mira pe nimeni în Câmpia Bărăganului. Ea ținea de obicei până către sfârșitul lunii. Încă nu căzuse bruma, iar gospodarii Capitalei puneau la murat gogoșari, gogonele cât pumnul, fragede ca sânul fetelor, castraveți mici, spinoși la capete, varză, a cărei zeamă căpăta în postul Crăciunului tărie de vin, ardei umpluți cu varză ce se dovedeau peste iarnă mai buni ca ambrozia, sau ascundeau în fân vestitele noastre mere roșioare ori crețești, care țineau până prin martie. În poduri se așezau ciorchini de struguri ceruiți la capete, prune și mere uscate aduse de pe la dealuri. În cămări sau pe policioare, gutui mari cât căpățâna de varză roșie, al căror miros te ducea cu gândul spre dulce binecuvântare.

Lumânările multe prin sălile palatului domnesc, făcliile așezate prin colțuri de curte aduceau în seara aceea o atmosferă de sărbătoare. Mihai-vodă lepădase straietele din catifea, pentru minunatul port românesc de la Jiu. Cămașa, frumos lucrată în arnici negru pe la poale și pe la pumnași, era un dar al mamei sale Tudora. Zeghea și ȋtarii, o frumoasă atenție a soției. Opincile din piele de porc, meșterite de dibaciul Ducu, un semn de prietenie.

Invitațiile numeroase trecuseră chiar în Transilvania; de unde coborâseră în goană mare frumoase trăsuri înconjurate de tineri călăreți. Din rădvanele trase cu măiestrie la scară coborau jupânițe îmbrăcate în mătăsurii scumpe, cu bijuterii ce luau privirile, sau în dragul port românesc ale cărui lucrături de mână întreceau strălucirea mătăsurilor. Munteni falnici, spătoși, se încruciau cu olteni îndrăzneți și iuți de la Jiu și Olt. Bucureșteni aplecați spre eleganța modei Apusului

se întrețineau cu tineri focoși de prin părțile Vrancei și Buzăului. Curteni bătrâni în intrigi și cuvinte cu tâlc, făceau ochii mari de sinceră uimire în fața atâtor frumuseți adunate acolo. Crai înrăiți în sfântă și omenească desfrânare nu se puteau hotărî unde să-și arunce năzile. Viteji luptători de la Șerpătești, Putinei, Hârșova, Giurgiu, Rusciuk, Silistra sau Călugăreni, se simțeau pierduți între sutele de fete, una mai frumoasă ca alta, care-i priveau doar în treacăt cu sficiunea de veacuri a sexului slab, însă cu precizia unui cântar fără sminteală. Mari boieri aplecați spre demnitate și dulce trufie își uitaseră aerele undeva pe la uși, amintindu-și cu regret că nu mai sunt tineri. Unchiași uitați de păcatele lumesti se înviorau din senin, se lepădau de junghiurile trecătoare, dornici a se prinde la dans. Bărbați credincioși, chibzuiți la purtare, se fofilau de lângă neveste parcă înțepați de streche, dornici să privească măcar o clipă în decolteurile ademenitoare. Preoți adânciți în pioase gânduri sfinte se înfiorau cu privirile lacome, promițându-și a-și spăla păcatele gândului cu lungi rugăciuni. Jupânese trecute de anii ispitelor se îmbujorau privindu-i pe tineri.

Hangiul Cristache Mutu, a cărui gușă se legăna ca o tobă umplută, fusese tocmit pentru o noapte a priveghea buna rânduială a bucatelor și vestitelor vinuri românești. Apucat de obișnuita lui limbariță, lăudă fiecare soi în parte cu atâta dulce convingere, încât nici invitații aplecați spre cele cucernice, sau spre crunte și vechi vătămături ale pântecului, nu se opriră la mâncărurile ușoare sau la prima cană cu vin.

Cei mai de seamă boieri ai Țării Românești se întâlneau acolo cu ceva cărturari români din Transilvania, cu nobili unguri ca bătrâna contesă de Szatmári, contele Francisc Teke și tânăra contesă Alberta Teke, cu sârbi și bulgari și chiar cu dregători turci trecători prin țară. Nu lipsiră de la bal câțiva invitați mai aparte, ce nu erau obișnuiți ai casei domnești, cum era cazul Didinei Tufănel, sau al marilor negustori Isaia și Calapăr.

Vestiții vioriști și țambalagii Cotaie, Gușă Dulce, Zamfir, Buzău, dimpreună cu marele gurist Dodu și alți ortaci la fel de buni, însă mai

Ioan Dan

puțin cunoscuți, porniră încuviințarea să-și strunească cele unelte de cântat. Sârba de la Breaza deschise balul. Vodă se prinse în joc, spre bucuria invitaților. Chirilă Zece Cuțite prinse umerii Albertei, iar tânăra îi șopti cu spaimă:

— Dar nu cunosc dansul acesta.

— Îl înveți, zâmbi Chirilă. Melodiile dansurilor românești sunt atât de sprintene și tactul atât de îmbietor încât picioarele și corpul se supun fără greșală.

Ieremia Băicoianu intră alături de Didina. Îmbrăcată cu lucruri de împrumut, unele prea largi, altele prea strimte, fata încerca un sentiment de adâncă umilință, dar când văzu fața radioasă a clucerului, când îi citi în lumina ochilor, se prinse în joc și uită de starea sa jalnică.

— Cine sunt acei tineri frumoși? întrebă contesa de Szatmári, întorcându-se către Cae Indru.

— Care, doamnă? Aici sunt atâtea perechi frumoase...

— Bărbatul înalt și bruneta aceea focoasă.

— Da, da, acum îi văd. Tânărul domn e clucerul Ieremia Băicoianu, fiul marelui boier Vintilă.

— Și fata?

— E fiica unui lingurar.

— Fiica unui ce?

— A unuia care face linguri. Mihai-vodă le va fi naș.

— Ei, la dracu! Știi că boierii valahi sunt isteți? Ei se pricep a-și primeni sângele.

Tinerii de prin părțile Buzăului porniră Sârba Popilor. Cei aflați pe margini îi însoțiră cu tactul palmelor. Apoi intrară gorjenii cu vestitul Căluș românesc, atât de drag lui vodă. Făloși ca împărații, iuți ca scânteile, aprigi ca în luptă, mari în chiote ca niște scăpați, tinerii olteni amuțiră asistența. Sub picioarele lor sprintene, tari ca fierul, sub bătele lor din lemn de corn, dalele de marmură ale palatului domnesc păreau gata a se desface în mii de bucăți.

Bătrâna contesă de Szatmári încremenise. Niciodată nu văzuse un dans atât de grăitor, de energic, de sprinten. Dansatorii păreau un singur

trup. Trupul ritmului.

— Jesus Maria! murmură când se sfârși dansul. Dragă domnule Teke, știi ce-mi trece prin minte? Cred că dansurile arată vigoarea unui popor. Văzând Călușul, mă dumiresc abia acum cum a fost cu puțință ca șaptesprezece mii de valahi să învingă la Călugăreni o sută optzeci de mii de turci.

Pierduți pe aleile imensului parc de castani, Ieremia și Didina pășeau sfioși unul lângă altul. Se cunoscuseră cu câteva luni în urmă în piață la Zece Mese. Văzând-o atât de fermecătoare în hainele ei ponosite, clucerul, mai curajos decât acum, încercase a-i fura un sărut. Palma fetei căzuse atât de grea încât Ieremia Băicoianu, cel ce luptase la Călugăreni ca un leu, cel căruia sângele dușmanilor sau al său îi acoperea rănille multe, cel ce se aruncase după un steag turcesc înfruntând moartea, o privise uluit. Acum păseau unul lângă altul și nu știau ce să-și spună. Își făuriseră atâtea planuri ale vorbelor, dar toate păreau acum nelalocul lor. Se mai întâlniseră de două ori și de fiecare dată doar ochii lor vorbiseră.

Didina Tufănel, tânăra de a cărei gură se temea o mahala întregă, tânăra care îi rupsesse cândva o ureche jupânului Panaiotis, negustorul de covoare din Ulița Mare ce se legase de ea cu gânduri păcatoase, călca temătoare și sfioasă lângă frumosul clucer. La cea de a doua întâlnire, Ieremia îi pomenise ceva despre căsătorie, dar atât de încurcat. Încât numai inima ei pricepuse. Acum Ieremia își propusese a fi mai curajos, însă amâna cuvintele, gândindu-se că-i va vorbi despre dragostea lor la prima răspântie a parcului. Însă răspântiile treceau una după alta. Ajunseră lângă zidul împrejmuitor. Apoi o luară îndărăt, iar tânărul observă cu spaimă că se apropie marginea parcului dinspre curte. Dacă ea ar fi fost fiică de boier, lucrurile ar fi decurs destul de simplu, dar cum ea se arăta mândră în sărăcia ei, se temea să nu o supere din te miri ce greșeală. Îi prinse mâna. Degetele ei tremură ușor ea aripile puiului de vrăbie căzut din cuib.

— Nu ne potrivim, spuse ea strângându-i mâna cu toate puterile. Domnia-ta ești boier. Noi suntem atât de săraci încât abia am găsit cu

Ioan Dan

împrumut straietele de pe mine. E drept că am învățat să scriu și să citesc. Pentru asta i-am slujit părintelui Gherasim un an întreg. Însă ca jupânițele nu știu să mă port. Iar țiitoare... să nu-ți închipui că... Apoi nici nu știu dacă te plac... chiar dacă puțin...

Jeremia zâmbi în întuneric. Strânsoarea degetelor și chiar prezența ei acolo îi contrazicea vorbele. Un gând viclean îi veni în minte.

— Atunci, spuse el cu prefăcut oftat, nu mai am nici-o speranță. Te-aș ruga însă frumos și cu multă umilință să mă lași a-ți săruta ochii în semn de rămas bun.

Degetele ei slăbiră strânsoarea brusc. Inima parcă încetase a bate și o cuprinsese un fior de frig. Jeremia se aplecă spre ea, dar nu-i căută ochii, ci gura. Buzele ei așteptară tremurând, ca ale copiilor gata să plângă. Apoi, timpul încremeni pentru ei. Brațele ei se înălțară spre gât cu timide opriri. Ale lui, sprintene, pline de nerăbdare și putere, îi cuprinseseră mijlocul. Șoaptele dintre sărutări împliniră frazele lungi ce nu-și mai aveau cătare.

— Mergem chiar acum la vodă! hotărî el. M-am rugat de el să ne fie naș.

Ea aprobă printr-un semn de supunere.

Tufănel-tatăl, îmbufnat peste măsură că nu primise invitație la balul din palatul domnesc și bucuros peste măsură că scăpase de un asemenea chin ce l-ar fi băgat în mormânt înainte de a pași prin poarta palatului unde se aflau toate mărimile țării, se cinstea cu niște secărică adusă de cumătrul Zavaidoc. Acesta întrecuse măsura băuturii și-i tot spunea ceva la ureche, dar bătrânul Tufănel nu înțelegea o iotă, fiind ocupat cu gândurile sale.

“Dacă Jeremia vine să mi-o ceară pe Didina... adică nu... alde tat-su... că el e mai... și eu doar la început îi zic: «Cuscre, n-o dau. N-o dau că... N-o dau că n-am eu chef.» Asta e! Să dea boala dacă nu-i zic taman așa! Ce dacă e boier mare? Să știe și boierii.”

— Ia mai taci dracului, bă Zavaidoc! Să știe și boierii că noi aștia oropșiții avem și noi asta... cum dracu-i zice? La urmă, când cădem la învoială... adică nu. Să mă pupe ei întâi.

— Ce naiba bombăni acolo? se interesă doamna Tufănel, trezită din gândurile ei ce umblau pe la curtea domnească.

— E, te, tee! Pă toate vrei să le știi, o repezi bătrânul, Dacă vin cuscrii...

— Totul e să pui o vorbă bună pe lângă boier, stăruii Zavaidoc. Dacă vrea el, mă poate băga la curățenia orașului. Îi zici?

— Ce să-i zic?

— De măturoi...

— Care măturoi? se încruntă Tufănel.

— Cum care măturoi? grăi mânios Zavaidoc. Nici n-ai ajunsă între boieri și o faci pă al dracu. Că numa boierii, când le ceri, n-aude nimic. E surzi și tace.

În vreme ce dansurile românești ridicau parcă palatul în slăvi, în vreme ce tinerii invitați începură a se privi cu mai puțină sfială, iar jupmesele și bătrânii boieri chibzuiau la viitoare și apropiate nunți ale fiilor și jupânițelor, vodă părăsi marea sală a balului. O seamă de bărbați schimbară între ei semne tainice, apoi se mistuiră spre camera de lucru a domnului Țării Românești. Ochii lui Mihai-vodă străluceau ciudat. Vechea lui încruntare se schimbă într-un zâmbet frumos.

— Iată, prieteni, zise privindu-și boierii pe rând, asemenea bucurie n-am mai avut de mulți ani. Deschidem Sfat de taină fără să ne amenințe vreo primejdie. Ce am hotărât împreună acum câteva luni s-a dovedit înțelepciune. Ne-am păcălit dușmanii slobozind oștile și arătându-ne slabi. Am căpătat la tratativele cu Casa de Austria aprobarea să luăm prin forța armelor vechiul pământ românesc al Transilvaniei. Dibăcia solilor noștri ne-a adus marele steag de pace al Porții Otomane, și încurajarea marelui vizir Ibrahim, în vederea intrării noastre peste Carpați. Ne-am refăcut pe ascuns puterile armate, lăsând să se înțeleagă că suntem slabi. Avem azi 8400 de oșteni în Munții Bucegi. Frumoșii noștri oșteni îmbrăcați unul ca altul în roșu au învățat a mânuii sabia, pistolul sau cuțitul la școala celor mai vestiți luptători ai neamului, Cae, Chirilă, Ducu, Preda Buzescu, Costache, Băicoianu și Calomfirescu, la care se adaugă părintele Grasa. Armata Bucegilor înzestrată cu frumoși

Ioan Dan

cai de rasă, lipsită de zale și fierăraie fără rost, e cea mai sprintenă din partea de răsărit a Europei. Ea va hotărî victoria noastră în Transilvania. Udrea, Preda și Radu Buzescu, acești neobosiți luptători ai neamului, au ridicat din îndemnul nostru oștile Mehedinților și Jiului. Numărul tinerilor oșteni din cele două tabere se ridică la 11.000. Avem azi destulă oștire să intrăm în Balcani până la Constantinopol. Dar Balcanii nu sunt ai noștri. În Balcani nu-i pământ românesc, chiar dacă popoarele de acolo ne doresc. Noi de pământul neamului românesc ne îngrijim azi. Prin unirea românilor din Transilvania cu Țara Românească, făurim o dorință a poporului nostru, veche de sute de ani și ajungem o națiune puternică. Iar de acolo până la cucerirea Moldovei va fi un pas. Dar să nu vorbim azi despre Moldova. Numai timpul va vorbi. Acum a venit ceasul în care vă poruncesc și vă rog să porniți cu mine spre Transilvania. Către sfârșitul lunii vom da bătălie cu Andrei Báthory, acel prinț, acel cardinal, ce nu are alte scopuri decât de fală și se vrea conducător al popoarelor până la Dunăre. Nu va fi ușor să câștigăm această bătălie. Mulți dintre noi poate nu vor mai ajunge să vadă victoria noastră. Spun victorie, fiindcă noi nu ne putem îngădui să pierdem o singură luptă. Azi, câștigarea unei bătălii nu se mai face numai pe câmpul de luptă. E un slab general cel care crede altfel. Ea se pregătește cu migală chiar înainte de pornirea oștilor. De vom face greșeli, în loc să cucerim Transilvania, Țara Românească va intra în cruntă robie. Nici oștenii nu trebuie să știe încotro ne îndreptăm, ci să se dumirească la fiecare pas. Iscoadele principelui, ale turcilor, în care nu am încredere, ale moldovenilor și polonilor stau la pândă. De vom uni Transilvania cu Țara Românească, chiar dacă viețile noastre vor sta în grea cumpănă, urmașii vor fi mândri de noi și ne vor pomeni cu dragoste. Acum, aștept părerile voastre.

— Măria-ta! grați Aga Leca. Suntem destul de puternici pentru a nu ne mai feri de nimeni. Avem douăzeci și șase de mii de oșteni înarmați până-n dinți. Vom alergera spre Transilvania atât de iute, încât se va cutremura lumea în drumul nostru. Atâtea înjosiri am adunat de la Andrei Báthory, că m-ar unge pe inimă dacă i-am porunci să părăsească

principatul.

— O vom face, râse Costache Caravană, însă nu acum.

— Așa e, Leca! încuviință domnul. Omul înțelept știe să rabde până când îi vine lui bine. Îi vom da asemenea poruncă, să ne astîmpărăm inimile, dar nu azi. Mâine îi trimitem scrisoare lui Báthory și-l înștiințăm că oștile noastre puține se pregătesc a coborî în Balcani și așteptăm cu multă supunere aprobarea sa. Lovitura noastră de căpetenie va fi surpriza. Când vom fi văzuți în Transilvania, va fi prea târziu să se mai ridice oști mari împotriva noastră. E drept că Andrei are sub arme treizeci și trei de mii de oșteni. Că oastea ce o ducem peste el cuprinde doar douăzeci de mii, dar Ion Cristu ce se ascunde în castelul din Obreja sub numele de conte Hans Beckembauer, a tratat în secret cu secuii și cu sașii de acolo. O mie de sași sunt gata să ni se alătore. Șase mii de secuși așteaptă semnul nostru. La aceștia se vor adăuga patru mii de iobagi români cam slab înarmați, ce-i drept, însă de mare trebuință. Iată deci că vom fi mai puțini doar cu două mii. Dacă Andrei află din vreme gândurile noastre, are timp a-și dubla numărul oștenilor. Vedeți dar de ce e nevoie de surpriză. Am putea întrece numărul lor, adăugându-i pe cei șase mii de tineri rămași sub arme din oastea mare. Chibzuiala ne oprește de la asemenea greșeală. Armata aceasta de șase mii va rămâne în București sub comanda vornicului Dumitru. O călcare din partea turcilor, tătarilor sau moldovenilor, în lipsa noastră, nu trebuie să găsească Țara Românească lipsită de apărare. Udreo! se întoarse domnul spre aprigul războinic.

— Poruncă, măria-ta!

— Pleci în zori să iei comanda armatei Mehedinților! Radule!

— Poruncă, măria-ta! se înclină tânărul cărturar din familia Buzeștilor.

— Pleci în zori să iei comanda armatei Jiului! Ridicați cele două armate prin munții Olteniei, până aproape de granița principatului! Așteptați ascunși în păduri! La 21 octombrie veți primi ștafete cu alte porunci. Leca!

— Poruncă, doamne!

Ioan Dan

— Baba Novac!

— Aici, măria-ta!

— Porniți în zori și puneți pe picior de plecare Armata Bucegilor!
Totul să fie gata la semnul meu! Predo!

— Poruncă, măria-ta!

— Pleci în zori la Alba-Iulia și-i ceri cu multă supunere lui Andrei să aprobe intrarea noastră în Balcani!

— De ce nu pornim chiar acum? întrebă înfierbântat de entuziasm tânărul Calomfirescu.

În locul lui vodă răspunse Cae Indru:

— Fiindcă turcii își risipesc oștile în vederea iernatului, cu cinci-șase zile înainte de Sfântul Dumitru.

— Așa e! aprobă vodă bine dispus. Nimic nu trebuie să ne scape din vedere. E ceasul cel mai mare din viața poporului român.

O oră mai târziu, domnul Țării Românești reveni în sala balului și nimeni dintre invitați nu bănuie că la doi pași de jocuri și cântece se hotărâse viitorul neamului.

Clucerul Ieremia Băicoianu, ușor îmbujorat, veni în fața lui vodă ținând-o de mână pe tânăra lui iubită.

— Măria-ta! grai el șovăielnic. Aceasta e fata despre care am avut îndrăzneala a vă pomeni.

Domnul făcu ochii mari a sinceră și neascunsă uimire. Auzise că ar fi frumoasă, dar tânăra din fața lui întrecea toate închipuirile. Înaltă și mlădie, aplecată mai mult spre clasicele forme lungi, eu tenul mat și limpede ca apa de izvor, cu ochii albaștri adânci, cu buzele fragede ca ale copiilor alăptați, cu ținuta mândră ca a unei prințese, Didina tulbură privirile celor ce asistau la prezentarea ei.

— Ia te uită! grai vodă zâmbind. Clucerul a știut să-și aleagă mireasa. Ce spui, fină?

— Doamne! se aplecă ea cu grație înăscută. Alegerea am făcut-o amândoi.

— Așa, așa! râse domnul. Oricât ar fi de frumos și de boier tânărul Băicoianu, fetele noastre nu-i cad în brațe ca oile. Cel puțin așa am înțeles

din răspunsul tău și mă bucură această mândrie. Am hotărât să vă fiu naș, dar după răspunsul de adineauri, te pomenești că nu mă vrei. Și n-ar fi mirare. De fapt, mirii trebuie să-și aleagă nașul.

— Măria-ta! răspunse cu îndrăzneală tânăra fecioară. Așa e de obicei, dar în cazul de față, numai domnul țării are dreptul să hotărască.

— Măi să fie! se minună Mihai-vodă de istețimea ei. Pari o curteană înăscută. Haide, sărută dreapta nașului și să fie într-un ceas bun!

“Dumnezeule! gândi bătrânul boier Băicoianu, tatăl clucerului. Nărodul de fi-miu știe să aleagă. Rar am văzut atâta grație și frumusețe la un loc. Îmbrăcată cum trebuie, va arăta ca o regină a jupânițelor noastre.”

— Te bucură gândul bogăției viitoare? o întreabă vodă cu vicleană vorbă.

— Nu, măria-ta! Mă neliniștește. Fericirea nu stă în cumpăna averii.

— Adevărat! răspunse vodă. Dar o completează.

— Uneori, zâmbi fata arătându-și dinții minunați, bogăție de preț a tinerilor din familia Tufănel. În vară, tatăl meu s-a întors de la Sulina cu opt galbeni. Vă închipuiți, măria-ta, că în casa noastră galbenii se întâmplă ca merele în plop. Din ziua în care s-a întors cu galbenii, n-a mai avut liniște. Noaptea, proptea ușa cu pari groși. Altădată o lăsam descuiată. Dormea numai cu toporul, cuțitul, sapa, sabia, și două toroipane de lemn așezate lângă el. În fiecare zi le găsea altă ascunzătoare. Toată spoitura casei era numai o săpătură. Într-o noapte s-a sculat numai broboane. Uitase unde îi pitise. În schimb, nea Ciripoi, care venise tot cu opt galbeni, s-a îmbătat într-o seară și s-a întors acasă fără ei. Ori i-a pierdut, ori l-a ușurat careva. De două luni bolește nea Ciripoi și vorbește în dodii.

*

Nu mică fu surpriza părintelui Grasa, când se pomeni cu fălcosul alături. Măsuța de răchită a părintelui, cărată de slujitori sub castanii de la marginea parcului domnesc, arăta aplecare spre cumpătarea sfântă. O singură cană cu tămâios se odihnea cuminte pe blatul ei. Dar

Ioan Dan

păcatele lumii nu stau niciodată la vedere, ci ascunse cu grijă. Sub masa atât de pașnică în cumpătarea ei, se deschidea drumul către iad, măturat frumos și ademenitor. Două găleți cu năbădăiosul lichid, cărate din îndemnul păcatului de mâinile lui Cristache Mutu, abia își trăgeau sufletul. Una plină ochi, cealaltă într-o stare de plâns, fiindcă se golise aproape de tot. Pașnica ulcică lucrase temeinic asupra ei dovedind proverbul atât de cunoscut că: “Buturuga mică răstoarnă carul mare”. Părintele Grasa, mai înțelept după fiecare cană, cugeta adânc asupra unei teze biblice.

— Scuzați, domnule! se aplecă fălcosul încercând să dea mai multă putere picioarelor ce se porniseră a nu se mai supune corpului. Sunt trei ceasuri de când vă caut cu gura însetată de plăcerile păcatului și inima gata a primi vorbele voastre înțelepte. Sunt trei ceasuri de când marele meu suflet păcătos tânjește după adâncimea cugetărilor voastre. Vă mai amintiți despre minunata noapte petrecută cu domnia-voastră la Privighetoarea de aur? Despre minunata noapte când mi-ați vorbit despre marea greșeală biblică în privința minunii de pe munte?

Părintele Grasa clipi des pentru a-și limpezi vederile. Apoi grăi cu siguranța cam șubrezită de munca aspră a golitului găleții:

— A, fălcosul? Dumneata ești fălcosul care...

— Chiar așa, domnule! Am fălcile mari. Aceasta e o trăsătură caracteristică familiei noastre. Nu-mi amintesc să fi fost în stirpea noastră un singur bărbat lipsit de asemenea haruri. Despre femei nu mai spun. Au fost cazuri când femeile ne-au întrecut în mărima și puterea fălcilor.

— Nu înțeleg, rosti cu seninătate Grasa.

— Aveți răbdare, domnule! Care au fost virtuțile cele mai de seamă ale stirpei voastre?

Iezuitul răspunse fără a se gândi mult:

— Cumpătarea, femeile, vinul și puterea pumnului.

— Creștinești virtuți, grăi fălcosul. Ei bine, la noi virtutea cea mai de seamă a fost grija pentru mâncare. De sute de ani stirpea noastră aleargă după ea ca apucată. Rar s-a întâmplat ca femeile și bărbații noștri să facă mofturi sau alegere la bucate. Când eram prunc, îmi amin-

tesc bine că ieșeam dimineața cu seniorul casei, adică ilustrul nostru părinte, cu doamna, mama noastră, și cu cei șaptesprezece frați de sânge. Totdeauna foamea se arată mai cumplită seara decât dimineața. Ieșeam deci în uliță cu seniorii în frunte, iar acolo unde neghiobii nu găseau nimic bun de mestecat, noi aflam totdeauna. Tot ce nu era bine prins în piatră sau în zid trecea printre fălcile noastre. Iarbă, oase, petice, coji, adică ce nu era fier sau piatră, încăpea fără urmă între fălcile noastre. Iar dintre noi, Delphinul familiei, ce se nimerise o lady încă de la vârsta de trei ani, se arăta cea mai sprintenă. Dacă nimeream într-un lan de grâu, lăcustele păleau de rușine în fața stirpei noastre. Iată, domnule, de ce la noi fălcile au căpătat asemenea proeminențe. Când am împlinit vârsta de cincisprezece ani, seniorul casei mi-a poruncit să plec în lume pentru a mări fala neamului meu. Nu mi-a dat nici arme, nici povețe. Eram născut cu fălcile mari. Întâi am fost argat la un boier de prin partea locului. Făcând el nesocotința de a mă lăsa singur un ceas în cămară, m-am apucat creștinește de ce era acolo și, spre mândria stirpei, în binecuvântatul ceas am lăsat numai pereții și rafturile. Am ajuns până la Viena, unde am fost slujitorul unui cavaler ce nu arăta prea însărit. Nu i-am ronțăit calul dintr-o aplecare creștinească spre milă, mulțumindu-mă doar cu hamurile de piele. La vârsta majoratului m-am aciuat pe lângă un călugăr mai obidit decât mine. El mi-a deschis ochii spre cugetări înalte. El mi-a arătat versetul din Biblie unde scrie negru pe alb că păsările cerului nici nu ară nici nu seamănă, dar se îndestulează fiindcă le poartă cineva de grijă. “Cu atât mai vârtos, îmi spunea el, oamenii trebuie să creadă că cineva le poartă de grijă.”

Sunt douăzeci de ani, domnule, de când meditez asupra versetului și caut a vedea unde a greșit stirpea noastră. Fiindcă numai o greșeală ne-a abătut de la asemenea haruri.

— Nimicnicii! Nimicnicii! Toate sunt nimicnicii! grăi cu semeață voce părintele Grasa. În viața viitoare stă puterea noastră.

— Se poate, domnule, răspunse fălcosul. Și călugărul mi-a pomenit acest lucru. Spunea că cei oropsiți se vor bucura în viața viitoare de toate bunurile lumii. Îl cred, însă mi-e groază de un lucru.

Ioan Dan

— Care e acel lucru? se întinse Grasa peste pașnica masă.

— Mă gândesc, domnule, că stirpea mea din totală neștiință s-ar abate și pe lumea cealaltă de la unele precepte subtile, iar pacostea ar rămâne în vecii-vecilor peste noi.

— Da, nu-i exclus, răspunse iezuitul. Voi medita, domnule, asupra acestei chestiuni.

— Vă mulțumesc, domnule! De la ultima noastră discuție, m-am tot gindit la minunea de pe munte, unde vorbitorii, cu trei pești și cinci pâini, sau invers, au săturat cinci mii de ascultători. De fapt, m-am gândit și înainte la asta. Socot că începutul a fost bun. Din păcate, în ultimii douăzeci de ani am ascultat multe predici, însă nu s-a mai repetat minunea cu mâncarea, chiar dacă în vorbele predicatorilor au existat unele promisiuni pentru un asemenea viitor.

Contele Francisc Teke, tânăra contesă Alberta Teke și Chirilă ședeau retrași lângă o fereastră a imensei încăperi.

— Cererea domniei-tale mă onorează, grăi contele privindu-l pe Chirilă. Și sunt convins că fiica noastră va găsi în domnia-ta un soț bun. Totuși se ivesc unele piedici. Familia noastră e una dintre cele mai vechi și mai nobile din Transilvania. Domniei-tale îți lipsește un titlu atât de necesar înrudirii propuse.

— Vă înșelați, conte, zâmbi enigmatic Chirilă. Nu ne lipsește asemenea titlu. Cinstea voastră mai presus de orice gând îmi îngăduie să vă dezvălui acest secret, fiind convins că-l veți păstra cu sfințenie până când va veni vremea dezvăluirilor.

Zicând acele vorbe Chirilă se aplecă la urechea contelui și-i spuse ceva în șoaptă. Fața lui Teke se lungi de mirare, apoi răspunse:

— Într-adevăr, nu mai există nici-o piedică între noi. La primăvară putem face pregătirile de nuntă.

Obrajii frumoasei Alberta se îmbujorară brusc.

Se apropiau zorile. Preda Buzescu, Udrea, Baba Novac, Leca și Radu Buzescu părăsiră curtea domnească arătându-se oboșiți. După un ceas ei călăreau sprinteni pe drumurile hotărâte de Mihai-vodă. Primii pași spre cucerirea Transilvaniei fuseseră făcuți. Se va împlini oare această

dorință? Și de va fi așa, câți vor mai rămâne în viață după luptele ce se anunțau grele?

Hangiul Cristache Mutu, Costache Caravană și Sile Adormitu stăteau la o masă de răchită, cu trei ulcele goale așezate în fața lor. O masă cu blatul trist prin lipsa vinului și bunătaților. Chiar dedesubt masa arăta jalnică, fiindcă cele trei găleți goale nu puteau aduce un sprijin îmbietor la petrecere. Somnul juca moale pe sub genele lor. Sile încercase de câteva ori să cânte la urechea lui Costache, dar năbădăiosul grăsun îl oprise de fiecare dată.

— Nu! Nu dragul meu Sile! spusese acesta cu blândețea omului gata să lovească. Răgetul tău aduce cu cel de catâr înjunghiat și mă poartă cu gândul spre pistoale. Or, socot că nu e cazul să fac prăpăd printre oamenii pașnici. Nu! Chiar dacă o iei mai subțire, mă apucă asemenea furie încât aș păcătui crunt fărămând jumătate din palatul domnesc. De cum deschizi gura, îmi vine așa din senin să mă apuc cu dinții de pereți și să ies prin tavan.

— Domnule Costache Caravană, grăi Sile cam descumpănit. Cunosc oameni care capătă mâncărime de piele, sau fac bube dulci, sau se îmbolnăvesc de pântec ascultând o melodie cântată prost. Însă până azi nu am întâlnit un om atât de pornit ca domnia-ta. Fără să mă laud, aș putea spune cu mâna pe inimă că am cântat adesea pe la cumetrii, nunți, botezuri, sau chiar la un parastas. Ascultându-mi vocea năpraznică, e drept că oamenii s-au încăierat între ei zbierând ca apucații, însă nu cu gânduri de omor. E pentru întâia oară când mi se întâmplă asemenea pocinog. Iată că înțeleptul hangiu Cristache a șezut foarte liniștit când mi-am acordat vocea, fapt ce îmi dă speranțe pentru viitoarele demonstrații vocale.

— Domnule! interveni Cristache Mutu, adunându-și gândurile risipite de tăria vinului mult. Departe de a vă strica speranțele și plăcerea cântecului, ce se dovedește la domnia-ta mai mare decât harul vocii, vă mărturisesc plin de tristețe că un cântat prost îmi sleiește puterile. De cum ați deschis gura am simțit o moleșală în mădulare, iar dacă ați fi continuat a vă produce până la capăt, m-ar fi apucat damblaua. De când

Ioan Dan

e lumea au existat femei și bărbați plini de noblețe, dar lipsiți de ureche muzicală, care, bănuindu-se hărăziți cu voce, i-au năpăstuit pe cei din jur. De când e lumea marele procent de cântăreți l-au dat afonii. Ei sunt gata să cânte în orice prilej din dragoste pentru semenii lor și dintr-un orgoliu nemăsurat. Cu cât afonia se arată mai mare la un om, cu atât el simte dulce și adâncă chemare spre nobila demonstrație. Am auzit că vrei să te însori cu una dintre fetele jupânului Calapăr. Pasul domniei-tale e bun și chibzuit. Averele jupânului Calapăr trebuie tocată de un om harnic. Totdeauna oamenii strâng mai mult decât au nevoie. În orice casă de creștin ai căuta, găsești multe lucruri adunate cu trudă și fără rost. Chiar și la mine. Avem căni de porțelan aduse din Apus cu multă trudă. Avem pahare cumpărate pe aur. Avem căni de pământ ars meșteșugite frumos. În locuința mea găsești oricând vreo două sute de căni și pahare, de pe care eu și Smaranda ștergem praful cam la două săptămâni, fiindcă nu folosim decât două căni proaste și rupte la buză. Întreabă-l pe un creștin de ce le-a strâns! Întreabă-mă pe mine care n-am măcar copii! Nimeni nu știe ce să răpundă. Și chiar de aș avea copii, acestora nu le plac vechiturile noastre, fiindcă moda și gusturile nu stau pe loc. I-am zis cândva Smarandei să ne bem ceaiul din frumoasele căni de porțelan. S-a uitat la mine ca la un smintit. Grozav suntem de nărozi, având în vedere că trăim o singură dată. De cum facem ochi și puțină gândire, alergăm ca apucații să adunăm. Să mă ia naiba că nu mai știu de unde am plecat!

Cei doi prieteni l-ar fi ajutat cu dragă inimă, dar și gândurile lor erau risipite.

Afară se limpezea dimineața. Rădvanele ieșeau din curtea domnească și se mistuiau pe ulițele frumos pietruite. Zgomotul roților se auzea până departe. Peste castani se abătu o roată de vânt ca o părere. Crengile subțiri își pleacă trupurile ca într-o reverență umilă. Trunchiurile dormeau nepăsătoare. Începea o zi ca oricare alta și era liniște în țară.

Capitolul 12

Ziua de 21 octombrie a anului 1599 debută cu ceață. O ceață groasă, leneșă, obișnuită în munții Olteniei la mijloc de toamnă. Puțin după ceasurile nouă, soarele puternic reuși să treacă prin ea. Curenții de aer o mânau din urmă de parcă o trăgeau la darac. Zdrențuită la rasul pământului, sau în fuioare lungi pe înălțimi, ceața își irosea ultima vlagă. Satele de munte cocoțate pe curmături, sau rânduite frumos prin văi, apăreau mai limpezi, mai proaspete. Patru călăreți, ai căror cai înspumați arătau drum lung parcurs fără oprire, descălecară la marginea unui sat.

— De câte ori văd ceața trăgându-se leneșă peste păduri, mă gândesc la un basm, grăi Chirilă Zece Cuțite.

— Eu și Zambilica, numai la faptul că am putea să ne rătăcim, chicoti Costache Caravană.

— Acesta e satul Crăița, spuse Ducu cel Iute, bun cunoscător al locurilor. La vreme de iarnă jumătate din casele lui sunt goale. Vara, întreaga vale se umple de oameni.

— Care să fie cauza? întrebă Cae Indru.

— Locuitorii câtorva sate de la Dunăre, veșnic amenințați de prădăciunile turcilor, își cresc vitele aici. După Sfântul Dumitru, când turcii nu se mai încumetă la călcări, oamenii coboară cu animalele spre șes și le țin acolo până la începutul lui aprilie. În Crăița e greu de pătruns pe timp de vară. Turcii care au încercat și-au lăsat oasele prin vâgăunile munților. Crăițenii se bat ca diavolii.

— Grele timpuri! observă Chirilă.

Costache, aflat ceva mai încolo, nu luă parte la discuții. Sprijinit cu brațele de un pâlanc, privea încântat hârjoana a doi copii nu mai mari de trei ani, care se jucau de-a mijoarca. Unul dintre ei trecuse la pândă. Opincuțele cam mari pentru picioarele lui, pantalonii de pănură ce

Ioan Dan

căzuseră către genunchi, dezvelindu-i pântecul și jumătate din fundul alb aplecat spre roz, nu-i puneau stavilă agerimii.

Cae Indru dădu semn de plecare. Cei patru încălecară iar caii porniră la pas printre casele multe. În vale îi aștepta Radu Buzescu.

— Ce vești, prieteni? strigă el de departe.

— Bune, zâmbi Caravană. Oștile Mehedinților și ale Jiului au poruncă să fie la Veștem în ziua de 26. Acolo se vor împreuna cu Armata Bucegilor.

— Vor fi, răspunse Radu ai cărui ochi străluceau de bucurie.

Cam la vremea prânzului cele două oști porniră pe firul văilor, împlinind porunca lui vodă. Cae și prietenii săi le urmăriră cu privirile o vre-me, apoi își mânăra caii odihniți pe drumul de întoarcere. Prin păduri, frunzele căzute dormeau în tihnă.

*

Andrei Báthory fusese la vânătoare. Alături de el călăreau Kornis, Bogati, comandantul oștilor din nord, consilierul Ciomârtan, contele Teleki și contele Teke.

— Bună pradă, domnilor, grăi principele satisfăcut. De multă vreme n-am mai doborât mistreți atât de frumoși, iar timpul călduros ne-a fost aliat de seamă. Pe o astfel de vreme în Polonia...

Andrei nu-și putu continua vorba. Un tânăr călăreț prăfuit de drum lung apăru dinaintea lor. Kornis îi ieși înainte. Principele, încruntându-se de asemenea întâmplare ce-i curmase povestirea, strigă aspru:

— Ce s-a întâmplat, domnilor?

— Măria-ta! grăi cu umilință tânărul călăreț. Baltazar, comandantul garnizoanei din Sighișoara, ne trimite cu vești rele. Mihai-vodă s-a ridicat asupra Transilvaniei în fruntea unor oști mari.

— Ce tot îndrugă nebunul ăsta? râse Andrei disprețuitor, întorcându-se către Kornis. Lui Mălai-mare, care nu-i decât un cioban și sluga noastră, i-am poruncit să plece din Țara Românească. Poate că s-a

ridicat cu familia și ceva oșteni să ne asculte porunca.

— Măria-ta! răspunse Kornis. În timpul cât a durat vânătoarea au mai venit astfel de solii. Le-am oprit să vă tulbure, socotindu-le născociri ale sașilor din Brașov.

— Și bine ai făcut! aprobă Andrei. Ciobanul de la Dunăre nu are oști. După lucrările Dietei din Alba-Iulia vom porni să ocupăm Țara Românească. Oștile Moldovei sunt aproape de Oituz. Hatmanul Zamoycki așteaptă porunca noastră pentru a coborî la Dunăre. Noi avem 25000 de oșteni la care se vor adăuga 8000 de secui. Va fi o simplă plimbare până la apa Dunării. O plimbare cam obositoare, ce-i drept, dar ea ne va mări faima și puterea. Solii ciobanului au mijlocit în vară la Praga să nu primim recunoașterea de principe al Transilvaniei. Trimisul arhiducelui Maximilian, care ne-ar fi înștiințat de asemenea lucrări, a dispărut pe drum. Abia de curând am aflat că Mălai-mare a lucrat împotriva suzeranului său. Azi, împăratul se arată dispus a ne acorda recunoașterea cerută. Domnule Ciomârtan! se întoarse către masivul consilier. Dorința noastră este să ne căsătorim cu distinsa și cucernica Maria-Cristina, ruda împăratului și fosta soție a vărului Sigismund, acea minunată doamnă ce a fost prigonită pe nedrept prin cuvinte de ocară. Căsătoria ei cu noi va șterge asemenea josnicii.

Curtenii din jurul principelui își reținură cu greu zâmbetele, știind-o pe Maria-Cristina ca pe o brezaie.

— Te vei îngriji, domnule Ciomârtan, să-i trimiți împăratului o scrisoare în scopul acesta! continuă el.

Frumosul alai intră în Alba-Iulia. Era toiul culesului în vii. De pe dealuri cobora spre câmpie mirosna dulce-amăruie a piersicilor de toamnă. Carele încărcate cu butii mari se mișcau pe dealuri la vale ca niște corăbii. Boini albi, cu coarnele mari, sau roșii, cu coarnele mici, se opinteau în fața carelor mari ce veneau peste ei. În spatele roților lutul părea poleit cu aur.

Către seară, veștile despre călcarea lui Mihai-vodă se dovediră nenumărate. Mânios peste măsură, principele își pofti nobilii la Sfat.

— Ești un general slab, domnule Kornis! răcni el. Principatul e călcat

Ioan Dan

de oști dușmane, iar domnia-ta nu știi mai mult decât noi.

Kornis învățase de multă vreme a se stăpâni. Răspunsul său dovedi chibzuială și-l domoli pe năbădăiosul cardinal.

— Măria-ta, Mihai-vodă a ieșit ca șarpele la drum, când i se urăște cu viața. Iată că a venit singur să-i zdrobim căpățâna. Oștile Transilvaniei așteaptă porunca voastră.

— Măria-ta! interveni Bogati. Ar trebui să nu privim cu ușurință lupta împotriva valahilor. Mihai-vodă e un general mare. El n-a pierdut bătălii până azi. Și nu se aventurează într-o luptă fără sorti de câștig. Socot că ar fi mai bine să-l hărțuim până când primim ajutoare de la moldoveni și poloni.

— Ți-e frică, Bogati? zâmbi cu dispreț cardinalul.

— Mi-e frică, măria-ta.

Curtenii răsără ca la o glumă bună, iar Andrei le țin ușa. Când se mai potoli, îi porunci lui Kornis:

— Generale, să dai altcuiva oamenii lui Bogati! Nu-mi plac fricoșii.

— Asta nu! grai cu supărare contele Teke. Domnul Bogati e un oștean călit în războaie.

— Se pare că te opui dorințelor noastre, îl întrerupse cardinalul amenințător. Ia seama, domnule Teke!

— Mă opun, măria-ta, răspunse Teke înfruntându-i privirile. Unele privilegii ne acordă acest drept. Familia noastră ține oști pe plată. Iar pe domnul Bogati noi l-am numit comandant.

— Mda! răspunse Andrei Báthory înciudat. Vom strica unele privilegii cât de curând. În principat există un stăpân și nu-i nevoie de mai mulți. Unde se află Mălai-mare cu oamenii lui? îl întrebă pe Kornis.

— Undeva pe lângă Făgăraș, măria-ta.

— Câți oșteni are?

— Vreo nouă mii.

— Atât? Numai atât? de ăștia te sperii, domnule Bogati?

— Măria-ta! grai molcom oșteanul. Cândva am luptat alături de Mihai-vodă. El e chibzuit și viclean.

— Iar noi — inteligenți, i-o rețeză cardinalul.

— Fără îndoială! continuă Bogati. Observați totuși că valahul pe care l-am crezut la pământ nu numai că are oști, dar se încumetă chiar asupra noastră. Cum a putut el să strângă oști fără să știm?

— Adunătură găsești totdeauna, râse cardinalul. Armata Transilvaniei o va risipi la prima ciocnire. Avem oșteni buni, îmbrăcați în zale și chivernisiți cu arme noi.

— Adevărat, măria-ta! Dar să luăm seama la valah. Cu puțină vreme înainte ne-a cerut aprobarea să coboare sub Dunăre cu ceva oști mărunte pentru a face unele prădăciuni la turci. Azi amenință principatul. Viclenia lui se arată fără tăgadă.

— Viclenie slabă, domnule Bogati. Locul de luptă nu-l va alege ciobanul de la Dunăre. Îți voi arăta cum îl vom face una cu pământul pe acest cioban. Pornim în zori către Sebeș. Domnule Kornis, aduci oastea acolo! Bătălia o vom da la Sibiu. Spatele oștirii noastre va fi apărat de zidurile cetății. Tunurile de pe ziduri îl vor măcina pe cioban. Domnule Ciomârțan, trimite ștafete să vină secuii! Fă-i scrisoarea câinelui răzvrătit și întreabă-l de rostul lui în Transilvania! Trimite grabnic solie spre Oituz, cu porunca noastră către Ieremia Movilă să vină spre Sibiu! Aceeași poruncă i-o trimitem hatmanului Zamoyski. Și acum, domnilor, să facem o partidă de cărți! Ah, era să uit! Pregătiți un par mare în care să-l așezăm pe ciobanul răzvrătit!

Zilele lui octombrie continuau să se arate frumoase. La Veștem era cald ca în toiul verii. Oștenii lui vodă se odihneau după oboseala drumului greu. Pe prispa unei case de la marginea satului, domnul Țării Românești, Aga Leca și Baba Novac ședeau de taină.

— Pari cam plouat, Leca, spuse vodă privind-l cu băgare de seamă.

— Am și de ce, zâmbi Leca. Azi trebuia să fiu naș. Se cunună o nepoată din Valea Călugărească. Au ăia de acolo un vin, măria-ta, de moare lumea. De câte ori mă tocmesc a fi naș, treburile de război îmi strică planurile.

— Am fost mai chibzuit decât tine, râse domnul. Eu am promis a fi naș aproape de postul Crăciunului, când vinul a stat din fiert, iar timpul nu prea îngăduie desfășurări de oști.

Ioan Dan

Doi tineri călăreți opriră lângă prispă și le întrerupse conversația. Clucerul Băicoianu le ieși înainte, dar vodă apucase a se ridica.

— Cine v-a trimis, prieteni? întrebă el.

— Boierii Udrea și Radu Buzescu, măria-ta.

— Vești bune?

— Bune, doamne, zâmbiră tinerii. Oștile Mehedinților și ale Jiului vor fi aici într-o jumătate de ceas.

Mihai-vodă le dăruie zece galbeni. Vestea era dintre cele mai frumoase și-i spulberă îngrijorarea. Întreaga lui oaste se afla acolo, așa cum prevăzuse din timp. Doar prietenii lui cei mai buni, Cae, Chirilă, Ducu și Costache, dispăruseră de două zile.

— Te gândești ia ei, doamne? întrebă Novac ghicindu-i gânduriie.

— La cine? făcu vodă cu prefăcută mirare.

— Ei, la cine! La prietenii măriei-taie.

— Mă gândesc, recunosc Mihai.

— Lasă-i, măria-ta! Știu ei ce fac.

Tăcură. Peste câmpie plutea un nor de praf.

“Sunt oltenii mei dragi”, gândi domnul țării.

Prânzul lui vodă se dovedi destul de sărac. O bucată de brânză, pâine rumenă de casă și un pahar cu vin. În timpul prânzului ceva mișcări la ușa casei îl scoaseră pe Mihai din gânduriie sale. Erau cei patru dispăruți. Fetele lor trase de nesomn și oboseală, hainele cam zdrențuite, arătau multă alergătură.

— Să vă cert? se luminează domnul.

— Mai la urmă, grai cu îndrăzneală Caravană. Aducem vești mari. Noaptea trecută am prins o solie a cardinalului către Ieremia Movilă și hatmanul Zamoyki.

— Dar ce văd? întrebă domnul fără a lua în seamă cuvintele lui Caravană.

Ești rănit, Ducule?

— O zgaibă, doamne, roși tânărul. Ceva încăierare cu cei zece oșteni ai soliei mi-a adus o împunsătură în braț.

— Te-ai oblojit bine?

— M-a oblojit Costache. Dacă l-a vindecat el de pântecăraie pe împăratul Rudolf, nu i-a fost greu la o zgaibă.

— Da, dar tocmai dreapta?

— Sabia mea lucrează la fel de bine și în stânga, măria-ta.

— Ei, la naiba! Doar nu-ti închipui că te las în luptă?

— Nu, doamne. Voi sta lângă domnul Țării Românești. Dacă se uită el, mă voi uita și eu. De va porni la luptă, voi fi alături.

— Mai vedem noi, îl amenință vodă. Ia zi, Costache, care sunt veștile?

— Pe ocolite, sau pe scurt?

— Pe scurt, răsse vodă știindu-l vorbă lungă.

— Alaltăieri dimineață, grăi înciudat Costache, ne-a căutat Ion Chioreanu, omul nostru de legătură cu Toma Ciomârtan. Chioreanu ne-a adus vestea că o solie a cardinalului e în drum spre Oituz. N-am mai avut vreme să venim dinaintea măriei-tale. Și am făcut bine, fiindcă am pus mâna pe două scrisori. Principele i-a poruncit lui Ieremia Movilă să aducă degrabă oștile Moldovei la Sibiu.

— Iar cealaltă scrisoare?

— E către Zamoyski. Și lui îi poruncește la fel.

— Deci, se teme cardinalul.

— Așa se pare, doamne.

— A scăpat cineva din solie?

— Ah, măria-ta! Facem noi asemenea prostii?

După prânz, Mihai-vodă intră în tabăra secuilor. Uralele acestora nu conteniră multă vreme.

— Prietenii! grăi el când mișcarea oștenilor scăzu cu totul. Secuții ne-au fost de multe ori aliați. Le-am cunoscut vitejia și curajul mai ales în vadul Călugărenilor. Am auzit despre credința cu care au luptat pentru pământurile Transilvaniei. Știu că nobilii și principii i-au sărăcit cu totul. A venit vremea să scuturați nedreptatea ce vi s-a făcut. Peste câteva zile vom încrușișă armele cu principele care v-a oropsit. De vom învinge, nimeni nu va mai spune despre careva dintre voi “ăsta” și “ăla”, ci “dânsul” sau “domnul cutare”.

Înserarea prinse oștirea în marș.

*

La 27 octombrie, Andrei Báthory ieși din cetatea Sibiului alături de Kornis. Caii lor, sprinterii, se domoliră cu greu pe o curmătură de deal. Oștile lui Mihai-vodă se vedeau limpede în câmpia Șelimbărului. Ordinea din tabăra lui vodă îl impresionează pe Kornis, dar cardinalul, prea mândru pentru a se gândi la astfel de nimicuri, grăi plin de semeție:

— Aici va fi mormântul ciobanului.

— Avem oști mai puține, spuse precaut Kornis. Secuții pe care ne biziuiam au trecut de partea valahului.

— Îi vom pedepsi la vremea potrivită. Mălai-mare dispune de 32 000 de oameni. Noi, de 25 000, dar așteptăm sprijinul populației din Sibiu. Poziția noastră nu poate fi tulburată. Numai o pierdere pe aripa dreaptă ne-ar putea lipsi de apărarea zidurilor cetății. Însă pe dreapta vom pune stavilă mare. Oștile Moldovei trebuie să apară curând. Să-l vedem pe Mălai-mare, ce va face când va fi prins la mijloc?

Kornis, general vechi și cu multă experiență, nu împărtăși entuziasmul cardinalului. El știa că Mihai-vodă câștigase războaiele când fusese mult inferior ca număr.

— Doamne! se înclină el. Nunțiul papal Malaspina ne-a dat binecuvântarea lui. Prezența sa în tabăra noastră întărește inimile soldaților, însă nu-i destul. El ne-ar putea ajuta mai mult.

— Cum?

— Dacă sfinția-sa Malaspina ar merge în tabăra valahului n-ar fi rău.

— Nu înțeleg, domnule Kornis.

— Puțină răbdare, măria-ta i Malaspina l-ar putea duce cu vorba pe Mihai-vodă convingându-l să nu înceapă lupta curând. Câteva zile de animare ar însemna sosirea moldovenilor și intrarea lui Zamoyski în principat.

— Ah, ah! se luminează cardinalul. Ești un general mare, dragul meu Kornis. Iată o idee strașnică. Dar crezi că va reuși Malaspina?

— Cred. Valahul e creștin. În fața poruncilor unui înalt trimis al papei se va apleca plin de umilință. Măcar trei zile ne-ar fi de ajuns.

— Chiar fără Malaspina, tabăra noastră nu poate fi cucerită cu nici un preț. Ar putea să reziste toată iarna. Șanțurile mari ce ne apără vor aduce multă zăbavă și pierdere în oastea ciobanului de la Dunăre.

— Așa este, măria-ta! aprobă cu viclenie generalul. Avem întăritură bună. Totuși mi-e teamă de roșii. Credeam că Mihai nu-i mai are de multă vreme. Dar iată că nouă mii de roșii stau în fața noastră. E de necrezut că valahul a putut ridica o asemenea oaste harnică fără să știm nimic.

— E vina domniei-tale, se încruntă cardinalul. Numai un general slab ajunge într-o astfel de situație.

— Nici turcii n-au știut. Cred că nici acum nu știu.

— Turcii!? Dar ce avem noi cu turcii!? Ei sunt amenințați, sau noi?

— Numai cei nouă mii sunt de temut, îl domoli Kornis.

— Ai uitat de oștile Mehedinților și Jiului.

— N-am uitat, măria-ta. Soldații sunt viteji. Însă armele lor, proaste. Iscoadele ne-au adus știre că tânărul conte Hans Beckembauer cu o mie de sași, la care se adaugă ceva adunătură de iobagi valahi și unguri, a trecut de partea lui Mihai-vodă.

— Lucrarea tânărului conte nu o înțeleg, spuse cardinalul mirat. Și nici pe sași nu-i înțeleg. O parte sunt cu noi.

— Nici eu nu-i înțeleg, oftă Kornis.

*

Nunțiul papal Malaspina intră în tabăra lui Mihai-vodă la 27 octombrie, înainte de vremea prânzului. Era un bărbat nu prea înalt, chiar dacă purta încălțări cu tocul mare. Fața lui pufoasă ca miezul unei pâini decojite părea plină de bunătate și curățenie sufletească. Ochiul mari, verzui, ședeau aplecați mai mult spre umilă cucernicie. Doar superba haină lungă până la pământ, frumos tivită cu fir de aur, și inelele multe contrastau cu privirea umilă. Mihai-vodă alinie o gardă de onoare

Ioan Dan

și-l primi cu tot fastul datorat unui înalt oaspete. Malaspina nu ridică ochii din pământ, dar întinse mâna grăsuță a binecuvântare și pentru sărutul ce se cuvenea. Pe fața lui nu apărură nici-o tresărire când vodă îi strânse mâna fără să i-o sărute.

— Ne datorăți mai mult, observă retrăgându-și palma.

— Adevărat, sfinția-voastră! grați Mihai. Dovezile noastre de respect se vor înmulți când vom cunoaște scopul venirii înaltului oaspete. Sunteți oare trimisul bisericii, sau al cardinalului Andrei?

Malaspina intui că sub îmbrăcămintea frumoasei primiri adia parcă un vânt ușor de ostilitate. Domnul Țării Românești se dovedea curtenitor și precaut. Haruri de preț la un conducător. Cu astfel de om era greu de luptat în vorbe și promisiuni. Răspunse totuși fără a-și arăta mirarea:

— Mai mult, zâmbi cu o bunătate prea siropoasă ce nu-i plăcu lui vodă. M-au trimis la voi marele conducător al creștinilor, infailibilul nostru papă și împăratul Rudolf. Ei nu doresc război în Transilvania.

— Aveți împuterniciri scrise din partea împăratului?

— A, nu! se apără Malaspina. Un nunțiu papal poate fi crezut și fără astfel de dovezi.

— Fără îndoială! aprobă vodă ascunzându-și gândurile. Grija împăratului, ne bucură din toată inima. Oștile noastre nu vor face stricăciuni aici unde am hotărât să domnim.

— Rudolf se va întrista.

— Ca și noi, sfinția-voastră. Nimeni nu face război de plăcere.

— Ar putea să vă certe cu oști.

— Greu de crezut, zâmbi vodă. Din vorbele voastre am înțeles că împăratul s-a aplecat către pace. A ne certa cu oști, s-ar dezice.

— Dar el nu vă dorește domn al Transilvaniei, forță nota discuției Malaspina. Gândurile lui sunt îndreptate spre cardinalul Báthory, căruia îi poartă multă prietenie.

— Sfinția-voastră! râse vodă evitând încruntarea. Dacă ați fi în locul nostru ce ați alege? Niște gânduri sau un tratat semnat în vară la Praga? Un tratat care ne îngăduie ocuparea principatului.

— Aș alege tratatul, grați cu finețe Malaspina. L-aș alege numai dacă nu aș cunoaște ultimele gânduri ale împăratului.

— Ultimele lui gânduri nu le cunoașteți nici voi, ripostă Mihai-vodă întinzându-i o cursă. Poate că azi dimineată avea altele.

— Împăratul nu-i un om care își schimbă gândurile de la o zi la alta, observă Malaspina. Dar se opri fiindcă picase în cursă. Răspunsul lui vodă îl încredință de acest lucru.

— Așa cred și eu, sfinția-voastră. Un împărat care semnează împu-terniciri în vară nu-și schimbă gândurile doar în câteva luni.

— Cursul evenimentelor ar putea să le schimbe, încercă Malaspina să repare greșeala.

— Adevărat! Dar evenimente care să întărească o schimbare n-au fost în aceste luni. Noi i-am rămas credincioși împăratului. Mai mult, respectăm tratatul.

— Să înțeleg prin aceasta că nu țineți seama de ultima dorință a împăratului?

— Din contră, zâmbi Mihai. Dorința scrisă a împăratului e sfântă pentru noi.

— Am priceput, se întristă Malaspina. Îmi lipsesc niște dovezi scrise de împărat. Iar în lipsa lor nu mă credeți.

— A, nu! răspunse cu finețe vodă. Vă credem din tot sufletul. Numai gândurile împăratului nu ne sunt clare de vreme ce nu le-a scris.

— Poate vă înduplecați la dorința papei?

— Cu multă pioșenie, grați vodă. Să-i spuneți papei că vom lupta și în viitor pentru apărarea creștinilor.

— Dar nu vi se cuvine Transilvania, se mânie nunțul papal. Ea e a celor ce o stăpânesc azi. Vă vorbesc în numele dreptății.

— Cine sunt stăpânii, sfinția-voastră? se încruntă vodă.

— Cardinalul Andrei și marii lui dregători.

— Și pe cine reprezintă ei?

— Poporul, firește.

— Care popor? Marea populație a Transilvaniei o formează valahii ținuți în iobăgie.

Ioan Dan

— Mai sunt și alții. Mai sunt ungurii, sașii...

— O mie de sași sunt cu noi și chiar o parte dintre ungurii iobagi.

— Secuii...

— Șase mii de secui au venit în tabăra noastră.

— Dar nu toți secuii

— Nu toți, ci numai aceia pe care i-am ales noi să lupte.

— Veți fi un domn nedorit.

— De cine? De nobili? Cardinalul și nobilii sunt nedoriți de popor.

Iar noi nu am venit în scop de mărire, ci pentru unirea românilor de pretutindeni.

Malaspina tăcu încurcat, dar nu-și arată supărarea. Andrei Báthory îl socotea pe Mihai un om slab, lipsit de puterea gândului. Or acesta se dovedea cu mult superior tânărului cardinal.

— Voi reveni mâine, grăi cu adâncă tristețe. Până mâine va fi răgaz de chibzuială. Multe gânduri bune vin peste noapte. Sâ nu uitați că papa și împăratul nu doresc război în Transilvania și nici inimile noastre de buni creștini.

— Bine spus! întări vodă. Inimile noastre de creștini doresc pacea. Andrei Báthory e cardinal. Deci, înalt om al bisericii. El înțelege chiar mai bine decât noi asemenea lucruri. Sfătuiți-l, în numele inimii lui de creștin, să lepede oștile și să pornească acolo de unde a venit. În felul acesta nu va fi război. El e cetățean polon, sfinția-voastră, iar aici unde nu l-a poftit nimeni a venit în scopuri de mărire. De va înțelege asemenea lucruri, pacea va domni în întreaga Transilvanie.

“Viclean ca o vulpe, gândi Malaspina. Finețea vorbelor lui ne-a pus mereu în încurcătură. Doar așa se explică faptul că e un mare general.”

Cu aceste gânduri intră în tabăra principelui. După fața lui îngândurată, Andrei ghici că întâmpinase greutăți.

— Ce face câinele valah? întrebă cu dispreț.

— Porecla voastră nu sună frumos în gura unui prelat! îl muștră Malaspina. Mai ales că Mihai-vodă nu a avut cuvinte de ocară pentru principele Transilvaniei. El ne-a arătat limpede doar gândurile ce l-au mânat la război.

- Gândurile unui câine...
- Câine, dacă vrei, dar un câine deștept. Latră mai puțin decât alții. Mă așteptam să se gudure. N-a făcut-o, însă nici nu ne-a respins.
- Ai obținut amânarea?
- Încă nu. Voi merge mâine din nou în tabăra lui. De vor veni moldovenii, poate se răzgândește și va porni spre Dunăre. Un război aici nu e dorit de nimeni.
- Deci azi va fi liniște?
- Sper, dragul meu.
- Peste câmpie se pornise un vânt călduț cu amenințare de ploaie.

*

Către seară, secuii destupară ploștile mari cu pălincă. Tufănel-tatăl moțâia pe șaua calului întinsă în iarba uscată. După un timp se scutură din amortăala ce-l cuprinsese. Nărilor lui se lărgiră ca niște cimpoaie. Trase aer mult în piept, îl slobozi treptat, plescăi din limbă, iar urechile lui mișcă scurt, iepurește.

- Bă Ciripoi! îl îmboldi pe văr.
- E! căscă acesta somnoros.
- Nu simți nimic?
- Ciripoi-tatăl, ce visase că a fost înjunghiat în luptă, se trezi de-a binelea.
- Simt un junghi.
- Altceva?
- Nimic.
- Auăleo! Ia umflă tu nițel carina!
- Ciripoi își ridică nasul mare cât o ridiche de iarnă și adulmecă asemenea unui ogar.
- Țuică, grăi cu lăcomie în glas.
- Âș! îl contrazise Tufănel aspru. E prăștină. Aici numai strugurii...
- ȚȚ! îl întrerupse Ciripoi. Prună cum te văz și mă vezi.
- Și din ce parte vine, deșteptule!?

Ioan Dan

Ciripoi își învârti nasul ca o limbă de busolă.

— De la secui.

— Auăleo! Taman de la ei? Secuii nici nu cer, nici nu dau.

Porniră totuși pe direcția mirosului, conducându-se fără greșală. Zavaidoc, aflat ceva mai încolo, prinse mișcarea celor doi. Săltă într-o rână și strigă după ei:

— Cumetrilor! Dragii mei! Un v-aț ușchitără, bre?

Dar nu-și repetă întrebarea. Un miros delicat ce-i înfioră tot corpul adia pe lângă el ca o părere. Vântul bătea dinspre secui și aducea aroma cu el.

— Limbă!

— A! răspunse acesta moleșit de somn.

— Ia saltă muia!

— Pe sfântu post a Crăciunu...! se bălbâi Limbă. Țuică, frati-miu...

O luară degrabă după cei doi. Tufănel și Ciripoi văzură manevra fărtaților și se fofilară pe după corturile secuiilor. Și-ar fi putut pierde urmele, dar mirosul puternic îi atrase ca un magnet. Intrară într-un cort mare. Cinci secui mustăcioși învârteau cu hărnicie în mâini ceva ploști pântecoase, binecuvântate ca mărime, Tufănel și Ciripoi, care văzuseră la fiii lor unele aplecări spre vorbe și purtări alese, duseră câte un picior în spate, ridicară pălăriile, se aplecară cu grație în doi peri, apoi rămaseră cam năuci. Secuii abia le răspunseră la salut. Era clar ca lumina zilei că sosirea lor nu aducea bucurie.

— Domnilor! se izmeni Ciripoi-tatăl. Nimeritu-s-au a vedea ceva mișcare la voi. Eu am avută un fin din secuime... băiat bun și dădea de băut... carele zicea că...

Tăcu. Secuii discutau între ei fără a-i lua în seamă. Aceasta îl făcu pe Ciripoi să adopte o nouă formulă ce le-ar fi putut trezi interesul.

— Domnilor, noi suntem bucureșteni. În piață la Zece Mese...

Cei cinci aproară din capete și-și văzură de treburi. Tufănel-tatăl avu una din acele sclipiri ale inteligenței care vin adesea în ceasuri de mare cumpănă. Începu să se scuture ca un apucat. Ciripoi prinse ideea din zbor și porni un atac pe măsura scuturatului.

— Destinsul nostru prieten, zise ținându-și buzele vinete, nobelu, cavaleru suferă de tăfnă, de bojoci, de dambla, de ceva dureri ale sufletului, care numa vădanele, sau ceva țuică, de friguri...

— Friguri la vreme de toamnă? cătă cu mirare spre ei unul dintre mustăcioși.

— Chiar așa, domnule, sări Ciripoi plin de speranțe. Pă el numa toamna îl apucă. Vara n-a avutără niciodată nimica. Din Deltă i se trage. L-au mușcatără nouă lupi, optzeci de viespi, patru șerpi, șase mistreți, o capră râioasă, unșpe lipitori și două vaci turbate.

— Lipitori? se înfiorară cei cincii.

— Lipitori, domnilor. A din frunte, adică muma ăloră nouășpe...

— Parcă ziceai de unsprezece lipitori, îl întrerupse unul.

— Așa ziceam, o drese Ciripoi. La început unșpe au fostără. Pă urmă, a mai mare a început să fluiere după pui. Am pus mâna pă custură... ăă... pă sabie. Îi zic lu a bătrână, care venea în frunte cu patruzeci de pui după ea: “Cară-te, fă, d-acilea că fac moarte de om”. Se uită urât la mine și mă înjură...

— A bătrână?

— A bătrână, domnilor.

— Vorbea?

— Și încă ce vorbea! se izmeni Ciripoi. Cam stricat românește, ce-i drept, însă eu știu și limba lipitorilor, așa că i-am prinsără toate mișcările. Dacă văz că nu-i chip a ne înțelege ca niște creștini de treabă, îi ard una cu a custură și-i raz o ureche.

— Avea urechi?

— Mari, domnilor, ca foile de varză. Zice ea:

— Nu mai da, Făt-Frumos, că ți-oi face mare bine!

Auzind astfel de năzdrăvănii, cei cincii mai ciocniră un rând între ei. Verii se dezumflară ca două bășici înțepate, iar disperarea fu cumplită când unul dintre mustăcioși grăi molcom:

— Gata cu pălinca. Ce a mai rămas în ploști e porția vecinilor. Eu merg să o duc degrabă, însă domniile voastre puteți rămâne să ne povestiți mai departe chestia aia cu lipitorile.

Ioan Dan

— Care lipitori, bre? interveni Tufănel oprindu-se din scuturat.

— Păi alea cu urechile cât varza.

— Bă neică! zise Ciripoi cu năduf. Du patru ploști! Pă a d-a cincea las-o bolnavului! Că el numa cu țuică...

Mustăcioșii prinseră a râde.

— Păi de ce nu ați grăit așa de la început, fraților? făcu unul întinzând plosca spre Tufănel.

Dar Ciripoi i-o luă chiar de sub nas.

— Nu-i pentru domnia-ta, încercă să-l oprească secuicul. Numai bolnavului i se cuvine.

— E, te, te, măă! bombăni Ciripoi. Parcă pe mine nu m-au mușcătă?

— V-am spus eu, fraților, că așa sunt bucureștenii, grăi unul dintre secui.

Apoi se întoarse către cei doi veri:

— Am priceput care e oful vostru, de cum ați intrat. Însă matală povestești frumos, așa că face să bem toată pălınca împreună. Ia zi-i cum a fost cu lipitoarea a bătrână!

Ciripoi nu apucă să dezlege firul povestirii. La ușa cortului apărură cumetrii Limbă și Zavaidoc.

— Dumnealor e d-ai noștri, zise Tufănel-tatăl.

— Or fi, spuse cu părere de rău unul dintre secui. Dar aici nu mai e loc. Să meargă la cortul alăturat.

Limbă și Zavaidoc o zbughiră spre vecini, însă nu avură noroc. To-roipan și Gălușcă se cinsteau cu gazdele. Porniră către alt cort. Părintele Grasa și fălcosul discutau cu gazdele o frumoasă teză biblică. Ceva mai încolo, Sile Adormitu și Ciripoi-fiul povesteau pățania cu pântecăraia. Abia la marginea taberei nimeriră un cort fără oaspeți.

În vreme ce palinca lega prietenii între români și secu, Mihai-vodă făcu Sfat de taină cu oamenii săi. Cortul cel mare al domnului Țării Românești se umplu de oaspeți înainte de miezul nopții. Erau de față Cae Indru, Preda, Radu, Udrea, Leca, Zamfirescu, Novac, Ducu, Băicoianu, Chirilă, Costache și Niță.

— Iată, prieteni, grai vodă, a venit vremea să facem planul de luptă. Andrei Báthory e un strateg bun. El și-a făcut întărituri de care și șanțuri adânci. Spatele său are apărare spre orașul Sibiu. Tunurile ridicate pe ziduri pot să lovească spornic în noi. Așa cum sunt așezați, dușmanii vor fi greu de clintit. Andrei are trei linii de luptă. În prima linie de pe aripa dreaptă vor lucra pedestrașii. În centru cavaleria, iar pe stânga puterea cea mai mare a lor ar fi nobilimea călare, ce știe să lupte frumos. S-ar putea să fie o greșeală a principelui faptul că și-a pus la vedere oastea pregătită de luptă. Dar s-ar putea să fie și un viclesug. Adică, să-și așeze altfel liniile de luptă când vom porni atacul. Acum aștept păreri.

— Măria-ta! grai Radu Buzescu. Dacă biruim pe aripi, îl scoatem pe principe de sub zidurile orașului.

— Bine grăit, Radule! zâmbi domnul. Și mai e ceva: De vom ataca pe aripa stânga, tunurile de pe ziduri nu pot slobozi atâta foc asupra noastră cum ar face-o pe centru.

— Adevărat! interveni Preda. Din păcate, principele știe că ne vom feri de centru, așa că cele mai mari întăriri le-a pus la aripi.

— Și ce-i de făcut, Predo?

— Măria-ta, cred că acolo trebuie să atace întâi Baba Novac. Haiducii lui știu să se descurce pe loc rău.

— Așa ne-am gândit și noi, aprobă vodă.

— Doamne! se amestecă Indru. Nimic nu poate sta în picioare până când vom ști sigur dacă principele va păstra ordinea de luptă pe care ne-o arată.

— Așa este, nepoate! grai vodă cu multă plăcere. Ai vrea să facem o mișcare de oști către ei?

— Aș vrea, doamne! Două mii dintre oștenii Bucegilor ar fi tocmai ce ne trebuie. Tinerii roșii se mișcă ușor ca fulgul.

— Cine să pornească în fruntea lor?

— Eu, măria-ta.

— Așa să fie, nepoate! Dar ia seama să te întorci la timp! Nu vreau pierderi printre oamenii mei. După ieșirea ce o vom face în zori, Sfatul

Ioan Dan

nostru de taină se va închea iarăși. Acum, noapte bună, prieteni!

O parte dintre boieri se îndreptară spre corturile lor. Mihai-vodă, Cae, Chirilă și Costache porniră să controleze cele opt rânduri de străji din jurul taberei. Noaptea răcoroasă înfiora până și caii. Pe zidurile Sibiului torțele mari aruncau lumină către câmpii. Costache rămase mai în urmă. Zambilica lui, cam somnoros, călca fără trageră de inimă.

— Bă nărodule, pune copita mai sprinten! îl struni grăsunul. Vrei să ne facem de râs în fața lui vodă? Sau ești supărat? Îi fi având și tu necazurile tale. Și eu sunt, Zambilico. Am sufletul greu. Parcă simt că s-ar apropia o nenorocire. Asemenea suflet închis n-am mai avut de la Călugăreni, când era să se prăpădească prietenul Cae. Poimâine va fi un război greu. Oare câți vor scăpa dintre noi?

Capitolul 13

Nunțiul papal Malaspina veni în zori la tabăra lui Mihai-vodă. Clucerul Ieremia Băicoianu îi ieși înainte și-l rugă să aștepte. Vodă se ridicase pe o curmătură de deal pentru a urmări desfășurarea celor două mii de roșii gata să pornească spre liniile principelui. Cae Indru aștepta încuviințarea domnului țării. Vânt Sălbatec, frumosul său armăsar, juca pe loc, nerăbdător. Peste mușchii lui puternici pielea se înfiora ușor ca o părere. Apoi Cae ridică mâna, iar mica oaste se puse în mișcare. Când apărură tinerii la vedere, în tabăra cardinalului porni alarma. Andrei își mână calul pe dealul Gregori de unde putea să vadă desfășurarea luptei.

— Iată-i că pornesc asupra noastră, domnule Kornis, grăi cardinalul lipsit de teamă. Câinele valah atacă întâi cu călăreții.

— Pe partea dreaptă, încuviință Kornis. Ștefan Lazăr se află în pericol. Acum când știm pe ce parte atacă valahii, ar fi bine să-i dăm ajutor cu aripa stângă a lui Petre Huszár.

— Nu, domnule! ripostă mâniaș cardinalul. Ne-am dovedi slabi strategii. Încăierarea încă nu s-a pornit, iar noi apucăm să ne stricăm aripile? Dă sprijin din linia a doua!

Kornis înghiți greu afrontul făcut de cardinal în fața nobililor și trimise porunci spre linia a doua. Tinerii roșii nu se grăbeau. Caii lor purtați la pas călcau nervoși.

Abia când începură să bată tunurile, Indru făcu un nou semn. Principele și nobilii văzură cu uimire câteva manevre executate ca la paradă. Liniile roșiilor fugeau în lături și se închegau din mers într-un lanț mare. Apoi, din goana cailor, lanțul se frânse în pâlcuri de câte două sute, cu distanțe mari între ele. Indru părea a se abate din drum, către centru. Tunurile de pe ziduri își concentrară focul acolo. Un semn al lui Cae fu urmat de o nouă manevră. Călăreții se adunară și ocoliră zona

Ioan Dan

primejdioasă.

— Bine lucrat, nepoate! se entuziasmî vodă, dar glasul lui nu putea răzbi până la Indru.

Tunurile își mutară bătaia spre dreapta. Prea târziu. Călăreții lui Cae se desfăcură iar în lanț, făcând o curbă mare asupra locului lovit de obuze. Călăreții Bucegilor se mișcau parcă într-o joacă. O joacă totuși primejdioasă. Cea mai mică greșeală în manevrele lor i-ar fi dus la pierderi nebănuite.

— Nepotul nostru e un general mare! spuse Mihai încântat.

— Să vedem, să vedem, răsă Preda Buzescu. Cavaleria lui Báthory a ieșit la atac. Sunt acolo cincisăzece mii de călăreți. Dacă Indru nu întoarce acum, va fi prins din două părți. Ei, la dracu! Nu azi începem lupta, ci mâine.

Altul în locul lui vodă ar fi ridicat mâna pentru ajutoare în sprijinul celor două mii. Mihai zâmbea. Avea multă încredere în Cae. Și chiar în acea clipă, Buzescu răsuflă ușurat. Un semn al lui Indru adună semicercul în pâlcuri, din goana năprasnică a cailor. Cu puțin înainte ca primele rânduri inamice să închidă arcul, tinerii roșii ieșiră în afara zonei primejdioase și veniră în tabără grupați frumos.

Malaspina urmărise manevrele, nu cu ochi de cunoscător. Totuși, fu impresionat de execuțiile măiestre ale tinerilor roșii. Niciodată nu-și putuse închipui că se pot face astfel de manevre cu oșteni mulți, chiar sub bătaia tunurilor. Apoi, îl văzu pe vodă și alături de el pe tânărul general ce-și condusese oamenii atât de elegant. Râdeau amândoi, de parcă ar fi venit de la o petrecere.

— A, sfinția-voastră? grai domnul bine dispus.

— Am venit așa cum am hotărât ieri, zise Malaspina înclinându-se cucernic. Din păcate, văd că inima voastră de creștin s-a aplecat spre vărsare de sânge.

— Ați văzut așa ceva? se miră vodă.

— Nu. Am văzut numai începutul. Iar începutul mă neliniștește. Înseamnă că va fi război.

— Înțeleg din vorbele voastre că Báthory îl dorește. Ieri v-am rugat

să mijlociți pe lângă el în scopul ieșirii din principat. Oare cardinalul, care e o înaltă față bisericească, nu vrea să îndepărteze primejdia vărsării de sânge creștin?

— El se apără, zise Malaspina cu mânie greu reținută.

— Și voi îl apărați, spuse tăios Mihai.

— Adevărat! se încruntă Malaspina, căruia nu-i plăcu asprimea lui vodă. Îl apăram împotriva sălbatecilor de la Dunăre.

— Sfinția-voastră! îl întrerupse domnul pälind. Discuțiile sunt frumoase și folositoare atâta vreme cât se poartă pe culmi înalte. Când coboară până la insultă, își pierd strălucirea și valoarea. Deci, vom pune capăt acestor discuții, în care te-ai arătat mărunț. Noi ți-am înțeles jocul încă de ieri. Andrei Báthory te-a trimis cu scopul de a căpăta la noi o amânare a războiului, până îi vor veni ajutoare. Dar cardinalul așteaptă zadarnic ajutorul moldovenilor. Ștafetele pornite spre Oituz au căzut în mâinile noastre. Știi sfinția-ta ce urmărea omul despre care spuneai că se apără? Urmărea să coboare peste Țara Românească dimpreună cu Zamoyski și Ieremia Movilă. Din fericire, am prevăzut gândurile omului ce se apără azi. Războiul va porni mâine. Oamenii mei au făcut drum lung. Sunt obosiți. Până mâine se vor odihni. Apoi, Andrei le va cunoaște puterea. Am înțeles că ai lucrat pentru cardinal din prietenie, iar prietenia e un lucru sfânt. Însă deasupra ei stă totdeauna dreptatea. Sfinția-ta n-ai vrut să vezi dreptatea. Nici nu ne miră. Ești un străin. Aici noi trebuie să vedem dreptatea și să lucrăm pentru ea, nu străinii. Ia-l, Băicoieni! se întoarse către tânărul clucer. După luptă să-i dai cale liberă! Omul acesta e o mică năpârcă plină de venin, cu ochii mincinoși, cucernici.

Când primele umbre ale înserării coborâră peste câmpia Șelimbărilor, Sfatul de taină porni iarăși în cortul cel mare al domnului Țării Românești.

— Totul mi s-a părut ușor până aici, grăi Preda Buzescu. Abia acum încep să mă sperii, măria-ta. Nu de lupte, continuă el văzând o mică încruntare a domnului țării. De lupte nu ne-am speriat niciodată. Mă gândesc doar la ce va fi după bătălie. Dacă nu-i tăiem pe toți nobilii

Ioan Dan

principatului, la caz de victorie a noastră, va fi zadarnică toată munca făcută. Nobilii vor țese în jurul nostru pânze mincinoase, vor unelti, vor trăda, vor umbla cu pără la Casa de Austria și nu se vor sfini să aducă oști străine în principat. Ei n-au decât un dumnezeu al puterii lor. Iar dacă pierdem lupta, va fi și mai rău. E atât de mare primejdia încât îmi vine să alung asemenea gânduri.

— Așa este, Predo! răspunse vodă. Dar să știi un lucru: Tot ce se capătă ușor în lumea asta are valoare mică. Ai vorbit azi așa cum am gândit și eu de cinci ani încoace. Și nu-mi vine greu a vă mărturisi că abia pe câmpia Șelimbărului m-am dumirit de ce marii noștri înaintași, care au dorit unirea românilor într-o singură țară, n-au încercat înfăptuirea ei chiar dacă au stăpânit multe părți însemnate ale Transilvaniei. Lor le-au lipsit niște împrejurări prielnice. Noi le avem. În caz de victorie, rațiunea ne îndeamnă spre tăierea tuturor nobililor din principat. Dar noi nu suntem ucigași, Predo. Va trebui să găsim drumuri mai drepte. La caz de înfrângere, va trebui să ne desfacem de încheștarea dușmanului, pe drumul către Brașov.

— Îi batem, doamne, sări vistiernicul Bărcan din Bărcănești-Prahova. Sunt mai puțini ca noi.

— Au fost, interveni Caravană. Azi au mai primit oșteni. Iscoadele noastre i-au văzut coborând pe la Rășinari.

— Chiar de la egal îi batem, răspunse Bărcan. Avem oști bune.

— Ca și ei, zâmbi Costache. Puterea noastră cea mare stă în Oștirea Bucegilor. Ceilalți oameni ai noștri sunt buni, însă au armele proaste.

— Am învins totdeauna când eram mai puțini, se mânie Bărcan. Dar acum?

— Bărcane! râse vodă. Ar fi un general slab cel ce nu prevede și o înfrângere. Eu cred în victoria noastră. Totuși, de multe ori apar necazuri. Numai nărozii își pun întrebări puține. Așa că e bine a ne lua măsuri din timp. De fapt, le-am și luat. Căpitanii știu ce au de făcut în asemenea împrejurare. Măine în zori dăm bătălia. Va trebui să o câștigăm într-o zi sau două. De se va lungi mai mult, situația noastră nu va fi prea bună. Alte ștafete ale cardinalului, ce ne-au scăpat nouă, sunt convins că

aleargă spre Movilă și Zamoyski. Dacă nu ne grăbim, ne vom pomeni cu ei în coaste. Domnul Basta, generalul Casei de Austria, șade la graniță cu oșteni îmbrăcați în zale. În privința noastră gândurile generalului sunt dușmănoase. El urmărește a fi guvernator al Transilvaniei. De vom pierde, va încerca să tragă foloase. De vom câștiga, va purta gânduri să ne înlăture. Basta ne tratează azi cu dispreț ca pe unul dintre căpitanii lui. Ei bine, peste câteva zile ne vom încorona în Alba-Iulia ca domn al Transilvaniei. Generalul va trebui să se plece în fața lui vodă. Dar mândria nu va fi a noastră, ci a țării. Novac!

— Poruncă, măria-ta!

— Înainte de apariția zorilor îți așezi oamenii în prima linie pe aripa stângă! Makó!

— Aici, măria-ta.

— Cinci mii de secui vor intra în prima linie pe centru! Între tine și Baba Novac păstrezi trei sute de pași! Mihalcea!

— Poruncă, măria-ta!

— Așezi cavaleria alături de Makó, dar pe aripa dreaptă! Leca!

— Poruncă, doamne!

— Tu ții aripa dreaptă pe margine, cu oștile călări ale Mehedinților, iar pedestreimea la spate! Soare!

— Poruncă, măria-ta!

— Pui douăzeci de tunuri între despărțitura dintre Makó și Novac! Ele vor apăra pe centru și vor ajuta aripa stângă. Stoica!

— Aici, doamne.

— Duci douăzeci de tunuri între Leca și Mihalcea! Acestea vor ajuta mai puțin, dar trebuie să fim tari pe aripa dreaptă în caz de atac al dușmanului. Udrea!

— Poruncă, măria-ta!

— Patru mii de călăreți din Armata Bucegilor îi așezi în linia a doua! Să fie la trei sute de pași în spatele spărturii dintre Makó și Novac! Ei vor ieși numai prin spărtura din jurul tunurilor! Altfel, putem face încurcătură de oști. Radule!

— Poruncă, doamne!

Ioan Dan

— Patru mii de călăreți din armata Bucegilor îi așezi în linia a doua, la spatele lui Mihalcea și Leca! De va fi nevoie, vor ieși prin spărtura tunurilor. Niță!

— Aici, măria-ta.

— Ai opt sute de oșteni din Armata Bucegilor și patru sute dintre dragii noștri luptători de sub Dunăre. Rămâi cu ei în pădure! Sunt flăcăi aleși pe sprânceană. Tari ca fierul și iuți ca niște diavoli. Linia a treia o vom forma din cei o mie de cazaci pe plată, o mie de sași, o mie de secuii, o mie de boieri și armata Jiului. Aveți alte păreri?

— Nu! grai Preda Buzescu. Așteptăm după datină să mai călcăm o dată pe locurile unde căpitanii au poruncă a-și așeza oamenii și tunurile.

Se ridicară cu toții și porniră pe jos. Cerul înnorat căzuse ca o căciulă mițoasă peste dealurile din jurul Șelimbărului.

*

Lumina zilei se statornici târziu. Plutea în aer o spuză subțire de ceață a cărei umezeală scornise frigul. Apoi apăru soarele roșcat și lipsit de vlagă. Din gurile oamenilor și cailor ieșeau aburi. Mânata de soare, ceața se întinse la rasul pământului trăgându-se leneșă către locurile joase. Pe dealuri se usca iarba. În văi umezeala stăruia puternică sub o coadă lungă de ceață. Cu mult înaintea zorilor, cardinalul simțise că se pregăteau lucrări mari în tabăra lui vodă, astfel că oștenii lui ocupară bună poziție de luptă. Ceața se trăgea peste oameni și animale ca o greblă imensă. Curând, lumina dezveli aripa stângă a oștilor Țării Românești. Ieșiră apoi la vedere pozițiile tunurilor, centrul și, în sfârșit, aripa dreaptă. Peste câmpia dintre cele două oști, natura parcă își încetase respirația. Era liniște. O liniște grea, apăsătoare. Călare pe calul său alb, Mihai-vodă ședea neclintit în vârful unei ridicături de pământ. Din locul acela putea să cuprindă întreaga zonă a câmpului de luptă. De pe fruntea domnului dispăruseră obișnuitele cute adânci, care dovedeau gânduri multe. Fața lui limpede era atât de nemișcată încât părea turnată în

metal. Doar ochii ageri se mutau când pe bătaie lungă către liniile dușmanului, când apropiat spre pozițiile oștilor sale. Alături de vodă, Cae Indru, Preda Buzescu, Chirilă, Ducu Bărcan și Caravană se uitau gânditori către zidurile Sibiului. Sosise ceasul hotărâtor, cumpănit cu grijă vreme de cinci ani. “Dacă ar trăi Iojica, gândi Cae, suflul lui mare s-ar umple de bucurie și poate de îngrijorare. De nu izbândim azi, Țara Românească se va oropsi cu totul. Nimeni nu va putea opri tăvălugul de oști ce se va abate asupra ei din toate părțile. Aici la Șelimbăr se hotărăște, în câteva ceasuri, viitorul românilor de pretutindeni. Ar trebui să fiu vesel și sprinten, dar nu sunt. Mi-e suflul greu ca în fața unor nenorociri. Lupta va fi crâncenă. Oștenii Transilvaniei sunt buni luptători și au arme frumoase. Tunurile lor, turnate în arsenalul din Sibiu, sunt mai tari decât ale noastre. Le-am simțit puterea în timpul manevrelor de ieri. Țintașii cardinalului știu să tragă. Numai măiestria tinerilor roșii ne-a ferit ieri de pierderi. Cavaleria lor arată mai greoaie decât a noastră, dar călăreții ei sunt tari ca fierul. De ce nu-l folosește, oare, cardinalul pe Albert Király în locul lui Kornis? Király ar fi un general mare. Kornis știe strategie cât știu eu să cânt popește. Dacă oștile Transilvaniei au azi o atât de frumoasă așezare, nu cred să i se datorească lui Kornis, ci cardinalului.”

— Băicoiene! se auzi porunca limpede a lui vodă.

— Aici, măria-ta, tresări clucerul cufundat în gândurile sale.

— Trimite poruncă spre Baba Novac să înceapă atacul pe aripa stângă!

Curând, haiducii lui Novac porniră peste câmpie fără grabă. În acea clipă, atmosfera de încordare din inimile oamenilor, atât de grea dinaintea bătăliei, căzu cu totul. Acum, altele erau gândurile lor. Simțind primejdia, caii haiducilor se opinteau nervoși, gata a rupe rândurile. Tunurile dintre Makó și Novac tăceau. În schimb, cele de pe zidurile Sibiului începură să împrăște aspru. Săbiile ieșiră la vedere, deasupra capetelor. Petre Huszár, căpitanul aripei stângi a oștilor Transilvaniei, știa că nu-i potrivit să aștepte inamicul pe loc. Numai avântul din goana cailor îi dă putere. Cu un gest năprasnic, făcu semn călăreților din co-

Ioan Dan

mitate să se pună în mișcare. Sus pe dealul Gregori, cardinalul, înconjurat de nobili, privea cu ochii reci, de bun general, mișcările din câmpie. Poruncile lui sunau scurt, iar Kornis devenise un simplu intermediar între principe și ștafete. Rândurile lungi ale haiducilor se resfirară din mers. Cavaleria lui Huszár venea în pâlc mare, hotărâtă a sparge mijlocul potrivit. La un semn al lui Novac, întreaga aripă stângă a haiducilor se deplasase puțin către centru, învăluind tunurile românești. Aproape de clipa împreunării celor două cavalerii, rândurile din spate ale haiducilor se desfăcură în lături, iar tunurile lui Soare loviră în plin oastea comitatelor. Pe margini, haiducii începură să lovească temeinic. Apoi, tunurile tăcură. Pierderile lui Huszár erau mari.

— Să intre Makó! strigă vodă.

Secuii porniră vijelios, dar cavaleria lui Huszár apărată de zale părea bine înfiptă în pământ. De sus de pe dealuri lupta părea o joacă, iar strigătele și vaietele mari veneau ca o adiere. Cardinalul observă la vreme ieșirea lui Makó.

— Să pornească Melchior Bogati! porunci el. Dar numai cu cavaleria! Pedestrimea rămâne pe loc!

Generalul Kornis, transpirat și vânat de mânie, slobozi ștafete iuți spre Bogati. Dar cavaleria din comitate se frânse brusc și căzu îndărăt. Numai o manevră dibace a lui Bogati evită la timp zidul ce se rostogolea în dezordine către tabără, scăpând oastea cardinalului de mare învălmășeală.

— Bine, Bogati! exclamă Andrei. Am pierdut prima șarjă însă abia acum începe greul pentru valahi. Să lovească Lazăr pe dreapta!

Înfierbântat și acoperit de sânge, Novac intrase cu oamenii săi prea mult spre zidurile Sibiului. Bogati făcu o nouă manevră laterală, iar haiducii și secuii se pomeniră deschiși în fața tunurilor și a pedestrimii Transilvaniei. Pe marginea stângă Bogati lucra spornic. Huszár își adună rândurile lângă el. Haiducii se subțiau în fiecă clipă. Apoi se rupseră. Centrul oștilor Transilvaniei venea asemenea unui măturoi mare, aruncând totul din fața lui.

— Bogati e un mare căpitan! grăi vodă. Să intre călăreții roșii!

Linia a doua, formată din patru mii de călăreți ai Armatei Bucegilor, își subție mijlocul pe lângă tunuri. Apoi, din goana cailor sprinteni, făcu un triunghi uriaș. Colțul triunghiului pătrunse adânc în centrul măturoiului. Din nou Bogati își arată înțelepciunea, desfăcând cavaleria comitatelor pe mărgini, astfel ca tunurile de pe ziduri să-i poată lovi în plin pe roșii. Dar Armata Bucegilor ușoară ca fulgul se lipi de cei din comitate, iar tunurile fură nevoite să tacă. Puternicul măturoi bătu în loc neputincios, apoi căzu îndărăt. Ridicați în scări, tinerii roșii se răsuceau ca un vârtej. Steagul cel mare al principelui intră în mâinile lor. Andrei Báthory slobozi împotriva lor oștile din linia a treia. Măturoiul prinse viață și porni din nou spre tabăra lui vodă, acoperindu-i cu totul pe cei patru mii de roșii. Părea că nimic nu mai putea opri măturoiul. Căii valahilor, ce nu mai aveau răgaz de întoarcere, se rostogoleau pe spate. Cardinalul se ridicase de pe scaunul său și privea calm. Pe întreaga câmpie puterile câinelui valah cădeau îndărăt. Pe stânga și pe centru, Mihai-vodă pierduse bătălia.

— Niță! spuse vodă atât de încet, încât Băicoianu abia îl auzi.

La un semn al clucerului, o mie două sute de tineri ieșiră din pădurea vecină. Căii lor odihniți jucau nervoși. Mirosul de sânge ajungea până la ei. Ochii tinerilor scânteiau ca și ai lui vodă.

— Măria-ta, pierdem! strigă Bărcan descumpănit.

Mihai-vodă răsă aspru.

— N-am să uit vorba ta de ocară, Bărcane.

Apoi le făcu semn tinerilor să-l urmeze. Când fiecare clipă măsura dezastrul, vodă parcă se mișca prea încet pentru ochii lui Bărcan. Cu gesturi domoale își trase vestita lui bardă. Mihai nu mai privea peste toată câmpia, ci numai într-un anumit loc. Calul său, ce șezuse atâtea ceasuri încremenit, porni ca o săgeată. În câmpia acoperită de fum, de praf și de leșuri, întreaga ordine de luptă se stricase. Măturoiul dădea ultimele lovituri pe stânga, de parcă numai el mai rămăsese în picioare. Bogati îi luase locul lui Huszár în frunte. Dar nu cu năvală mare, ci cu mișcări chibzuite. Nu îl atrăgeau nici tunurile valahilor, nici steagurile. Manevra atentă să înconjoare pe stânga întreaga tabără a lui vodă.

Ioan Dan

Intrarea lui Mihai în luptă fusese atât de fulgerătoare încât o observă târziu. Pălcurile mici ale comitatelor parcă intrau sub tăvălugul românesc. Zadarnic încercă Bogati o nouă manevră. Roșii lui vodă îi luară dintr-o parte. Și abia acum înțelese Bărcan de ce privise Mihai atât de îndărătnic într-un singur loc. Strigătul domnului Țării Românești acoperea bubuitul tunurilor. Barda lui grea nu lovea de două ori în același loc. Parcă o adevărată urgie se abătuse în coasta măturoiului. Baba Novac, acoperit de răni și de sânge, prinse puteri dintr-o dată. Oștile Jiului și Mehedinților căpătară aripi. Dar Moise Secuiul, bun căpitan al cardinalului, puse umerii oștilor sale lângă Bogati. Un timp, lupta încremeni pe locul de lângă tunuri. Măturoiul ținea ultima stavilă. Domnul Țării Românești intrase într-un pâlc mare. Cuțitele lui Cae și Chirilă porneau rar, însă fără chip de greșeală. Ducu și Grasa puneau stavilă pe margini, atunci când viața domnului intra în cumpănă. Costache, cu ochiul stâng acoperit de sânge, apăsa rar pe pistoale, dar tot atât de sigur. Un pâlc al lui Bogati, alcătuit din tineri călăreți spătoși, îl răzleți pe Chirilă. La dreapta lui, roșii treceau ca apucații scoțând strigăte mari. Săbiile lor lucrau frumos și cu sete. Chirilă fu încolțit pe margine. Aruncă ultimul cuțit în clipa în care simți arsura unei săbii între coaste. Calul său lovit cu foc de pistol căzu și-i prinse piciorul sub el. Ziua picase către seară. Amurgul învelea câmpia. Doar zidurile Sibiului ședeau în lumină. Chirilă privi spre ele și se miră văzându-le cum se culcă pe o parte în rotiri mari. “De ce tremură oare lumina de pe ziduri?” se întrebă el.

De două ori sabia unui călăreț căzu către gâtul lui. De două ori, altă sabie puse stavilă aspră. Dar Chirilă nu observă aceasta. Numai slaba lumină de pe ziduri îi stăruia în minte. Armăsarul său făcu o ultimă zvârcolire și-i liberă piciorul. Tânărul se adună ghem, chiar dacă piciorul atârna de la genunche ca o cârpă. Nici un vaiet nu-i ieși dintre buze. Doar ochii lui cătau lacomi către lumina soarelui de pe ziduri. Vocile aspre de deasupra lui nu le auzi. Nu observă nici măcar gesturile celor din jur. “De ce tremură oare lumina de pe ziduri?”

— Oprește, domnule Vitez! strigă alături de Chirilă un tânăr plin de

mânie. Când s-a mai pomenit ca un cavaler să-și ucidă adversarul căzut?

— În lături, Ioan Bogati! răspunse la fel de mânios fiul șpanului de Turda. Omul acesta e Chirilă Zece Cuțite. Faimosul Chirilă...

— L-ai lovit din spate, domnule! N-ai nici un merit! răspunse fiul marelui căpitan Bogati.

De două ori lovi tânărul Vitez spre gâtul lui Chirilă. De două ori sabia lui Bogati se opuse. Prietenii îi despărțiră greu. Culcat lângă cal, Chirilă încetase a mai privi lumina de pe ziduri. Bogati descălecă și îi acoperi fața cu haina sa verde, acoperită de tăieturi. Apoi, câtă cu amărăciune în urma tăvălugului românesc. Frumoșii călăreți roșii tăiau lângă zidurile Sibiului. Nimic nu i-ar mai fi putut întoarce. Falnica oaste a Transilvaniei se risipea către dealuri fărâmițată.

Vodă ajunse aproape de corturile cardinalului. Barda și hainele sale erau pline de sânge. Calul se opri brusc sleit de puteri. Mihai se lăsă în scări doar o clipă și își simți mâinile ca de plumb. În jurul său nu mai răzbeau strigăte, ci respirații grele. Privirile lui cuprinseseră câmpia până departe, dar nu întâlniră decât oaste românească. Alături, cineva strigă cu voce slabă:

— Victorieeee...

Îi răspunseră câteva glasuri sleite. Fusese un iureș dus dincolo de puterile obișnuite ale oamenilor. Vodă cată cu mirare spre Indru. Acesta zâmbea palid. Umărul tânărului se înroșise de sânge, iar brațul părea mai țeapăn ca de obicei. Alături, Costache încerca să șteargă cu palma sângele închegat peste ochi. Părul zbârlit al Zambilicăi arăta neliniștea armăsarului, care nu auzea vorba grăsunului său stăpân. Ducu privea țintă o tăietură de pe fața lui vodă. Preda își pipăia o umflătură în creștet. Tinerii roșii porniseră a se obloji între ei, sau își ștergeau săbiile. Minai încerca să-și apropie bucuria, dar ea nu veni curând.

“Mulți morți, gândi el. Prea mulți și numai creștini.”

Apoi se întoarse.

— Bărcan!

— Poruncă, măria-ta! strigă nădușit voinicul prahovean.

— N-am uitat vorba ta, Bărcane. Să știi că numai nevolnicii se

Ioan Dan

văicăresc înainte de vreme.

— Lipsește Chirilă, se miră Cae.

— Cine?! Întrebă domnul Țării Românești și ai Transilvaniei.

— Chirilă, măria-ta.

Vodă își struni calul, dar Vânt sălbatec, armăsarul lui Cae, gonea îndărăt parcă a sminteală. Zambilica mesteca din pirostriile sale cu mult spor, fiindcă auzise un strigăt de spaimă al stăpânului. Căi săreau peste leșurile multe, gata să se poticnească din clipă în clipă. Tânărul Bogati ședea îngenuncheat lângă Chirilă.

— Mort? Întrebă Cae aruncându-se năvalnic de pe cal.

— Nu știu, domnule, dar mi-e teamă.

Vodă, Costache, Ducu și Grasa descălecară alături. Cae ridică haina cea verde.

— Ah, ah! Piciorul său șade anapoda, zise Costache. Dar nu e rupt, continuă pipăindu-l, ci numai sărit din genunche. Îl punem noi la loc îndată.

Roti piciorul binișor, apoi îl trase.

— Asta e totul, râse Caravană observând cum se mișcă pleoapele lui Chirilă.

— Am câștigat, prietene, grați vodă cu vocea atât de schimbată încât părea să nu-i aparțină.

Chirilă zâmbi, dar nu înțelese.

— E zi, sau noapte? Întrebă șoptit. Nu văd lumina soarelui pe ziduri.

— S-a lăsat înserarea, dragul meu, răspunse Cae.

Rănitul tăcu de parcă încerca să mediteze asupra cuvintelor auzite. Apoi întrebă îngrijorat:

— Vodă... Unde e vodă?

— Aici, aici, prietene.

Rănitul încercă de câteva ori să vorbească, dar numai pleoapele se zbătură neputincioase.

— A pierdut prea mult sânge, măria-ta, observă Caravană.

— Se vede, aprobă vodă. Duceți-l în cortul meu!

— Nu, doamne! se opuse Costache. Acum e prea târziu să-l mai

urnim de aici.

— Poate că Zimmermann, felcerul principelui..., îndrăzni Ioan Bogati.

— Ce-i cu Zimmermann? întrebă Cae.

— Se află în Sibiu, răspunse cavalerul în Verde.

Cae Indru sări în șa, iar Vânt Sălbatec porni sprinten către porțile orașului. Bogati călărea alături de el.

— Domnia-ta l-ai împuns? întrebă Indru.

— Nu, domnule, grăi aspru cavalerul în verde. Nu obișnuiesc a-mi lovi adversarul din spate.

— Dar cine?

— Veți afla, domnule, însă nu de la noi.

Cae întoarse privirile către tânărul cavaler. Îi cercetă îndelung fața colțuroasă, nu lipsită de frumusețe, apoi spuse parcă mai mult pentru sine:

— Îmi placi, domnule Bogati! Ești cumva fiul vestitului căpitan ce a câștigat azi admirația lui vodă?

— Nu știam că Mihai-vodă își prețuiește dușmanii, răspunse tânărul mirat, dar am cinstea să mă număr printre fiii căpitanului Melchior Bogati.

În mijlocul câmpiei, Costache, Ducu, Grasa, Gălușcă, Toroipan, Adormitu, Ciripoi-fiul și Tufănel-fiul ședeau de strajă lângă trupul marelui aruncător de cuțite. Oștile victorioase intrau în Sibiu la lumina torțelor. Dincoace de ziduri, noaptea răcoroasă își depăna urzeala închisă peste miile de morți. Lipseau de lângă Chirilă doar Tufănel-tatăl și Ciripoi-tatăl. Cei doi veri avuseseră ceva necazuri cu gloabele lor ce se răzlețiseră de marele tăvălug românesc. Dar pentru lămurirea lucrurilor, e bine să ne întoarcem către sfârșitul iureșului condus de Mihai-vodă.

Caii verilor, zăpăciți de strigătele mari, sau poate cu unele vătămături nevăzute, o luară pe de lături în goană turbată către cortul cel mare al cardinalului. Cum primejdia se arăta grozavă acolo, Tufănel-tatăl răcni din toate puterile:

Ioan Dan

— Sfinte Haralambie, făcătorule de minuni, ai milă și potolește gloabele! Auăleo! Ajungem singuri acolo și ne taie ăia. N-auzi, sfântule...?

Ciripoi, mai puțin cucernic și aplecat spre simțirea practică, începu unele tratative cu gloaba:

— Dragul meu, se rugă el, oprește nițel că n-o fi foc! Unde mă duci, fir-ai al dracu...! Domolește ale picere să te oblojes! Îți dau grăunțe... frumosule! Fir-ar măta...!

Corturile nobililor erau goale. Ultimii dintre ei își zoreau caii întorcând spatele. Andrei Báthory, răzleț de curteni, rătăcea pe sub poale de păduri. Călugărul Zablije îl urma ca un câine plouat.

Când ajunseră verii printre corturi, doi nobili mari în umeri ca ușile, tocmai o luau din loc. Tufănel și Ciripoi, care făcuseră un ocol nedorit, le ieșiră în față, iar gloabele lor sleite de puteri opriră ca prin farmec. Văzându-i pe veri cam piperniciți la trup, mânia nobililor crescuseră. Traseră săbiile cu gesturi iuți, înfiorătoare. Tufănel și Ciripoi simțiră că li s-a apropiat sfârșitul. Își înghiontiră animalele, însă fără spor. Săbiile se ridicară împotriva lor.

— Indurare, dragi nobili! strigară cei doi slobozindu-și pistoalele.

Loviți în piept, uriașii scăpară săbiile. Verii, pricepuți a ajuta la descălecarea nedorită, săriră de pe cai și-i împinseră creștinește.

— Mamă, ce cai! strigară frecându-și mâinile.

Dar chiar în clipa aceea sosiră trei zdrahoni rătăciți ca și ei. Frumoșii armăsari îi îmbiară. Cel mai sprinten și mai mustăcios dintre noii veniți îi dădu un brânci lui Ciripoi-tatăl. Fostul negustor din Piața Zece Mese căzu în fund. Văzând însă că-i scapă frumusețe de pradă, își înfipse dinții în piciorul zdrahonului. Urmă un răcnet, după care omul ridică al doilea picior, gata să-l zdrobească pe Ciripoi. Tufănel văzu pericolul în care intrase vărul. Dintr-un salt frumos pentru vârsta lui, prinse piciorul mustăciosului zdrahon, iar acesta căzu cât colo. Ortacii săi tăbărâră asupra verilor, dar Tufănel și Ciripoi trecură în patru labe pe sub burta armăsarului și o luară la goană în cercuri mici. Când unul dintre urmăritori fu gata a-l prinde pe Tufănel, acesta avu ceva gânduri năstrușnice și se așeză capră. Zdrahonul nu mai avu timp să se oprească,

veni buluc peste capră și se rostogoli năuc. Totuși, lupta s-ar fi încheiat rău pentru veri, dacă n-ar fi ajuns acolo căpitanul Mihalcea.

— Opriți! strigă el mânios. La spatele vostru sunt mii de morți, iar voi v-ați apucat de prădăciuni. Tăiați-i fără milă! se întoarse către oștenii din jur.

— Dar nu ne băteam, grăi Tufănel cu șiretenie. Taman le arătam acestor domni cum i-am răpusăra pe nobilii de colo.

— Voi i-ați doborât?

— Noi, boierule, grăi cu mândrie Ciripoi-tatăl.

— Care e numele tău?

— Ciripoi, doamne.

— Minți! Ciripoi e mai tânăr.

— O fi, răsă negustorul, dar eu sunt Ciripoi-tatăl.

— Mda! îl cunosc pe fiul tău. Hai, duceți-vă dracului!

— Îndată, boierule, îndată.

Verii smulseră frâiele cailor din mâinile zdrahonilor și își văzură de drum.

Capitolul 14

Trecuse de miezul nopții. O noapte rece, jilavă, care înfiora până și caii. Mulți dintre oștenii lui vodă se odihneau după lupta crâncenă din timpul zilei. Două mii de tineri aflați sub conducerea lui Radu Buzescu isprăviseră îngroparea morților. Miile de răniți ai celor două oști ce se înfruntaseră atât de crunt căpătau oblojeli în cetatea Sibiului. La miez de noapte câmpia arăta din nou curată, chiar dacă mișcările oștenilor nu se potoliseră. Prevăzător, vodă ocupase noi poziții de luptă sub adăpostul zidurilor. Trei mii de călăreți conduși de banul Mihalcea dormiseră câteva ceasuri, apoi se puseră în mișcare pe dealurile ce duceau către Blaj. Misiunea lui Mihalcea nu era ușoară. El trebuia să ajungă la Cluj în marș forțat. Să cadă acolo prin surprindere și să ocupe cetatea. Pe drumul către Sebeș, alți trei mii de călăreți, sub comanda lui Udrea, își zoreau caii pentru a ajunge la răscrucea care asigura legătura dintre cetățile Devei și Alba-Iulia. Patru mii de călăreți roșii, răsfirați în cerc larg, aveau poruncă să cerceteze terenul din jurul Sibiului până departe pe munți și dealuri. Iscoade răzlețe, conduse cu pricepere de neobositul Niță, ieșiră în pâlcuri mici, pentru a prinde urma dușmanului. Alte iscoade porniseră în pâlcuri împărțite pe distanță de o poștă unii de alții, cu poruncă să observe mișcările moldovenilor în valea Oituzului.

Când se luminează de ziuă, Mihai-vodă intră în cortul său, refuzând ospitalitatea caldă a orașului.

— Doamne! grați clucerul Ieremia Băicoianu, ascunzându-și necazul doar pe jumătate. Vi se cuvine oare adăpostul acesta vremelnic, acum când palatele Sibiului vă așteaptă?

— Mi se cuvine, clucere, zâmbi vodă. Am venit aici cu oștenii mei dragi, iar locul meu e între ei. Ce ar crede oare oștenii dacă aş lipsi?

— Ar crede că vodă se odihnește.

— Ei, la naiba! râse domnul. Dacă aş fi un simplu oştean, l-aş înjura pe conducătorul care caută culcuş bun dincolo de tabără.

Zicând acestea, Mihai-vodă se întinse pe așternutul aspru de pături. Fața lui palidă arăta oboseala trupului. Băicoianu îl acoperi cu o cergă mițoasă apoi se ghemui aproape de ușă, iar somnul coborî greu chiar în clipa aceea.

Aproape de ceasul prânzului, vodă își clăți fața cu apă rece ca sloiul. Puținele ceasuri de odihnă îl învioraseră. Pe fruntea mare, limpede în toiul bătăliei, apăruseră cute adânci. Gândurile domnului se adunau acolo parcă mai multe decât altădată.

— A sosit Cae Indru, măria-ta, spuse clucerul.

— Să intre!

Tânărul salută adânc. Mâna lui, țeapănă în ajun, era vioaie. Cămașa albă ca laptele, îmbrăcămintea fără cusur și fața rasă proaspăt nu arătau nimic din încercările prin care trecuse cu o zi înainte.

— Parcă ești scos din cutie, râse domnul. Iar mâna cred că merge spre bine.

— Datorită lui Zimmermann, zâmbi Cae. Neamțul acesta e un mare felcer. Până și ochiul prietenului Costache s-a curățat cu totul. Acum e rândul măriei-tale.

— Acum? Abia acum? Ia uite ce nepot iubitor! Te pomenești că nu ai dormit toată noaptea de grija mea, continuă vodă să râdă.

— Chiar așa, doamne, răspunse tânărul mai aspru de-cât ar fi dorit. De două ori am venit cu Zimmermann în toiul nopții, dar unchiul nostru avea treburi. Din zori așteptăm la ușa cortului. Doar printr-o minune nu m-am încăierat cu prietenul Băicoianu, care mârâia ca un dulău.

— Ei, dacă așa stau lucrurile, grai vodă șagalnic, va trebui să mă supun lui Zimmermann. Ce-i cu Chirilă?

— Mai bine decât ne-am așteptat, însă mai rău decât speram.

— Scapă?

— Greu de știut, doamne. L-am adăpostit într-o casă din Sibiu. Felcerul a lucrat lângă el câteva ceasuri.

Zimmermann își făcu apariția în cort. Era un bărbat înalt, ușor adus

Ioan Dan

de spate, slab ca o coajă de copac, iar nasul ca un plisc de uliu parcă întărea subțirimea corpului. Îl salută pe vodă ploconindu-se adânc, apoi se apropie cu îndrăzneală. Pipăi cu îndemânare tăietura de pe fața domnului, fără să scoată o vorbă.

— O mică zgaibă, grați Mihai.

— Așa e, doamne! răspunse felcerul. Răutățile mari vin de obicei de la lucrurile mici neluate în seamă.

— Frumos răspuns, domnule Zimmermann! Asta se potrivește nu numai la răni. Dacă tai binele pe jumătate, el nu mai crește ci pică spre ofilire. De tai răul numai pe jumătate, acesta se ridică din nou cu puteri înzecite. Ce vești îmi poți da despre Chirilă?

— Vlad se află în cumpănă cu viața, măria-ta.

— Vlad? Care Vlad?

— Fiul lui Alexandru-vodă, măria-ta. Înaintașul vostru în scaunul Țării Românești.

— Te întrebam despre Chirilă.

— Iar eu v-am răspuns. Domnul Chirilă, sau Vlad, e fiul lui Alexandru-vodă.

— Ce tot vorbești aicea, domnule Zimmermann? se încruntă Mihai. Pe fiii lui Alexandru i-am cunoscut. Ei s-au săvârșit din viață sub iataganele turcilor.

— Nu toți, grați felcerul cu îndrăzneală. Vlad e copil din flori. Eu am îngrijit nașterea lui la Viena, acum treizeci și doi de ani. Dacă viața acestui tânăr nu s-ar afla în mare cumpănă, nu v-aș vorbi astfel despre el.

— Știi asemenea lucruri? se întoarse vodă către Cae.

— Știam, doamne. Cam puține, ce-i drept, dar știam.

— Și de ce nu ne-ai spus?

— Nu era dorința prietenului Chirilă.

— Înțeleg. Vlad avea drepturi la scaunul Țării Românești ca și noi.

— Dar el a vrut să fie doar un simplu Chirilă, măria-ta, fiindcă în scaunul țării se așezase cel mai vrednic om al neamului nostru.

— Îngrijește-l, domnule Zimmermann! porunci vodă cu glas ce nu

părea al său. De va scăpa cu viață, te voi răsplăti regește.

— Am mai mult decât îi trebuie unui bătrân, zâmbi ofilit felcerul. Chirilă a stat în casa mea ani mulți ca un fiu bun. De el mă leagă atâtea încât orice răsplată ar păli în fața dragostei mele.

— Nu înțeleg, se miră vodă.

— Nici nu aveți cum, fără mărturisirea mea. Pe mama lui, doamna Florica, am găsit-o la Viena într-o sărăcie cumplită. Fusesem chemat să dau ajutor la o naștere grea. Clienta mea nu avea puțință de plată. Am dus-o la mine. Eram un felcer cunoscut și bogat. Acolo s-a născut Chirilă. Doamna Florica a murit după câțiva ani. Era o femeie frumoasă și plină de gingășie. Tânărul Chirilă a rămas în casa mea. Când a crescut, l-am trimis la cele mai bune școli ale Apusului. Puțini tineri din Viena s-ar fi putut măsura cu el în cunoaștere și mult mai puțini în dibăcia armelor. În toată Viena nu se afla spadasin care să-i stea în față.

— Spadasin?! îl întrerupse vodă uimit. Niciodată nu ne-a vorbit despre asemenea haruri. Niciodată nu l-am văzut mânuind o sabie.

— Firesc, măria-ta! Chirilă avea mare aplecare către poezie. Știa să recite frumos, cald, sau punea pe hârtie cuvinte minunate. La douăzeci și ceva de ani s-a îndrăgostit. Era o tânără de neam mare, a cărei frumusețe atrăgea mulți cavaleri. Fata îi arătase chiar de la început oarecare interes. Chirilă s-a bătut pentru ea. Sabia lui nu l-a iertat pe unul dintre acei cavaleri. Dar foarte curând, frumoasa fată și-a făcut nume prost, căzând spre păcatul desfrânării. Dezgustat, Chirilă a lepădat sabia pentru totdeauna. Apoi, l-a prins dorul de țară. După plecarea lui, mi-am părăsit casa. Am venit aici. L-am urmat fără șovăială. Simțeam nevoia să fiu aproape de el.

Tăcură. Peste câmpie pornise un vânt aspru, ce îndoia copacii. Până și corturile se aplecau neputincioase în fața lui. Deasupra munților, norii albicioși prevesteau zăpadă. Stoluri de păsări atrase de mirosul sângelui scormoneau câmpia cu priviri agere, dar nu se lăsau în jos. Hrana vremelnică dispăruse în toiul nopții.

— Doamne! grați Băicoianu. Așteaptă în fața cortului un străin. Un neamț între două vârste, care încearcă din zori să vină dinaintea mări-

Ioan Dan

ei-tale. După straie, pare depărtat de aceste meleaguri, chiar dacă înfățișarea lui nu se dovedește prea îngrijită.

— Poftește-l! porunci vodă.

Un bărbat de statură mijlocie, cu fața rasă proaspăt, se plocni înaintea domnului Țării Românești și al Transilvaniei.

— Măria-ta! vorbi străinul într-o nemțească aleasă. Graiul valahilor nu-l cunosc decât slab. El se aseamănă bine cu latina atât de dragă nouă și se dovedește la fel de dulce și curgător. Poate că ne-ar trebui un tâlmaci.

— Te ascult, domnule! îl încurajă vodă într-o nemțească fără cusur. Fața inteligentă a musafirului străluci de mulțumire și surpriză.

— Ah, măria-ta! spuse cu neprefăcută sinceritate. E o mare bucurie pentru mine observând că știți limba neamului meu. Sunt neamț din Bavaria. Numele meu este Karl Winter. Un prieten învățat din Țările-de-jos, care a vizitat aceste locuri, mi-a trezit interesul pentru poporul valah. Am venit aici pe cheltuială proprie. Eram plin de nerăbdare să-i cunosc pe valahi și dornic să merg la Tomis, acolo unde Ovidiu, marele părinte al poeziei europene și strămoșul vostru, a trăit și s-a săvârșit din viață. Am umblat pe Jiu și pe Olt, dar numai în părțile de sus, către munți. Am fost în Moldova până la marginea Pocuției dinspre poloni. Am cutreierat satele Transilvaniei. Obiceiurile valahilor, dansurile vechi, atât de grăitoare, firea lor deschisă, inteligența și chibzuiala lor m-au încântat. În dansuri, am descoperit întreaga vitalitate a acestui neam și am priceput că numai cu asemenea calități valahii au trecut peste greul năvălirilor și au trăit ca neam latin aici la porțile răsăritului. Un neam slab, lipsit de astfel de vitalitate, s-ar fi pierdut de mult. I-am povestit aceste lucruri tânărului prinț Andrei Báthory, care ne-a primit frumos. Auzind însă despre gândurile noastre de a căuta mormântul lui Ovidiu și marea prețuire ce avem pentru neamul valahilor, ne-a luat cu puterea tot ce așternusem pe hârtie și ne-a alungat. Lipsit de mijloace, vin dinaintea voastră cu rugămintea de a ne înlesni drumul spre Tomis.

— Ești poet? se interesă Mihai-vodă.

— Nu, măria-ta. Eu cercetez neamurile și scriu despre obiceiurile

lor. Peste câțiva ani vor veni aici oameni mai învățați decât mine. Oameni care au auzit lucruri minunate despre valahi.

— Băicoiene! strigă domnul.

— Poruncă, măria-ta!

— Să-i dai domnului Winter trăsura noastră și zece călăreți însoțitori! Iar vistierul Bărcan să-i aducă degrabă o sută de galbeni!

— Îndată, măria-ta, dar a sosit Kornis care s-a predat lui Niță și vrea să se arunce la picioarele voastre. Au mai venit și alți nobili cu daruri și cu gânduri de a pregăti intrarea noului principe în Alba-Iulia.

— Să aștepte! Domnul Winter ne spune lucruri mai mari decât ar putea ei. Caută-ne la întoarcere, domnule Winter! Călăreții mei te vor feri de primejdii. Îți dăm scrisoare de liberă trecere oriunde dorești. Scule pentru scris îți va aduce vistierul nostru. Cunoști poeziile lui Ovidiu?

— Le cunosc, măria-ta.

Vodă zâmbi.

— Păcat că timpul nu ne îngăduie a sta mai mult împreună! Drum bun, domnule Winter!

*

Acolo unde Târnava Mare face ultimul cot larg înainte de împreunarea ei cu Mureșul, unde marile dealuri Hoanca și Căpud o privesc răbdătoare cum își involbură apele când vine turbată la vreme de primăvară, sau potolită în toiul verii, se ridică frumosul castel din Obreja. Pe zidurile lui stăruiau cândva străji mândre, cu ochi ageri, și mâna grea, cu torțe mari la vreme de noapte. În ziua când la Șelimbăr se hotăra soarta principatului Transilvaniei, Stela Cristu, frumoasa stăpână din Obreja, ședea de taină pe terasa castelului cu tânăra contesă Alberta Teke și masiva baroană Maria-Florența de Szentiváni. Înserase. Din parcul imens venea un iz potolit de frunză căzută. Cele trei prietene discutau între ele cu gândurile aiurea, în vreme ce inimile lor se dovedeau pline de griji. Stela se gândea la Cae și la fratele ei. Alberta la Chirilă, iar

Ioan Dan

baroana, mai guralivă, nu uita să pomenească des mamele lui Costache Caravană. Aerul rece care urca dinspre Târnava asemenea unui junghi, le alungă de pe terasă în sufragerie. Acolo era cald. În căminul uriaș, bucăți de lemne mari cât un stat de om ardeau vesele, iar flăcările gălbui-roșcate porneau în joacă a se oglindi pe tencuielile pereților înalți. Puținele lumânări nu acopereau cu destulă lumină colțurile încăperii, dar ajutorul flăcărilor aducea întărire. Grăsunul majordom ce nu-și urmase stăpânul în luptă, având poruncă de pază a castelului, se învârtea pe picioarele lui scurte, dornic să îndestuleze cu bunătați o seară plăcută. Spre dezolarea lui, cele trei prietene nu se atinseseră de tacâmurile multe. Doar doamna Maria-Florența îl răsplătise într-o oarecare măsură, încercând minunatele vinuri de Târnave. Aproape de miezul nopții prietenele nu se hotărâră să părăsească sufrageria. Aflaseră printr-un curier că lupta de pe câmpia Șelimbărului începuse în zori. Dar de la prânz încoace nici o veste nu mai intrase la Obreja. Măruntele nimicuri ce și le povesteau, pauzele dintre vorbe, răspunsurile în doi peri arătau neliniștea lor. În vreme ce tinerele doamne ședeau de taină, un călăreț mînat parcă de toate urgiile iadului își zorea calul pe dealurile dintre Sibiu și Obreja. Goana atât de nefirească la vreme de noapte, fără lună, aducea a sminteală pe un astfel de drum greu, cu vâgăuni primejdioase, ori cu trunchiuri de copaci care barau calea ici-colo. Când se împlini jumătate din noapte, străjile castelului auziră tropot de cal și se grăbiră să desfacă porțile mari fără a-l mai cerceta pe călăreț. Obreja aștepta vești de la Șelimbăr. Dalele de marmură din prima curte cântară aspru sub copitele armăsarului. Apoi se deschise ușa sufrageriei, iar în prag apără Ducu cel lute. Hainele lui zdrențuite și fața zgâriată arătau goana prin păduri. Stela, Alberta și Maria-Florența se ridicară. Pe chipurile palide și în ochii lor Ducu citi întrebările chinuitoare.

— Victorie, grai tînarul, dar numai fața Stelei luci a bucurie.

— Cae? murmură ea abia auzit.

— Nu.

— Fratele nostru?

— Nu.

— Costache? se agită Maria-Florența.

Ducu făcu un gest negativ. Alberta nu mai întrebă. Din buzele ei ca ceara dispăruse tot sângele, însă nu tresări. Doar mâinile care mângâiau în neștire un boboc de trandafir galben, atât de rar toamna, se desfăcură fără vlagă. Frumosul boboc pică la picioarele ei chiar dacă mângâierea mai stăruia în degetele înfiorate.

— Ați fi în stare să faceți o călătorie acum la vreme de noapte? o întrebă tânărul.

— Aș fi, domnule, răspunse ea cu un calm nefiresc.

— Nu cu trăsura, ci călare.

— E atât de grabnic?

— Foarte grabnic.

— Atunci, înseamnă că nu a...

— Nu! Nu a murit, doamnă. El a cerut să vă vadă.

— Scapă? îndrăzni ea în șoaptă.

— Dumnezeu știe. Sau, poate și Zimmermann.

Un sfert de ceas mai târziu, doi călăreți își zoreau caii pe potecile care duceau peste dealuri, prin păduri, prin văi, către frumoasa cetate a Sibiului. Se pornise o ploaie subțire, ca prin sită. Copacii ședeau triști, parcă, închiși în ei.

Seara de 1 noiembrie a anului 1599 se arăta frumoasă. De fapt, ziua fusese însorită, calmă, zâmbitoare pentru Mihai-vodă, prinț al Transilvaniei și Țării Românești. Intrarea lui în Alba-Iulia, salutată cu urale și cu salve de tun, se încheiase înaintea prânzului. Armata Bucegilor îmbrăcată în roșu defilase pe străzile curate, arătându-și măiestria rândurilor drepte, spre desfătarea prințului. La puțină vreme după prânz, nobilimea iertată de noul stăpân veni la palat cu daruri și noi jurăminte de credință ce întărea supunerea făcută cu câteva ceasuri înainte la marea catedrală a cetății.

Când primele umbre ale înserării căzură peste Alba-Iulia, trăsuri

Ioan Dan

minunate, purtate de cai focoși, începură să tragă la marele peron al palatului. Erau invitații, la balul cerut după datină. Mihai îi privea gânditor de la înălțimea unei ferestre. Clucurul Băicoianu se aținea pe lângă el înarmat ca la vreme de luptă.

— Nu prea arăți pregătit pentru bal, zâmbi vodă.

— Așa e, doamne! tresări Ieremia. Totdeauna am purtat un pistol la brâu. Acuma am trei.

— Ți-e teamă de nobili?

— Nu de ei, ci de o trădare a lor. Acum câteva zile, acești nobili ne priveau cu dispreț de sub zidurile Sibiului. Azi, cuvintele lor de supunere erau prea mieroase. Prea aduceau a miorlăituri. Aș fi fost mai mulțumit să ne înfrunte cu vorba, sau cu încruntarea ochilor. Dacă n-ar lipsi Cae, Ducu, Costache și ceilalți prieteni, mi-ar fi mai ușor. Cu ei alături nu aș tremura pentru viața domnului meu.

— Dar suntem stăpâni aici, râse vodă.

Apoi se opri. Tocmai intra în curte o trăsură purtată la pas molcom de șase cai. Trăsura nu opri la peron, ci ocoli jumătate din fațada palatului și trase la o intrare mai mică.

— Haide, clucere! zise domnul grăbit. L-au adus pe Chirilă.

Ieșiră amândoi în coridoarele întunecoase și lungi. Străjile roșii desfăcură armele în lături, iar noul prinț al Transilvaniei trecu iute spre dormitorul său frumos pregătit de slujitorii mulți. Cae Indru își purta prietenul pe brațe. Zimmermann, deșirat ca o paparudă, îl bombănea la fiecare pas, dar brațele grijulii îl așezară pe rănit între perne. Alberta Teke îi înveli picioarele. Sosirea lui vodă îi descumpăni o clipă. Cae se aplecă adânc. Fața lui limpede radia de fericire. Costache pornise a-și freca palmele, semn că-l apucase limbarița din zilele bune. Părintele Grasa își țuguiase buzele mari, dovadă că se afla în frumoasă dispoziție. Ducu cel lute zâmbea. Așezat între perne, Chirilă Zece Cuțite dormea cu respirație bună. Vodă îl privi îndelung, iar în ochii lui obosiți de istovitoare zile și nopți încordate, apărură un licăr de bucurie.

— Măria-ta! se înclină Caravană. Cred că domnul Zimmermann nu e felcer ci făcător de minuni.

— În cazul lui Chirilă aveam nevoie de o minune, aprobă vodă. Care e situația, domnule Zimmermann? se întoarse apoi către felcer.

— Bună, măria-ta. Într-o lună îl pun pe picioare. Acum însă va trebui să doarmă.

Aluzia felcerului era destul de grăitoare, astfel că tinerii prieteni părăsiră încăperea urmându-l pe vodă. Alberta călcă în vârfurile picioarelor și închise ușa după ei. Zimmermann stinse lumânările multe.

*

Mihai-vodă intră în sala cea mare a balului însoțit de căpitani și curteni. Din gătelile lor lipseau armele. Invitații se desfăcură pe lături în foșnet plăcut de mățăsuri și straie încărcate de bijuterii, lăsând culoar mare de trecere. Rafinații nobili ai Transilvaniei, cu ochii sprinteni și pricepere în cântărirea gesturilor, înțelesesă gândurile pașnice ale noului prinț. Lipsa armelor era un semn grăitor. Când Mihai se așeză în scaunul princiar, Naprágy îi ieși în față.

— Doamne! zise cu glas puternic ce răzbi până la capătul sălii. Nobilii au răspuns invitației voastre la balul din seara aceasta și se apleacă încă o dată plini de umilință.

Lui vodă nu-i plăcură cuvintele episcopului.

— Îți mulțumesc, sfinția-ta! zise fără a-și arăta nemulțumirea. Dar nu de umilință avem nevoie, ci de înțelegere. De vor înțelege nobilii că unirea celor două țări ne aduce putere, nici un dușman nu va mai călca pe aceste meleaguri.

— Doamne! veni mai aproape contele Teke Francisc. Unele privilegii mai vechi ne dau dreptul să ne așezăm când se așează principele. Oare, noua domnie va respecta aceste privilegii?

— Înseamnă că ați meritat asemenea cinste, domnule conte, își reținu vodă un zâmbet. Noi vom întări aceste privilegii.

— Măria-ta! se apropie Kornis. Am fost general al oștilor Transilvaniei. Azi când nimeni nu mai are nevoie de mine, când îndemânarea

Ioan Dan

noastră strategică nu mai folosește nimănui, pun la picioarele voastre spada mea încercată în lupte.

— O primim, domnule Kornis, grăi vodă molcom, reținându-și răsul năprasnic ce nu-i da pace de câteva clipe.

Auzind asemenea vorbe, Kornis păli. Mizase pe mărinimia prințului. Nu se bucura de harurile unei inteligențe scăpărătoare, dar știa că la început de domnie, dregătoriile se împart totdeauna mai ușor. Apoi îl treziră cuvintele lui Minai.

— O primim și v-o înapoiem cu investiură, domnule general. Iar dacă doriți a ne fi și bun sfetnic, marele câștig ar fi de partea noastră.

Kornis uită să mulțumească. Rămase locului prostit, cu gura căscată a mirare. Chiar pentru lăcomia lui aplecată spre fală, ultimul dумicat era prea mare pentru a mesteca iute. Dar îl scoase din încurcătură Ion Cristu, cunoscut acolo sub numele de Hans Beckembauer, conte și castelan de Obreja.

— Doamne! grăi acesta într-o nemțească fără cusur, știind că Mihai-vodă o înțelege. O mie de sași au luptat sub conducerea voastră pe câmpia de la Șelimbăr.

— Ne amintim cu plăcere.

— În speranța că nu-i veți uita, sașii vă trimit în dar o trăsură lucrată de ei.

— Le mulțumesc, domnule conte, zâmbi vodă. Am auzit că aveți un castel frumos în Obreja. De vom fi invitați, se va găsi timp să-l vedem.

— Ar fi o mare cinste pentru noi, se înclină tânărul.

— Măria-ta! grăi un bărbat cu părul cărunț. Sunt căpitanul Melchior Bogati. Am avut cinstea să lupt împotriva voastră la Șelimbăr.

Vodă îl privi cu plăcere, apoi zise:

— Ne cunoaștem, domnule Bogati. V-am văzut pe câmpul de luptă. Sunteți un mare strateg, iar fiul vostru Ioan, cavaler desăvârșit. Suntem fericiți să-i dăruim cincisute de iugăre cu pomi și o casă mândră în ținutul Făgărașului. Măine va primi împuternicirile cuvenite.

Bogati se retrase mirat. Nu știa nimic despre ceea ce făcuse fiul său în lupta de la Șelimbăr.

Prezentarea nobililor dură peste măsură de mult, spre dezamăgirea tinerilor, care abia așteptau începerea dansurilor. Apoi veni și clipa aceea. Jupânul Cristache Mutu, ce-și părăsise hanul dintr-o toană, fiindcă nimeni nu-l poftise în Transilvania, ajunsese totuși, prin protecția lui Costache, să se ocupe de prepararea gustărilor și alegerea vinurilor de soi.

Când se porni balul, Cae Indru păși hotărât către un capăt al sălii, unde Stela Beckembauer și contesa de Szatmári discutau împreună. Acum nimic nu-i mai oprea să se avânte în primul lor dans, amânat de atâția ani. Târziu după miezul nopții, tinerii invitați uitaseră de atracția vinului sau a gustărilor îmbietoare. Doar pe margini, vârstnicii păcătuiau creștinește, închinând paharele multe. În vreme ce petrecerea își urma drumul ei, Cristache Mutu, părintele Grasa, fălcosul și Sile Adormitu părăsiră curtea palatului, trăgându-se grabnic spre vestitul han Pivnița Șardului. Costache Caravană privi după ei melancolic. Baroana Maria-Florența îl înhățase chiar lângă ușă, dornică a-i spune că rămăsese văduvă de aproape trei luni. Că nimic nu mai ședea în calea fericirii lor. Dar lui Costache îi ardea de însurătoare, cum îi ardea Zambilicăi să șadă atârnat cu picioarele în sus. Fiind prilej de mare sărbătoare, hanul strălucea în lumină, iar mesele se dovedeau puține, chiar dacă noaptea picase dincolo de miezul ei. Jupânul Ieremia Cipcigan, zis Muntele, zise Goliat, era un bărbat mărunț, stafidit, ușor adus de spate ca o coajă de nucă.

— Nu mai avem nici-o masă liberă, se tângui el în fața oaspeților.

— Găsim noi, îi zise Cristache Mutu, privind în jur cu aer de cunoscător.

— Greu, domnule. În noaptea asta nimeni nu e dispus a părăsi hanul.

— În bucătărie se mai gătește?

— Nu, domnule. Am isprăvit bucatele și servim numai gustări.

— Atunci, scoate o masă din bucătărie!

— Așa e, domnule! se luminează Goliat. Nu-mi trecuse prin minte.

— Ce vinuri ai?

Ioan Dan

— Un roșu de Șard, care îți retează picioarele după a treia cană. Care te lasă năuc la a patra și...

— Nu! Nu jupâne! grăi mânios Cristache Mutu. Vorbești despre el ca despre un dușman. Rubiniul de Șard e dulce-amăruș ca adierea vântului de primăvară. La a doua cană e încins ca pământul arat proaspăt, din care ies aburii calzi. La a treia cană e blând ca holda coaptă. La a patra, nerușinat ca viile pârguite, care-și arată sâniile de sub frunze. La a cincea, aspru ca zilele sfârșitului de noiembrie. La a șasea, adânc și tainic, așa cum e pământul sub omătul mare. La a șaptea, sunt puțini băutorii care îl mai pot asemăna cu ceva.

— Vai, domnule! se miră Goliat. Sunteți poet?

— Mai rău, prietene. Sunt hangiu.

— Dar nu vă cunosc.

— Nici nu-i de mirare. Sunt proprietarul hanului Privighetoarea de Aur.

— Din București?

— Din București, dragul meu.

— Am auzit despre hanul vostru. Nu! Nu vă așezați aici! Mergem sus în casă. Se spune că hanul vostru nu prea are rivali. Aici e mai greu. Sunt hanuri multe într-un oraș mic. Acum o ducem mai mult decât bine, dar mulți ani am tras mâța de coadă și eu și vecinul de peste drum, proprietarul hanului Pâlnia Luminoasă.

— Și cum de ați răzbit până la urmă?

— Datorită nevestelor, domnule. Femeile totdeauna au avut căpățânile mai șirete decât noi. Vreo zece ani am dus-o numai în sărăcie. Rar ne pica un client. E drept că nici hanurile noastre nu arătau ca acum. Erau niște dărăpănături. Eu și prietenul Tănase, vecinul de peste drum, ne-am hotărât într-o zi să tragem obloanele, cu gândurile spre alte meserii. Muream de foame, ce mai! Nevestele ședeau în spatele nostru și ascultau, iar prin hanuri bătea vântul. Cum discutam noi așa, numai ce o aud pe nevastă-mea:

“Ho! Isprăviți cu nerozeniile! Cine nu reușește într-o meserie se dovedește nătâng. Nu-i destul să lucrezi bine. Îți mai trebuie și minte.

Până acum v-am lăsat pe voi să conduceți treburile. De azi încolo, hotărâm noi. Măine ieșiți amândoi în mijlocul drumului și vă încăierăți!”

“Cum o să ne încăierăm? s-a mirat vecinul Tănase. Doar suntem prieteni.”

“Și prietenii se bat între ei, au sărit ele!”

“Dar n-avem pricină.”

“Găsiți voi.”

Ne-au dăscălit o noapte întreagă. Mie îmi era cam teamă. După cum vedeți, nu sunt prea dăruit la trup. Dacă prietenul Tănase îmi scăpa din greșeală o scatoalcă mai mare, chiar Zimmermann, felcerul principelui, putea să vină aici cu o lumânare aprinsă, fiindcă lecurile nu mai ajutau. Tănase e de trei ori cât mine, dacă nu de patru, A doua zi când începu oarecare forfotă pe străzi, ies cu Tănase la mijlocul drumului și pornim să ne înjurăm creștinește. La înjurături totdeauna eu am fost mai tare ca Tănase. Țștia mărunței și sfrijiți la trup sunt dați dracului în chestii d-astea. Parcă sar scânteii din ei când încep să înjure. Voinicii se arată mălăieți. N-au vloga sfrijiților. Țștia pricăjiții ca mine, când se înfurie și le pornește morișca, parcă sunt numai gură din tălpi până-n creștet. În vreme ce ne înjuram noi ceva mai cu foc, numai văd că se oprește un trecător și o întrebă pe nevastă-mea:

— “Ce fac ăia de colo?”

Zice nevastă-mea:

“Nu vezi? Vor să se încaiere.”

“Zău? Uite că n-am mai văzut o păruială între un plop și o tufă. Pune o masă colea în ușa hanului și adu-mi niște vin l’

“Doriți și o gustare?”

“Da, n-ar strica. Dacă începe încăierarea nici că se poate o distracție mai plăcută. Totuși mi-e teamă că nu se bat.”

“Se bat, domnule, n-aveți nici o grijă, îl asigură nevastă-mea. Însă alta e teama noastră. Cel mărunțel are pumnul prea greu. Să nu se întâmple o nenorocire.”

Auzind asemenea minune, drumețul behăi, mirat ca oaia în gura

Ioan Dan

lupului:

“Crezi una ca asta?”

“Cum te văd și mă vezi. Slăbănogul nu e la primul omor.”

Când l-am observat că se așază temeinic la masă, am sărit de vreo doi coți în sus și i-am ars o palmă vecinului. Apoi mă feresc de pumnul cât o ghioagă și văd patru nătărăi care se opriseră destul de aproape. Clientul de la masa din ușă dornic să petreacă dimpreună cu alții în-cepe să-i îmbie de mai mare dragul.

“Hei, fârtăților, ia dați-vă mai aproape! Îl vedeți pe slăbănogul ăla?”

“Îl vedem, zice unul. Cam greu, dar îl vedem.”

“Râdeți voi, răspunde clientul din vârful buzelor, dar nu știți că slăbănogul are un pumn cu care a omorât o vacă dintr-o lovitură.”

“Ăla? se miră ei.”

“Ăla, domnilor.”

“Hangițo! strigă unul dintre ei, făcându-le semn ortacilor să se așeze. Ia mai adu niște câni și ceva băutură!”

Norocul meu că Tănase m-a călcat pe picior din greșeală și mi-a rupt două degete, altfel rămâneam năuc de bucurie și nu luam seama la palma lui care pica peste mine ca un acoperiș de casă. Feresc într-o parte și-i ard una lui Tănase la țurloaie. Vecinul dă tare cu palma și mă ajunge doar cu un vârf de deget. Mă duc de-a berbeleacul vreo patru stânjeni și-mi pierd vederile. Aud pașii nărodului de Tănase care o luase pe adevăratelea, dar norocul meu că pășea spre mine domol ea ursoaica nefătată. Îmi revin și mai văd o seamă de clienți la ușă vecinului. De bucurie, apuc o piatră din caldarâm, nu mai mare ca un iepure de șase săptămâni, mă aplec iute și dau cu ea ca un ciocan peste bombeul prietenului. Tănase rage o dată cu un măgar jupuit de viu, dă să mă prindă, însă, mălăieț cum e, se împiedecă și pică peste mine, cum se prăvale un perete peste un bostan. După cinci zile când am început să recunosc oamenii din jur și chiar glasul nevestei, am aflat că hanurile noastre făcuseră vânzare bună, dar ea scăzuse în zilele următoare. Câțiva clienți, care văzuseră bătaia, au venit ce-i drept, să mă întrebe dacă am gânduri de răzbunare. Cum se zvonise însă că sunt pe moarte și cam

sleit de vederi, interesul lor a scăzut cu totul. După ce m-am întreat, am stat iară la planuri cu vecinii. Tănase, care prinsese chef de bătaie, mi-a făcut propunerea să ieșim iar în mijlocul drumului. Am primit, dar cu condiția ca el să vină cu mâinile goale, iar eu cu patru tunuri pe care le-aș putea lua de pe zidurile cetății. Până la urmă, nevestele au recunoscut că la o nouă păruială cu Tănase, dacă nu aveam norocul să rămân olog, cheltuielile de înmormântare s-ar fi dovedit prea mari. Stăm noi vreo săptămână, două, dar mușteriii treceau pe lângă hanurile noastre ca măgarii prin strunga lipsită de iarbă. În mijlocul orașului erau vreo patru hanuri vechi, cu vaduri bune, știute de călători și localnici. Mă socot eu în fel și chip cum ar fi mai bine să-i jumulim de mușterii pe hangii din oraș, dar nu-mi vine nimic în minte. Dacă mă bat iar cu Tănase și nu apucă să mă omoare, aș putea repara casa gata să pice peste noi chiar la vreme de toamnă. Plec în oraș și dau de urma primului mușteriu. Era dulgher. Mă duc întins la el și-i zic:

“Domnule, a venit ceasul răzbunării. A venit clipa să nu mai las piatră pe piatră din hanul vecinului. Să fărâm totul în jurul meu cale de o poștă.”

Omul avea o bardă în mână. Lasă el barda la o parte, se uită lung la mine și zice:

“De!”

“A venit vremea să-i ronțai oasele între dinții mei ca stâncile.”

“Hm!”

“A venit vremea să-l învârtesc în palme ca piatra în praștie și să-l arunc până la apele Ampoiului, care vor ieși dintre maluri.”

Omul era cam nătâng, dar nu lipsit de milă. Zice:

“Ai ceva fierbințeli?”

“Nu.”

“Nici nu-ți joacă dinaintea ochilor niște luminițe roșii?”

“Nici.”

“Atunci, ori ești dăruiat cu ceva puteri necurate, ori ți s-a făcut de lumea ailaltă.”

Zic:

Ioan Dan

“A venit vremea să-i bag o mână pe gât și să-l întorc pe dos, ca pe o pungă goală. Dacă nu crezi, te poftesc mâine pe la zece în fața hanului nostru.”

După acele vorbe îl las năuc, mă întorc acasă, îi fac propunerea lui Tănase în vederea păruiei, apoi mă apuc de treburi. A doua zi dimineată, cam pe la șapte, văd o mare de oameni îndreptându-se către hanurile noastre, iar în fruntea gloatei, pe dulgher. Intră ei în cele două hanuri, scot mesele și scaunele afară, sau se așază direct pe piatră și comandă vin dimpreună cu gustări.

“Asta e voinicul?” întrebă unii, privind către mine cu ochii mijiți.

“Asta”, răspunde dulgherul, fălos că le știe pe toate.

“Și cu uriașul ăla de colo se bate?”

“Cu ăla.”

“Mare minune! Dar oricum ar fi, punem mână de la mână și-l înmormântăm creștinește pe pîrpiriu.”

“Și dacă o fi altfel?” grăi dulgherul cu tâlc adânc.

Începură pariurile.

Aproape de ceasul hotărât, ies în mijlocul drumului și mai controlez o dată terenul. Apoi îi fac semn lui Tănase să se apropie. Când ajunge la vreo zece pași, zbier tare de simt cum mă înjunghie în plămân:

“Stai pe loc, slăbănogule!”

Tănase rămâne acolo pironit, uitându-se la mine lung și mirat. Mă întorc spre han fără grabă și-mi plimb privirile peste marea de oameni. Se făcuse liniște adâncă. Zic:

“Domnilor, prima întâlnire dintre mine și amărâtul ăsta a fost doar o încercare de glumă. Lupta adevărată va fi abia acum. Umpleți-vă, domnilor, cănila și beți dinaintea unuia pe jumătate fărâmat între fălcile mele grele ca porțile cetății!”

Auzind vorbele acelea, un vlăjgan din primele rânduri chițcăie parcă apucat de cărcei:

“Ciupiți-mă, domnilor! strigă el. Sau turnați-mi în cap o găleată cu pălincă aspră, înainte de a mă apuca damblaua! Pîrpiriul are ceva lipsuri la harul gândirii, sau poartă vătămătură de minte.”

Zic:

“Domnule, după ce-l voi strivi între unghii pe acest neisprăvit la trup, după ce voi măcina între dinți pietroaiile din jurul lui, după ce voi răsturna ulița peste el, te vei căi de aceste vorbe.”

“Apă! Apă, că mor! strigă vlăjganul tremurând ca un apucat. Adică nu! Dați-mi o găleată cu vin! Sau, stați! Aducem sus un butoi. Plătesc eu chiar acum.”

Mă întorc spre Tănase convins că vânzarea merge frumos și-i șoptesc:

“Să nu dai tare, prietene!”

“Să nu dau tare după ce m-ai făcut de ocară?” îmi răspunde tot în șoptă.

Mă uit iar spre oameni și strig să se audă până departe:

“Domnilor, oare n-ar trebui să aducem un popă care să-l spovedească pe acest prăpădit sortit pieirii? Oare n-ar trebui să aducem câteva lumânări aprinse, înainte de a fi prea târziu? Înainte de a mă învârtoșa asupra lui ca o urgie? Oare n-ar trebui să vă trageți cu mese cu tot mai încolo, înainte de a mi se porni mânia, când s-ar putea ca din ceva sminteală să răstorn ulița cu fundul în sus?”

Auzindu-mi schelălăitul. mușteriii celor două hanuri goliră cămile mari dintr-o sorbitură. Nevastă-mea făcuse vânzare cât pentru un an bun. Am mai privit-o o dată pe nevastă, gândind că s-ar putea să fie ultima, apoi i-am zis lui Tănase:

“Sfrijitule! Ai putea oare să-ți aduni tot curajul și să vii spre mine privindu-mă în albul ochilor?”

“Aș putea, zice el și vine mânios, mai sprinten decât mi-am închipuit.”

La vreo patru pași de mine, scosesem pietrele în timpul nopții și făcusem o gaură nu mai mare de vreo două palme. Dacă Tănase călca acolo printr-o minune, puteam să scap cu viață.

“Te voi doborî cu privirile mele focoase”, strig eu, în vreme ce matahala de Tănase calcă chiar în groapă și se întinde ca un copac retezat. Apuc degrabă un bolovan cât o căpățână de oaie și-l altoiesc în

Ioan Dan

ceafă. Apoi mă sui cu picioarele pe el și răcnesc:

“Nu e mort, domnilor. Mila s-a dovedit mai mare decât mânia mea.”

Dar chiar în clipa aceea, nătărăul de Tănase dă o dată cu palma și-mi rupe un picior. Însă, putere să se ridice nu mai avea.

“Și ce a mai fost pe urmă?” întrebă Cristache Mutu.

“Nimic”, grăi Cipcigan, zis Goliat.

“Nimic?”

“Așa cum ți-am spus. Am zăcut un an până s-a înzdrăvenit piciorul. Pe Tănase îl doare ceafa când trage a ploaie. Așa că nevestele au hotărât să se bată între ele, dar numai o dată pe lună. În rest, noi și ăia de peste drum suntem cei mai buni prieteni din lume, iar afacerile ne aduc venituri mai mari decât visasem cândva”.

Sile Adormitu privi cu mândrie găleata pustiită de vin și porni să cânte cu o voce care semăna cu scrâșnetul pietrelor de moară ce macină-n gol. Nodul lui Adam, nu mai mare decât pumnul, urca și cobora ca un piston harnic. Buzele lui mari aduceau a căscat de catâr. Gazda închise degrabă ferestrele, apoi îl îndemnă blând:

— Cântă, domnule, cu toată nădejdea! Aici nu te aude nimeni. Iar eu, care am trecut prin atâtea, sunt obișnuit cu suferințele mari.

Capitolul 15

În dimineața zilei de 2 noiembrie, Mihai-vodă intră în cabinetul de lucru urmat de Cae, Preda, Costache, Ducu, Radu Buzescu și Bărcan.

— Prieteni! grați domnul celor două țări românești. Dieta, care își va începe mâine lucrările în Cluj, va hotărî sumele necesare pentru plata oștilor noastre. Nobilii se arată pe față prietenoși, aplecați spre dulce supunere, dar nu le cunoaștem gândurile ascunse. Peste un ceas vor veni aici Naprágy, Kornis, Vitez, șpanul de Turda, Sigismund Forgach, trimisul generalului imperial Basta, căpitanul Mihai Székely și Petru Huszár, judele Clujului. Aceștia s-au ales dintre nobili pentru discuțiile ce le vom purta în Dietă. Mâine vom face jurământ de credință împăratului Rudolf. Socot însă că va trebui să luăm seama a nu ne lega de rîni și de picioare sub Imperiul Austriac, ale cărui drepturi nu le recunoaștem aici. Dar nici nu putem ocoli jurământul de vasali atîta vreme cât nu am adunat destulă putere. Niță Praștie ne-a adus vestea că cetatea Chioarei și-a deschis porțile cu supunere. Mai mult de jumătate din Bănat a trecut alături de noi. Oradea cu comandantul ei Paul Niary nu ascultă încă poruncile noastre. Maramureșul stă sub puterea imperialilor și numai prin viclenie îl vom supune fără a ne strica lucrările bune cu împăratul Rudolf. Sfatul nostru de taină e prea mic azi pentru a discuta ocuparea Moldovei. Dar în vederea acestui gând va trebui să pornim de la capăt negocierile cu turcii, cu polonii, cu tătarii și cu această Casă de Austria, care se vrea stăpână acolo unde nu are drepturi. Avem în față o iarnă întreagă pentru a ne așeza puterile în Transilvania așa cum dorim. În primăvară vom ocupa Moldova, unind neamul românesc pentru totdeauna. Cu nobilii va trebui să fim prevăzători până le cunoaștem bine gândurile ascunse. Acum nu avem voie să facem greșeli.

— Doamne! interveni Cae Indru. Tocmai pentru a ne feri de greșeli,

Ioan Dan

sunt împotriva Dietei din Cluj. Ea trebuie să se țină în Alba-Iulia.

— Pe ce se întemeiază părerea ta? tresări Mihai-vodă. Fiindcă și noi ne-am gândit la același lucru.

— Pe faptul că în partea de nord a principatului, puterea noastră se sprijină doar pe trei mii de oșteni. Sunt puțini în caz de răzmeriță din partea nobililor. Dacă ei ții un complot, nici că se poate un loc mai nimerit decât Clujul. Paul Niary ar putea folosi o parte din garnizoana Oradei. Generalul Basta, ce nu ne-a arătat prietenie până acum, nu-i prea departe cu oștile sale. Iar în nord, avem știre că unele pilcuri din oastea comitatelor s-ar ascunde prin păduri.

— Da, da! aprobă vodă. Aceleași gânduri le-am purtat și noi, dar am așteptat părerea voastră. Acum e limpede. Băicoiene! porunci el. Să vină căpitanul Jager!

Vechiul căpitan al palatului, care slujise sub trei principii în mai puțin de cinci ani, se obișnuise cu gândul că nici-o strălucire nu e veșnică. În mintea lui de oștean harnic, alte întrebări nu-și făcuseră loc, socotind că totdeauna va fi în palat cineva să-i dea porunci și să-i plătească osteneala.

— Domnule Jager! grăi vodă. Te-am păstrat lângă noi socotindu-ți virtuțile de bun oștean. Ne-ai fost recomandat cu căldură. Domnii Cae, Costache și Ducu au mijlocit pentru domnia-ta.

Jager făcu ochii mari a mirare, dar nu scoase o vorbă.

— Ai destule solii în curte?

— Am, măria-ta.

— Atunci, trimite degrabă înștiințarea pe la nobilii ce vor lua parte la lucrările Dietei, care nu se va mai ține în Cluj, ci în Alba-Iulia! Lista nobililor o găsești la cancelaria palatului.

Jager se înclină adânc și părăsi încăperea. În locul lui veni Băicoianu și-l anunță pe vodă că a sosit delegația nobililor.

— Să intre! porunci Mihai.

Și spre mirarea lui, în fruntea nobililor păși Malaspina.

— Măria-ta! spuse nunțiul papal cu un aer aplecat spre blândețe. Am adus înscrisul prin care vă veți lega de împăratul Rudolf la începutul

lucrărilor Dietei.

— Sfinția-ta l-ai scris?

— Eu.

— Oare au uitat nobilii să scrie? zâmbi vodă ascunzându-și nemulțumirea.

— N-au uitat, măria-ta, dar noi ne-am rugat lui Dumnezeu să ne ajute a face un text frumos.

— Atunci, nu ne mai rămâne decât să-l ascultăm. Citește, sfinția-ta! Malaspina ridică textul și citi cu intonații plăcute:

Din deosebita voie și bunăvoință a Atotputernicului, Dumnezeu cel drept a ales și orânduie pe maiestatea-sa Împăratul peste această țară ca patron. El îi poruncește supusului său Mihai-vodă să alerge la locul unde se vor arăta credincioși și ascultători ai chezarului și dimpreună să se aplece cu toții la mila împărătească.

— Iată un text frumos, grăi vodă ascunzându-și mânia sub vorbe de admirație.

— Am meditat mult asupra lui, răspunse Malaspina cam plin de el.

“Acest popă se amestecă unde nu-i fierbe oala, socoti vodă plin de mânie. Dar să nu ne pripim înainte de a-i cunoaște toate gândurile.”

— E aproape desăvârșit, continuă el. Poate că unele adausuri i-ar fi dat mai multă strălucire. Din el nu reiese prea limpede cine se prezintă în fața Dietei.

— S-a pomenit despre voi, măria-ta, interveni Petre Huszár.

— Adevărat! se amestecă mios Cae Indru. Departe de a nu recunoaște frumusețea textului, rămân la părerea că nu ați subliniat calitatea supusului Mihai-vodă.

— O cunoaștem cu toții, se încruntă Malaspina.

— Nu, sfinția-ta! păru Cae mai aspru. Nu-i destul! Ce cunoaștem e necesar de trecut și în scris. Toți din Dietă sunt supușii împăratului Rudolf, dar Mihai-vodă e stăpânul lor. E principe al Transilvaniei și Țării Românești.

Ioan Dan

— Așa nu va fi plăcut înaintea Casei de Austria, se împotrivi nunțiul papal.

— De unde știi? întrebă Cae cu multă dulceață în glas.

Văzându-se încolțit, Malaspina schimbă tonul și spuse tăios:

— Am venit să discut cu măria-sa Mihai, nu cu un curtean oarecare.

— Discută, sfinția-ta! Domnul acesta e primul nostru sfetnic! zâmbi Mihai-vodă, știind că-l lasă pe nunțiu în mâini bune.

— Avem o calitate înaltă, se împăună Malaspina.

— Care? întrebă Cae Indru cu prefăcută mirare.

— De ales al nobililor.

— După lege nu o putem recunoaște, sfinția-ta. Și nici după inimă, atâta vreme cât nu ești cetățean al principatului.

— Dar mă veți recunoaște ca trimis al bisericii, grăi Malaspina fără a-și putea reține mâna.

— Asta, da! aprobă tânărul. Când vom discuta problemele bisericești, te vom pofti fără îndoială.

— Să cred prin aceasta că sunt alungat? se întoarse nunțiuul către Mihai-vodă. Să cred că faceți o ruptură cu biserica?

— Nu! răspunse vodă cu vocea blajină. Dar treburile principatului nu le pot hotărî străinii, ci numai cei în drept. Textul prezentat se arată viclean și dușmănos nouă. Domnule Huszár, vei întocmi unul așa cum îți poruncim noi!

— Împotriva dorinței nobililor și a împăratului Rudolf? întrebă judele.

— Nu! Împotriva neadevărului și a nedreptății.

— Dar..., sări Malaspina.

— Oprește, domnule! i-o reteză Cae.

— Sunt nunțiu papal.

— Nu prea arăți. Ești mai degrabă un dușman înverșunat al principelui. Scrie, domnule Huszár, noul text în vederea jurământului! se întoarse către jude. Acest text aprobat de Mihai-vodă va suna astfel:

Cu voia lui Dumnezeu, guvernarea principatului Transilvaniei a trecut

în mâinile principelui Mihai. Domnul Țării Românești și al Transilvaniei se recunoaște vasal al împăratului Rudolf. Pe marea pecete a cancelariei se, vor încrusta armele și însemnele celor două țări, arătându-se astfel unirea lor pe vecie. Se vor desființa granițele de pe munți, iar locuitorii au liberă trecere, după voie. Comerțul nu va mai cunoaște vămi, iar strângerea de biruri va fi aceeași peste tot. Semnează Mihai, prinț al valahilor.

— Ai scris, domnule Huszár?

— Am scris, grați judele cu mână greu reținută. Am scris, dar Dieta nu va vota asemenea text și nici sumele necesare cheltuielilor de oști.

— De ce? Găsești în text o singură amenințare asupra nobililor? Găsești în el schimbări în viața principatului? Găsești în el neadevăruri?

— Nu.

— Atunci să nu mai vorbim despre asta! Mâine vor începe lucrările Dietei aici la Alba-Iulia.

— La Alba-Iulia? se miră Naprágy.

— La Alba-Iulia? tresări Kornis.

— Așa cum ați auzit, zâmbi Cae Indru. Majoritatea nobililor din Dietă locuiesc pe aproape. De ce să-i purtăm până la Cluj?

— Ar fi venit acolo și generalul Basta, interveni Forgach. Generalul imperial nu poate lipsi de la lucrările Dietei.

— Nimeni nu-l oprește, se amestecă Radu Buzescu. Din contră, va fi prilej de bucurie și ne îndoim că generalul nu dispune de o trăsură bună.

— Textul ar mai trebui studiat, spuse judele Clujului.

— Dar nu-i găsesc neajunsuri, zâmbi Mihai.

— Sunt, măria-ta. Aici stăpânește împăratul Rudolf.

— După noi, domnule! răspunse tăios Mihai-vodă. Gândurile voastre nu le înțeleg, sau nu vreau să le înțeleg. Spune-mi, domnule Huszár, în primul text atât de drag vouă, s-a pomenit despre calitatea noastră aici?

În locul lui Huszár vorbi căpitanul Mihai Székely, care tăcuse până atunci.

Ioan Dan

— Măria-ta! grăi el. Al doilea text e limpede ca lumina zilei. Sunt oștean vechi și vă cunosc. Departe de a mă pune bine cu noua domnie, socot că Transilvania și-a găsit un principe bun și înțelept. Un general care nu va lăsa oști străine să calce peste noi. Domnii ce mă însoțesc au uitat că le-ați acordat prietenie. Lucru pe care nu l-ar fi făcut nici un alt învingător. Că ați venit aici cu drepturi mai mari decât cei din familia Báthory. Că nu doriți să schimbați nimic din legile ce guvernează în principat. Mai mult, că ați lăsat Dieta neschimbată, iar nobilii se bucură de toate privilegiile lor. De aș fi fost în locul vostru, puțini dintre cei vechi ar mai fi rămas în Dietă. Dar nu sunt și nici nu mă încumet a da sfaturi. Socot că textul prezentat nu atinge nimic din interesele Casei de Austria. Împăratul ar trebui să fie mândru că v-ați aplecat ca vasal. Că cel mai mare general al răsăritului Europei oferă garanții de liniște la granița Imperiului Austriac. Voi vota în Dietă pentru textul propus de domnul Cae Indru. Iar sfinția-sa Malaspina ar fi bine să-și vadă de treburile bisericești unde intriga aduce mai puține pagube.

Căpitanul se opri din vorbele ce le mai avea de spus, întrerupt prin intrarea agitată a clucerului Băicoianu.

— Măria-ta! zise el. Doi secui așteaptă la ușă.

— Să aștepte! se încruntă vodă.

— Doamne! insistă clucerul. Acești oameni l-au ucis pe cardinalul Andrei Báthory.

— Ce tot vorbești acolo, ducere? se miră domnul.

— Așa cum v-am spus, măria-ta.

— Adu-i degrabă!

Doi secui, unul în vârstă, celălalt mai tânăr, se înfățișară dinaintea principelui, purtând un sac. Cel mai vârstnic slobozi gura sacului, din care căzu căpățâna fostului cardinal.

— Voi l-ați ucis? întrebă vodă cu adâncă mânie.

— Noi, măria-ta. Dar nu pentru răsplată l-am adus aici. Ne-am gândit că va fi înmormântat creștinește alături de cei morți din familia lui.

— Sărmane popă! grăi vodă ridicându-se cu respect în fața morții.

Apoi se întoarse către cei doi.

— Motive să vă răzbunați ați avut destule. Dar i-ați luat mai mult decât poate dăruia un om. I-ați luat viața.

— N-am luat cu nimic mai mult decât a luat el de la noi, răspunse cel mai în vârstă. Am plătit așa cum ne-a îndatorat.

— Mâine după lucrările Dietei îl vom înmormânta cu toată cinstea, hotărî vodă. Iar voi, ucigașilor, lipsiți din fața mea!

Îndată după plecarea secuilor, nobilii părăsiră palatul princiar. Dincolo de poarta cea mare, căpitanul Mihai Székely spuse aspru:

— Domnilor, drumurile noastre se despart. Ne vedem mâine la lucrările Dietei.

— Nu ne va face plăcere, i-o întoarse Huszár. Domnia-ta te-ai dovedit un trădător al nobililor.

— Al căror nobili? întrebă răstit căpitanul. Al celor ce urzesc împotriva intereselor principatului? Iată că Mihai-vodă și-a dovedit înțelepciunea schimbând locul Dietei. El v-a înțeles gândurile. Dacă principele ar fi fost atacat la Cluj, așa cum ați plănuțit, vărsarea de sânge vinovat și nevinovat în Transilvania n-ar mai fi cunoscut margini. Vă știu bine, domnilor. Kornis dorește a pescui în ape turburi. Naprágy se vrea principe. Domnul Forgach încearcă a trage spuza pe turta generalului Bafta, care se gândește că nu i-ar strica să devină guvernator al Transilvaniei, iar domnia-ta, domnule jude, vrei un nou principe, care s-ar putea numi Ștefan Báthory. Iată că nici măcar nu sunteți uniți în același gând. Pescuiți, domnilor, în ape turburi și s-ar putea să vă înecați. Mă mir că șpanul de Turda e alături de voi.

— Doresc binele principatului, grăi Vitéz cam nesigur.

— În compania lor? zâmbi căpitanul sarcastic. Știi domnia-ta ce ar fi adus o răzmeriță la Cluj?

— Nu! răspunse cu toată sinceritatea șpanul de Turda.

— Treizeci de mii de oșteni valahi și-ar fi răzbunat conducătorul. Să ne ferească Dumnezeu de răzbunări! La răzbunare, mila vine totdeauna după sabie și foarte rar înaintea ei. Marele hatman Zamoyski a coborât cu oștile la Șcheia, lângă Suceava. Într-o săpătână ar fi peste

Ioan Dan

noi. V-ar conveni, domnule Vitez, un război între poloni și austrieci pe pământul Transilvaniei? V-ar conveni oare ca oștile turcești să înceapă a pescui aici? Am avut un principe slab. Iată că domnia lui a sfârșit într-un fund de sac. E un noroc, domnule Vitez, că azi stăm sub conducerea lui Mihai-vodă. El e singurul om care poate garanta liniștea principatului. El vine cu prietenie și încredere în fața Dietei, iar noi încercăm să-i înfigem cuțitul pe la spate. Nu ne cunoaștem interesele, domnule Vitez.

Zicând acestea, Mihai Székely își văzu de drum.

— Poftește cu noi, domnule Vitez! îl ademeni Malaspina, observându-i ezitarea. Căpitanul e un trădător ce va da socoteală dinaintea oamenilor și a lui Dumnezeu.

— Nu, sfinția-ta! se împotrivi șpanul de Turda. Eu nu am ce căuta cu voi.

*

— Deci asta era, zâmbi vodă după plecarea nobililor. Au încercat a ne lua puterea printr-o legătură proastă. Iar capetele răutăților s-au dovedit Malaspina și Huszár. E bine să ne cunoaștem, dușmanii. Ducule!

— Poruncă, măria-ta!

— La noapte să păzești viața căpitanului Székely! Îmi vine să cred într-o răzbunare. Vreau să mi-l aduci viu mâine la lucrările Dietei! Va trebui să ne apărăm întâi prietenii și abia pe urmă să lovim în dușmani. Transilvania nu e a nemernicilor ca Malaspina și Huszár, ci a poporului care o iubește.

*

Când începu să însereze, Sile Adormitu îl trezi pe Cae destul de temător, gândindu-se că o cizmă pornită cu dibăcie din mâinile tânărului i-ar putea aduce unele ponoase. Dar cum cizmele prietenului nu se aflau la îndemână, se alese numai cu unele aluzii referitoare la un gât răsucit de niște mâini harnice.

— Pe toți dracii! se vaită Cae. De la Șelimbăr încoace nu am apucat să mă odihnesc mai mult de două-trei ceasuri pe noapte, iar acum când am găsit o după-amiază liniștită, năvălești peste mine. Dacă ai venit cumva cu gânduri aplecate spre taclale sau o nouă cântare, mi-e teamă că se va petrece un omor.

— Domnule! grăi Adormitu ușor încruntat. Măhnirea mea nu mai cunoaște margini acum când bag de seamă că vocea-mi vârtoasă nu a găsit prețuire în fața prietenilor mei. Dar nu pentru asemenea obidă a sufletului am venit aici. Durerile mari se consumă tăcute, neștiute de nimeni. Poate va ieși din ele un cântec de jale, care îmi umbli prin minte de multă vreme, ce va face să se scuture cămașa pe voi, drept remușcări.

— Du-te dracului și lasă-mă să dorm! râse Cae.

— Nu pot, domnule! Te caută un călugăr. De un ceas se ține de capul meu și mi-a tulburat somnul.

— Un călugăr? se miră Cae. Nu prea am asemenea cunoștințe.

— Zice că îl cunoști foarte bine. Numele lui e Zablije.

— Zablije? Ei, la naiba! se minună tânărul. Adu-l degrabă, dragul meu Sile! Pungașul ăsta a fost slujitorul fostului cardinal Andrei Báthory. Iar dacă vine la mine, înseamnă că are unele temeuri.

Câteva clipe mai târziu, voinicul călugăr, cu fața la fel de ponosită ca și altădată, intră în odaia lui Indru. Ochii lui ageri ca de șoim ocoliră încăperea. Mulțumit de rezultatul cercetărilor, săltă două degete și spuse cu multă bunătate:

— Domnul cu voi, tinere creștin!

— Să trăiești, sfinția-ta! zâmbi Cae.

— Trăiesc, fiule, dar trăiesc prost, zise călugărul cu acreală. Sunt două zile de când eu și părintele Clement ajunăm lipsiți de gânduri cucernice. Ba cred că diavolul ne cearcă spre unele înjurături aplecate spre spurcăciune, sau spre cuvinte rele.

— Nu înțeleg.

— Ah, domnule, nu-i prea greu! Sunt zile în care ajunăm conduși de sfânta înțelepciune a mântuirii sufletului. Însă atunci când ajunarea vine peste noi din lipsuri lumești, credința și puterile noastre slăbesc

Ioan Dan

îndoit. Acum suntem într-o astfel de situație și nădăjduim s-o curmăm cu ajutorul vostru.

— Nu sunt prea bogat, Zablije. Cu ceva mărunțiș te pot sprijini...

— Pe sfintele canoane! îl întrerupse călugărul nemulțumit. N-am venit să cer.

— Atunci, de ce ai venit?

Zablije își căută cuvintele, cântărindu-l din ochi pe tânărul cavalier.

— E vorba despre o taină, zise cu gura cam pe jumătate. Am auzit că ești un om drept, iar cuvântul domniei tale prețuiește mult.

— La ce ți-ar folosi cuvântul meu?

— Răbdare, domnule!

Și spre mirarea lui Cae, călugărul făcu un salt până la ușă, o deschise brusc, cercetă coridorul pustiu, închise ușa, apoi își relua locul, știind că nimeni nu-i va auzi vorbele.

— Fiule, șopti el, îți voi dezvălui o taină.

— Cui folosește?

— Mie și vouă.

— Te ascult, răspunse tânărul din ce în ce mai uimit.

— Nu! Nu înainte de a avea cuvântul vostru că nu voi fi păgubit de drepturile mele.

— Dar n-am nimic împotriva ta, Zablije.

— Vei avea, murmură călugărul privind-l țintă.

— Zău că nu mai înțeleg nimic!

— Răbdare, fiule! Am cuvântul vostru că nu voi fi păgubit?

— Nu pot să dau asemenea cuvânt înainte de a ști despre ce-i vorba. S-ar putea să mă căiesc.

— Nici vorbă despre așa ceva, râse călugărul. Nu-i o faptă rea, tinere domn.

E vorba despre niște ducați pe care vreau să-i împărțim împreună.

— De ce tocmai cu mine?

— Fiindcă singur nu pot ajunge la ei, răspunse călugărul cam spăsit.

— Ai cui sunt ducații?

— Ai nimănu.

Cae îl privi gânditor. Pramata de călugăr părea sincer.

— Despre ce sumă e vorba?

— Optsprezece mii de ducați, domnule.

— Mda! murmură Cae, înăbușindu-și o exclamație de uimire. De va fi cu dreptate, îți dau cuvântul că te voi răsplăti frumos.

— Nu, fiule! sări Zablije de un cot. Afacerea e a mea și poți să-mi mulțumești că vreau doar jumătate.

— Nu-i prea mult pentru un călugăr cucernic?

— Nu, fiule. Numai bucurându-ne trupul, facem sălaş bun sufletului.

— Îți ofer o mie de ducați. De vrei, bine, de nu vrei, du-te cu Dumnezeu!

Zicând acestea Cae Indru căscă zdravăn și se întinse în așternut cu prefăcută indiferență.

— Opt mii, înălțimea-ta.

— O mie.

— Măcar cinci, frumosule!

— Haide, haide, ieși afară!

— Patru, suflet bun de creștin!

Cae sări din așternut și îl împinse către ușă.

— Trei, prunc milostiv!

— O mie, sau cară-te!

— Două, păgânule! grăi cu jale călugărul.

— Ieși, sau te arunc pe fereastră!

— Fie, domnule! gemu jalnic. Am cuvântul vostru că îi voi primi?

— De se va dovedi fără nedreptate, îl ai. Unde sunt ducații?

— Aici, fiule. Aici în palatul princiar.

— Ei, la naiba! Aiurezi, pesemne.

— N-am timp de aiureli, tinere. Cei optsprezece mii de ducați sunt în cabinetul de lucru al noului principe.

— De unde știi?

— Domnule, grăi călugărul, după lupta de la Șelimbăr l-am urmat pe cardinalul Andrei Báthory, în goana lui prin păduri. A doua zi în zori

Ioan Dan

l-am întâlnit pe părintele Clement și am hotărât împreună să ne tragem spre Moldova. Dar s-au ivit greutăți dintre cele mai mari. Cardinalul fusese apucat de grele dureri ale pântecului. O vătămătură mai veche s-a pornit cu multă răutate peste el. Eu și Clement l-am cărat în spate cu rândul. Asemenea soi de călătorie nu aduce spor. Cardinalul cădea mereu spre ferbințeală și rar grăia limpede. Ca vechi și tainic slujitor al său, știam că are ceva ducați. L-am întrebat. Într-o vreme de curățenie a gândurilor, mi-a mărturisit că se aflau în cabinetul său de lucru optsprezece mii de ducați. Către seară, câțiva secui ne-au luat urma. Eu și părintele Clement ne-am ascuns prin desișuri. Când ne-am întors, i-ara găsit trupul fără căpățână.

— De ce nu l-ați apărat?

— Să-l apărăm? se miră Zablije. La ce bun? Viața lui ne-ar fi adus numai greutăți. Nu-i ușor să cari în spinare un bărbat voinic. Ba din contră, moartea lui îmi aducea un câștig bun după ce aflasem de taina ducăților.

“Ce nemernici!” gândi Cae.

Porniră amândoi către cabinetul de lucru al lui Mihai-vodă. Străjile din fața ușii îl salutară pe tânăr și îi făcură drum liber. Zablije cunoștea bine cabinetul. Privi câteva clipe în jur, apoi se apropie de peretele din stânga, frumos îmbrăcat în lemn. Apăsă cu degetele în câteva locuri, iar o bucată de perete se deschise în formă de ușă. La spatele ei, ducații se așezau în rafturi.

— Frumoasă tainiță! observă Cae.

— Frumoasă, fiule! Ea a fost lucrată pe timpul prințului Sigismund.

Un ceas mai târziu, doi călugări ieșiră din Alba-Iulia, pe drumul care duce către târgul Teiuș. Caii de rasă proastă, ca și îmbrăcămintea cuvioșilor călători, atrăgeau milă. Nimeni nu și-ar fi închipuit că în desagații peticiți se ascundea o comoară.

În vreme ce cuvioșii călugări își mânau caii pe drum lung, noul vistier Bărcan primea uimit, din mâinile lui Cae, douăsprezece mii de ducați, atât de necesari oștilor lui vodă. După plecarea lui Bărcan, tânărul trimise o strajă să-l caute pe Sile Adormitu.

— Domnule, zise lunganul cu ochii strălucitori, oare unele remuşcări sau dulci gânduri de chef, sau vârtoase chemări ale vinului vă îndeamnă la frumoasa noastră companie?

— Nu, dragul meu! zâmbi Cae. Aş vrea să porneşti chiar acum până la Sibiu. Îi datorez lui Izu Klein patru mii de ducaţi. Predai suma şi vei primi o scrisoare semnată de mine! Asta e tot.

— Prea bine, domnule! se bucură Adormitu. Alerg. Mă cam moleşisem în ultimele zile. Măine după prânz voi fi îndărăt. Dar, la naiba! se luminează el şi rămase locului ţintuit. L-ai prădat oare pe sultanul turcilor? Ai jumulit jumătate din Constantinopol sau din Praga? Ai dat cumva peste comoara din Obreja, pe care Ion Cristu o caută de câţiva ani? Eşti cumva starostele cămătarilor, fără să fi aflat noi nimic?

— Ajunge, Sile! se vaită Indru. Când te porneşti, macini ca o moară stricată. Vodă mi-a dăruit aceşti ducaţi.

— Aşaaa? se dumiri Sile. Alerg. Cu ce car ducăţii?

— Cu trăsura. Până te pregăteşti, ducăţii şi trăsura vor fi gata de drum. Te vor însoţi zece călăreţi din strajă.

După plecarea lunganului, tânărul cavalier căzu pe gânduri.

“Iată că sunt un om fără chibzuială, socoti el. Am o mie de ducaţi şi nu prea ştiu ce aş putea face cu ei. Pungaşul de Zablije cred că se pricepe mai bine. Grea treabă să împărţi asemenea sumă.”

Pe coridor se auziră zgomote de paşi, amestecate cu glasurile celor doi străjeri din uşa cabinetului. Cae nu auzi nimic, prins de gândurile lui.

— Ce naiba faci acolo pe duşumea, cu atâţia ducaţi împrejur? râse vodă.

— Mă chinui să-i împart, măria-ta.

— Să cred că ai dat peste o comoară? Bărcan m-a vestit adineauri că ai predat vistieriei douăsprezece mii de ducaţi. De unde naiba tot faci tu rost de aur? Ai ceva haruri aparte? Sau te pomeneşti că eşti tovarăş cu faimosul Kunzli?

— Bănuiala nu-i prea departe, măria-ta, zâmbi tânărul.

Apoi îi povesti despre taina părintelui Zablije.

Ioan Dan

— Sărmanul Báthory! oftă vodă. Negru sfârșit a avut. Și nici un suflet credincios în jurul lui. Și nu-l plânge nimeni. Cu ducății ăștia ce faci? se scutură din gândurile lui.

— Doamne, aș vrea să-i împart în zece. Adică ar fi câte o sută de ducăți pentru Costache, Ducu, Chirilă, Grasa, Gălușcă, Tuf ănel, Toroipan, Ciripoi și pentru mine.

— L-ai uitat pe Niță Praștie.

— Adevărat, măria-ta! Îi fac și lui parte. Câte zece ducăți de la toți. Însă n-aș vrea să-i dăruiesc eu. Ar trebui să-i povestesc fiecăruia despre taina lui Zablije și zău că ar fi pierdere de timp. Mai bine să vină ca un dar din partea prințului nostru.

— Așa să fie, nepoate! râse vodă. Îi vom dărui mâine după lucrările Dietei.

— Ne va fi oare ușor mâine? întrebă tânărul.

— Nu prea, dar nici nobililor nu le va fi bine. Unii vor trage de partea noastră, alții împotriva, ascunzându-se după vorbe pline de miere. Se va naște mare dezbinare între nobili.

— De la dezbinare până la vrajbă e un pas, măria-ta.

— Iar până la încăierare, altul. Am luat măsuri să nu se facă asemenea pași sau măcar ultimul. Șapte mii de oșteni roșii întăresc puterea noastră în Alba-Iulia.

— Da, murmură Cae. Aici suntem tari, dar în restul principatului nu prea. Trei mii de oșteni la Cluj, două mii pe munții dinspre Moldova, o mie în Banat, o mie în drum către Baia Mare, adică la porțile Maramureșului, cinci sute la Deva și încă cinci sute în cetatea Chioarei. Deci, cincisprezece mii de oameni. Puțini, de se vor mișca Zamoyski și Ieremia Movilă asupra noastră. Mulți, de va fi pace. Poate nu trebuia să slobozim la iernat oștile Jiului și ale Mehedinților. Și nici pe secui.

— Trebuia, nepoate, răspunse vodă îngândurat. Oamenii au și ei casele lor și rosturile lor. Hatmanul Zamoyski e un om înțelept. El nu vine acuma asupra noastră. Așteaptă momentul prielnic. Iar acesta ar fi o răzmeriță în Transilvania. Atunci i-ar fi ușor. Dar noi am prevăzut asemenea situație. Oștile noastre au cuprins aici aproape toate punctele

cheie. Pălcurile lui Niță Praștie au făcut cordon de-a lungul munților spre Moldova. El observă toate mișcările lui Zamoyski. Hatmanul se află la șase zile departe de noi cu oști grele, care nu se mișcă prea iute. Nouă ne trebuie doar trei zile să-i tăiem calea în munți, cu douăsprezece mii de călăreți.

— Adică jumătate din câți are el.

— Jumătate, dar sprinteni, dragul meu. În munți, numărul nu aduce câștig. Oastea hatmanului e foarte puternică la șes. Zamoyski știe acest lucru și nu face prostii. Nici eu nu m-aș încumeta, dacă aș fi în locul lui. Știe că-l pândim. Că-i urmărim fiecare mișcare. Nu din partea asta îmi fac griji, nepoate. Altele sunt necazurile noastre. Nobilii vor încerca să ne strice prietenia cu împăratul Rudolf. Generalul imperial Basta urzește și el împotriva noastră. Va trebui să ne prefacem că nu înțelegem. Azi i-aș fi arestat pe Huszár și Malaspina, dar n-ar fi fost bine. Măine va fi altfel. Dieta va vota cincizeci de mii de ducați pentru oștile noastre și va recunoaște în scris noua domnie. Înțelepciunea trebuie să stea totdeauna înaintea mâniei. Tăcură. În încăpere se lăsa amurgul.

*

Când începu să se însereze, Ducu cel Iute, Costache Caravană și părintele Grasa trecură ca din întâmplare pe lângă casa căpitanului Minai Székely. O casă pătrată, cu ziduri puternice, cu înfățișarea lipsită de frumusețe. O arhitectură în linii drepte, parcă ciolănoase și reci. Parcul nu prea întins, dar cu arbori falnici, care își aplecau crengile peste acoperiș, îi aducea o notă de căldură. Zidul împrejmuitor, făcut din cărămidă roșie, mâncată ici-colo de tăria timpului, poate că era plăcut la vreme de vară. Acum arăta închis și trist. Înălțimea lui nu trecea de un stat de om. Cei trei bărbați cotiră într-o uliță laterală strâmtorată între zidul de cărămidă și un gard lung de lemn. În spatele gardului ghiciră o mică livadă. Cum nimic nu se mișca prin apropiere, săriră peste zid. O lumină slabă stăruia într-o încăpere cu perdele subțiri la ferestre. Casa avea două intrări. Una mare în față. Cealaltă, la spate, mică

Ioan Dan

și puternică, din lemn masiv de stejar. Trecură din nou la ușa cea mare. Costache ciocăni de câteva ori. Un tânăr slăbuț, dar sprinten în mișcări, deschise ușa. În dreapta ținea un sfeșnic aprins, iar în stânga, un pistol. La doi pași în spatele iui, căpitanul Székely aștepta cu sabia în mână.

— Ce doriți, domnilor? întrebă el aspru.

— Să intrăm, căpitane, răspunse Ducu.

— Ah, ah, vă recunosc! Pofțiți, domnilor!

Gazda îi conduse într-un salon. O încăpere cu mult mai mare decât s-ar fi bănuț de afară. În căminul uriaș ardea focul. Un foc vesel, întreținut bine cu buturugi.

— Am un vin bun, îi îmbie căpitanul. Un alb de Ighiu, nu mai vechi de trei ani.

— Nici că se putea tovarăș mai plăcut, zâmbi Grasa plescăind din buzele mari.

Anton, slujitorul cel subțirel, aduse căni și o găleată cu vin. Aroma vinului se răspândi prin încăpere ca puterea unei tămâi aprinse.

— Vizita voastră mă miră, grăi căpitanul. Ciudată vizită la asemenea ceas.

— Nu prea, răsse Costache. Avem poruncă să te păzim până în zori. E porunca principelui.

— Mă supun, domnilor, dar vă previn că știu să mă apăr și singur. Sau te pomenști că sunt arestat?

— Nici vorbă despre așa ceva, răsse Ducu. În noaptea asta s-ar putea ca vreo câțiva nobili să joace niște cărți mari. Domnia-ta nu ești o carte bună pentru ei. Acum două ceasuri ne-a sosit o solie din nord. Ea ne-a adus vestea că banul Mihalcea a dat de urma unui pâlț de călăreți ascunși într-o pădure lângă Cluj. Patru sute de călăreți din fosta oaste a lefegiilor cardinalului au căzut în mâinile lui Mihalcea. De ce se ascundeau ei oare lângă Cluj și cine i-a adus acolo pe tinerii cazaci?

— Asta nu știu, grăi căpitanul mirat.

— Nici noi, dar vom afla în câteva zile. Îți închipui, domnule Székely, că o răzmeriță acum în principat ar aduce multe nenorociri. Hatmanul Zamoyski a coborât cu oștile mai jos de Suceava. Adică e la șase zile de noi.

— Știu, răspunse căpitanul îngândurat. Sunt oștean și cred că văd

limpede. Cineva urzește aici cu bună știință, sau din prostie. Dar cineva cu stare bună. Cazacii nu lucrează decît cu plata înainte. Sunt buni luptători, însă își vînd foarte scump serviciile.

Noaptea căzuse către jumătate. Discuțiile și vinul strașnic, dulcea căldură a focului din cămin, trosnetul plăcut al buștenilor aduceau o atmosferă de tihnă. Dar ea se curmă curând. Cineva bătea puternic în ușa cea mare, iar un glas aspru răzbi pînă în salon.

— Deschideți, în numele principelui!

Căpitanul tresări. Musafirii adunară degrabă cînila cu vin și le ascuseră. La un semn al lor, slujitorul porni să deschidă ușa. Cîteva clipe mai târziu, cinci bărbați învăluți în pelerine largi pășiră prin ușa salonului. Cel din frunte, un tânăr voinic, suplu, cu ochii sprinteni, cu mustața mare, frumos răsucită în sus, grăi poruncitor:

— Lasă pistoalele, domnule Székely! Ești arestat!

— Care sunt învinuirile ce mi se aduc? întrebă căpitanul calm.

— Nu le cunoaștem. Noi îndeplinim doar o poruncă.

— Mă supun după ce aflu numele vostru.

— Numele nostru? se miră tînărul. La ce-ți folosește, domnule? Suntem oșteni ai principelui Mihai. De vei folosi acele pistoale, s-ar putea să rănești doi dintre oamenii mei, dar ceilalți te vor supune.

— Te înșeli, domnule! se auzi din spate vocea lui Ducu.

Cei cinci se întoarseră ca la o comandă. Costache, Grasa și slujitorul își țineau pistoalele ațintite asupra lor.

— Iată, domnilor, continuă Ducu, spre voi nu stau amenințătoare două guri de foc, ci opt. Asta fără a mai pune la socoteală și sabia mea, care lucrează uneori destul de bine.

— Trădare! murmură tînărul mustăcios.

— Trădare din partea cui? zâmbi Ducu. Ați venit aici în numele principelui Mihai. Cum și noi lucrăm în aceeași slujbă, dorim să vedem ordinul de arestare.

— Avem poruncă, nu hârtie, zise mustăciosul cu îndrăzneală. Intervenția domniilor voastre vă va aduce neajunsuri mari. Lăsați, domnilor, pistoalele și nu vă opuneți!

Ioan Dan

— Ei, la naiba! răsă Ducu. Știi cine suntem?

— Nu, recunosc omul cu toată sinceritatea.

— Numele meu e Ducu cel Iute. Domnii care mă însoțesc sunt Costache Caravană și părintele Grasa.

Pe fața necunoscutului se așternu uimirea.

— Ne cunoști?

— Am auzit despre domniile-voastre.

— În cazul acesta, e rândul vostru să ne spuneți cine sunteți și pentru cine lucrați.

Mustăciosul rămase descumpănit. Îi venea greu să vorbească. Privi în jur, cătând o ieșire forțată, dar se convinse că nu avea șanse. Auzise lucruri mari despre oamenii din fața lui. A opune rezistență echivala cu o sinucidere.

— Domnule, grăi el, ne primejduim viața dacă vă spunem numele stăpânului nostru.

— Viața voastră e în primejdie de când ați intrat în casă. Nu vă silesc să vorbiți. Faptele sunt destul de grăitoare. V-ați dat drept slujitori ai principelui, cu gândul de a-l răpune pe căpitan. Asemenea lucrări duc spre necazuri dintre cele mai mari. Predați armele, domnilor!

Cei cinci lepădară săbiile și pistoalele. O jumătate de ceas mai târziu, gărzile palatului princiar îi încuiară cu grijă.

— În noaptea aceasta nu vă mai amenință nici-o primejdie, se întoarse Ducu cel Iute spre căpitan. Puteți să plecați fără griji.

— Îl însoțesc până acasă, hotărî Costache. Abia după ce îl văd la loc sigur voi sta mai liniștit.

Costache și căpitanul părăsiră curtea palatului și o luară pe străzi lăturalnice. După un sfert de ceas, Mihai Székely se afla din nou în salonul cel mare. Grăsunul Costache porni îndărăt cufundat în gândurile lui. În dreptul unei porți mari, întunecoase, auzi șgomot slab la spatele lui. Sări brusc într-o parte, dar în aceeași clipă, ceva greu îl izbi în moalele capului. Ceva greu, ca o bucată de zid.

În zori căzuse ceață groasă. Căpitanul Jager dublă străjile, prevăzător. Pe străzi, chiar localnicii pășeau cu băgare de seamă, spre a nu se

rătăci. Jager făcu un control al străjilor din jurul palatului princiar, apoi îl căută pe Ducu.

— O, căpitane, ce plăcere! zâmbi tânărul în locul unei înjurături. Poate că ceasul nu ar fi cel mai potrivit pentru o vizită, mai ales că nu am dormit destul peste noapte, dar discuțiile cu domnia-ta totdeauna s-au arătat pline de miez.

— Domnule, râse căpitanul, știu că v-am sculat din somn și înțeleg mustrarea ascunsă în vorbe frumoase. Sper să iertați îndrăzneala când veți afla că m-a adus o afacere ce nu poate fi amânată. Straja de la poarta cea mică mi-a înmânat o scrisoare pentru domnia voastră. Iat-o, domnule.

Ducu luă cu mirare micul sul din mâinile căpitanului, îl desfăcu și-i scăpă un șuierat printre dinți.

— Drace! murmură el. Cine a adus scrisoarea?

— Un cavaler necunoscut. Straja nu i-a cerut numele.

— Mda! Mulțumesc, Jager!

— Vești proaste? întrebă acesta.

— Proaste e puțin spus, zise tânărul îmbrăcându-se grabnic. Costache Caravană a dispărut. El se află în mâinile celui care a adus scrisoarea, sau cam așa ceva. Ni se pretinde să facem schimb de prizonieri: Costache pentru cei cinci arestați în toiul nopții.

— Unde va fi schimbul?

— Nu știu. Necunoscutul promite o a doua scrisoare. Jager se îndreptă spre ieșire.

— O clipă! îl opri Ducu. Nimeni nu trebuie să afle despre aceste lucruri.

— Sunt oștean, domnule, i-o reteză căpitanul nemulțumit.

Aproape de nouă, ceața începu să se destrame, iar peste o jumătate de ceas apăru soarele. Pe drumurile din jurul cetății Alba-Iulia, trăsurile mânate de cai sprinteni zoreau către porți. Erau nobilii pofțiți la lucrările Dietei. În palatul princiar se făceau ultimele pregătiri. Cae, Ducu și Grasa priveau mohorâți intrarea frumoaselor trăsurile în curte. Vestea despre dispariția lui Costache îi năucise.

Ioan Dan

— Ce facem, domnilor? întrebă părintele nerăbdător. Stăm cu mâinile în sân? Eu propun să răsturnăm tot orașul cu susul în jos. Undeva într-o casă, trebuie să dăm de urma prietenului Caravană. Tăceți? Adică stăm așa fără nici un folos?

— Nu! zâmbi Cae. Nu stăm. Vom merge împreună la lucrările Dietei. Mai avem o jumătate de ceas. Am rămas puțini și trebuie să veghem în jurul lui vodă.

— Apoi?

— Apoi ne vom gândi. Nici nu poate fi vorba despre o răscolire a orașului. Populația s-ar arăta nemulțumită, iar noi destul de slabi. Pe Costache nu-l paște nici-o primejdie cită vreme cei care l-au răpit doresc un schimb de prizonieri. Dar să mergem! Iată că vodă e gata să intre în sala Dietei.

Zicând acestea, Cae își ascunse cingătoarea cu vestitele lui cuțite, sub o haină largă. Duce și Grasa luată săbiile și câte două pistoale. Tufănel, Toroipan, Gălușcă și Ciripoși veniseră în urma lor zăngănindu-și custurile lungi, cum le ziceau ei. Scule cu care mai ales Tufănel învățase a umbla spornic, după lecțiile de scrimă luate de la părintele Grasa.

*

Când se trezi, Costache simți o durere puternică în creștet. Încercă să-și pipăie locul supărător, dar mâinile nu-l ascultară. Erau legate la spate cu frânghii trainice. Odaia, pe ale cărei lespezi ședea ca un sac, avea pereții înalți, iar în aer stăruia puternic mirosul de mucegai. Două lumânări groase răspândeau o lumină destul de vie. Încercă să se ridice pe fund, sprijinindu-se în coate. Reuși după câteva eforturi, dar chiar la spatelul lui răzbi un hohot de râs. Un bărbat voinic ședea într-un colț al încăperii. O namilă cu pieptul mare, ca de urs. După îmbrăcămintea nu prea de soi, arăta mai degrabă a slujitor decât a stăpân.

— Ai căpățâna zdravă, domnule, spuse uriașul cu admirație. Eu îmi cunosc puterea. Altul în locul domniei-tale poate că nici nu s-ar mai fi trezit.

— Nu-i mare lucru, îl împunse Costache. Pe la spate, oricine e voinic. E drept că ești dăruit bine în privința trupului, însă după cum bag eu de seamă, ai mâinile prea lungi. Oamenii cu mâinile lungi n-au putere în ele.

Uriașul se încruntă. Vorbele prizonierului nu-i căzură bine. Totdeauna fusese mândru de puterea brațelor.

— Ai brațele prea moi, continuă Costache. Fac prinsoare că în fiecare dimineață îți vine să te întinzi.

— Adevărat, domnule! grăi uriașul cam descumpănit. Dar de unde știi domnia-ta asemenea lucruri?

— Știu. Și mai știu și altele. Sunt vraci.

— Domnia-ta?

— Ce te miri? fiecare om trebuie să aibă o meserie. La cincisprezece ani făceam moșmoande. La douăzeci, dezlegam făcăturile. La treizeci, înghețam apa sau aduceam ploaia.

Uriașul, cam nătâng și superstițios, îl privi cu adâncă mirare.

— Îi fi cumva solomonar? întrebă el.

— Ți-am zis, grăi Costache plin de măreție. Solomonar am fost la treizeci de ani. Acum am aproape patruzeci și las ucenicilor asemenea lucrare mărunță. Dar să vorbim despre domnia-ta! Eu am ochiul ager și văd tot. Ți-am spus că ai brațele slabe, însă nu aș vrea să mă înțelegi greșit. Ele au multă putere. Totuși vigoarea lor ar putea crește de opt ori, dacă ai bea seara ceaiuri de rozmarin.

— Crezi, domnule? făcu uriașul trăgându-se mai aproape.

— Cum te văd și mă vezi.

— De unde știu că nu ești un șarlatan?

Costache nu răspunse îndată. Fața uriașului și mai ales ochii îl arătau lipsit de harurile inteligenței. Ca vârstă, nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani, când omul se mai gândește la dragoste cu toată puterea. Iar graiul ca și hainele ponosite îi dovedeau starea umilă de slujitor mărunț.

— Ai să te convingi singur, spuse Costache privindu-l încruntat. Iubești o tânără domniță, care nu te prea bagă în seamă.

Ioan Dan

Uriașul sări uimit de-a binelea.

— De unde știți, domnule?

“De unde știu? gândi Costache. După cât ești de tont și convins de voinicia ta, te uiți mai sus decât ți se cuvine.”

Apoi zise:

— Ți-am spus că am ochiul ager. Iată, am să-ți arăt toate calitățile tale, dar promiți că nu te împăunezi?

— Promit, domnule.

— Ești frumos.

— Ah! gemu uriașul.

— Ești cel mai frumos bărbat pe care l-am întâlnit până azi.

— Vai!

— Fruntea domniei-tale, îngustă, e dulce ca un piept de fecioară. Nasul, cu șa la mijloc, aduce a vârtoasă bărbăție și a sprintenă desfătare pentru un ochi de femeie. Gura, cu buzele mari, stârnește fiori. Barba stufoasă, dulce neliniște. Pieptul cât un perete, mari promisiuni de alinare. Coapsele puternice, adâncă înfiorare a sufletului slab de femeie...

— Sfântă fecioară!

— Dar nu e totul, domnule.

— Nu e totul? gemu uriașul.

— Nu! Ești înțelept.

— Jesus-Maria!

— Ochii domniei-tale sunt vii ca jeratecul. Minte, clară ca lumina soarelui în zori, iar vorbele cuminți ca apele de șes.

— Să fiu al naibii! mugi uriașul.

— Gândurile domniei-tale sunt iuți ca scânteile.

— Să mă ia...

— Virtuțile gândirii adânci, ca drumul spre miezul pământului.

— Mamăăă...!

— Ascuțimea spiritului, ca un vârf de lance.

— Pe sfinte Lucreția! găfâi uriașul, ce nu putea să înghită mulțimea laudelor aruncate de grăsun. Domnule, zise rugător, dați-mi timp de gândire adâncă! Nu mă luați iute că-mi pierd firea! Sunteți sigur că nu greșiți?

— Nici o iotă, înțeleptule! D-aia m-am socotit că în calea dragostei domniei-tale se află un bob zăbavă. O lucrătură făcută cu farmece, la miez de noapte, pe creastă de găină neagră. Aici stă întreaga împotrivire a tinerei doamne. Din păcate, în afară de mine, nu mai cunosc decât o singură persoană care ar putea să dezlege făcătura. Cel ce a umblat cu moșmoande e un bărbat mai mărunț de statură decât domnia-ta.

— Ah, ah! murmură uriașul cuprins de mânie. Îl bănuiesc, domnule. Acum știu cine e. Domnia-ta mi-ai deschis ochii asupra lui. Îl fărâș.

— Nu! grăi Costache aspru. Asta nu ajută acum. Ți trebuie o dezlegare a făcăturii. Dar după cum ți-am mai spus, numai eu și femeia aceea putem face asemenea lucrări.

— Unde se află femeia?

— Departe, domnule. Tocmai la Constantinopol.

— Vai! oftă uriașul deznădăjduit. Apoi se luminează la față. Poate domnia-ta... chiar dacă ți-am adus unele neajunsuri...

— Greu! Foarte greu! zise Costache nehotărât. Îmi trebuie sare pisată mărunț, o lumânare și o bucată de lemn cam cât un braț al domniei-tale. Pe urmă, eu nu fac nimic fără plată.

— Plătesc, domnule, dacă nu-i prea scump.

— Nu-i scump.

— Atunci alerg. Alerg degrabă să aduc sarea și lemnul, că lumânări avem aici.

După un sfert de ceas, uriașul se întoarce gâfâind.

— Sarea am mai pisat-o nițel. Acum cred că ar fi bună.

— Mda! Merge! spuse Costache solemn. Câtă vreme voi face desfacerea vrăjilor să nu te sperii, chiar dacă vor veni ceva zgomote rele! Iar gândurile domniei-tale să fie îndreptate numai asupra domniței!

— Sunt, domnule.

— Ar mai fi o hibă, spuse grăsunul cu părere de rău. Mâinile mele sunt legate și nu pot umbla deasupra vrăjilor.

— Ah, așa e! observă uriașul descumpănit.

Cu toată lipsa lui de har al gândirii, îl cântări pe Costache din priviri, aplecat spre nehotărâre.

Ioan Dan

— Nu mă dezlega! spuse grăsunul știind ce-i în mintea lui. Pot desface vrăjile chiar numai cu ajutorul ochilor. Dar în astfel de situații îmi reușește doar una din zece. Ah, dacă aș avea puterea domniei-tale, cu ce știu eu, aș ajunge regele vracilor! Atât îmi lipsește. Domnia-ta ai putea să mă omori cu o singură mână.

— Așa e! recunoscui uriașul.

Apoi i se luminează mintea. Dezlegat, grăsunul nu prezenta nici-un pericol în fața puterii sale. Îi tăie legăturile.

— Domnule, nu-i destul, grăi Costache. Măinile mele nu pot lucra. Te-aș ruga să le tragi până când sângele se va pune în mișcare!

Uriașul îi masă amândouă mâinile, iar grăsunul scăpă sincere văicăreli sub apăsarea degetelor tari ca fierul.

— Ajunge, domnule! porunci el. Acum, dă-mi sarea!

Costache prinse cârpa cu sare între palme și începu să-și rotească mâinile, bolborosind cu ochii dați peste cap:

— Patruzeci și patru de draci, cu funii și cu cârlige, cu funingine și păr negru, opt vârcolaci cu pungii în loc de gură, șapte iele turbate, cu dinții ca grebla și unghiile mari ca sabia, pogorâți degrabă peste noi, dar nu loviți! Învârtejiți-vă în jurul nostru cu spaima morții, cu catran și cu smoală! Desfaceți pământul cu ghearele! Trei sute de strigoi fără ochi, alergați fără picioare să-mi aduceți fata! Găină cu creastă neagră, fă-te buboi spart! Diavoli, întindeți cârligele negre! Ah, vă văd, vă simt, vă aud! se cutremură el. Nu! Să nu loviți! Sunteți aici. Pereții gem sub scârnăvia voastră.

Uriașul simți pe frunte broboane reci.

— Pune lemnul lângă mine, degrabă! porunci Costache.

Uriașul se supuse năuc.

— Acum privește sarea! O vezi pe tânăra domniță în mijlocul ei?

— Nu.

— Învârtoșează-ți tare privirile către pata din mijloc!

Uriașul căscă ochii mari și privi cu atenție. Dar în clipa aceea se petrecu un lucru cu totul neașteptat de el. Sarea din mâinile grăsunului îi zbură în față.

— Ochii mei! răcni uriașul ducând mâinile în dreptul lor, fără să mai aibă timp a se folosi de ele. Bucata de lemn veni ca o măciucă peste căpățâna lui mare.

— Ah, drace, greu a mai fost! murmură grăsunul. Mare baftă să dau peste asemenea nătăraș.

Se apucă să-l lege burduf, cu multă pricepere, ce dovedea îndelungată ucenicie. Apoi îi băgă o cârpă mare în gură. Isprăvi tocmai la timp. fiindcă uriașul începu să geamă.

— Stai cuminte, înțeleptule! grăi Costache luându-i cele două pistoale. Îmi pare tare rău că sunt grăbit și sper că mă înțelegi. Discuțiile cu domnia-ta au fost o desfătare.

După ce-și îndreptă ținuta cam șifonată, deschise ușa grea de stejar. În fața lui porneau niște trepte. Urcă fără grabă și ajunse la altă ușă. Era încuiată, dar cheia se afla în broască. Ieși într-un coridor lung și gol, apoi într-o încăpere frumoasă, cu multe scule de preț. Trase cu urechea, dar în casă nu se auzi nici-un zgomot. Intră într-un hol mare, a cărui ușă bănuie că dă în stradă sau în curte. Ușa era încuiată și nu văzu cheie. Reveni în încăperea frumoasă și deschise o fereastră. Dincolo de fereastră începea o grădină cu puțini arbori, iar în spatele ei un gard de zid ce da către stradă. Câteva clipe mai târziu, sări peste gard și porni în lungul străzii, ferindu-se de porțile înalte, cu boltă mare. Ziua căzuse către amurg, dar Costache nu știa dacă e seară sau dimineață. La primul colț de stradă nimeri în brațele a trei bărbați cu fețele încruntate. Duse mâinile spre pistoale într-un gest mecanic, apoi îl pufni râsul. Dinaintea lui se opriseră Cae, Ducu și părintele Grasa.

— Ah, Costache! zâmbi Cae. Pe unde naiba ai luat-o razna?

— Prin fundul pământului, chițcăi grăsunul. Dar aș merita să știi și eu de e seară sau dimineață.

— Seară, domnule, grăi părintele Grasa, minunându-se de asemenea neștiință.

— Mda! mormăi grăsunul. Înseamnă că pălitura uriașului a fost mai rea decât mi-am închipuit.

Apoi le povesti prietenilor, în cuvinte puține, întreaga lui aventură,

Ioan Dan

lăsând înfloriturile pentru o ocazie mai fericită. Câteva minute mai târziu săriră peste gardul părăsit de Costache. Intrară în casă prin fereastra rămasă descuiată, o închiseră la loc și coborâră în pivniță. Dar pivnița era goală. Priviră legăturile aruncate pe jos. Ele nu fuseseră dezlegate sau tăiate. Uriașul le venise de hac ajutat de nemaipomenita lui forță. Scotociră casa din pod până în pivniță, însă fără folos. Voinicul bărbat dispăruse fără urmă. Ieșiră în stradă și se îndreptară către un vecin a cărui față se lungise de un cot, observându-i de unde vin.

— A cui e casa aceasta? întrebă Ducu.

— A domnului Huszár, judele Clujului. Dar o folosește rar. Locuiește mai mult la Cluj. Aici are un slujitor voinic. El îngrijește casa.

— L-ai văzut cumva pe slujitor?

— L-am văzut acum un sfert de ceas. Părea tare zorit.

— În ce parte a apucat-o?

— Pe acolo, domnule.

— Ne despărțim, prieteni, hotărî Cae după ce se depărțară de curiosul vecin. Fiecare dintre noi va alerga către una din porțile orașului, cu consemn către străji să oprească orice ieșire. Ne întâlnim peste un ceas la intrarea cea mare a palatului princiar.

Cu puțin înainte de împlinirea ceasului, cei patru prieteni se întâlniră din nou.

— Ce vești? întrebă Cae.

— Proaste, răspunse părintele Grasa. Huszár și uriașul au părăsit Alba-Iulia într-o trăsură. Acum sunt pe drumul Teiușului, însoțiți de șapte cavaleri.

— Pornim după ei, strigă Ducu.

O jumătate de ceas mai târziu, opt călăreți ieșiră prin poarta dinspre Teiuș, mânați parcă de toate urgiile iadului. Vânt Sălbatec, minunatul armăsar al lui Cae Indru, se depărță vizibil de însoțitori. Ceva mai în urmă, Costache Caravană îi vorbea cam întretăiat Zambilicăi:

— Dacă primeai asemenea lovitură în căpățâna ta slută, aleluia! Era gata să mă curăț în vreme ce tu mestecai vreo două măsuri de ovăz. Acum tragi a lene și mă faci de răs. Când a mai călărit Costache Caravană

în urma prietenilor săi?

Înțelegând parcă mustrarea stăpânului, Zambilica se porni să lucreze mai spornic din cele picioare nefiresc de subțiri, spre bucuria grăsunului. Tufănel, Gălușcă, Ciripoi, Toroipan și Sile Adormitu călăreau niște cai minunați, despre a căror proveniență le-ar fi venit greu să vorbească. Întunericul căzuse de-a binelea. Pe drumul de piatră frumos întreținut, potcoavele cailor scânteiau adesea. La hanul Trei Drumuri din târgul Teiuș, niște călători ocazionali petreceau la lumina frumoasă a lumânărilor multe. Nocturnii călăreți opriră un minut și-l întrebă pe hangiu dacă trecuse pe acolo o trăsură urmată de șapte călăreți.

— Acum un ceas și ceva, domnilor, dar nu au făcut popas, zise hangiu. După câte am băgat de seamă, au luat-o pe drumul Aiudului.

Cae îi strecură în palmă un ducat de aur.

La intrarea în Aiud, întrebă un localnic ce se dovedi a nu ști nimic. Ceva mai încolo opriră un altul. De fapt, nu-l opriră. Omul ședea în marginea drumului. Era un bărbat mărunț, cu hainele ponosite, aplecat către a doua jumătate a vieții.

— Jupâne, îl întrebă Cae, n-ai văzut cumva o trăsură însoțită de șapte călăreți?

— Domnule, grăi mărunțelul fără grabă, mie îmi place să ies la drum și să văd călători care se vântură în sus sau în jos. Unii sint grăbiți, alții domoli la mers. Grăbiții nu mă atrag, iar domolii n-au haz. Omul domol la mers nu suferă de ceva ascunzișuri. Cel învârtoșat către sprinteneală nu prea stă la taclale. Mai mare jalea.

— Ce-ai zice dacă ți-aș dăru un ducat? întrebă tânărul cu răbdare.

— L-aș bea în sănătatea înălțimii-voastre, însă nu dintr-o dată, ci numai cu temei zilnic. În fiecare zi aș închina pentru voi două-trei pahărele. Vă închipuiți, domnule, cât ar pierde sănătatea voastră dacă l-aș face praf într-o singură zi.

— Iată ducatul promis, râse tânărul. Poate îți amintești despre niște călători care ar fi putut trece pe aici acum un ceas. O trăsură cu șapte însoțitori.

Mărunțelul ascunse ducatul degrabă, apoi zise:

Ioan Dan

— Domnule, aurul vostru parcă mi-a luat o pânză de pe ochi. E drept că nu stau aici chiar de un ceas, că nu am văzut șapte călăreți, dar o trăsură cu roata stricată a fost cărată din drum de slujitorii domnului Csáki.

— Unde locuiește Csáki?

— A treia uliță pe dreapta, se află o casă mare, cu gardul de zid.

Călăreții își struniră caii oboșiți. Găsiră curând locuința domnului Csáki, dar nu merseră până la poartă. Lăsară caii în seama lui Ciripoi și porniră în lungul gardului înait. Întunericul parcă se mai destrămasese, iar umezeala pământului prindea tărie sub apăsarea frigului. Săriră peste zid, ajutându-se unii pe alții. Casa era luminată puternic în partea dinspre verandă, unde bănuiră că s-ar afla sufrageria. Se furișară pe lângă zidul casei. Un slujitor apărură pe neașteptate și le pică în brațe. Cae îi lipi cuțitul de gât, îndemnându-l spre liniște. Costache îl legă degrabă la mâini și la gură. În sufragerie, Huszár și gazda ridicară ultimul pahar cu vin înainte de a se despărți. Huszár căpătase cai de schimb și spera să refacă întârzierea pricinuită de roata buclucașă a trăsurii. Însoțitorii lui așteptau porunca de plecare, chiar dacă regretau gustările alese și vinul bun ce dădeau mesei o atmosferă de sărbătoare. Câteva clipe mai târziu, ușa sufrageriei sări în lături, parcă aruncată de vânt puternic. În pragul ei apărură Cae Indru, alături de tovarășii săi.

— Bună seara, domnilor, și vă rog să rămâneți pe loc! zâmbi tânărul. Să nu umblați la arme, fiindcă venim în numele prințului! Domnule Huszár, ești arestat!

— Aveți ordin de arestare? întrebă judele mânios.

— Avem, domnule, răspuse tânărul și îi întinse o hârtie.

— Ah! murmură judele cu satisfacție. Ordinul nu-i semnat de principe, ci de domnia-voastră.

— Adevărat! continuă Cae să zâmbască. Rangul nostru ne dă înputernicire să semnăm asemenea hârtii.

— Fie! Ce învinuiri mi se aduc?

— Încercare de a-l răpune pe căpitanul Mihai Székely, sechestrarea domnului Costache Caravană și complot împotriva vieții principelui.

— Puteți dovedi?

— Putem. Cei cinci slujitori ai domniei-tale au recunoscut că le-ai poruncit uciderea căpitanului. Omul care l-a atacat pe domnul Costache Caravană se află lângă domnia-ta. Ai adus lângă Cluj patru sute de cazaci pe plată, care să-i taie calea principelui și să-l răpună. Îndată după lucrările Dietei am primit prin curier toate dovezile vinovăției domniei-tale.

— Și dacă nu mă supun?

— Ne vom bate, domnule.

— Sunteți mai puțini.

— Numărul nu hotărăște totdeauna, răspunse Cae. Predă pistoalele și sabia, domnule Huszár!

— O clipă, interveni unul dintre însoțitori.

Era un tânăr înalt, cu trăsături frumoase și vorba domoală.

— Domnule, i se adresează lui Cae, numele meu e Vitéz. Sunt fiul șpanului de Turda.

— Te cunosc, răspunse Ducu în locul lui Cae. Domnia-ta l-ai lovit din spate pe domnul Chirilă Zece Cuțite. Și cine face treaba asta...

— Adevărat! grăi tânărul, și mă căiesc. Mânia mă orbise. Vărul nostru Ioan căzuse cu câteva clipe înainte, sub unul dintre cuțitele domnului Chirilă.

— Ah, ah! se miră Ducu. Deci asta era?

— Asta era, domnule, și mă căiesc încă o dată că m-am lăsat târât de mânie. Cât privește învinuirile ce i se aduc domnului Huszár, sunt grave și nu i-am cunoscut asemenea intenții. Abia acum văd limpede. Domnul Huszár urmărea să devină cancelar al Transilvaniei, lucrând în slujba contelui Ștefan Báthory.

— Cel care urmărește a fi principe, completă Cae.

— Nici asta n-am știut-o, domnule, grăi tânărul cu mirare adâncă. Deci nu vom ridica mâna să-l apărăm pe omul acesta și nici domni care mă însoțesc.

În clipa aceea, Huszár făcu un gest scurt și slobozi pistolul asupra lui Vitez. Cuțitul sprinten aruncat de Cae, îl făcu pe judele Clujului să bată aerul cu brațele.

Ioan Dan

Rana lui Vitéz sângera la umăr, dar fără pericol. În schimb, Huszár lovit în pântec se apleca domol către moarte.

*

În ajunul Crăciunului se pornise ninsoarea. Fulgii mari cât monezile cădeau în lumina ferestrelor, fără grabă, fără nimic pripit. Nu se încurcau între ei, ci dansau aplecându-se pe o parte parcă mirați de viața lor scurtă. Abia pe pământ, fiecare înceta să mai trăiască singur, culcându-se în straturi adânci. Frumosul castel din Obreja, scaldat în lumină, avea oaspeți de seamă. Principele Minai fusese pofțit în fruntea mesei, dar el nu se așeză. Sub fereastra înaltă se auziră glasuri subțiri, dulci și vioaie:

— Ne primiți cu colinda?

— Vă primim, strigă Mihai-vodă cu fața strălucitoare.

Sub mâinile lui sprintene, fereastra se deschise în lături. Lângă zid, vreo opt prichindei cu cușmele mari acoperite de omăt, cu fețele roșii și ochii răzători, porniră să cânte. Unii prea ridicat, alții prea jos, cu mici opinteli, cu unele cuvinte mâncate pe jumătate din grabă, dar cine lua seama la asemenea lipsuri mărunte? Glasul lui vodă li se alătură grabnic, iar copiii se învârtoșară din toată inima:

Trei păstori se întâlniră

Trei păstori se întâlniră

Raza soarelui, floarea soarelui

Trei păstori se întâlniră

Și așa se sfătuiră

Și așa se sfătuiră

Raza soarelui, floarea soarelui

Și așa se sfătuiră.

La puțină vreme sosiră în săniile sprintene Buzeștii, clucerul Băicoianu, Udrea și Calomfirescu. Prin fereastra sufrageriei se vedeau

luminile caselor din Cistei. Nu se afla casă fără lumină. Peste Târnava răzbeau în noapte frânturi de colinzi. Se simțea sărbătoare în aer.

— Așa-i obiceiul aici, măria-ta, zise Ion Cristu. În noaptea asta nimeni nu doarme. Pe plătele sobelor, sarmalele se fierb domol în oale de pământ. Bărbații și femeile închină un pahar în așteptarea colindătorilor. Copiii, cu nasurile înroșite de frig, umblă pe la ferestre până târziu. Apoi, pornesc flăcări.

— Așa e peste tot neamul românilor, zâmbi vodă.

Ceva mai târziu, principele se ridică în fruntea mesei și grăi cu prefăcută încruntare:

— Prieteni, am venit aici să petrecem sfânta noapte a Crăciunului, dar nu numai pentru asta. Iată că avem lângă noi un nepot care nu ne-a cerut niciodată nimic. A venit vremea să-i facem un dar. Ai vreo dorință, nepoate?

— Am, doamne, râse tânărul. Doresc sănătate principelui nostru.

— Mulțumesc! Altceva?

— Nimic.

— Nimic? se miră vodă cu aer misterios. Atunci, am eu o dorință. Nu, nu o dorință, ci o poruncă. Adică, nici poruncă... Uite că nu știu cum naiba să-i zic. Aș vrea să-l logodesc pe nepotul nostru cu frumoasa stăpână din Obreja.

La auzul acelor vorbe, mâinile Stelei înțepeniră dintr-o dată pe marginea mesei. Fața lui Cae păli adânc. Vodă se prefăcu a nu observa și continuă jumătate glumeț, jumătate aplecat spre fioroasă încruntare:

— Dacă las după el, rămâne fată bătrână. Dacă las după ea, rămâne flăcău tomnatec.

— Sunt sărac, măria-ta, murmură tânărul cuprins de tristețe. Stela e prea bogată pentru a îndrăzni...

— Ei, la naiba! se prefăcu mânios vodă. Ce fac eu cu aceste inele de logodnă? Le-am cumpărat de la starostele negustorilor din Sibiu, iar prin împrejurimi nu cred să se găsească altele mai frumoase. Am să le vând.

— Măria-ta, zâmbi Ion Cristu, fratele Stelei, cred că s-ar potrivi în mâinile acestor tineri. Sora noastră are avere pentru amândoi.

Ioan Dan

— Nu! se împotrivi vodă. Și nepotul nostru are avere. Am trecut pe numele lui moșia noastră de la Pitești. O moșie frumoasă, cu patru sate mari. Hârtiile care îi acordă acea stăpânire sunt la noi. Acum, să vină logodnicii lângă nașul!

Cu toate că arătau sfoși, Cae și Stela săriră nerăbdători de la locurile lor.

— Ei, ei, fără pripeală! se încruntă vodă. Nunta o facem abia după Bobotează.

Cam la același ceas, în hanul Pivnița Șardului din Alba-Iulia, Sile Adormitu, Gălușcă, Ciripoi-fiul, Toroipan, TuMnel-fiul, Ciripoi-tatăl și Tufănel-tatăl, apucaseră a goli cea de a șasea găleată cu vin în sprintenă hărnicie și aspră trudă. Aflat la locul de cinste în fruntea mesei, Sile Adormitu grăi plin de cumpătare:

— Domnilor, a trecut de mult miezul nopții. Poate să fie chiar spre ziuă. Copiii s-au dus la culcare obosiți. Acum a venit vremea bărbaților a-și opinti glasurile în creștinească și sfântă cântare. Înainte de a mă produce personal, desfătându-vă inimile, aștept să-mi colindați voi. Cine se încumetă?

Cum nimeni nu îndrăzni a se produce dinaintea distinsului cavaler, care purta o frumoasă îmbrăcămintă de catifea albastră, cu guler scump de soboli, despre a cărei proveniență n-ar fi dorit să vorbească, Sile își umflă buzele mari și prinse a răcni cu dulce chemare o colindă de prin părțile Bârsei. Glasul său aducea ușor cu scrijelat de fier pe sticlă. Dăruți cu bună ureche muzicală, Ciripoi-tatăl și Tufănel-tatăl simțiră că-i apucă damblaua și se traseră plini de demnitate spre ușa hanului, ce părea a se clătina ciudat. Afon ca un catâr surd, Gălușcă dădu ochii peste cap și își uni vocea cu cea a cavalerului. Peste Alba-Iulia se lăsase o ceață groasă. Era dimineată de-a-binelea, dar întunericul și ceața stăruiau puternic. Luminile de prin case dispăruseră, semn că gospodarii ce vegheaseră peste noapte s-au aplecat spre creștineasca odihnă a somnului.

— Un' suntem, vere? întrebă Ciripoi-tatăl, pendulând nesigur pe picioarele șubreze de țăria vinului mult.

— După cum dibăcesc eu și după chibzuiala-mi boierească, grăi Tufănel-tatăl, cătând zadarnic un sprijin, aș zice că-n cetatea A...la...Iulia. Nu! În Alva-Iula. Aș! În...

Un bărbat străin de Alba-Iulia, rătăcit prin ceață, nimeri alături de cei doi.

— Bună dimineța, domnilor! grăi el. Am sosit acum un ceas și caut casa domnului Beldi. Dar m-am rătăcit după cum se vede. Pe străzi nu-i țipenie de om și nu îndrăznesc a bate la vreo ușă de creștin.

— Pă ce stradă? păru să se dezmeticească o clipă

Tufănel-tatăl.

— Undeva pe aici, pe aproape.

— N-o știi?

— Nu.

— Vere, ăsta e mai făcut ca noi, grăi cu frumoasă cumpătare.

Ciripoi îl împunse pe negustor cu degetul în stomac.

— O știi pă aia cu rozmarinu... cu ochii negri... cu doru neichii?...

— Nu, domnilor. Sunt negustor. N-am vreme de chestii d-astea.

— Beți...ule! strigă Ciripoi cu dispreț.

— Domnilor, încercă omul din nou, suntem trei negustori cinstiți.

Eu m-am rătăcit de ceilalți doi...

— Trei? se miră Tufănel-tatăl. Vere, ia dă-mi oala aia să-mi limpezesc vederile! Trei? zise clătînându-se. S-ar putea să fiți trei, că mie îmi cam lăcrimează ochii. Tu ce zici, vere?

— Cred că ar fi bine să-i numărăm. Să mor dacă nu minte! După cum bag eu de seamă, nu sântără mai mulți de doi.

Ciripoi făcu numărătoarea, pipăindu-i cu mâna pe negustor și pe Tufănel.

— Sunteți doi, nene! grăi sentențios. Pă mine nu mă duci.

— L-ai pus la număr și pe domnul care ți-e văr.

— Și ce, la adicătelea el nu-i om? Poate că e chiar boier, dacă vrei să știi. Ia numără-i tu, vere, că nu vreau să am vorbe!

Tufănel-tatăl muie tacticos degetul în gură, îi pipăi pe negustor, pe Ciripoi și se pipăi și pe el.

Ioan Dan

— Sunt trei. N-a mințită ră săracu! Ce e a lui, e a lui...

— Aș! sări Ciripoi. Ia să-i mai numărăm o dată...

Negustorul se depărtă scârbit. Ciripoi, atârnat de gâtul vărului, zbieară după el:

— Nu știi strada? Nici barem un han? O cârciumă? O cramă? Beți...ule!

*

În noaptea de Anul Nou, palatul princiar din Alba-Iulia primi peste trei sute de oaspeți. Mesele întinse cu bunătăți, vinurile de Șard, de Ighiu, de Aiud, sau de Cistei îmbiau la petrecere. Când se împlini miezul nopții, Mihai-vodă păși către una din ferestrele mari. Zăpada înghețată sub gerul aspru scânteia ca argintul bătut proaspăt. Cerul era înalt și limpede.

— Suntem în anul 1600, grăi vodă către Cae Indru. Începe un an nou și un veac nou. Să bem, nepoate, pentru veacul care s-a sfârșit cu bine și pentru cel care începe! Să bem pentru unirea cu Moldova!

Goliră paharele cu sete și cu speranță într-un început de veac bun.

— Doamne, zise tânărul gânditor, va rămâne oare după noi această unire? Prea sunt multe neamurile care cată a ne îngenunchea cu forța.

— Nu știi, răspunse principele la fel de îngândurat. Dar noi am aruncat sămânța unirii în inimile românilor de pretutindeni și măcar atât e bine. Când vor fi timpuri prielnice, sămânța va rodi fără îndoială. Ce va fi azi, ce va fi mâine, are mai puțină însemnătate. Un neam nu trăiește doar o viață de om.

Costache Caravană a părăsit mândra sală de petrecere, purtând în mână o găleată cu tămâios de Cistei. Chirilă trase cu ochiul spre Ducu și pufniră amândoi în răs. Știau încotro se îndreaptă grăsunul. Costache dădu colțul palatului și ajunsese în grajd lângă Zambilica. Năstrușnicul armăsar simți mirosul vinului și se uită pofticios.

— E Anul Nou. zise grăsunul, clătinându-se vizibil pe picioarele lui scurte. Sunt un stăpân de treabă, Zambilico. La toate sărbătorile ți-am

dat băutură. Nu sorbi așa, nărodule! Vinul trebuie gustat pe îndelete. La mulți ani! Hai, gata, gata! Nu mai e.

Zambilica îl privi cu ochii sticloși când dintr-o parte, când din alta. Călcând ca în străchini, Caravană închise ușa grajdului.

— A îmbătrânit Zambilica, murmură el. Altădată nu-i ajungea o găleată și dădea năvală peste mine. Acum, doar s-a uitat năuc. E criță. O mie șase sute. Început de veac. Prietenul Cae se însoară... Chirilă nu-i prea departe de asemenea gânduri... Ne rărim și parcă mi-e frig...

Sfârșit

*This book was worked with love, for
Lenny!*